

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**İRAN-ATROPATEN (AZERBAYCAN) BÖLGESİNİN KIRSAL MİMARİ
ÖZELLİKLERİ VE KORUMA SORUNLARI: USHTİBİN KÖYÜ**

YUKSEKLİSANS TEZİ

Nima SAMANIFAR

Anabilim Dalı: Mimarlık

Programı: Koruma ve Restorasyon

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU

Temmuz-2021

**İRAN-ATROPATEN (AZERBAYCAN) BÖLGESİNİN KIRSAL MİMARİ
ÖZELLİKLERİ VE KORUMA SORUNLARI: USHTİBİN KÖYÜ**

YUKSEKLİSANS TEZİ

Nima SAMANIFAR

Anabilim Dalı: Mimarlık

Programı: Koruma ve Restorasyon

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU

Temmuz-2021

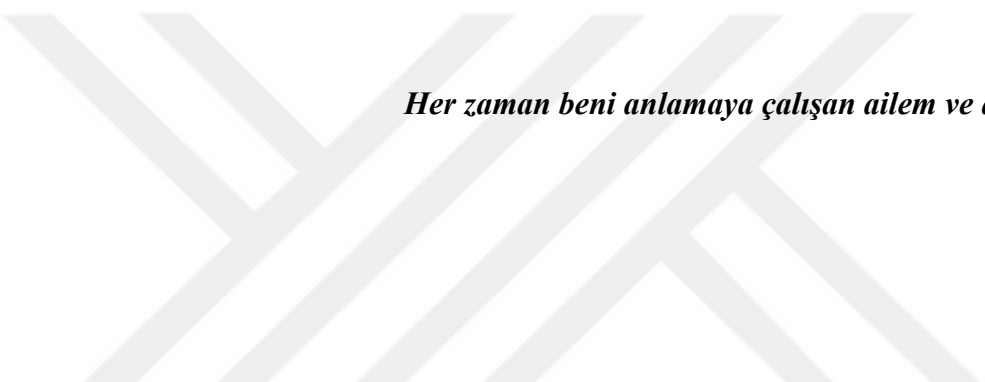
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü lisansüstü tez yazım kılavuzuna uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel etik kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- ücret karşılığı başka kişilere yazdırmadığımı (dikte etme dışında), uygulamalarımı yaptırmadığımı,
- ve bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversite veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

Nima SAMANIFAR

Her zaman beni anlamaya çalışan ailem ve dostlarıma,

ÖNSÖZ

Bu çalışma Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Mimarlık Anabilim Dalı, Koruma ve Restorasyon Yüksek Lisans Programı kapsamında hazırlanmış olup, tez çalışmam sürecinde bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan, sabrı ve ilgisiyle yol gösteren değerli hocam Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU'na, hayatım boyunca her koşulda maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen aileme, mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Mimarlık Anabilim Dalı, Koruma ve Restorasyon Yüksek Lisans Programındaki değerli hocalarıma ve sınıf arkadaşlarıma, Son olarak da tez envanter çalışmalarım süresince gösterdikleri yardımsever ve misafirperver tutumlarıyla bana yardımcı olan Ushtibin Köyü sakinlerine, En içten duygularıyla teşekkür ederim.

İRAN-ATROPATEN (AZERBAYCAN) BÖLGESİNDEKİ KIRSAL MİMARİ ÖZELLİKLERİ VE KORUMA SORUNLARI (ÜŞTİBİN KÖYÜ ÖRNEĞİ)

ÖZET

Atropaten (günümüzdeki adıyla bilinen Azerbaycan) bölgesi tarih boyunca farklı uygarlıklar ve hükümetlerin bir parçası olmuş ve birçok medeniyetle etkileşim içine girmiştir. Özellikle 14. yüzyıldan günümüze kadar içinde farklı siyasal sınırlara bölünerek büyük bir kısmı İran sınırları içerisinde ve diğer kısımları Azerbaycan Cumhuriyeti, Nahcivan, Ermenistan ve Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde kalmıştır. Tarih boyunca Atropaten -kadim uygarlıkları bünyesinde barındıran bölgenin- kırsal mimari özellikleri üzerine ele alınan Ushtibin Köyü; örnek olarak incelenmiştir.

Günümüz dünyasında gelişmemiş ve gelişme eşiğinde olan ülkelerde -özellikle orta doğu ülkelerinde- kültürel mirasın yok olma tehlikesi daha belirgin hale gelmiştir. Yapılan koruma çalışmalarının yetersiz kalması, metropol ve büyük toplumsal alanlara yakın olan taşınmaz miras varlıkları odaklı çalışması nedeniyle kırsal mimari miras yok edilme eşiğine getirilmiştir.

Bahsi geçen ülkeler arasında yer alan İran'da; farklı birim ve kurumlarda, yönetmelikler çerçevesinde yapılan koruma çalışmaları kültürel mirasın değişimi ve yok olmasını önlemekte başarısız kalmaktadır.

Yeni ve niteliksiz yapılaşmalar, uygun olmayan değişimler neticesinde ortaya çıkan sonuçlar korunması gereken bu kırsal mirasın ne kadar büyük bir tehlike altında olduğunu gözler önüne sermiştir. Özellikle son dönemlerde bu tehlike çığ gibi büyümeye başlamıştır.

Ushtibin Köyünün ideal korunma yöntemlerinin sadece mimarlık ve yapısal olarak incelenmesiyle mümkün olmayacaktır ve disiplinler arası (Multi disiplin) bir yöntemle ele alınması gerekmektedir.

Tarihi değerlerin yanı sıra farklı kültür ve etnik kökenler barındıran bu topraklar (Ushtibin Köyü) etnik, kültürel ve toplumsal farklılıkların ortaya çıkardığı; baskı ve etkiler altında sürdürülebilir özgün bir mimari üslup yaratmıştır. Özellikle kırsal mimari ve yerleşim tipolojisinde özgün üslubunun yanı sıra nitelikli ve kendine özgü yapı modellerinin de yer alması ve bu nitelikli yapıların günümüze kadar korunmuş olması bu çalışmanın önem arz eden tarafı olmuştur.

RURAL ARCHITECTURAL FEATURES AND CONSERVATION PROBLEMS IN IRAN-ATROPATENA (AZERBAIJAN) REGION: USHTIBIN VILLAGE CASE

ABSTRACT

Throughout history, the Atropatena (now known as Azerbaijan) region has been a part of various cultures and states, and has associated with many civilizations.

From the 14th century to the present day, the atropatena area has been divided into various political borders. While the majority of them lie within the boundaries of Iran and the Republics of Azerbaijan, some are located between Nakhichevan, Armenia, and Turkey.

Throughout history, the atropatena, which includes ancient civilizations, has been studied on rural architectural characteristics of the area, with the village of Ushtibin acting as a study case.

In today's world, the danger of extinction of cultural heritage has become more pronounced in underdeveloped and developing countries, especially in Middle Eastern countries. Owing to inadequate restoration work, its rural architectural legacy has been taken to the verge of extinction due to its reliance on immovable heritage properties near to urban and vast social areas.

In Iran, one of the countries listed, conservation efforts carried out in accordance with regulations in various units and institutions fail to prevent cultural heritage change and extinction.

New and unqualified constructions, unacceptable reforms, and the repercussions have shown how vulnerable this rural heritage, which must be preserved, is. This danger has recently begun to spread like an avalanche. Since it is not possible to research the ideal methods of defense for the village of Ushtibin solely by architectural and structural means, it should be approached through a multidisciplinary approach.

Under the strain and impact of ethnic, technological, and social differences, these lands (Ushtibin village), which have different cultures and ethnicities in addition to their historical significance, have developed a sustainable and original architectural style. Aside from its distinct and original design, particularly in rural architecture and settlement typology, a significant aspect of this study has been the inclusion of qualified and self-specific building models, as well as the preservation of qualified structures to the present day.

İÇİNDEKİLER

1	GİRİŞ	1
1.1	ÇALIŞMA AMACI.....	1
1.2	ÇALIŞMA KAPSAMI	2
1.3	ÇALIŞMA YÖNTEMİ.....	2
2	ATROPATEN BÖLGESİNİN TANITIMI VE TARİHÇESİ.....	4
2.1	ATROPATEN BÖLGESİNİN 16 YY. VE SONRASI SİYASİ BÖLÜNMELERİ	5
2.1.1	Çaldıran savaşı	6
2.1.2	Ermeni göçü	6
2.1.3	Gülistan antlaşması	8
2.1.4	Türkmen çay antlaşması.....	8
2.1.5	Sovyet birliğinin dağılması ve dağlık Karabağ meselesi	9
2.2	ATROPATEN KIRSAL MİMARİ MİRASI	9
2.2.1	İran'daki kültürel miras korumanın tarihçesi	10
2.2.2	Koruma sisteminin ve yasaların kısa bir özeti	13
2.3	ATROPATEN BÖLGESİNDEKİ KÜLTÜREL PEYZAJ VE KIRSAL MİMARİ MİRAS	14
3	USHTİBİN KÖYÜ YERLEŞİM DOKUSUNUN COĞRAFİK	
	ÖZELLİKLERİ, TARİHSEL GELİŞİMİ, SOSYOKÜLTÜREL VE	
	SOSYOEKONOMİK ANALİZİ.....	18
3.1	COĞRAFİK ÖZELLİKLER	18
3.1.1	Coğrafik konum	19
3.1.2	Yeryüzü şekilleri	19
3.1.3	İklim şartları	20
3.1.4	Ulaşım	21
3.1.5	Doğal oluşum özellikleri.....	21
3.1.6	Jeolojik oluşum özellikler	23
3.2	ETİMOLOJİ.....	24
3.3	DEMOGRAFİK YAPI VE SOSYOKÜLTÜREL ŞARTLAR	24
3.3.1	Somut olmayan miras.....	25
3.3.2	İrk ve etnik kökenler	26
3.4	SOSYOEKONOMİK ŞARTLAR.....	28
3.5	TARİHİ DEĞERLER	29
4	USHTİBİN KÖYÜ KIRSAL YERLEŞİMİN ÖZELLİKLERİ, TARİHSEL	
	GELİŞİMİ, KAMUSAL ÖGELERİ VE YÖRESEL KONUT MİMARİ	
	ANALİZLERİ	33
4.1	YERLEŞİM DOKUSUNUN TARİHSEL GELİŞİMİ, COĞRAFİK VE MORFOLOJİK	
	ÖZELLİKLERİ.....	33
4.1.1	Köy yerleşiminin coğrafik ve iklimsel özellikleri.....	35
4.2	GELENEKSEL YERLEŞİM DOKUSUNUN FİZİKSEL YAPISI	36
4.2.1	Köy doku ölçeğinde	37
4.2.1.1	Arazi kullanımı	38
4.2.1.2	Mülkiyet meselesi.....	40
4.2.1.3	Köy dokusundaki yaşam alanı özellikleri.....	40
4.2.1.4	Kabaltılar (Abbaralar)	41
4.2.1.5	Yol dokusu	43
4.2.1.6	Köy Meydanı.....	44
4.2.1.7	Köy Tandırları	45
4.2.2	Yapı doku ölçeğinde	46

4.2.2.1	İşlev analizleri	46
4.2.2.2	Yapım tekniği ve sistem analizleri	46
4.2.2.3	Özgünlük analizleri	47
4.2.2.4	Yapısal sağlamlık analizleri	48
4.3	GELENEKSEL YERLEŞİM DOKUSUNU OLUŞTURAN MİMARİ ÖGELER.....	50
4.3.1	Dini yapılar	50
4.3.2	Sivil yapılar.....	51
4.3.2.1	Geleneksel sistemle üretilmiş konut ve ticari yapılar.....	51
4.3.2.2	Buneğe yapıları (ahşap piramit kubbeli yapılar)	51
4.3.2.3	Ahır, samanlık ve depo binaları	56
4.3.2.4	Ticari yapılar ve atölyeler	57
4.4	GELENEKSEL YAPILARIN MİMARİ TANIMI; PLAN VE CEPHE ÖZELLİKLERİ .58	
4.4.1	Geleneksel yerleşim özellikleri.....	58
4.4.1.1	Topografyanın kullanımı.....	59
4.4.1.2	Topografyaya göre yapıya giriş biçimleri (Sokak-parsel-yapı ilişkisi)....	59
4.4.2	Geleneksel Konutların Plan Özellikleri	62
4.4.2.1	Kat kullanım biçimleri	62
4.4.2.2	Plan düzeni.....	64
4.4.2.3	Geleneksel Yerleşimdeki Plan Tipleri	65
4.4.3	Geleneksel Konutlarda Plan Öğeleri ve Elemanları	66
4.4.3.1	Taşlık (Dalan)	66
4.4.3.2	Depo (Anbar)	67
4.4.3.3	Ahır	68
4.4.3.4	Sofa (Dehliz).....	68
4.4.3.5	Oturma Odası (El Otağı)	69
4.4.3.6	Baş oda (Gonağ otağı).....	69
4.4.3.7	Mutfak (Mitbakh).....	70
4.4.3.8	Buneğe	70
4.4.4	Geleneksel konutlarda cephe öğeleri ve özellikleri	72
4.4.4.1	Açık çıkma (Artırma).....	73
4.4.4.2	Payandalar.....	75
4.4.4.3	Kapılar.....	75
4.4.4.4	Atölye ve dükkân kapıları	78
4.4.4.5	Pencereler ve ahşap kafesler	79
4.4.4.6	Ahşap korkuluklar	83
4.4.4.7	Ahşap sütun başlıkları.....	85
4.5	GELENEKSEL ÖZGÜN YAPILARIN BELGELENMESİ	86
4.6	GELENEKSEL YERLEŞİMDEKİ DETAYLI ÇALIŞILMIŞ ÖZGÜN YAPILAR.....	86
4.6.1	Baba Kishi Zadeh evi.....	88
4.6.2	Khoda Verdi Zadeh evi.....	89
4.6.3	Sorkhayı Evi	91
4.6.4	Salman Zadeh evi	93
4.6.5	Nabati (Mahmoodi) evi.....	95
4.6.6	Anbar Nabati.....	97
4.6.7	Dehgan.....	98
4.7	YAPIM TEKNİKLERİ VE ÖZELLİKLERİ	99
4.7.1	Yapı malzemesi	100
4.7.1.1	Taş.....	101
4.7.1.2	Kerpiç.....	101
4.7.1.3	Ahşap	102
4.7.2	Yapı elemanları.....	103
4.7.2.1	Temel	104
4.7.2.2	Duvar.....	104
4.7.2.3	Dikmeler ve sütunlar.....	105

4.7.2.4	Üst örtü ve çatılar	105
5	KIRSAL MIRAS OLARAK USHTİBİN KÖYÜNÜN GELENEKSEL YERLEŞİM DOKUSU VE MİMARİSİNİN, KORUMA SORUNLARI VE ÖNERİLERİ.....	108
5.1	USHTİBİN KÖYÜ YERLEŞİM ÖLÇEĞİNDE KORUMA SORUNLARI	109
5.2	YAPISAL ÖLÇEKTE KORUMA SORUNLARI	111
5.3	USHTİBİN KÖYÜ, YERLEŞİM VE YAPISAL ÖLÇEKTE KORUMA ÖNERİLERİ	115
6	SONUÇ.....	119
7	KAYNAKLAR	121
8	EKLER.....	123
8.1	KANUN-İ-ATİKA	123
8.2	GÜLİSTAN ANLAŞMASI	126
8.3	TÜRKMEN ÇAY ANTLAŞMASI’NIN MADDELERİ	127
8.4	USHTİBİN KÖYÜ YERLEŞİMİNDEKİ TARİHİ ALAN VE TAMPON BÖLGE.....	129
8.5	KIRSAL ENVANTER FİŞLERİ	131
8.6	ANALİZLER	202
8.6.1	Yapı işlev analizi.....	202
8.6.2	Yapısal sistem analizi.....	202
8.6.3	Özgünlük analizi	202
8.6.4	Yapısal sağlamlık analizi	202
8.7	GELENEKSEL KAPI VE PENCERE TİPLERİNİN ÇİZİMLERİ.....	207
8.8	AHŞAP SÜTÜN BAŞLIKLARI TİPOLOJİSİ	217

KISALTMALAR

E-No	: Envanter Numarası
TÜBA	: Türkiye Bilimler Akademisi
WTO	: Dünya Turizm Örgütü
ICOMOS	: International Council on Monuments and Sites
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

SEMBOLLER

Ha	: Hektar (10,000 m ²)
Od	: Diroit
Og	: Granit
Kul³	: Kireçtaşı

ÇİZELGE LİSTESİ

ÇİZELGE 3-1 : ARASBARAN ORMANININ BİTKİ VE AĞAÇ TÜRLERİ. **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**

ÇİZELGE 3-2 : USHTİBİN KÖYÜ SAĞLIK OCAĞI NÜFUS VERİLERİ. 24

ÇİZELGE 3-3 : USHTİBİN KÖYÜ İRAN İSTATİSTİK MERKEZİ NÜFUS VERİLERİ. 25

ÇİZELGE 3-4 : ETNİK KÖKEN VE İNANÇLAR. 27

ÇİZELGE 4-1 : USHTİBİN KÖYÜ TARİHİ ALANDA YAPILARIN KAT SAYI..... 63

ÇİZELGE 4-2 : JEOLJİK VE KAYA YAPI ORANLARI (JAFARİ VD., 2013) 101

ŞEKİL LİSTESİ

ŞEKİL 2.1 : PERSİAN EMPIRE, EASTERN. 1831 SOCIETY FOR THE DIFFUSION OF USEFUL KNOWLEDGE -GREAT BRİTAİN	4
ŞEKİL 2.2 : ATROPATEN BÖLGESİ, HARİTASI (BRUE, ADRIEN HUBERT,1826)- DAVID RUMSEY HISTORICAL MAP COLLECTION	8
ŞEKİL 2.3 : IRAN-KURDESTAN URAMAN TAKHT KÖYÜ (WWW.VİSİTİRAN.İR).	9
ŞEKİL 2.4 : IRAN-KORDESTAN PALANGAN KÖYÜ (FA.WİKİPEDIA.ORG).	10
ŞEKİL 2.5 : IRAN-KURDUSTAN DOLAVA KÖYÜ (FOTOĞRAF: MOHSEN MOHAMMAD KHANI).	15
ŞEKİL 3.1 : USHTİBİN KÖYÜ COĞRAFİ KONUM HARİTASI (GOOGLE EARTH).	18
ŞEKİL 3.2 : IRAN SİLAHLI KUVVETLER COĞRAFİ BİRİMİ TARAFINDAN ÇEKİLEN USHTİBİN KÖYÜNÜN HAVA FOTOĞRAFI (İL SU VE KANALİZASYON KURULUNDAN ALINMIŞTIR).	19
ŞEKİL 3.3 : USHTİBİN KÖYÜ’NÜN İKLİM VE RÜZGÂR DİYAGRAMLARI.	20
ŞEKİL 3.4 : JOLFA-USHTİBİN KÖYÜ ULAŞIM YOL HARİTASI (GOOGLE MAP).	21
ŞEKİL 3.5 : ARASBARAN ORMANINDA USHTİBİN KÖYÜNÜN YERLEŞİMİ (GOOGLE EARTH).	22
ŞEKİL 3.6 : USHTİBİN BÖLGESİNİN JEOLojİK OLUŞUM YAPISI.	23
ŞEKİL 3.7 : USHTİBİN KÖYÜNDEKİ DİNİ AŞURE TAZİYESİ (FOTOĞRAF:ARMAN POUYESH TARH).	25
ŞEKİL 3.8 : IRAN-JOLFA -AZİZ STEPANOS MANASTIRI.	26
ŞEKİL 3.9 : BÖLGEDEKİ BENZER ETNİK KÖKEN SAHİBİ KÖYLER.	28
ŞEKİL 3.10 : HALI DOKUMA TEZGÂHI.VE KÖY YERLEŞİMİNDEKİ KADINLARIN GELENEKSEL GİYİMİ ŞEKLİ.	29
ŞEKİL 3.11 : USHTİBİN KÖY MEZARLIĞINDAKİ TARİHİ MEZAR TAŞLARI.	29
ŞEKİL 3.12 : KÖYÜN ESKİ MEZARLIĞINDA ENDER RASTLANAN KARA HORUZ KUŞU... ..	30
ŞEKİL 3.13 : GİRİŞ KAPISI TAŞ KİTABE (E-30).	31
ŞEKİL 3.14 : TAŞ YAZIT KİTABESİ (E-13).	31
ŞEKİL 3.15 : ESKİ CAMİDEN KALAN AHŞAP SÜTÜN BAŞLIĞI- ELLE YAZILMIŞ TARİHİ KİTAP.	32
ŞEKİL 4.1 : USHTİBİN KÖYÜ YERLEŞİMİNİN GÜNEYDEN ÇEKİLMİŞ KUŞ BAKIŞI FOTOĞRAF.	33
ŞEKİL 4.2: USHTİBİN YERLEŞİMİNDEKİ VAZİYET PLANI ÜZERİNDEKİ TARİHİ ALAN VE YOL DOKUSU.	34
ŞEKİL 4.3 : USHTİBİN KÖYÜ YERLEŞİMİNİN TOPOGRAFİK VAZİYET PLAN DİYAGRAMI.	35
ŞEKİL 4.4 : USHTİBİN KÖYÜ YERLEŞİMİNİN GÜNEY BATIDAN ÇEKİLMİŞ TARİHİ ALAN FOTOĞRAFI.	36
ŞEKİL 4.5 : USHTİBİN KÖYÜNÜN YERLEŞİMİNDEKİ YAPI VE SOKAK İLİŞKİSİ.	38
ŞEKİL 4.6 : YERLEŞİMİN ARAZİ İLE UYUM SAĞLADIĞI ORGANİK DOKUSU.	39
ŞEKİL 4.7 : USHTİBİN KÖY YERLEŞİMİNDE BAĞIMSIZ YAPI ÖRNEKLERİ	39
ŞEKİL 4.8 : BİTİŞİK YAPILARDA KOT FARKIYLA MÜLKİYET FARKLILIKLARI ŞEMATİK DİYAGRAM.	40
ŞEKİL 4.9 : KÖY YERLEŞİMİNDEKİ ABBARA VE KABALTILAR.	41
ŞEKİL 4.10 : USHTİBİN YERLEŞİMİNDEKİ KÖY MEYDANI, YOL DOKUSU, KABALTILAR VE TANDIRLARI VAZİYET PLANI.	42
ŞEKİL 4.11: EĞİM ÜZERİNE KURULMUŞ KÖY DOKUSU VE BASAMAKLI SOKAKLAR.	43
ŞEKİL 4.12 : USHTİBİN KÖYÜ MEYDAN.	44
ŞEKİL 4.13 : KÖY MEYDANINA TOPLANAN KÖY HALKI.	44
ŞEKİL 4.14: KÖY YERLEŞİMİNDEKİ KÖY TANDIRLARININ ŞEMATİK KESİTİ.	45

ŞEKİL 4.15 : : KÖYDEKİ ORTAK TANDIRLARIN BİR ÖRNEĞİ.	45
ŞEKİL 4.16 : USHTİBİN YERLEŞİMİNDE BULUNAN YAPILARIN İŞLEVSEL FAALİYET YÜZDELERİ.	46
ŞEKİL 4.17 : YERLEŞİMDE BULUNAN YAPILARIN, YAPIM SİSTEMLERİNE GÖRE YÜZDELERİ.	47
ŞEKİL 4.18 : YERLEŞİMDE BULUNAN YAPILARIN, ÖZGÜNLÜK YÜZDELERİ.	48
ŞEKİL 4.19 : YERLEŞİMDE BULUNAN YAPILARIN, SAĞLAMLIK YÜZDELERİ.	49
ŞEKİL 4.20 : USHTİBİN KÖYÜNDE YENİ YAPILMIŞ DOKU İLE UYUMSUZ AMİR CAMİSİ.	50
ŞEKİL 4.21 : BALA MASCİD YAPISI VE İÇ MEKÂNI	50
ŞEKİL 4.22 : CHAHARSU ÇEŞME ÖRTÜSÜ (FOTOĞRAF: AYDIN TABRİZİ).....	53
ŞEKİL 4.23 : CHAHARSU ÇEŞME ÖRTÜSÜ PLAN VE DIŞ GÖRÜNÜŞÜ (OMRANİ & PASHAYI, 1392).....	53
ŞEKİL 4.24 : HEMMATABAD KÖYÜNDEKİ ÖRNEK TAVAN ÖRTÜSÜ (OMRANİ & PASHAYI, 1392).....	54
ŞEKİL 4.25 : NANE MERYEM KİLİSESİNE AİT TAVAN DÖŞEMESİ VE KESİT (PEYMAN MAGAZİN).	54
ŞEKİL 4.26 : BUNEĞE YAPISININ DUMANLIK BACA VE TAVAN DETAYI (E-11).....	55
ŞEKİL 4.27 : BUNEĞE YAPISININ PERSPEKTİF KESİT- GÖRÜNÜŞ ŞEMATİK ÇİZİMİ.	56
ŞEKİL 4.28: YERLEŞİMDEKİ KONUTLARDAN BAĞIMSIZ AHIR VE DEPO ÖRNEKLERİ	57
ŞEKİL 4.29 : USHTİBİN KÖY MEYDANI AKSINDA BULUNAN ATÖLYELER.	57
ŞEKİL 4.30 : YERLEŞİMDEKİ YAPILARDAKİ CEPHE DÜZENİNİ VE GÖRÜNÜŞÜ.....	58
ŞEKİL 4.31: GELENEKSEL YERLEŞİMDE TOPOGRAFIK ŞARTLARA İÇİNDE ARAZI KULLANIMI.	59
ŞEKİL 4.32 : TOPOGRAFYA BAĞLI OLARAK YAPIYA GİRİŞ VE PARSEL-SOKAK İLİŞKİ DİYAGRAMLARI.	61
ŞEKİL 4.33 : GELENEKSEL YERLEŞİMDEKİ AÇIK ÇIKMALI PLAN TİPLERİ.....	65
ŞEKİL 4.34 : GELENEKSEL YERLEŞİMDEKİ YAPILARDA ŞEMATİK PLAN ÜZENİNDEKİ YAPI ÖGELERİNİN ALAN İLİŞKİSİ.	66
ŞEKİL 4.35 : GELENEKSEL YERLEŞİMDEKİ TAŞLIK ÖRNEKLERİ (E-22)- (E-13).	67
ŞEKİL 4.36 : GELENEKSEL YERLEŞİMDEKİ BİR BAŞ ODA ÖRNEĞİ (E-30).	70
ŞEKİL 4.37 : BUNEĞE YAPI 3 BOYUTLU MODEL ŞEMASI VE TEKNİK ÇİZİM ŞEMASI (E-11).....	71
ŞEKİL 4.38: USHTİBİN KÖYÜNDEKİ TERK EDİLMİŞ BUNEĞE YAPISI (E-22)- (FOTOĞRAF: ARMAN POUYESH TARH).	72
ŞEKİL 4.39 : BABAKİSHİ ZADEH EVİNİN ŞEMATİK SİSTEM KESİTİ (E-22).....	74
ŞEKİL 4.40 : DEMİR ROZETLİ VE TOKMAKLI KAPI ÖRNEKLERİ (E-22) (E-31).	75
ŞEKİL 4.41 : YERLEŞİMDE TABLALI GİRİŞ KAPI ÖRNEKLERİ.	76
ŞEKİL 4.42 : YERLEŞİMDEKİ ÇİFT KANATLI ÇAKMA GİRİŞ KAPI ÖRNEKLERİ.	77
ŞEKİL 4.43 : YERLEŞİMDEKİ İÇ MEKÂN KAPI ÖRNEKLERİ (E-22).....	78
ŞEKİL 4.44 : YERLEŞİMDEKİ ATÖLYE KAPI ÖRNEKLERİ.....	79
ŞEKİL 4.45 : USHTİBİN YERLEŞİMİNDEKİ KEMERLİ PENCERE TİPLERİ.....	80
ŞEKİL 4.46 : YERLEŞİMDEKİ ÜÇ VE DÖRT KANATLI PENCERE ÖRNEKLERİ.	81
ŞEKİL 4.47 : YERLEŞİMDEKİ ÇİFT KANATLI PENCERE ÇEŞİTLERİNDEN ÖRNEKLER.....	81
ŞEKİL 4.48 : YERLEŞİMDEKİ PARMAKLIKLI KAFES PENCERE TİPİ ÖRNEKLERİ.	82
ŞEKİL 4.49 : DUVAR İÇİ BÖLMELİ DOLAP PENCERE (E-27)- ŞEKİL 4.50 : DUVAR İÇİ BÖLMELİ DOLAP ÖRNEĞİ (E-8).....	83
ŞEKİL 4.51 : GELENEKSEL AÇIK ÇIKMALI BİR YAPIDA OLAN AHŞAP KORKULUK ÖRNEĞİ (E-27).....	84
ŞEKİL 4.52 : USHTİBİN KÖY YERLEŞİMDEKİ KORKULUK ÖRNEKLERİ.....	84

ŞEKİL 4.53 : USHTİBİN KÖYÜNDE BUNEĞE YAPISINDA YER ALAN SÜTUN BAŞLIĞI (E-22).	85
ŞEKİL 4.54: USHTİBİN KÖYÜ PLANI ÜZERİNE ÇALIŞILMIŞ YAPILARIN YERLEŞİMDEKİ VAZİYETİ.	87
ŞEKİL 4.55 : BABA KİŞİ ZADEH EVİNİN GÜNEY CEPHE RÖLÖVESİ (E-22).	88
ŞEKİL 4.56 : BABA KİŞİ ZADEH EVİNİN GÜNEY CEPHESİ (E-22).	89
ŞEKİL 4.57 : YERLEŞİMDEKİ KHODA VERDİ ZADEH EVİNİN ÖNCESİ (2019) VE HALİ HAZIRI (2021) (E-11).	90
ŞEKİL 4.58 : KHODA VERDİ ZADEH EVİNİN KAT PLANLARI (E-11).	91
ŞEKİL 4.59 : YELEŞİMDEKİ SORKHAYI EVİNİN GÜNEY CEPHESİ (E-13).	92
ŞEKİL 4.60 : YERLEŞİMDEKİ SORKHAYI EVİNİN KAT PLANLARI (E-13).	92
ŞEKİL 4.61 : USHTİBİN YERLEŞİMİNDEKİ SALMAN ZADEH EVİNİN ONARIM ÖNCESİ VE SONRASI (E-30).	93
ŞEKİL 4.62 : SALMAN ZADEH EVİNİN HALİ HAZIR KAT PLANLARI (E-30).	94
ŞEKİL 4.63 : YERLEŞİMDEKİ NABATİ (MAHMOODİ) EVİNİN GÜNEY CEPHESİ (E-31)... ..	95
ŞEKİL 4.64 : NABATİ (MAHMOODİ) EVİNİN HALİ HAZIR PLAN VE CEPHE ÇİZİMLERİ (E-31)	96
ŞEKİL 4.65 : ANBAR NABATI BUNEĞE YAPISININ HALİ HAZIR KAT PLANLARI (E-32).. ..	97
ŞEKİL 4.66 : ANBAR NABATI BUNEĞE YAPISININ PİRAMİT KUBBESİ VE KABALTI ÜZERİNDEN GİRİŞİ (E-32).	98
ŞEKİL 4.67 : DEHGAN EVİNE AİT BUNEĞE YAPISIN HALİ HAZIR KAT PLANLARI (E-9).. ..	99
ŞEKİL 4.68 : YAPI SİSTEMİNİN ÖRNEKLERİ (E-18, E-30).	100
ŞEKİL 4.69 : USHTİBİN KÖYÜNDEKİ AHŞAP MALZEME KULLANIM ÖRNEKLERİ.	102
ŞEKİL 4.70 : USHTİBİN KÖYÜ ÜST ÖRTÜLERİ VE ÇATI GÖRÜNÜŞLERİ (E.K).	106
ŞEKİL 4.71 : USHTİBİN YERLEŞİMİNDEKİ ÜST ÖRTÜ DETAYI.	106
ŞEKİL 4.72 : KÖY YERLEŞİMİNDE SİSTEM DETAYI.	107
ŞEKİL 5.1 : YATAY AHŞAP TAŞIYICILARIN KIRILMASI SONUCUNDA YIKILAN ÜST ÖRTÜ (E-1).	113
ŞEKİL 5.2 : KHODAVERDİ ZADEH EVİNİN İŞLEVSİZ KALAN AHİR BÖLÜMÜ (E-11). ...	114
ŞEKİL 5.3: USHTİBİN YERLEŞİMİNDEKİ TARİHİ ALAN VE TAMPON BÖLGE. (Ek 8.4)... ..	116
ŞEKİL 5.4 : USHTİBİN KÖYÜ SOKAK DRENAJ KANALLARI ÜST ÖRTÜ PROJESİ (ARMAN POUYESH TARH).	117

Bu çalışmadaki kaynak verilmeyen şekil, resim ve fotoğraflar bana aittir.

1 GİRİŞ

Her kültür varlığının kendine özgü nitelik, sorun ve potansiyeli olduğu göz önüne alındığında, evrensel yaklaşımlara uymak koşuluyla, bu çok zengin ve çeşitlilik gösteren mirasın incelenmesine, belgelenmesine, değerlendirilmesine ve koruma müdahalelerinin tanımlanmasına yönelik çalışmalar yapıya özgü olmalıdır (ICOMOS TÜRKİYE, 2013).

Bölgedeki kırsal mimari mirasın korunması faktörleri incelendiğinde; ICOMOS'un koruma değerleri üzerinden Ushtibin Köyü incelenmiş olup bu kırsal yerleşim bütünsel olarak koruma değerine sahipliği araştırılmıştır.

Mimari belgeleme olarak belirgin koruma değerine sahip 5 yapı üzerinde detaylı olarak çalışmalar yapılmış ve belgelenmiştir. Yerleşimdeki diğer yapılarla ilgili kırsal envanter fişleri hazırlanmıştır. Yapısal belgelemenin yanı sıra yerleşimi bir bütün olarak analiz edip; mimari üslubun özellikleri, kullanılan malzemeler, yapım teknikleri, üretim süreci ve kullanım niteliği araştırılmıştır.

Yapısal olarak özgün bir niteliğe sahip olan Buneğe yapılarının (köy yerleşiminde yer alan kırangıç tavanlı ahşap sütunlar üzerine kurulu yapılar) mimari ve yapısal analizlerinin yanı sıra muhtemel işlevleri üzerine çalışmalar yapılmıştır.

1.1 Çalışma Amacı

Geleneksel kırsal mimari analiz edildiğinde, bu mimarinin sürdürülebilirlik faktörlerini ilk baştan beri benimsediği görülmektedir. İklim ve doğayla iç içe uyum halinde olan bu mimari miras; bir kat daha ciddiyle korunması gerekiyor.

Son dönemlerde İran'daki mimari gelişimlerinin belirsizliği, seri ve hızlı üretim, niteliksiz tasarım ve benzer eserlerin kopyalama trendinin ortaya çıkmasıyla şehir ve metropollerin yanı sıra kırsal mimari de bundan nasibini almaya başlamıştır. Çağdaş ve modernleşme furiasının yapılaşma üzerinde yarattığı etkiler; denetimsiz kentsel ve kırsal dönüşümlere sebebiyet vermiştir. Bu yapılaşma dönüşümleri, mimari mirasın yok olmasında katalizör etkisi yaratmaktadır.

Bu süreç içerisinde kırsal mirasın örneği olarak ele aldığımız Ushtibin Köyü 'de bu furya ve kırsal dönüşümünden nasibini almaya başlamıştır.

Kırsal mirasın korunması ve sürdürülebilir bir koruma yöntemi yaratmanın zorluklarının yanı sıra; niteliksiz ve uyumsuz yapılaşmaların önü alınmadığı takdirde, kısa süreçte bu kırsal mimari miras telafisi imkânsız zararlar görecektir. Yukarıda belirtilen sebepler göz önüne alındığında; bu kırsal mimari mirasın korunması bu çalışmanın amacının önem arz eden tarafı olmuştur.

1.2 Çalışma Kapsamı

Bu çalışma İran-Azerbaycan bölgesindeki kırsal mimari mirasın örneklerinden biri olan Ushtibin Köyünün; mimarlık üslubunun incelenmesi, yapısal özellikleri ve kendine has yapısıyla Buneğe yapılarının belgelenme ve analiz çalışmaları olarak ele alınmıştır.

Sürdürülebilir ve doğayla uyumlu yamaç üzerine kurulmuş basamaklı teras yerleşimine sahip olan, kırsal mimari mirası niteliğini taşıyan yerleşimin korunması için çalışmalar ele alınmıştır.

Tescillemesinde en çok öneme sahip olan yapılar için belgelenmeler, rölöve, analiz çalışmaları, yapı fiziği tanımları, malzeme analizleri ve yapım yöntem araştırmaları yapılmıştır.

Yapılan çalışmaların yanı sıra koruma sorunları ile koruma yöntemleri üzerine çalışılmış. Koruma sorunları üzerinde incelemeler yapılmıştır.

1.3 Çalışma Yöntemi

Çalışma İran'ın Azerbaycan bölgesinde yer alan Ushtibin Köyünü korumaya değer ve nitelikli yönlerini ele almıştır. Bu çalışmanın ilk aşamasında yerel ve uluslararası literatür taraması yapılarak çalışma alanıyla ilgili olan tüm bilimsel yazılar, kitaplar, evrak ve belgelerin elde edilmesine çaba gösterilmiştir. Literatür taramasında benzer araştırmalar analiz edilip, listelenmiştir.

Bu çalışma içerisinde literatür taramasında altı yerel bilimsel makale ve bir kurum araştırması incelenmiştir.

Yerel il koruma kurulu olan “Markaze Motaleate Miras Farhangi” tarafından alınan coğrafi koordinat sistemine uyumlu köy haritası üzerinde alan çalışmaları yapılmıştır. Ushtibin Köyündeki tarihi alanın analiz çalışmaları ve alan çalışması belirlenmiş harita üzerinde çalışılıp belgelenmiştir. Tescillenmesi gerekli yapılar arasında özgün, nitelikli, altı yapının ve mimari ögenin detaylı rölövesi alınarak çalışmaya eklenmiştir.

Alan alışmaları (2019 Agustus -2021 Nisan) aralığında yapılmış olmaktadır.
Bu çalışmadaki kaynak verilmeyen şekiller, görseller ve fotoğraflar yazar tarafından belirtilen tarihler çekilmiştir.

2 ATROPATEN BÖLGESİNİN TANITIMI VE TARİHÇESİ

Tarih boyunca Atropaten bölgesindeki uygarlığı ve günümüzdeki adıyla Azerbaycan olarak adlandırılan bölgenin kırsal mimari özellikleri üzerine ele alınan Ushtibin Köyü örnek olarak incelenmiştir.

Atropaten (Azerbaycan) bölgesi tarih boyunca farklı uygarlıklar ve hükümetlerin bir parçası olmuştur. Özellikle Antik dönem ve orta çağ tarihine baktığımızda birçok medeniyetle de etkileşim içine girmiştir. Özellikle 14. yüzyıldan günümüze kadar içinde farklı siyasal sınırlara parçalanarak büyük bir kısmı İran sınırları içerisinde, diğer kısımları ise Azerbaycan Cumhuriyeti, Nahcivan, Ermenistan ve Türkiye Cumhuriyeti sınırları arasında kalmıştır. (Şekil 2.1)

Şekil 2.1 : Persian Empire, eastern. 1831 Society for the Diffusion of Useful Knowledge -Great Britain

Milattan bin yıl öncesinden tarihi olan bu bölge, yerleşik hayatın başlanışı ile tarihindeki hükümetler ve medeniyetlerin vazgeçilmezi olmuştur. Bu hükümetlerin en büyük ve bilindiklerinden Mad İmparatorluğunun önemli illerinden biri Atropaten olurken başkenti ise Gazeka¹ kenti olmuştur. Son yıllarda yapılan araştırmalarda

1: İran'ın kuzey batısında kurulu antik bir şehir. Urmiye Gölü'nün güneyinde bir yerdedir.

ortaya çıkan Taht-ı Süleyman antik kenti olarak bilinen bölge olması muhtemeldir(Joseph R. Strayer, 1983).

Taht-ı Süleyman antik kenti 2003 yılında Dünya Mirası Listesi'ne arkeolojik bir sit alanı olarak girmiştir. İçinde Zerdüşt ateş tapınağı kalıntıları ve etrafında Sasani İmparatorluğu ve kısmen de ilhanlı devrinde inşa edilmiş bir kale bulunur. Taht-ı Süleyman ismi ise bu bölgeyi Arapların fethinden sonra konmuştur(Jean Baptiste Bourguignon d' Anville, 1994) .

Neolitik Çağlardan kalmış Hasanlı Tepesinde bulunan şarap kadehi bu toprakların ne kadar derin bir geçmişe sahip olduğunun bir kanıtı olarak göz önüne sermektedir.

1956 yılında başlayan kazı çalışmaları Hasanlı Şehrini gün yüzüne çıkarmıştır.

Tarihi krallık olan Urartular, hükümet merkezi olarak Van (Dönemdeki adı Tüşpa) altın döneminde günümüzdeki Doğu Anadolu Bölgesi, İranın Kuzeybatısı, Irak'ın küçük bir bölümü ile kuzeyde Araz Nehrinin Vadisi'ne kadar egemenlik sürmüşlerdir. Sonrasında Cadussi hükümdarlığı İranın kuzeybatısında yaşayan eski bir medeniyet olmuştur. Bu Hükümdarlık Pers İmparatorluğu öncesi Hazar Denizi'nin güneybatı kıyılarındaki dağlık Atropaten bölgesinde yaşamışlardır.

Mad (Medya) Ahameniş imparatorluğu sonrası iki bölüme ayrılmış olup, güney kısmında büyük Mad (Medya Magna) ve kuzeydeyse küçük mad diye bilinen kısım varmış. Büyük İskender dönemi sonrası Atropat küçük Mad bölgesini kontrol etmekteymiş. Atropat bölgeye kendi ismini vermiş ve Selevkus imparatorluğuna karşı gelerek kendi bağımsız krallığını ilan etmiştir. Zaman içerisinde bölge atropatana diye tanınmaya başlamıştır. Atropat hanedanı yüzyıllar boyunca bölge hüküm sürmüşlerdir. Arşaklılar sonrası Atropatana Sasani imparatorluğu kontrolü altına geçmiş olup Atropatakan diye anılmıştır.

İslam sonrası Atropatena Ömer'in halifeliği altındaki hükümetin kontrolüne geçmiştir. Bu dönemde ayrı bir eyalet oluşturan Atropatena (Atrapatkan), stratejik bakımdan büyük önem taşımış ve son olarak bölgenin ismi Arapçanın etkisiyle Azerbaycan şeklinde değişime uğramıştır. Ve bu tarihten günümüze kadar Azerbaycan adıyla anılmıştır (ALİEF & SHADMAN, 1999).

2.1 Atropaten Bölgesinin 16 Yy. Ve Sonrası Siyasal Bölünmeleri

Tarih boyunca Atropaten bölgesi sürekli farklı hükümdarların taarruz ve tasarrufuna maruz kalmış, 15. yüzyıl itibariyle farklı ve önemli bir stratejik nokta haline gelmiştir.

Bu tarihten itibaren dönemin bölgedeki büyük güç ve hükümetlerin kaderini belirlemede aktif rol üstlenmiştir.

2.1.1 Çaldıran savaşı

Çaldıran savaşı 23 Ağustos 1514 yılında Osmanlı ve Safevi hükümetleri arasında gerçekleşmiştir. Günümüzde İran Türkiye sınırında Maku şehrinin yakınlarındaki Çaldıran ovasında 1. Selim ve Şah İsmail'in ordusu karşı karşıya gelmiş ve Safevi şah İsmail'in yenilgisiyle sonlanmıştır. Bu savaş sonrası yapılan anlaşma üzerindeki Atropaten bölgesi olarak tek parça halinde kalmış bölge iki hükümdarlık arasında parçalanmış olarak yönetildi (Genç, 2019).

Çaldıran anlaşmasının sonucunda Erzincan ve Bayburt kesin olarak Osmanlı egemenliğine geçti ve Günümüzdeki Kars ve Van hariç Doğu Anadolu'nun nerdeyse tamamına Osmanlı denetimine girdi. Osmanlı toprak bütünlüğü korurken Safevi hükümdarlığı altında olan Atropaten bölgesi parçalandı.

Çaldıran Zaferi'nden sonra, Erzincan ve Bayburt kesin olarak Osmanlı egemenliğine geçmiş oldu. Turna Dağı zaferiyle 12 Haziran 1515 yılında Atropaten Kürt bölgesinin büyük bir kısmı (Diyarbakır, Mardin ve Bitlis) Osmanlı devletinin eline geçti.

2.1.2 Ermeni göçü

Atropaten bölgesinde birçok Ermeni etnik kökenin yerleşmiş ve yaşamış olduğunun tarihi belgelerde yer almakta olup, günümüzde işaretleri mevcut.

187'e yakın tarihi kilise, şapel ve manastır bu bölgedeki Ermeni yerleşimin bir göstergesi olarak kabul edilmiştir. Zorzor Kilisesi, St. Stefanus Kilisesi, Kara Kilise, Dere şam Kilisesi ve Muçumbar Kilisesi bunların en bilindiklerindendir. Şah Abbas Sefevi'nin Ermenileri İran'ın iç bölgesine göç etmeye zorlamadan Yüz yıllar öncesinde bu bölgede ticaret ve yaşamlarını sürdürüyorlarmış.

1514'te Sultan I. Selim'in birlikleri, Çaldıran Savaşı'nda Şah İsmail'i yenmeyi başardılar. Tebriz'in (Safevilerin başkenti) ve Batı Ermenistan'ı işgal ettikten sonra Anadolu'ya döndü ve bölgenin çoğu Osmanlı tarafından işgal edildi. Pargalı İbrahim Paşa komutasındaki Osmanlılar 1532'den itibaren, askerleri Suriye'den Ermenistan'a girerek iki hükümet arasındaki savaşlar 1554'e kadar Ararat ovası ve Nahcivan dahil olmak üzere önemli bölgeler, Safevi hükümeti ve Osmanlı hükümetinin savaş alanı oldu(KHAZAELI, 1386).

Nihayet 1555 yılında aralarında bir barış antlaşması yapıldı ve Amasya Antlaşması olarak da bilinen kararlara göre Ermenistan Safevi ve Osmanlı arasında bölündü. Batı vilayeti Osmanlının ve doğu bölgeleri Sefevi'nin oldu, ancak anlaşma uzun sürmedi. 1578 de Sultan III. Muradın aralarında Kırım Tatarlarının da bulunduğu 100.000 kişiden fazla olan ordusu Ermenistan, Gürcistan ve Azerbaycan'ın diğer bölgelerini fethetmek için Safevilerle savaşımaya başladı. Şah Muhammed Khodabandeh, oğlu Hamza Mirza'yı Osmanlılarla yüzleşmeye gönderdi. Hamza Mirza bu savaşta yenildi. Osmanlılar Ermenistan'ın kuzey bölgelerini ve Gürcistan'ın doğu kısımlarını işgal edebildi. Osmanlılar 1585 de Tebriz'i işgal edip yirmi yıl boyunca katliam ve soygundan sonra, Şah Abbas, 1588 de iktidara geldi(KHAZAELI, 1386).

Birinci Şah Abbas Safevi ile Osmanlı Halifesi Sultan III. Murad arasında 1590 yılında imzalanan antlaşmaya göre; Tebriz, Batı İran ve Ermenistan, Şeki, Şirvan, Gürcistan ve Karabağ Osmanlı hükümetinin kontrolüne girdi. Şah Abbas, çekirdeği Ermeni ve Gürcülerden oluşan (Özel kulamlar) yeni bir ordu kurarak Özbekleri bastırmayı başardı ve ardından Osmanlılarla savaş hazırlıklarına başladı. 1603 de Şah Abbas, Tebriz'i Osmanlılardan geri aldı ve ardından Irevan (Yerevan)'in fethini gerçekleştirdi(MANOUKIYAN, 1386).

Ermeni temsilcileriyle Şah Abbas arasında yapılan görüşmelere göre Safevi şahı, Ermeni şehirlerine ve bölgelerine tam desteğine sahip olmasından dolayı bölgeye girmekte hiçbir sorun yaşamadı. Şah Abbas 1604 yılında, Azerbaycan, Ermenistan ve Dağlık Karabağ'ın çoğunu Osmanlılardan geri aldı. Ancak Osmanlı ordusunun Şirvan'dan Kars'a doğru hareketini öğrenir öğrenmez Aras Nehri'nin güney yakasına çekildi ve Osmanlı ordusunun yolu üzerinde yer alan Ermeni yerleşimlerinin bölgeyi terk ederek Aras Nehri'ne güneyine göç etmelerini emretti.

Evlerini terk edip bu bölgeye yerleşmek zorunda kaldılar. Şah Abbas'ın emriyle Nahcivan ve Jolfa bölgelerinde ki Ermeniler önce Şemsabad sonra İsfahan'a yerleşmişler ve zamanla İsfahan'daki Jolfa'yı kurmuşlardır. (MANOUKIYAN, 1386).

Böylece, Atropaten 16. yy. tamamını savaş, yıkım, kıtlık ve kargaşa içinde geçirdi.

Vartaped Thaddeus Sebastantsi'ye (o dönemin tarihçilerinden) göre Ermenistan, tarihin bu döneminde kötü bir sosyal ve ekonomik durumdaydı ve insanlar zor koşullarda yaşıyordu.

"Askerlerin saldırılarından sağ kurtulan köy veya kasaba yok. Evlerin çoğu yıkılmış ve meyve bahçelerinde meyve ağaçları kalmamıştır. Çiftlikler ateşe verildi ve Osmanlı ordusu herkesi öldürüyordu."

2.1.3 Gülistan antlaşması

Rusya ve İran arasında 19. Yüzyılın başlarında bir hakimiyet mücadelesine sahne olmuştur. İki hükümet arasında 1804 yılında başlayan savaşlar İran'ın mağlubiyetiyle sona ermiştir. Gülistan antlaşması 12 Ekim 1813 tarihinde imzalanmış bu antlaşmayla Atropaten bölgesinin Çaldıran savaşı sonrası kalan kısmı ikiye parçaya ayrılmıştır. Tarihte ilk kez Kuzey Azerbaycan Rusya'ya bağlandı. Güney Azerbaycan ise İran'da kaldı. Mevcut bölünme Türkmen Çay Antlaşmasıyla pekişmiş olup ve günümüze kadar devam etmiştir (Yeşilot, 2008).

Gülistan Antlaşmasının detaylı şart ve maddelerini ek olarak 8.2 Gülistan Antlaşması olarak mevcuttur.

2.1.4 Türkmen çay antlaşması

İran Gülistan antlaşmasından sonra Güney Kafkasya topraklarında hak iddia etmeyeceğini kabul etmesine rağmen yönetimde bulunan Kaçar Hanedanı, İngiltere ve Fransa'yla iş birliği yaparak; Rusya'ya karşı saldırıya geçmiştir. Bu saldırı sonrası ilk başta kaçar ordusu kazanır gibi olsa da sonunda yetersiz silahlı güç ve soğuk kış hava şartları nedeniyle geri çekilmiştir. Bu hamlenin sonrasında Rus ordusu Tebriz'i ele geçirmiş olup kaçar devletini uzlaşma ve anlaşmaya zorlamıştır. Tebriz'in güney doğusunda yer alan Türkmen Çay kasabasında 1828 yılında yapılan anlaşmada Atropaten'nin Araz Nehri üzerinde kalan bölgelerde parçalanarak farklı siyasal sınırlar bölünmüştür (Yeşilot, 2008).

Türkmen Çay Antlaşmasının detaylı şart ve maddelerini ek olarak 8.3 Türkmen Çay Antlaşmasının olarak mevcuttur.

Şekil 2.2 : Atropaten bölgesi, haritası (Brue, Adrien Hubert, 1826)- David Rumsey Historical Map Collection

2.1.5 Sovyet birliğinin dağılması ve dağlık Karabağ meselesi

Başkan Mihail Gorbaçov'un 1991 yılındaki istifasından sonra Sovyetler birliğini oluşturan cumhuriyetlerin bağımsızlığını kazanması ve sonrasında Sovyetler birliğinin dağılmasıyla Atropaten bölgesinin Araz Nehrinin Kuzeyindeki bölgeler iki bağımsız ülke haline gelmiştir.

Atropaten den kalan bölge Azerbaycan cumhuriyeti ve Ermenistan cumhuriyeti arsında bölünmüştür.

19. yüzyılın başlarından itibaren yeni bağımsızlık kazanan iki ülke arasında, Dağlık Karabağ bölgesi üstünde fikir ayrılığı olup her iki ülke de bu özerk bölgeye sahip olma çabasına girerek günümüzde halen süren anlaşmazlığına düşmüştür. Etnik kökler üzerine savaşlar çıkmış ve bölgedeki yaşayan insanların zorluklar yaratmıştır.

2.2 Atropaten Kırsal Mimari Mirası

Bölgedeki iklim ve coğrafi şartlara baktığımızda birçok kırsal yaşam alanının dağlık ve engebeli araziler üzerine kurulduğu göze çarpmaktadır. İlk yerleşim alanlarının seçiminde güvenlik sebepleri yanı sıra suya erişim ve verimli ekim alanına sahip olması, iklim şartları olarak gözükmemektedir. Bu seşilen yaşam alanlarında yerleşik halkın tüm ihtiyaçlarının karşılanması, bu yerleşim alanının değer ve yaşam niteliğini belirlemektedir.

Atropaten bölgesinde birçoğu dağlık yamaçlar üzerine kırsal yerleşim alanı kurulmuştur. İklimsel şartlara uygunluğu için bu yerleşimlerin basamaklı teras yerleşimler olarak kurgulanmıştır. Günümüzde bile Atropaten bölgesi içinde bu tip yerleşim özelliklerine sahip onlarca alan mevcuttur.

şekil 2.3 : İran-Kurdestan Uraman Takht Köyü (www.visitiran.ir).

Şekil 2.4 : İran-Kordestan Palangan Köyü (fa.wikipedia.org).

Bu yerleşim alanlarından örnek olarak İran güneybatısında yer alan Ushtibin, Zonuzaq, Shilandar gibi yerleşimler mevcuttur. İran'ın batısında yer alan Kürdistan ili içinde kalan yerleşim alanlarından tarihi değere sahip olanlar Uraman Takht, (Şekil 2-3) Hajij Bojan olarak bilinirken; diğer benzer yerleşimler olarak Palangan (Şekil 2-4) Rooieen, Kang, Sar Agha Seyed, Esfıdan, gibi yerleşimler İran toprakları içinde mevcuttur. Türkiye'nin doğusunda yer alan Bitlisin ilinin köylerinde çok fazla benzer yerleşim mevcuttur. Hizan ilçesine bağlı olan Akdik, Süttaş, Uzuntaş, Çalışkanlar, Gayda ve Kaya köyü olarak bu yerleşim sistemine sahip benzer yerleşimler olarak bilinmektedir. Bu yerleşimlerinin sürdürülebilir sistemi günümüze kadar bu kırsal mirasları korumuş olsa da maalesef günümüzde bilinçsiz bir şekilde yok olmaya başlamış bir kırsal miras olarak görünüyor.

2.2.1 İran'daki kültürel miras korumanın tarihçesi

İran modernleşmesi ve Meşrutiyet Hareketi 19. yüzyılda İran'ın içine düştüğü siyasi ve iktisadi zayıflıktan kurtulma çabası olarak ortaya çıkmıştır. Dönemin batılı ve doğulu büyük siyasi güçlerinin İran üzerindeki nüfuz mücadelesi verdikleri dönem başlamıştır. Kendi doğal kaynakları üzerinde bu güçler arasında süren çıkar tartışmaları ve savaşları içinde topraklarının bir kısmını kaybeden, fakirleşen ve zayıflayan İran'da, 20. yüzyıl başlarında din adamlarının ve aydınlarının öncülük ettiği Meşrutiyet Hareketi 1906 yılında ilk defa milli bir meclisin ve Meşrutiyet hükümetinin kurulmasıyla sonuçlanmıştır.

Diğer taraftan bu dönemle beraber Batılı siyasi kavramları ve oluşumlarıyla tanışma sürecinin başlangıcı olmuştur. İşte bu şartlar altında, İran'ın içinde bulunduğu zor durumdan kurtulması için başlatılan modernleşme sürecinde, Meşrutiyet Hareketi önemli bir yol almıştır.

Bu modernleşme süreciyle beraber 1873 yılında Naser-Eddin Şah-e Qajar² sürekli yaptığı batı gezileri sırasında İran'da modern bir müze kurma fikri orta çıkar ve resmi olarak İran'daki kültürel eserlerin koruması için ilk temeller atılmış olur.

Batı ziyaretleri sırasında tanıştığı müze ve tarihi eserlerden ilham alarak geri döndüğünde kraliyet sarayları içerisinde ilk müzenin yapılması için emir verir.

Selam salonun giriş kısmında yapılan müze Naser-eddin Şahı pek memnun etmez ve Gülistan³ Sarayının Bahçesinin kuzey kısmındaki eski imarethaneyi yıktırarak yerine istediği müzeyi yaptırır.

Muzaffer Ed-Din Şah-e Qajar⁴ döneminde Avrupa'da yüksekokullarda eğitim görmüş gençlerin geri dönmesiyle modern eğitimin temelleri atılmış olup 1897 yılında “Encümene muarefe” olarak adlandırılan modern eğitim enstitüsü kurulmuştur. Bu eğitimin sisteminin başlamasıyla eğitim görenler artık kendi kültürel değerlerinin farkına varmaya başlamıştır.

Morteza Gholi Khan Hedayat⁵ tarafından 1909 yılında kurulması istenen “İdareye atıqiyat⁶” biriminin kuruluşu başarısız olmuştur. Aynı dönemde Jacques de Morgan⁷, Şuş (Susiana)⁸ antik şehrinde arkeolojik çalışmalarını sürdürmekteydi.

Birkaç sene uğraştan sonra 1916-1918 yılları arasında “İdareye atıqiyat” kuruldu ve İran'daki ilk arkeolojik merkez olarak Prens Iraj Mirza⁹ tarafından yönetildi. Bu kurum ilk milli müze olarak bilinmektedir.

Bu seneler içinde önde gelen birkaç aydının çabaları üzerine 1925 yılında “Encümene Asare Milli” kuruldu. Fransız André Godard¹⁰, di arkeoloji başkanı olarak işe alındı.

2 Nassereddin Şah Qajar (kaçar) (16 Tem 1831 – 1 May 1896) 1848-1896 yılları arasında kaçar hükümet döneminden İran şahı.

3 İran'ın başkenti Tahran'ın güneyinde, Erg Meydanı'nın yakınında eski Tahran surlarının sınırları içerisinde Kaçar Hanedanı dönemine ait bir saray.

4 Muzaffereddin Şah (23 Mart 1853, Tahran - 9 Ocak 1907, Tahran), 1896-1907 yılları arasında İran şahı olarak hüküm sürdü.

5 Siyasetçi ve meşrutiyet devrimi sonrası İran parlamentonun ilk başkanıydı. 1911 yılında suikasta uğradı. (1856–1911)

6 Dönemdeki koruma kuruluna verilen isim.

7 Jean-Jacques de Morgan (3 Haziran 1857, 14 Haziran 1924) Fransız maden mühendisi jeolog ve arkeolog.

8 İranın güney batısındaki antik kent. İlam, Pers İmparatorluğu, Selçuklu, Pers ve İran'ın Sasani imparatorluklarının ve Antik Yakın Doğu'nun en önemli şehirlerinden biridir

9 Prens Iraj Mirza (Ekim 1874-14 Mart 1926) (Mevlânâ-ol-Mamâlek lakabıyla bilinen) prens Gholam Hossein Mirzanın oğlu, ünlü İranlı şairi ve modern bir şairi ve eserleri geleneklerin eleştiri ile ilişkilidir.

10 André Godard (1881 Ocak 21- 31 11 Şubat 1979'da Temmuz 1965) bir arkeolog, mimar, Fransız ve Ortadoğu Sanat tarihçi olarak bilinir. Uzun yıllardır İran Arkeoloji müdürü olarak görev yaptı.

André Godard çalışmalar üzerine yapılan ilk koruma yönetmeliği olan “Kanun-i-atıka” 4 Kasım 1930 yılında milli meclis parlamentosunun onayı için sunuldu ve 1932 Kasım ayında meclis onayı sonrası bu yönetmelik uygulanmaya başlandı. André Godard 1934-1936 yılları arasında İran milli arkeoloji müzesini tasarlayıp ve inşa etti. 1964 yılında İran Kültür ve Sanat Bakanlığı meclis ve parlamentonun onayından geçerek kuruldu (“Asr Safar” news site, 2017).

Taşınamayan tarihi eserler ve yapıların korunması için 17 Aralık 1968 yılında 7 maddelik bir yasa parlamentonun onayından geçti. Bu 7 madde içerisinde tarihi eserlerin yer aldığı arazilerin satın alınması ve yapıların daha düzenli bir şekilde korunması amaçlı olarak ortaya çıkmış oldu.

Milli eserlerin koruma yasası ilk maddesindeki tarihi ve zamansal olarak yaptığı kısıtlamada; sadece Zand hanedanlığının¹¹ sonuna kadar olan tüm eserler koruma altına alınabilir diye beyan ettiğinden, 40 sene boyunca bu maddeye uymayan tarihi ve kültürel miras eserlerin birçoğu yurtdışına kaçırıldı veya yok edildi. En son 3 Aralık 1973 deki tek maddelik geliştirici kanunla bu duruma bir düzeltilme getirildi (Zendegol, 2018).

Tek Madde: kültür bakanlığına verilen izinler çerçevesinde 1930 yılında yayınlanan, Milli eserlerin koruma yasası parçası olan taşınamayan milli ve tarihi değere sahip tüm eserlerde herhangi bir tarihi kısıtlama olmadan “Ulusal Kültür ve Sanat Şurası” kararıyla; ulusal miras listesine eklenebilir olacaktır. Bu maddede tüm Milli eserlerin koruma yasası kanunları geçerli olacaktır (Ministry of Cultural Heritage Tourism and Handcraft, 2010).

10 Ocak 1972 tarihinde İran’ın “Uluslararası Turizm Örgütüne”¹² katılması için gerekli yasalar yayınlandı.

11 Şubat 1979 da İran’daki İslami devrimle birçok çalışma yarım kalmış ve koruma konusunda çok fazla bir çalışma yapılmamıştır.

1980 yılında tüm kazı işlemlerini ve eski eser arayış çalışmalarının yanı sıra bu eserlerin yurtdışına çıkartılmasının yasak ilan ederek yeni bir yasa yürürlüğe girmiş oldu. Devlet tarafından olmayan tüm kazı çalışmaları, ticari veya bilimsel olan tüm kazı çalışmaları iptal edildi. Ağır hüküm cezasına çarptırılmak, izinsiz kazılar için onaylandı.

¹¹ Silsile-i Zandiyah 1750-1794 yılları arasında İran platosunda hüküm sürmüş İran devletidir.

¹² World Tourism Organisation

1986 yılında İran İslami Cumhuriyeti tekrardan uluslararası kuruluş ve örgütlere katılma önergesi meclis tarafından onaylanarak hayata geçmiş oldu.

Bu önergeyle beraber İslami devrimden sonra askıya alınan ve üyeliklerinin iptal edildiği uluslararası örgütler ve topluluklara tekrardan üye olma şansı doğmuştu. Devrimin hemen ardından başlayan 8 senelik savaş, batı bölgesindeki birçok tarihi şehir ve yapılarda onarılamayacak hasarlar ortaya koymuştur.

Uzun yıllar süren kaos, devrim ve savaş sonrası, 30 Aralık 1986 yılında “Ulusal Kültürel Miras Örgütü” olarak adlandırılan, eğitim ve kültür bakanlığına bağlı olarak çalışan bir birimin kurulması için gerekli yönerge devlet tarafından meclise sunuldu ve onaylandı (Ministry of Cultural Heritage Tourism and Handcraft, 1987).

Ulusal kültürel miras örgütünün kuruluşundan bir sene sonra 1987 yılında örgütün esas namesi hazırlanıp meclis onayından geçmiş oldu. 12 maddeden oluşan esas namenin alt yapısı olarak 1930 yılında tasarlanmış ulusal eserlerin korunması kanunu temel alınmıştır.

2004 yılına geldiğimizde “Ulusal kültürel miras örgütü” ve “Turizm ve Seyahat Örgütü” kültür ve İslam rehberliği bakanlığından ayrıldı. Bu iki örgütün birleşmesinden ortaya çıkan “Ulusal Kültürel ve Seyahat Örgütü” cumhurbaşkanlığı gözetimi altında tüm çalışmalarına devam etmeye başlamıştır (Ministry of Cultural Heritage Tourism and Handcraft, 2005).

“Eski tarihi yapıların genel koruma kılavuzu” olarak adlandırılan yeni koruma ilkelerinin kısmi de olsa kapsayan kanunnamesi; 2005 yılının temmuz ayında yürürlüğe girerek eski yapı ve mirasın korunması için bir adım oldu.

2019 yılının başlarından itibaren söz konusu olan “Ulusal Kültürel ve Seyahat Örgütü” bakanlık en son 20 Ağustos 2019 da “kültürel miras ve seyahat bakanlığı” olarak değişmiştir.

Kanun-i-Atika yönetmeliği detaylı şart ve maddelerini ek olarak 7.1 Kanun-i-Atika olarak mevcuttur.

2.2.2 Koruma sisteminin ve yasaların kısa bir özeti

İran’daki koruma kavramının açıklanması ve kültürel mirasların koruma altına alınması son yüzyılda başlamıştır diyebiliriz. Bu yüzyıl içerisinde neredeyse hala 1930 yılında tasarlanmış olan yasalar üzerinde devam etmektedir. Güncel ve çağdaş bir koruma yaklaşımının olmaması yıllardır İran’daki birçok tarihi ve kültürel eserin yok olması, ciddi hasarlara ve yanlış uygulamalara maruz kalmasına sebep olmuştur.

Özellikle anayasadaki herhangi bir detaylı yasanın olmaması ve sadece “Milli Nefis Eserler” gibi bir kısıtlamayla söz edilmesi, bu konudaki en fazla sorunun ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu kısıtlama sonucunda tescile değer ve milli eserler listesine girme niteliğine sahip olup ama listenin içinde yer almayan eserler ve yapıların koruma süreçlerinin belirsizliği bu eserlere en çok zararı vermektedir.

Birçok kurul ve kişi tarafından rant sağlama amaçlı olarak esasnameler ve kanunlardaki boşlukları kullanarak birçok eserin bozulması ve yok olmasına neden olmuşlardır. Günümüzde hala birçok kültürel mirasın kaçak olarak yurt dışına satılması ve bu konuyla ilgili hala ciddi olarak bir çalışma yapılmaması söz konusudur.

2.3 Atropaten Bölgesindeki Kültürel Peyzaj ve Kırsal Mimari Miras

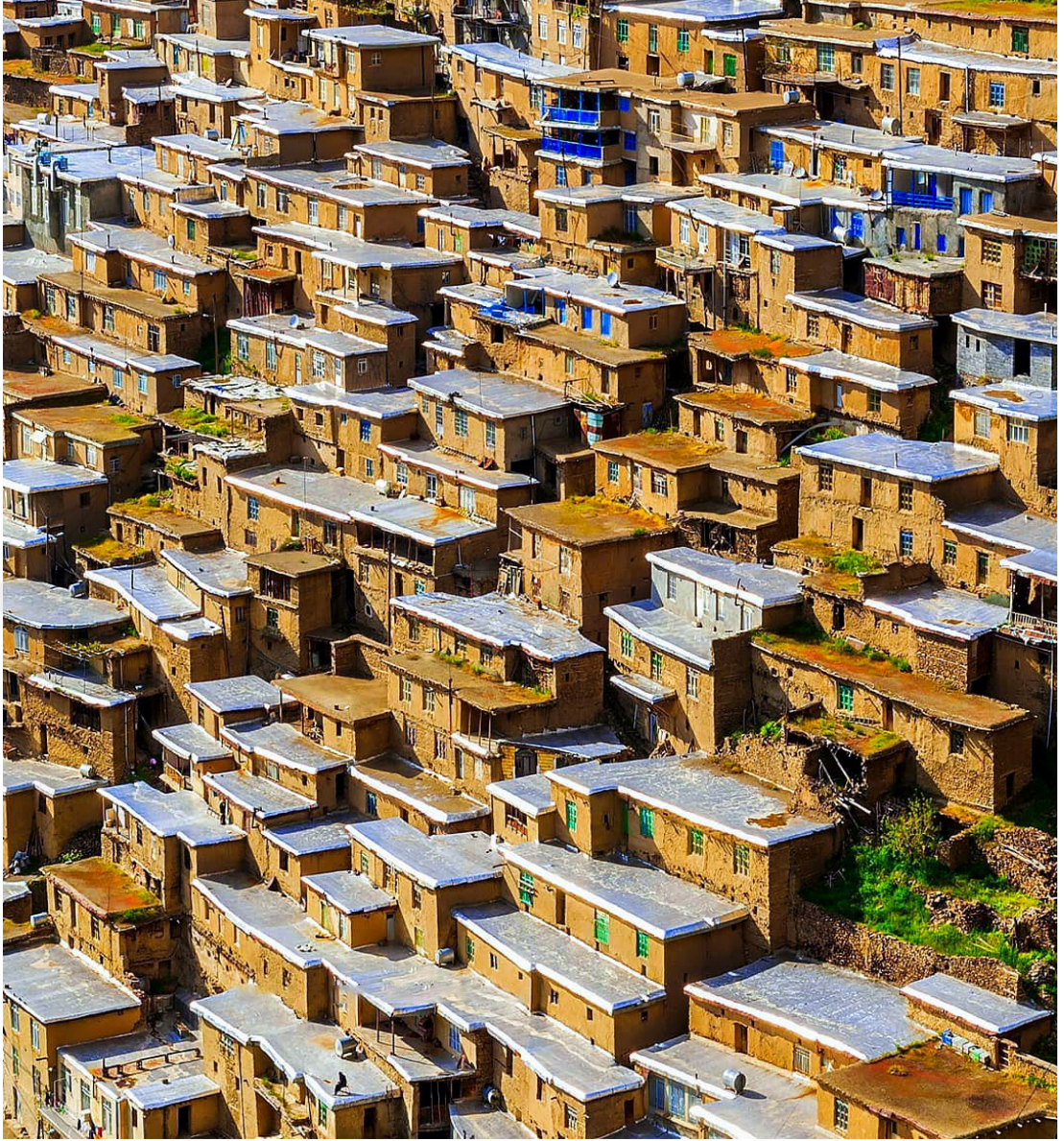
Kültürel peyzaj terim olarak ilk kez 1925 yılında ‘Carl O. Sauer’¹³ tarafından kullanıldı. Ve peşi sıra bu terim farklı çevresel araştırmalarda kullanıldı. Bu terimi 1992 yılında UNESCO; insanoğlu tarafından yaratılan ve dünya listesinde koruma altına alınabilecek bir başlık olarak tanımladı.

Kültürel peyzaj teriminin başlığı altında insanoğlunun en temel ihtiyaçları yemek, barınma, giyinme ve inanç gibi değerler yansımaları yer almaktadır. Kültürel gelişimin temeli ve kökeni hakkında değerli kanıtlar içermektedir.

Kültürel peyzaj başlığı altında somut miras, soyut miras ve doğal mirasın özelliklerini taşımaktadır. Bu bağlamda kırsal mirası sadece yapısal veya dondurulmuş müzeler halinde koruma yöntemleriyle sadece bu değerlerin daha hızlanmış bir şekilde yok olmalarına sebebiyet vermektedir.

Kültürel peyzaj ve kırsal miras; bir toplumun kültürünün, toprakla olan bağlantısının ve aynı zamanda kültürel çeşitliliğin yansımalarının temel bir sembolü ve yansımasıdır. Yerli yapım yöntemleriyle evler inşa edip ve toplulukları yerleştirmenin geleneksel ve doğal yoludur. Sosyal ve çevresel gerekliliklere ve kısıtlamalara bir yanıt olan bir gerekli değişiklik ve sürekli adaptasyon sürecidir. Bu geleneğin hayatta kalması, tüm dünyadaki ekonomik, kültürel ve ticari asimilasyon baskıları tarafından tehdit edilmektedir. Bu baskılarla nasıl başa çıkılacağı, toplumların yanı sıra hükümetlerin, şehir planlamacıların, mimarların, çevrecilerin ve bir grup çok disiplinli profesyonelin ele alması gereken temel bir konudur.

13 Carl Ortwin Sauer (24 Aralık 1889- 18 Temmuz 1975) Amerikalı bir coğrafyacıydı.

Şekil 2.5 : İran-Kurdistan Dolava Köyü (Fotoğraf: Mohsen Mohammad Khanı).

Dünyadaki kırsal ve yöresel yapılar, kültürel asimilasyon, küresel sosyal ve ekonomik dönüşüm nedeniyle çok savunmasız hale geldi. Ciddi bir şekilde hızlı yok olma, tahrip ve yeni yapılaşma ile entegrasyon sorunları içerisinde olduğu görülmektedir.

Bu nedenle, Venedik anlaşmasına ek olarak, yerel mirasımızın bakımı ve korunması için ilkeler belirlememiz çok önemlidir.

İran'daki ICOMOS Ulusal Komitesi, 18 Nisan 2002 de, Uluslararası ICOMOS Gününde resmi olarak faaliyetlerine başlamıştır. 2002 yılında İran'daki ICOMOS Sekreterliğine göre, bu enstitü, Kültürel, bilimsel, profesyonel, politik olmayan bir sivil toplum kuruluşudur. Araştırma kültürünün yaygınlaşması, tarihi yapılar ve mekanların tanıtımı, tarihi binalar ve sitlerin korunması, restorasyonu, kültürel

varlıkların tanıtımı ve ulusal ve uluslararası düzeyde bu bağlamların teşvik edilmesi için kurulmuştur. Diğer bir amaç ise kurumların, kuruluşların, kültürel yapılar ve sitelerin tarihi bağlamların önemine dikkat çekmek için faaliyet etmektedir.

Halihazırda İran'daki, ICOMOS kültürel miras statüsünün uluslararası standartlarla uyumlu hale getirilmesi ve restorasyon tüzüğünün geliştirilmesi gibi boşlukların giderilmesi alanında faaliyetler yürütmektedir.

ICOMOS İran koruma ilkeleri: ¹⁴

- Yerli mirasın korunması, değişim ve gelişimin kaçınılmazlığının ve topluluğun yerleşik kültürel kimliğine saygı duymanın gerekliliğinin farkında olarak disiplinler arası (Multi-Disipliner) uzmanlığından yararlanarak, yapılmalıdır.
- Yapılar, yerleşimler ve anıtlar üzerine yapılan yeni çalışmalar, onların kültürel değerlerine ve geleneksel özelliklerine saygı göstermelidir.
- Yerli miras nadiren ayrı yapılar şeklinde görülür ve en iyi ayırt edici karaktere sahip koleksiyonların ve habitatların korunması ve tanınmasıyla korunur.
- Yerli miras, kültürel peyzajın ayrılmaz bir parçasıdır ve bu ilişki koruma yaklaşımlarının geliştirilmesinde dikkate alınmalıdır. Yerli miras, yalnızca binaların, yapıların ve alanların fiziksel biçimini ve dokusunu değil, aynı zamanda bunların anlaşılma ve kullanılma biçimini ve bunlarla ilişkili gelenekleri ve görünmez bağlantıları da içerir.

Kırsal mimari aslında, işlevsel, fiziksel unsurları ve bileşenleriyle ortaya çıkmaktadır. Geçim ekonomisi kırsal mimariyi zenginleştiren köylülerin doğası, ekonomisi, geçiminden etkilenen ve doğaya sadık bir tür halk mimarisidir. Genel olarak, yerli kırsal mimari, çeşitli coğrafi, sosyal, ekonomik ve kültürel faktörlerden etkilenmiştir. Burada doğa ve alt dalları, ekonomi, kültür ve alt dalları gibi kırsal mimarinin oluşumundaki tüm önemli ve etkili faktörlerdir. (KEYVANINEJAD & Salehi, 2020).

14 ICOMOS İran kırsal miras ve yerel mimari bilimsel komitesi

UNESCO'nun değerlerine istinaden Ushtibin'nin miras değerleri:

- **Özgünlük:** Yerleşimin tüm boyutlarıyla- Konum, Tasarım, Malzeme ve İşçilik gibi örneklerde Özgünlük değerini korumuş olduğu görölmektedir.
- **Bütünlük:** Ushtibin Yerleşiminde peyzaj, kentsel ve yapısal olarak bir bütün parçası olarak var oluşunu sürdürmektedir.
- **Tarihsel değer:** Ushtibin tarihi bir yaşam alanı olarak yaklaşık 600 yıldan fazla bir eskilik ve geçmiş değerine sahip olduğu bilinmektedir.
- **Belgesel değer:** Ushtibin köyündeki taş yazıtlar ve yazılı belgelerle tarihi değeri belgelenmiş olmaktadır.
- **Estetik ve sanatsal değer:** Ushtibin kırsal bir miras olarak sadeliği ve basit estetik dokunuşlarla kendine özgün bir sanatsal mimari üsluba sahiptir.
- **Enderlik:** Ushtibin yamaç üzerine kurulmuş yerleşimler arasında kendine has bir yerleşim olmasının yanı sıra, yerleşimdeki Buneğe yapıları ve açık çıkmalı yapılarıyla (Artırma) benzer yerleşimler arasında ender rastlanan bir tarza sahip olarak görölmektedir.
- **Grup değeri:** Ushtibin yerleşim tek yapının haricinde organik bir oluşum olarak bir bütün olarak değere sahiptir.
- **Teknik ve teknolojik değerler:** Ushtibin sürdürebilir ve kendi bünyesinde olası imkanlar içerisinde bir yapım tekniğiyle yapılmıştır.
- **Kullanım değeri:** Ushtibin yerleşiminde birçoğu yapı halen kendi özgün kullanımını sürdürmektedir.
- **Folklorik değer:** Ushtibin bir yerleşim olarak yaşamını sürdüren toplumun örf ve adetlerini karşılayan bir yapıya sahip olarak tasarlanmıştır.

3 USHTİBİN KÖYÜ YERLEŞİM DOKUSUNUN COĞRAFİK ÖZELLİKLERİ, TARİHSEL GELİŞİMİ, SOSYOKÜLTÜREL VE SOSYOEKONOMİK ANALİZİ

3.1 Coğrafik Özellikler

Ushtibin, kuzey batıdan Azerbaycan (Nahcivan) ve kuzey doğudan Ermenistan’la komşudur. İran ve bu iki ülke arasındaki siyasi sınır olarak bilinen Aras Nehri’nin bu bölgeden geçmesi bölgeyi ticari ve siyasi olarak önemli bir konuma getirmiştir. İran devletinin komşu olan bu iki ülke arasındaki bağlantıları Aras nehri üzerinde kurulan köprü ve gümrük kapılarıyla sağlanmaktadır.

Aras Nehri, Erzurum’dan başlayıp Hazar Denizine dökülmektedir. Bölgenin büyük çaplı su ihtiyacını da sağlayan nehir, bölgedeki iklimin üzerinde etki ederek daha ılıman bir havaya sahip olmasını sağlamaktadır. Bölgedeki coğrafi ve topografik yapısı Arasbaran ormanlarının batısında yer alan kısa dağlar, tepeler ve dar ovalardan oluşmaktadır.

Aras Nehrinin dışında köyün içinden geçen Heras nehri de Aras nehrine karışmaktadır.

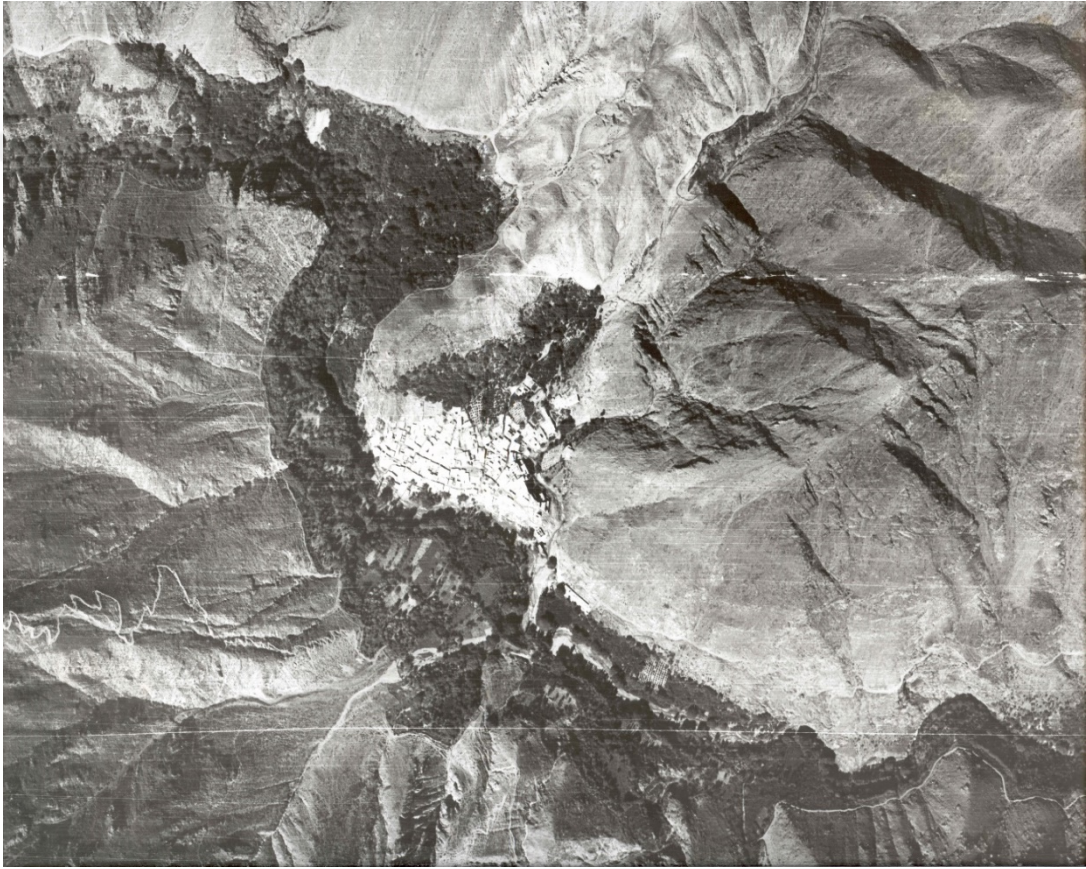

Şekil 3.1 : Ushtibin Köyü coğrafi konum haritası (Google Earth).

3.1.1 Coğrafik konum

Ushtibin Köyü 3260 rakım ve 38°51'27"N-46°29'05'E koordinatlarında yer almaktadır. Nojeh mehr kırsal bölgesinde, Siyahrod kasabası ve Jolfa şehrine bağlı olarak İran'ın doğu Azerbaycan ilinde bulunuyor. Ushtibin Harasan, Siyavaşan ve Jafarabad'dan oluşan 3 bölüme sahiptir.

Ushtibin Köyüne ilişkin eldeki tek hava fotoğrafı 1970 yılında 1:20000 ölçeğinde İran ordusunun coğrafik kurulu tarafından çekilmiş olmaktadır. Bu hava fotoğrafı şu anda İl Su ve Kanalizasyon kurulu arşivinde mevcuttur. (Şekil 3-2)

Şekil 3.2 : İran Silahlı Kuvvetler coğrafi birimi tarafından çekilen Ushtibin Köyünün hava fotoğrafı (İl Su ve Kanalizasyon kurulundan alınmıştır).

3.1.2 Yeryüzü şekilleri

Kıyameki (Kemçi) Dağının kuzeyinde, Aras Nehri'nin güneyinde ve Arasbaran ormanlarının kuzeybatısında yer almaktadır. Dosteshan ve Qazan Dağlarının arasında yer alan Ushtibin Köyü; Qazan Dağı etekleri ve yamaçlarına kurulmuştur. Kıyamakı sıra dağların devamı olan Qazan Dağı ve Dosteshan Dağı; bölgedeki alanın yer yüzü şekillenmesini ortaya çıkartan öğelerin başında gelmektedir (MANSOURI, 2019).

Aras nehrinin kıyısından köye kadar bulunan tüm araziler Ushtibin Köyünün ekin tarlalarını ve bağlarını kapsamaktadır. Bu alanların tamamı bu dağların etrafında şekillenmiştir.

3.1.3 İklim şartları

Köy, Aras nehrinin kıyısında ve Muğan Ovasının batısı ve Arasbaran ormanlık alanının kuzeyinde bulunduğundan; yazları ılıman bir iklime sahipken kışları soğuk hava şartlarına sahiptir. Ortalama gün sıcaklığı 9° C bulurken, gündüzleri yıllık sıcaklık ortalaması 21,3° C buluyor.

Aralık ayında %37 nem ortalamasıyla en düşük miktara sahipken mart ayında en fazla yağıntı miktarına ulaşıyor. Yıllık ortalama yağmur miktarı son yıllarda 167 mm civarındadır. (Şekil 3.3)

Köydeki iklim şartlarını etkileyen diğer faktörlerden birisi olarak bölgedeki rüzgârdır. Rüzgâr yönüne göre adlandırılan Rüzgâr tipleri:

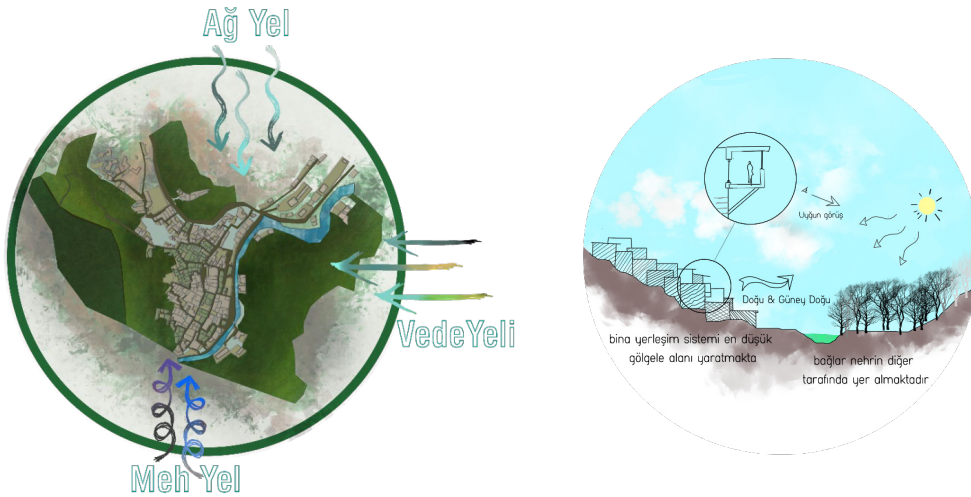
Ağ yel (Ak Rüzgâr):

Kuzeyden esen, kuru ve sıcak bir esinti olarak bilinen Rüzgâr tipi.

Vede Yeli: Köyün doğusundan esen ve normalde kış sonu ve bahar habercisi olanıdır.

Ağaçların uyanmasında ve havanın ısınmasında etkin bir rol alan rüzgâr tipi.

Meh Yel: Geçeleri güneyden esen rüzgâr türü. Ya da başka bir isimle dağ meltemi diye adlandırılır (EK Consulting Engineers, 2020).

Şekil 3.3 : Ushtibin Köyü'nün iklim ve rüzgâr diyagramları.

Şekil 3.5 : Arasbaran ormanında Uştibin Köyünün yerleşimi (Google EARTH).

Çizelge 3.1 : Arasbaran ormanının bitki ve ağaç türleri.

Ağaç türünün adı	Name of tree species	اسم گونه درخت
Yaban kirazı	Prunus avium (Wild cherry)	گیلاس وحشی
Fransız akça ağacı	Acer monspessulanum	کیکم
Duman ağacı	Cotinus coggygia	پر
Adi gürgen	European hornbeam	ممرز
İspir meşesi	Quercus macranthera	بلوط اوری
Ak meşe	Quercus alba (White oak)	بلوط سفید
Yaygın porsuk	Taxus baccata (English Yew)	سرخدار
Ova akça ağacı	Acer campestre (Field maple)	کرب
Yapraklı üvez (akça ağacı)	Sorbus torminalis (Chequers)	بارانک
Yaban kıızılcığı	Cornus sanguinea (Dogwood)	ال
Frenk üzümü (Yaban mersini)	Ribes (Red currant)	قره غات
Kızılcık	Cornelian cherry (Cornus mas)	ذغال اخته
Ova karaağacı	Ulmus minor (Mill)	اوجا
Dağ karaağacı	Ulmus glabra	ملچ
Kuş üvezi	Sorbus aucuparia (Rowan)	نئیس
Sakız ağacı	Pistacia lentiscus (Mastic tree)	بنه
Ardıç ağacı	genus Juniperus (Juniper)	آردوج

3.1.6 Jeolojik oluşum zellikler

Atropaten bölgesi doğudan Alburz, kuzeyden Kafkas, batı ve güneyden Zagrus ve Anadolu Dağları arasında sınırlanmıştır.

Tebritz, Miyaneh ve Aras fay hatları, Doğu Azerbaycan il sınırları içinde olduğundan, İran'daki en büyük deprem riski taşıyan bölgelerden birisi olarak biliniyor. Köyün bu fay hatlarına yakın olmasından özellikle Verzgan fayının üstünde olduğundan köy her zaman deprem tehlikesini taşımaktadır.

Bölgenin kayaç bileşimi çoğunlukla Andezit-traki(genel anlamda bazalt ve riyolit arasındaki ara tip) ve riff kireçtaşı kombinasyonu ile st Kretase ve Eosen volkanik-tortul kayaçlarından oluşmaktadır. Bölgenin kaya bileşimi çoğunlukla Andezit-traki ve kireçtaşı kombinasyonu ile st Kretase ve Eosen volkanik-tortul kayaçlarından oluşmaktadır. Bu birimler arasında Oligosen-Miyosen intruzif kayaçları kesinti oluşurmaktadır.

Arasbaran bölgesi hem magmatik kaya rezervleri hem de çeşitlilik açısından ayrıcalıklı bir konumdadır. Bu bölgede granit, Granodiyorit, siyenit, diyorit, gabro, gabro diüretik gibi farklı türlerdeki en güzel magmatik kayaçlar yaygın olarak dağılmıştır (KHODABANDEH, 2009).

şekil 3.6 : Ushtibin bölgesinin Jeolojik oluşum yapısı.

3.2 Etimoloji

Ushtibin Köyünün isim etimolojisi bilimsel açıdan çok fazla geçerliliği olmasa da bilinen iki teoriye bağlıdır;

- I. Ushtibin kelimesi iki bolümden oluştuğu baz alarak düşünersek. `Üş` ve `tbin` ya da `dibin`. `Üş` Türkçeden alınan 3 sayısına işaret ettiği ve `tbin` ya da `dibin` Tat dilinde `el` ya da `aşiret` olarak, 3 el ya da aşiretin bir arada tek köy olarak yerleşmesinden türemiştir. Ushtibin Harasan, Siyavaşan ve Jafarabad'dan oluşan 3 Bölgesinin olması ve bu 3 bölümün bir araya gelmesi ile oluşması olası bir durumdur ve üretilen bu etimoloji teorisini destekliyor.
- II. Ushtibin kelimesi iki bolümden oluştuğu baz alarak düşünersek. `Üş` ve `dibin`. `Üş` Türkçeden alınan 3 sayısına işaret ettiği ve `dibin`, `kenarı` ya da `yamacı` olarak düşünülüyor, bu etimoloji teorisindeyse köyün 3 dağ yamacı arasındaki bir dereye kurulmasından türediği bilinir.

3.3 Demografik Yapı ve Sosyokültürel Şartlar

Ushtibin Köyünün 2015 yılında 490 kişi nüfustan ve 132 aileden oluşmaktadır. Bu sayı 246 kadın 244 erkek olarak yazılmıştır (EK Consulting Engineers, 2020).

Markaze Amare İran¹⁶ verilerine göre Ushtibin 50 yıllık nüfus biçimi alttaki (Çizelge 3.3) yer verilmiştir.

Köy sağlık ocağından alınan son 10 yılın nüfus bilgileri, (Çizelge 3.2) yer verilmiştir.

Çizelge 3.2 : Ushtibin Köyü Sağlık Ocağı nüfus verileri.

Yıl	Aile	Erkek	Kadın
2006	150	359	385
2007	145	348	380
2008	140	332	359
2009	137	327	336

¹⁶ Statistical Center of Iran (İran İstatistik Merkezi)

Çizelge 3.3 : Ushtibin Köyü İran İstatistik Merkezi nüfus verileri.

YIL	Nüfus	Aile
1966	908	219
1976	858	108
1986	930	190
1996	773	152
2006	653	145

Yukarıdaki verilere baktığımızda köyde kadın nüfusunun erkek nüfusundan daha fazla olduğunu görmekteyiz. Son yıllardaki nüfus verilerinin karşılaştırdığımızda elde edilen verilere göre köy nüfusunun %62'si 30 yaş altında olması, köyün genç bir nüfus yapısına sahip olduğunu göstermektedir (Tourism Investment and Development Plans Office, 1390).

3.3.1 Somut olmayan miras

İran'daki birçok bölge gibi baharın başlangıcı olarak nevruz kutlamaları ve kışın en uzun gecesine denk olan Çille gecesini kutlamaları, bayram olarak hesap ediliyor. Bunların yanı sıra 3. imam olarak bilinen imam Hüseyin'in ölüm yıl dönümü ve Aşure merasimi yapılmaktadır. (Şekil 3.7)

Şekil 3.7 : Ushtibin Köyündeki dini Aşure taziyesi (Fotoğraf:Arman Pouyesh Tarh).

Yörenin meşhur insanları:

Seyyed Abulqasim Nabati (Seyit Ebul-qasim nebati), Ushtibinli muhterem olarak lakap almış 18-19 yüzyıllarda yaşamış Hurufi'ye mektebinin bilindik son şairlerindendir.

Gençlik dönemlerini köyde geçiren şair uzun yılları seyahat ettikten sonra tekrar doğduğu vatan olan Ushtibin'e geri dönmüş ve ömrünün sonuna kadar orda yaşamıştır. Kendisinden 5000 kıtaya yakın şiir bırakan Nebati, yazdığı şiirlerin yarısı Farsça ve diğerler yarısını Azerbaycan Türkçesi olarak yazmıştır (EK Consulting Engineers, 2020).

3.3.2 İrk ve etnik kökenler

Atropaten (Azerbaycan) bölgesi olarak batkımızda tarih boyunca birçok ırk ve etnik kökene ev sahipliği yapmıştır. Neolitik dönemden günümüze kadar olan dönemde, Zerdüştlük, Mitraizm¹⁷ ve sonrasında Roma Mitraizmi, peşi sıra Hristiyanlığın başlamasıyla bölgedeki Ermeni etnik kökenli insanların Hristiyanlığı kabul etmesi ile bölgedeki aktif olan Etnik kökenin Ermeni Kökenli Hristiyanlar olmuşlardır. Tabi bunun yanı sıra İslamın yayılmasının başlamasına kadar diğer etnik kökenler de bölgedeki varlıklarını korumuş ve yaşamışlardır.

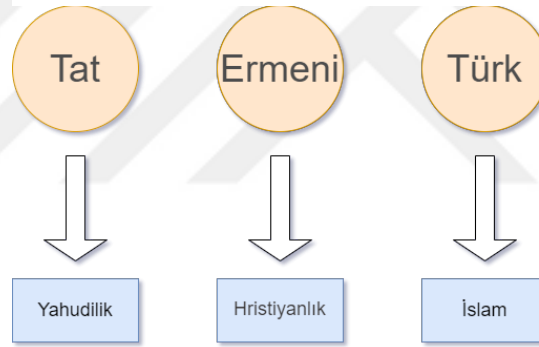
Şekil 3.8 : İran-Jolfa -Aziz Stepanos Manastırı.

¹⁷ Mitracılığın tarihi MÖ1400 yıllarına kadar uzanır. Mitra o yıllarda Hintlerin diniydi... Fakat o zamanlardan sonra geniş bir alana yayılmış ve tarihin her döneminde yerleştiği yerin de kültüründen etkilenerek büyümüştür."Mitra" daha sonraları "savaşçı" kimliğine alarak zoroastrianizm den de etkilenerek bu sefer Zoroastrian(Zerdüştcülük) düalizmindeki "Ahüramazda" ve "Ahriman" arasında aracı rolünü üstlendi..

Ermenilerin yanı sıra bölgenin eski dönemlerden yerlileri olarak bilinen Tatlar günümüzde azınlıkta olsa da yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Dağıstan da bulunan Tat ırkının büyük bir bölümünün Dağ Yahudi'si olarak anıldığından, bu bölgedeki yaygın etnik kökenlerden biri olan Tatların da Yahudi olmaları ihtimaller arasındadır. Tarih boyunca değişen etnik kökenler sonrasında ek olarak Atropaten topraklarının yeni misafiri Türkler olmuşlardır. Zamanla Azerbaycan Türkü ya da Azeri denilen ırk bu bölgeye yerleşmiştir.

Ushtibin Köyünün güvenliği açısından kale gibi bir yapıya sahip olması yerleşim konumunda etkili bir faktör olarak görülmektedir. Köyün üst tarafında, yamaç üzerine yerleştirilmiş siperler, köyü saldırı esnasında hırsızlar, haramiler ve düşman güçlerinden savunmakta en önemli role sahipmiş. Zaman içerisinde Ushtibin'in diğer etraf köylerle (Harasan, Jafar Abad, Siyavaşan) birleşmesinin sebeplerinden biri olarak da bilinmektedir.

Çizelge 3.4 : Etnik köken ve inançlar.

Bir diğer yandan köyde feodal bir sistemin söz konusu olmadığından ve köylünün toprak sahibi olduğu ve yaşamını sürdürdüğü, ağa, bey ve hanların olmadığı bir sisteme sahipmiş. Etraf köylerin Ermeni olması ve 3 köyün bir araya gelmesiyle genişleyen Ushtibin karma bir halk ve etnik kökene sahip olmuştur (Balkhinejad, 2018).

Ushtibin köy bölgesinin sakinleri günümüzde Azerbaycan Türkü olarak bilinse de yaşlılar eskiden köydeki konuşulan dilin Tat dili olduğunu ve köy sakinlerinin Tat etnik kökeninden olduklarını söylemekteledir.

Zamanla asimile olan köy halkı bölgedeki etkin dil olan Azerbaycan Türkçesiyle konuşmaya başlamışlar. Civar köylerden olan Kırınğan¹⁸ ve Mardanaqom¹⁹ köyünde halen halk kendi arasında Tat dilinde konuşulmaktadır. (Şekil 3.9)

Bölgenin yoğun etnik grubunun Ermeni oldukları ve 19. yüzyılın sonlarına kadar Hristiyanlık bölgede yaygın din olarak kabul görmekteymiş.

Özellikle İran İslam devriminden sonra bölgedeki Ermeni ve farklı ırklardan olan Hristiyanlar; ya Ermenistan Cumhuriyetine ya da büyük Ermeni ve Hristiyanlık toplumu sahip olan başka bölgelere göç etmek zorunda kalmışlardır.

Şekil 3.9 : Bölgedeki benzer etnik köken sahibi köyler.

3.4 Sosyoekonomik Şartlar

Ushtibin köy halkının ekonomik gelir kaynağı çoğunlukla bağcılık, ekin ve ziraattır. Bunların yanı sıra hayvancılık, köy halkının yaptığı işlerden bir kısmıdır. Köydeki ziraattan elde edilen en önemli ürün olarak; buğday ve arpa olurken, bağcılıktan elde edilen meyveler olarak: Nar, kiraz, dut, incir, vişne, üzüm ve şeftalidir. Özellikle Ushtibin narı en meşhur ve bilindik bağcılık ürünüdür.

Son dönemlerde köye artan turizm ilgisinin yanı sıra az da olsa bazı kişiler tarafından turizme bağlı ticari işler yapılmaya başlanmıştır.

¹⁸Kırınğan (aynı zamanda Karanāgān, Karankan, Karingan, Kerenkān ve Kyurengyan olarak da bilinir), İran'ın Doğu Azerbaycan Eyaleti, Varzaqan İlçesinin Merkez İlçesi, Sina Kırsal Bölgesinde bir köydür.

¹⁹ Mardanaqom, (Mard Agham, Mardānqom, Mardenaum ve Merdenaum) olarak da bilinen, Minjavan Bölgesi, Khoda Afarin İlçesi, İran'ın Doğu Azerbaycan Eyaleti, Dizmar-e Sharqi Kırsal Bölgesi'nde bir köydür.

Köyde yapı temeli olarak kullanılan ahşap ve ağaç işlemede eskiden zanaat olarak var olsa da günümüzde bu zanaatkârlardan pek eser kalmamıştır.

Yapılan bazı devlet evraklarında İpek böcekçiliği yapıldığına dair belgeler olsa da günümüzde ve hali hazırda ortadan kalkmış bir meslek olarak bilinir. Bölgedeki birçok köyde olduğu gibi köyün kadınları arasında yaygın olan halı dokuma, ev geliri ve ekonomisine katkı sağlamaktadır.

Şekil 3.10 : Halı dokuma tezgâhı.ve Köy yerleşimindeki Kadınların geleneksel giyimi şekli.

3.5 Tarihi Değerler

Ushtibin Köyü İran'daki kırsal yerleşimler arasındaki tarihi değeri yüksek olan bölgelerden birisi olarak miras koruma kurulu tarafından milli eserler listesine milli

Şekil 3.11 : Ushtibin Köy mezarlığındaki tarihi mezar taşları.

değer olarak geçmiştir.²⁰ Köyün tarihini nitelikli belgeler altında tespit edecek farklı eserlere sahiptir. Köyün güneyindeki eski kale kalıntıları, köyün tarihi mezarlığındaki tarihli oyma mezar taşları ve ev girişlerindeki Arapça yazılmış tarih oymalı taş yazıtlar en önemli tarihi eserler arasındadır.

Bu köyün elde olan belgelere dayanarak 600 yıldan fazla geçmişe sahip olduğu kesindir. `Khaje Malek Kadkhoda`nin mezar taşında yazılı olan tarih 1440 yılına defin edildiği yazılmıştır. Khaje Ahmed'in mezar taşında ise 1569 yılında vefat ettiği görülmektedir.

Şekil 3.12 : Köyün eski mezarlığında Ender rastlanan Kara Horuz kuşu.

orkhayı evinin giriş kapısının üstünde yer alan taş yazıt bir diğer tarihi belge olarak nitelenmektedir. Bu yazıt taş oyma tekniği ile Arapça yazılmış olup o dönemki ev sahibinin, Safevi hükümdarı `Mohammed Khoda bende<sup>21</sup>`ye atıfta bulunmuştur. Yazıtın çevresindeki taş oyma üzerine Ven Yekad ayeti yazmış ve üst kısmındaki ahşap tabela üzerinde 1822 yılı tarih olarak yazılmıştır²².

²⁰ Bu köy, 8 Haziran 1992 de 2692 kayıt numarasıyla İran'ın ulusal anıtlarından biri olarak tescil edildi.

²¹ Muhammed Hüdabende (d. 1532, Erdebil - ö. 1595, Kazvin) veya Hudabende, Muhammed Şah, Sultan Muhammed, 1578 ve 1587 yılları arasında hükümdarlık yapmış Safevî Devletinin 4. şahı.

²² Taş yazıt üzerine yazılmış olan metin:

(هذا البنا العمار ولي الدولة والسلطان ابن السلطان سيد محمد خدابنده حكيم اله ملاك الحق هذا بيت الله ابن مرحومي مولانا گشاده باد به دولت هميشه اين درگاه به حق اشهد ان لا اله الا الله)

Sorkhayı evinin giriş kapısının üstünde yer alan taş yazıt bir diğer tarihi belge olarak nitelenmektedir. Bu yazıt taş oyma tekniği ile Arapça yazılmış olup o dönemki ev sahibinin, Safevi hükümdarı 'Mohammed Khoda bende²³'ye atıfta bulunmuştur. Yazıtın çevresindeki taş oyma üzerine Ven Yekad ayeti yazmış ve üst kısımdaki ahşap tabela üzerinde 1822 yılı tarih olarak yazılmıştır²⁴.

Şekil 3.14 : Taş Yazıt kitabesi (E-13). **Şekil 3.13 :** Giriş kapısı taş kitabe (E-30).

Bir diğer köy tarihi ile bilgi veren nesneyse Eski köy camisinde kullanılan ve sonrasında yerine yeni cami yapıldığında köy muhtarlığında sakı tutulan iyonik ahşap oymalı sütün başı üzerine yazılmış olan tarih 1582 yılında yapıldığına işaret etmektedir. Bu sütün üzerinde oyma tekniği ile yazılmış olan Ven Yekad ayeti de göze çarpmaktadır.

23 Muhammed Hüdabende (d. 1532, Erdebil - ö. 1595, Kazvin) veya Hudabende, Muhammed Şah, Sultan Muhammed, 1578 ve 1587 yılları arasında hükümdarlık yapmış Safevî Devletinin 4. şahı.

24 Taş yazıt üzerine yazılmış olan metin:

(هذا البنا العمار ولي الدولة والسلطان ابن السلطان سيد محمد خدابنده حكيم اله ملاك الحق هذا بيت الله اين مرحومي مولانا گشاده باد به دولت هميشه اين درگه به حق اشهد ان لاله الا الله)

Taşınmaz tarihi eserlerin yanı sıra köyde eskiden beri muhafaza edilen taşınabilir tarihi eserler hakkında, halkın daha korumacı olduğunu göstermesinin yanı sıra köy tarihini gösteren eserlerin içinde yer almaktadır.

Şekil 3.15 : Eski camiden kalan ahşap sütun başlığı- elle yazılmış tarihi kitap.

4 USHTİBİN KÖYÜ KIRSAL YERLEŞİMİN ÖZELLİKLERİ, TARİHSEL GELİŞİMİ, KAMUSAL ÖĞELERİ VE YÖRESEL KONUT MİMARİ ANALİZLERİ

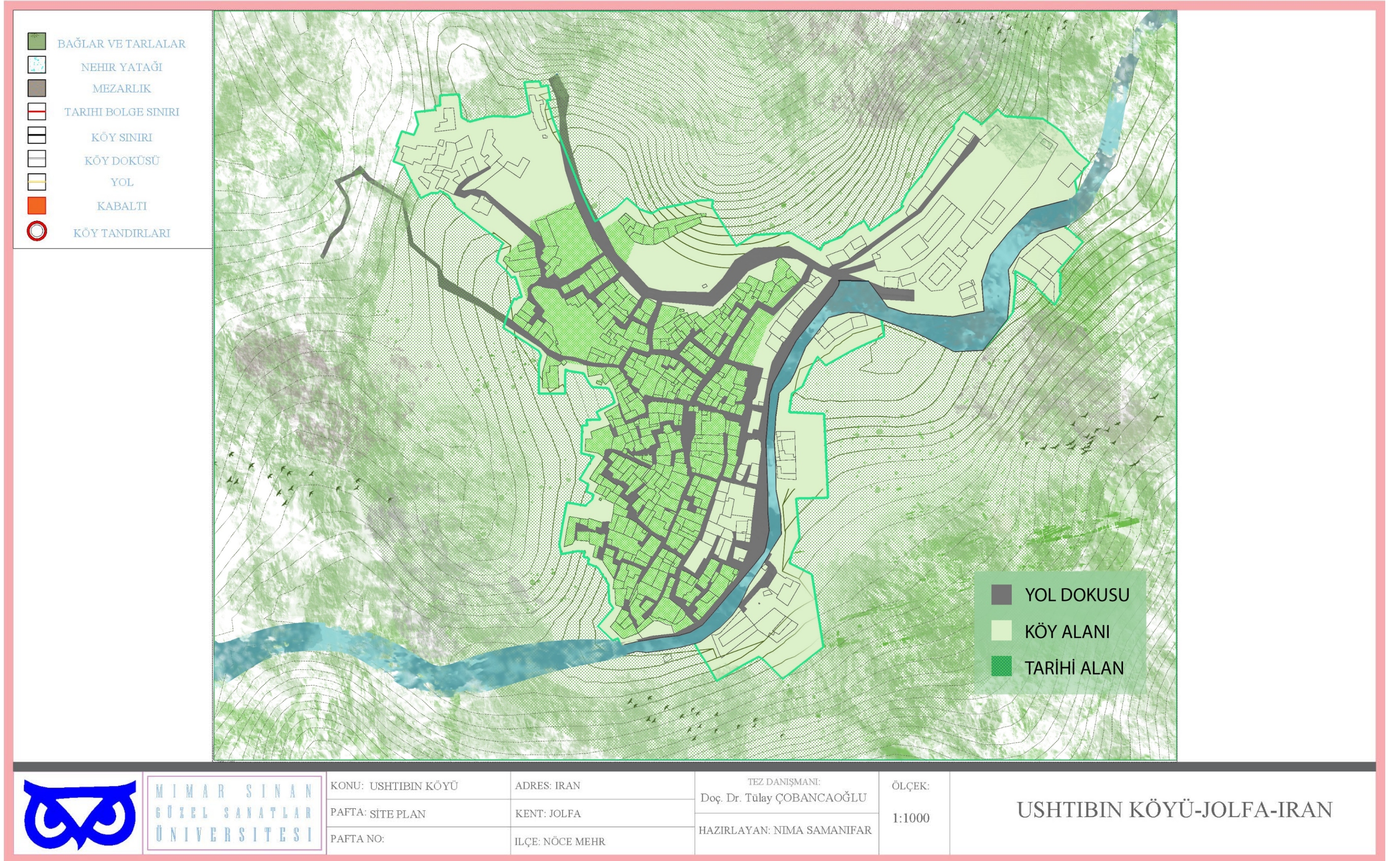
4.1 Yerleşim Dokusunun Tarihsel Gelişimi, Coğrafi ve Morfolojik Özellikleri

İlk medeniyetlerden itibaren yerleşik hayata geçişte ve yerleşim alanı seçiminde en etkin rolü taşıyan konulardan biri; sulak bölge ve su erişimi olmuştur. İran platosunun kuzey, batı ve kuzey batısını sarmış sıra dağlar nedeni ile, İran'daki sulak bölgelerin ve suya erişim imkânı olan alanların çoğunu dağlardan akan ırmaklar ve nehirler oluşturmaktadır.

Bölgedeki iklim ve suya erişim şartlarının elverişli ve yerleşim imkânı taşıyan alanlar; çoğunlukla eğimli ve düzensiz arazilerde yer almaktadır. Bu nedenlerden dolayı Atropaten bölgesinde eğimli arazi üzerine kurulmuş kırsal yerleşimler çoğunlukla göze çarpmaktadır.

Şekil 4.1 : Ushtibin Köyü yerleşiminin Güneyden çekilmiş kuş bakışı fotoğraf.

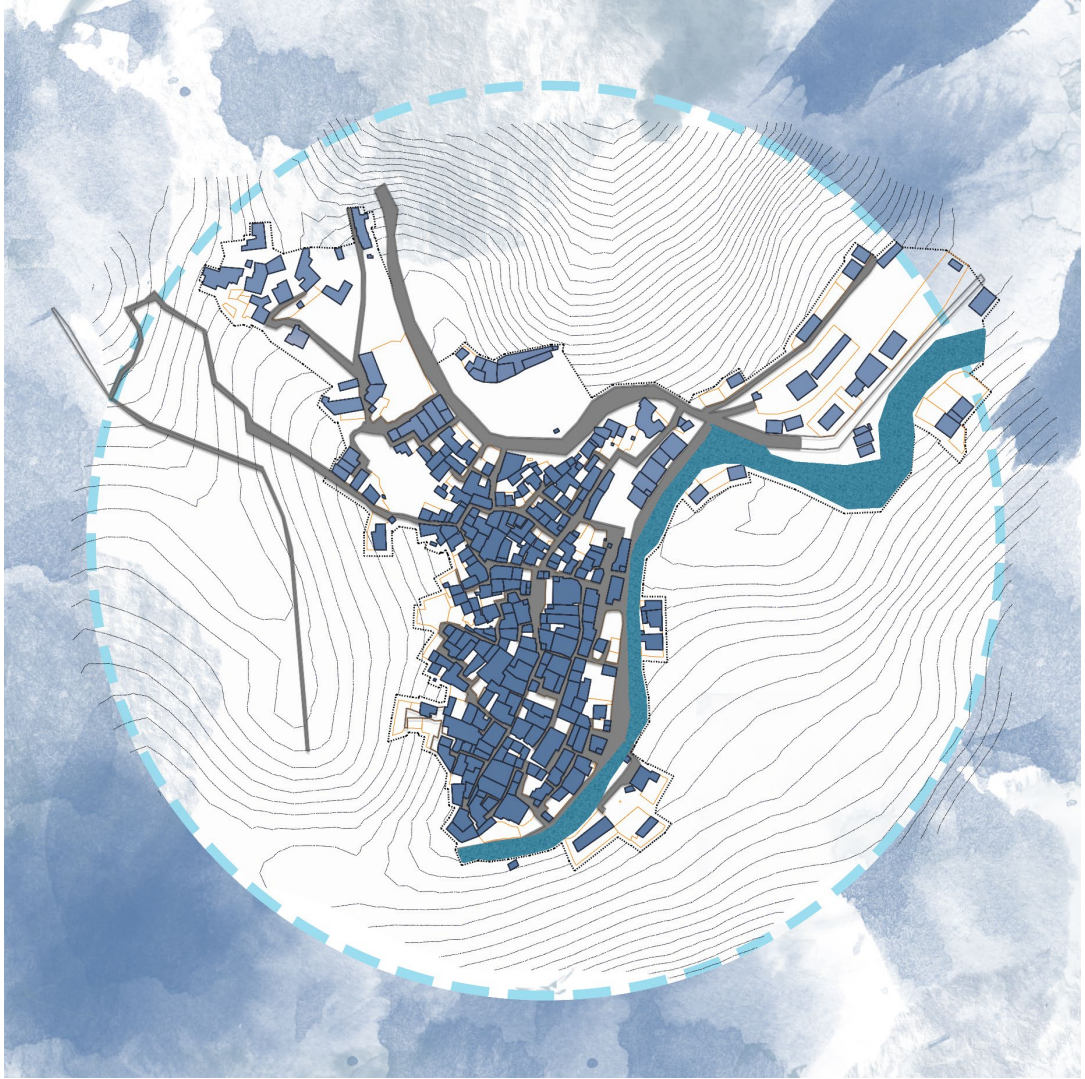
Şekil 4.2: Ushtibin yerleşimindeki vaziyet planı üzerindeki tarihi alan ve yol dokusu.

Bölgedeki yerleşim tipolojisini etkileyen bir diğer konu soğuk hava şartları ve dağlık iklim olmuştur. Bu iklim şartlarında kentsel alanların daha dar ve sınırlı olmasının yanı sıra bitişik nizam ve daha kompakt yapıların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.

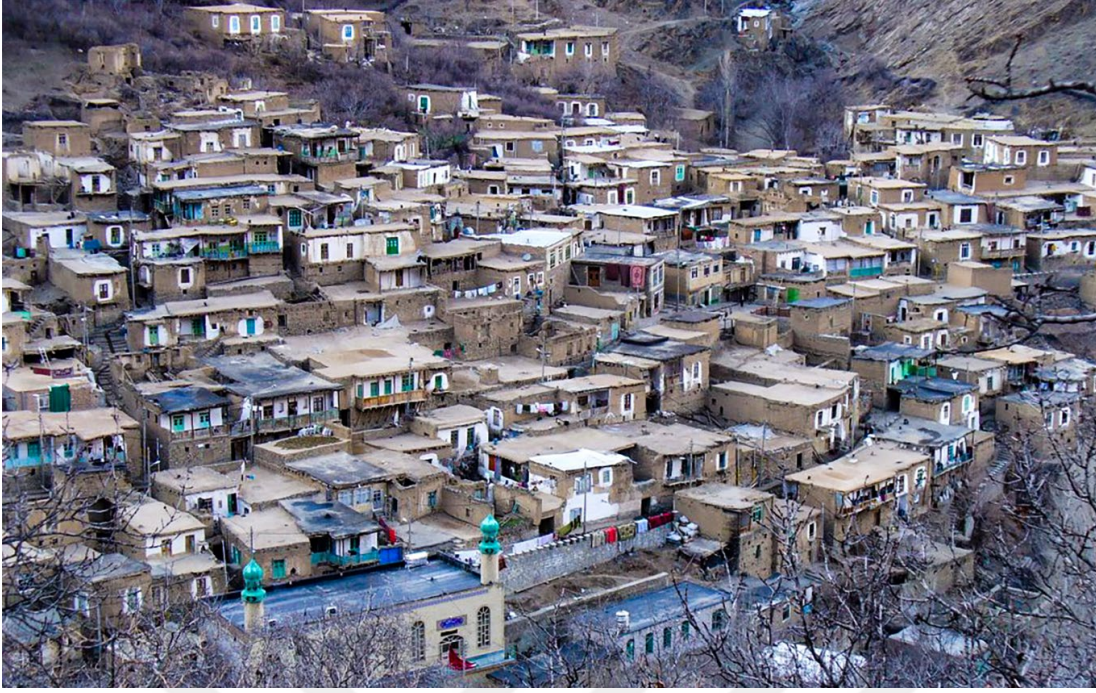
4.1.1 Köy yerleşiminin coğrafik ve iklimsel özellikleri

Ushtibin Köyünün yerleşim ve yapıların yaratılmasında sürdürülebilirlik kavramının detaylı olarak göz önünde bulundurulmalıdır. Bu tip yerleşimlerde yılın büyük bir kısmı soğuk ve kış şartlarında geçtiği için yapıların daha yoğun ve bitişik ilişkilerde yapılması; soğuk havayla yerleşim alanındaki sıcaklığın temasını azaltılmasıyla enerji tasarrufu sağlanmaktadır. Kentsel alanları, sokaklar ve geçiş güzergahlarını sınırlandırarak sıcaklığın daha verimli hale gelmesine olanak sağlamaktadır.

Yamaç üzerine yerleşim yapmanın ilk sebebi dere yatağından daha yüksek olmak ve yerleşim alanını sel ve benzeri doğal felaketlerden korunmasıdır.

Şekil 4.3 : Ushtibin Köyü yerleşiminin topografik vaziyet plan diyagramı.

Şekil 4.4 : Ushtibin köyü yerleşiminin güney batıdan çekilmiş tarihi alan fotoğrafı.

Ushtibin yerleşiminde olduğu gibi bu yerleşimler normalde dere yatağının üstünde yer alan dağın, güney cephesindeki yamacının ortasına kurulmaktadır. Hem su erişiminin daha rahat olması hem de daima güneş alması adına en ideal konum olarak görülmektedir.

4.2 Geleneksel Yerleşim Dokusunun Fiziksel Yapısı

Ushtibin Köyünün güvenliği açısından ulaşım zor olması, bitişik yapılar ve dar geçitler sebebiyle korunaklı yerleşim dokusunun sahip olması, yerleşim konumunda etkili bir faktör olarak görülmektedir. Köyün üst tarafında yamaç üzerine yer alan siperler; köyü saldırı esnasında hırsızlar, haramiler ve düşman güçlerinden savunmakta en önemli role sahiplermiş. Zaman içerisinde bu güvenlik meselesi Ushtibinin diğer etraf köyler (Harasan, Jafar Abad, Siyavaşan) birleşmesinin sebebi olmuştur. Bir diğer yandan köyde feodal bir sistemin söz konusu olmadığından ve köylünün toprak sahibi olduğu ve yaşamını sürdürdüğü ağa, bey ve hanların olmadığı bir sisteme sahipmiş.

4.2.1 Köy doku ölçeğinde

Ustibin Köyündeki yerleşim bölgedeki soğuk kış iklimi nedenlerine bağlı olarak bitişik nizam, iç içe ve kompakt yapılar şeklinde gelişmiştir. Bu tekin yapılaşmaların en ideal plan tipi dörtgen veya dikdörtgen olarak bilinmektedir. Bu tip yerleşimlerde sürdürülebilirlik, organik gelişim, hareket, iklim, topografik şartları ve mülkiyet meselelerine bağlı olarak yerleşimin ana omurgası şekillendirilir. Örneğin; bina kat sayısının ikiden fazla olmaması tamamen şartlara bağlı olarak bilinir. Alanın deprem fay hattı üzerinde olması ve iklim şartları bu konudaki en etken faktörler olarak bilinmektedir.

Yerleşim içindeki yapıların form özellikleri şartlara bağlı olarak gelişmesi sonucunda ortaya çıkan yerleşim özelliklerini özetlememiz mümkündür. Yapının kalın dış duvarlara sahip olması, avlusuz veya küçük avlulu yapıların oluşması, giriş katlarını daha düşük tavan yüksekliğine sahip olması ve daha fazla kullanım alanı elde etmek için açık çıkmalı yapıların yapılması bu özelliklerin en belirgin olanlarındandır.

Köydeki yapı formu incelendiğinde elde edilen başlıklar; kültürel ve dini yaşam şartlarının ne kadar bu konuda etkili olduğunu göstermektedir (Şekil 4.4).

Yapı ve mekân özellikleri:

- İşlevsellik üzerine tasarlanan mekân ve alanlar.
- Yapıdaki açıklıkların çoğunlukla doğu cephesinde yer alması.
- Açıklıkların yerleşim alanının en önemli görsel elamanı olarak var olması.
- Pencere etrafındaki sıvalı alanların işlevselliğinin yani sıra estetik bir dokunuş olması.
- Düz çatı sistemi
- Kısıtlı yapı alanına sahip olan köy halkının komşu çatısını kendi yapısının avlusu olarak kullanması.
- Ahşap malzemeyle yapılan elemanların üzerinde yapılmış sade süslemeler.
- Tarla ve bağcılık alanının köy etrafına ve karşı yamaç üzerine kurulması doğa insan ilişkisini ve köy yerleşimin peyzajına değer katması.

4.2.1.1 Arazi kullanımı

Ushtibin yerleşimi, genel olarak dağlık bölgelerin yamaçları üzerine kurulmuş benzer topografik özelliklere sahip yerleşimlerin ve kendine münhasır karakteri yansıtmaktadır. Ushtibin yerleşimi arazi özellikleri ile uyum sağlayan organik bir dokuya sahiptir. (Şekil 4-6) Bu organik dokunun yanı sıra iklim şartlarına bağlı olarak bir bütünün parçaları şeklinde bir yerleşim tipi ortaya çıkmıştır (Şekil 4.5).

Şekil 4.5 : Ushtibin Köyünün yerleşimindeki yapı ve sokak ilişkisi.

Şekil 4.6 : Yerleşimin arazi ile uyum sağladığı organik dokusu.

Yerleşim arazileri sarp ve zorlu kayalıklar üzerine kurulduğundan, yapı inşa etme olasılığı alanların daha kısıtlı olmasını sağlamaktadır. Araziyi yapı inşasına uygun hale getirmenin o dönemlerde pek rahat bir işlem olmadığından, mümkün olan tüm arazilerden en iyi verimi almaya gayret edilmiştir. Binaların birbiri üzerine oturmasının iklim şartlarının yanı sıra statik olarak daha güçlü yapıların yapılmasının daha az maliyet ve işlemlerle elde edilmesi yatmaktadır.

Köy yerleşiminde kırma ve kazı imkân olmayan kayalardan yapının temeli olarak faydalanılmıştır (Şekil 4.7).

Şekil 4.7 : Ushtibin Köy yerleşiminde bağımsız yapı örnekleri

4.2.1.2 Mülkiyet meselesi

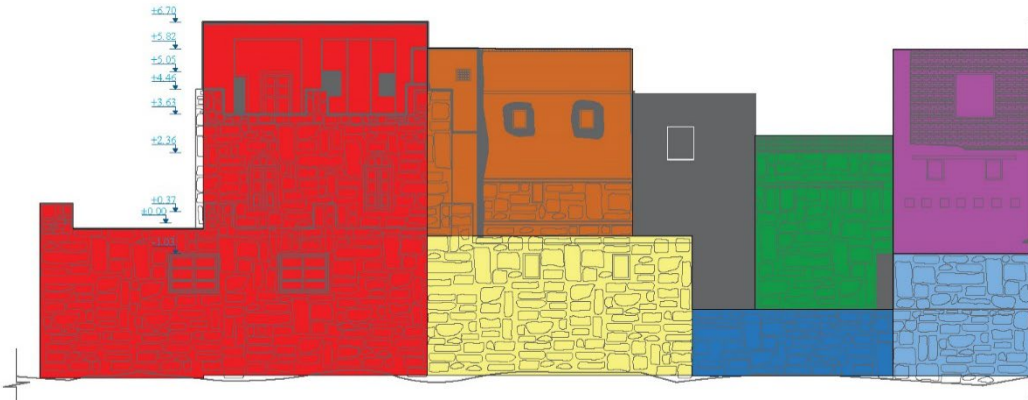
Ushtibin Köyünde arsa ve yapı mülkiyetleri normal şartlardan farklı taraflara sahip bir mülkiyet sistemi mevcuttur.

Yapılarda kot farkı nedeniyle orta çıkan bu mülkiyet kavramları senelerce köyde ihtiyarlar ve köyün aksakallıları tarafından sürdürülmüş olup halen günümüzde gerektiğinde köy muhtarlığı ve ileri gelenlerin toplanmasıyla gerekli sorunlar çözülmektedir.

Örnek: bir yapının alt kotunda yer alan başka bir yapı aynı arsa üzerine kurulmuş olmalarına rağmen iki farklı mülkiyet hakkına sahip olma imkânı var. Ya da başka bir örnek olarak alt kotta mevcut olan binanın üst kotuna başka bir yapının yapılabilir ve arsa mülkiyeti tek yapı üzerinden iki yapı mülkiyetine değişebilir.

Aynı arsa üzerinde farklı kotlarda yapılan binalarda yapılardan birisi satılığa çıkıyorsa öncelikli satın alma hakkı aynı arsaya ortak olan yapı ya da yapılara aittir. Ya da köydeki deyimıyla 'müşrif' olan kişiye veya kişilere aittir.

Bu mülkiyet sisteminde (Şekil 4-8) olduğu gibi aynı arsalar üzerinde yer alan lakin kot farklılık nedeninden bağımsız ve farklı mülkiyetler; farklı renklerle gösterilmiştir.

Şekil 4.8 : Bitişik yapılarda kot farkıyla mülkiyet farklılıkları şematik diyagram.

4.2.1.3 Köy dokusundaki yaşam alanı özellikleri

Geleneksel konutun köy yaşamındaki baskın rolü köy dokusundaki alanlarla olan ilişkisinde göze çarpmaktadır. Konutlar veya sivil yapılar köy dokusunun en önemli unsuru olarak görülmektedir. Bunun sebebi olarak konut yapıları köy sakinlerinin ihtiyaçlarına en çok cevap verecek noktalardan biri olarak yerleşimin şekillenmesinin kaynağı olmuştur. İklim ve arazi şartlarına uymanın yanı sıra konutların köy halkının

yaşam merkezi ve yegâne etkin unsur olduğundan sade ve basit yöntemler ile mekânların yaşam için en uygun hale gelmesini sağlamıştır.

Sürdürebilir bir mimari ve fazla ihtiyaç yaratmadan kendi kendine yaşam alanının konforunu sağlayabilecek elemanlar yapılmıştır. Bu elemanlar yaşam kriterleri olarak ortaya çıksa da bir arada yerleşim ölçeğinde köy dokusunun etkilemiştir.

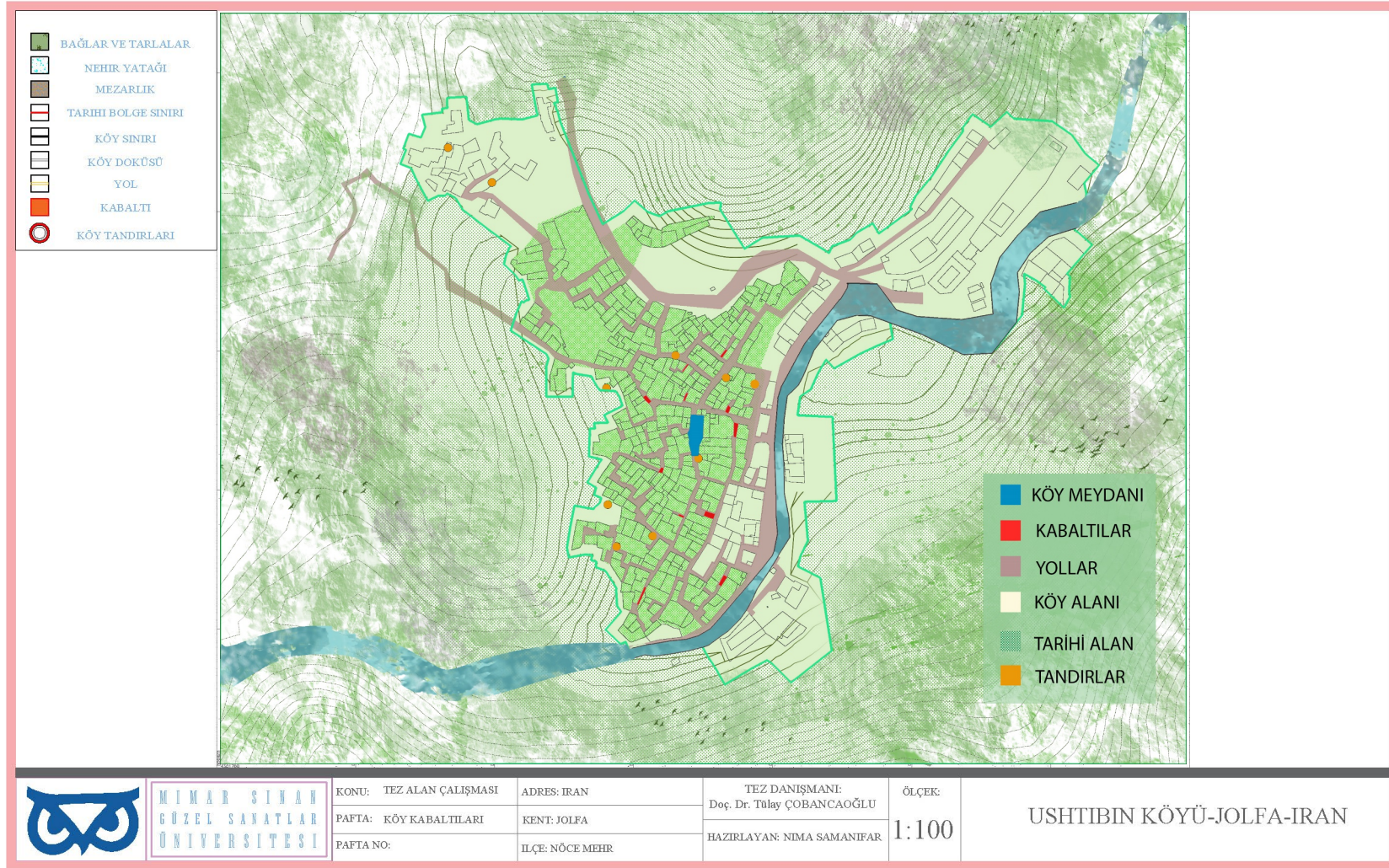
4.2.1.4 Kabaltılar (Abbaralar)

Kemer altı üstü kapalı geçitler olarak bilinen, mülkiyet olarak tekil şahıs ve kamu alan vasfını aynı anda taşıyan yapılar olarak bilinmektedir. Mimari ve görsel öge olarak kentlere renk katan Kabaltılar²⁵ bunun yanı sıra ortak kamu alanlarını kullanan insanlara kötü hava şartlarından korunmak için bir alandır. Güneş sıcaklığından ve soğuk havalarda sokaktan geçen insanlara dengeli şartlar yaratan Kabaltılar git gide yok olmaya başlamışlar. Korunma altına alınmadığında bu kentsel ögeler yok olmaya mahkûm olacaklardır.

Şekil 4.9 : Köy yerleşimindeki Abbara ve Kabaltılar.

²⁵ Sokağın üzerinden geçen düz bir üst örtü veya kemerin taşıdığı bir odaya sahip olmasıdır. Örgü teknikleri kullanılarak inşa edilmiş, eğri sel yüzey ya da düz döşeme yüzeylerden oluşan mimari eserlerdir. Abbara da denen bu yapılar sivri kemerli, basık kemerli, yuvarlak kemerli veya düz örtülü olup, örgü sistemi beşik tonoz, çapraz tonoz, düz döşeme şeklindedir.

Şekil 4.10 : Ushtibin yerleşimindeki köy meydanı, yol dokusu, Kabaltılar ve tandırları vaziyet planı.

4.2.1.5 Yol dokusu

Ustibin köy geçitleri bu sokaklardan geçen insanlara rehberlik etme rolünü almış gibi, her iki yanında yüksek duvarlara sarılı ve uzun bir perspektif çizerek yolda olan yolculara yola devam hissiyatını yaratmaktadır. Bu yolların eğimler ve dönüşleri ile her an; eşsiz bir manzara olarak değerlendirilebilir.

Köyün farklı bölgelerindeki yapı yerleşimine göre bu sokak ve geçitler farklılıklar gösterip dar veya geniş olduğu görülmektedir.

Doğudan batıya uzanan geçitlerin topografik eğimle uyumlu bir şekilde ve düz bir seviyede devam ederken, güney ve kuzey aksındaki geçitler eğimli yüzeylere kurulmuş ve basamaklı yapıya sahiptir.

Şekil 4.11: Eğim üzerine kurulmuş köy dokusu ve basamaklı sokaklar.

4.2.1.6 Köy Meydanı

Toplumsal ve sosyal özelliği ile köy meydanı, köy alanlarının arasında en önemli mekân olarak yerini almaktadır.

Kültürel, dini toplanmaların yanı sıra günlük olarak köy insanı sosyalleşme alanı olarak görevini yerine getirmektedir. Köyün diğer geçitlerinden farklı olarak daha geniş, açık ve doğa manzaralı bu alan, köydeki düğünler ve yaslara ev sahipliği yapmaktadır. Bu şartlar arasında merkezi konumda yer alan köy meydanı köyün başta gelen ortak alanlarından biri; mekân olarak maalesef ki günümüzde git gide köyün alt kısmına ana caddeye yakın alanlara taşınmaktadır.

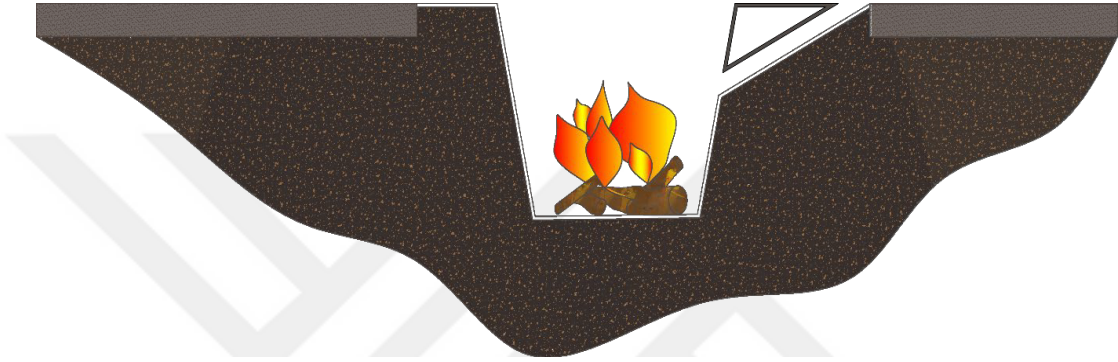
Şekil 4.12 : Ushtibin Köyü meydan.

Şekil 4.13 : Köy meydanına toplanan köy halkı.

4.2.1.7 Köy Tandırları

Köy dokusundaki sosyal ve ortak kullanıma açık olan tandırlar, insanların kendi ekmeklerine temin etmesi için yaklaşık olarak her mahallede mevcut. Günümüzde birçoğu tahrip olsa da halen bazı bölgedeki tandırlar ayakta ve halen mevcuttur. Bu tandırların günümüzde köydeki kadınlar tarafından ekmek yapılması için kullanılmaktadır. Yapısal olarak bu tandırlar farklı ölçülerde yapılmış olup çoğunlukla bir iki kişinin içerisinde çalışmasına imkân veren binalardır. Bu tandırların yanı sıra Buneğe yapılarında bulunan tandırlar özel kullanım için yapılmıştır.

Şekil 4.14: Köy yerleşimindeki köy tandırlarının Şematik kesiti.

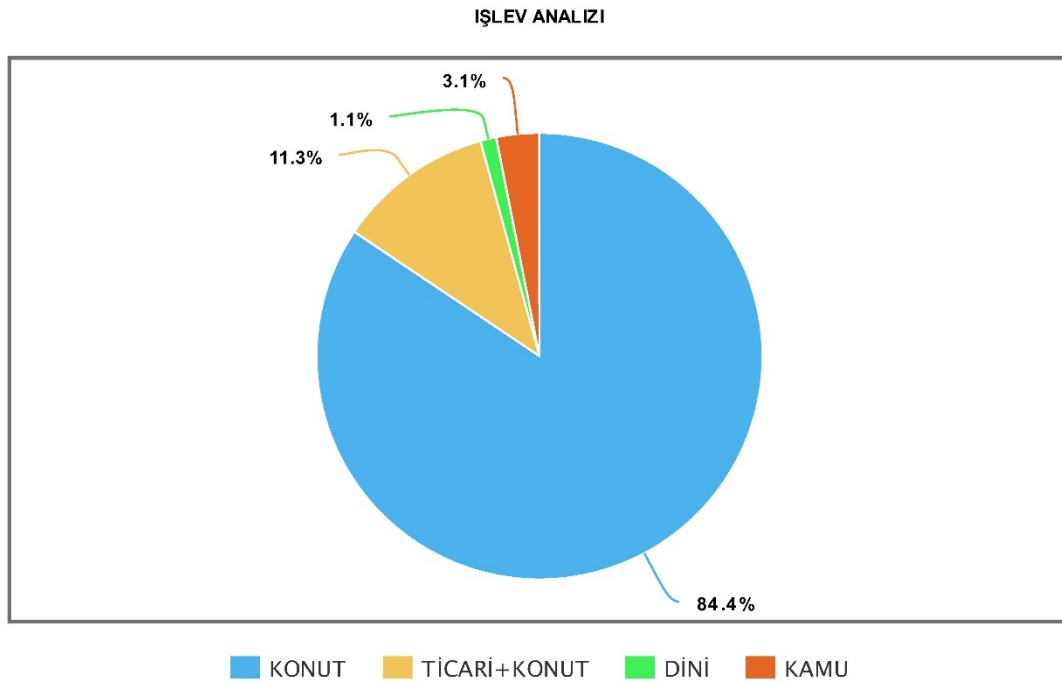
Şekil 4.15 : : Köydeki ortak tandırların bir örneği.

4.2.2 Yapı doku ölçeğinde

4.2.2.1 İşlev analizleri

Ushtibin geleneksel yerleşimindeki yapıların işlev ve fonksiyonları konut, konut artı ticaret, dini ve kamu olarak gruplandırılmıştır. Bu ayrım içerisinde eğitim, köy muhtarlığı ve sağlık ocağı gibi yapılar kamu yapıları başlığı altında yer almaktadır. Ushtibin köyündeki tüm ticari yapılar konut yapılarıyla ilişkili olduklarından ticari yapılar konut artı ticari yapılar başlığı altında gruplandırılmıştır. Köydeki günümüzde kullan eskiden İpek böcekçiliği atölyeleri, dükkânlar ve depolar ticari olarak varsayılmıştır.

Günümüzde işlevsiz olan yapıların tamamı harap durumda olduğundan bu yapılar ‘özgünlük analizi’ başlığı altında harap yapı olarak üzerinde çalışılmıştır.

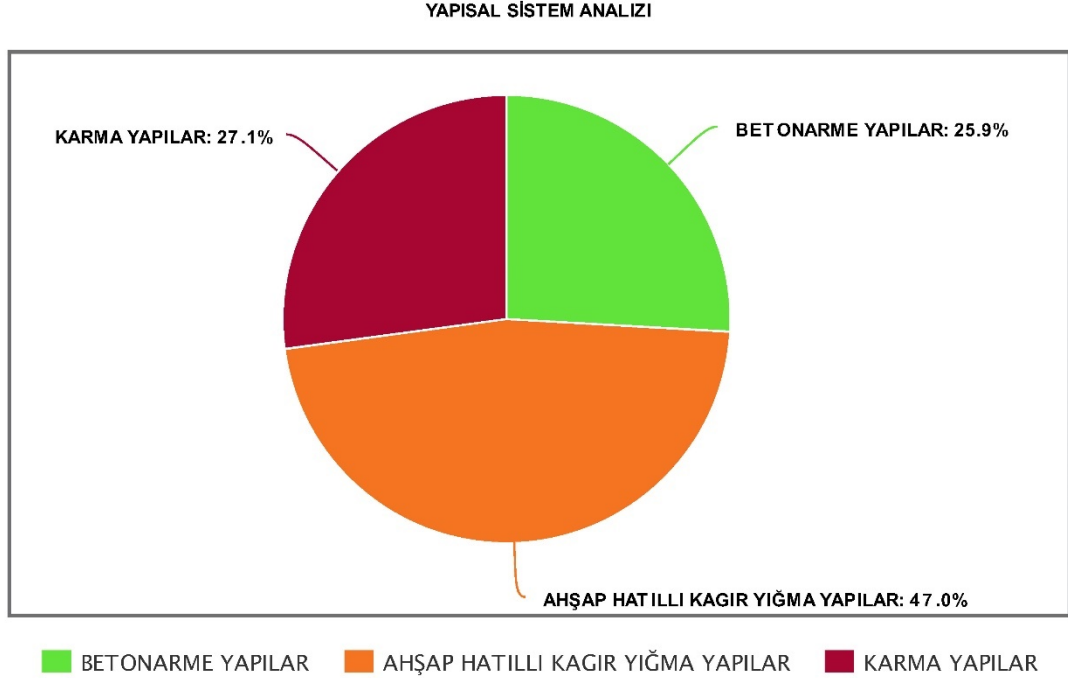
Şekil 4.16 : Ushtibin yerleşiminde bulunan yapıların işlevsel faaliyet yüzdeleri.

Ushtibin yerleşim dokusunda yer alan yapıların işlev ve fonksiyonel analizini gösteren harita eklerde ‘Yapı İşlev Analizi’ başlığı ile sunulmuştur (8.6.1 Yapı İşlev Analizi).

4.2.2.2 Yapım tekniği ve sistem analizleri

Ushtibin yerleşimi geleneksel konut yapılarının neredeyse tamamı, moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığma sistemine sahiptir, Sonraki dönemlerde ise;

geleneksel yapıların kısmi olarak onarımının ya da tamamen moloz taş beden duvarları üzerine başka bir yapının yapılması durumunda, çoğunlukla yığma tuğla sistem tercih edilmiştir. Bu yapıları karma başlığı altındaki grupta yer verilmiştir. Günümüzde çok katlı yapılmak istenen yapılarda ise halkın betonarme sistemi tercih ettiği gözlenmektedir.

Şekil 4.17 : Yerleşimde bulunan yapıların, yapım sistemlerine göre yüzdeleri.

Ushtibin yerleşim dokusunda yer alan yapıların yapı sistem analizini gösteren harita eklerde sunulmuştur (8.6.2 Yapısal Sistem Analizi).

4.2.2.3 Özgünlük analizleri

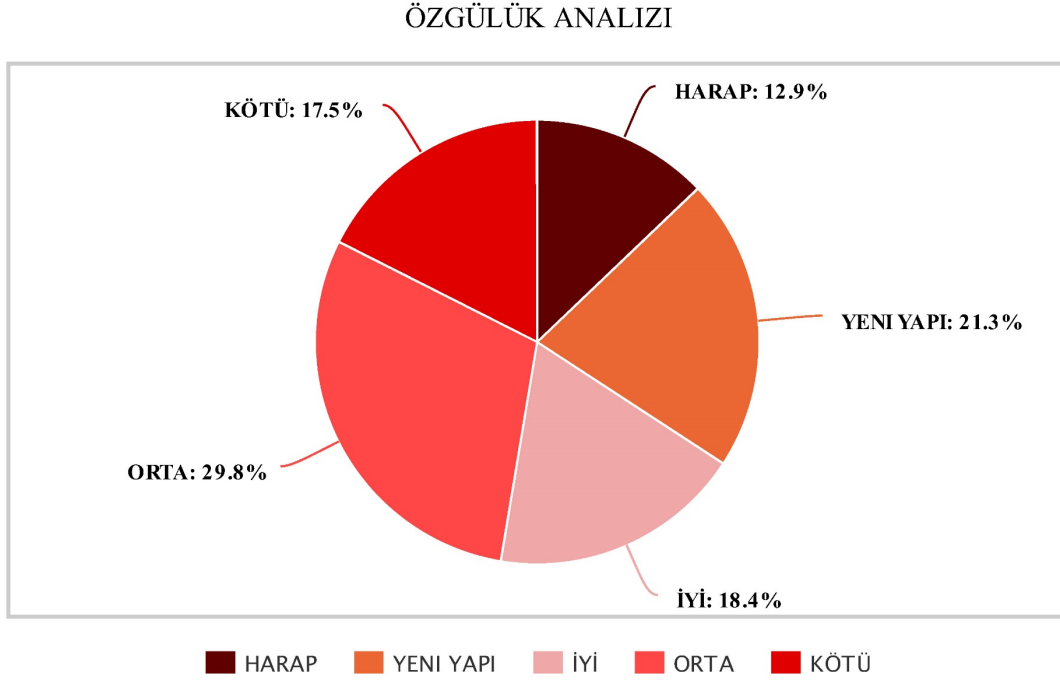
Ushtibin yerleşiminde bulunan bazı geleneksel konuların eşyalı ya da eşyasız olarak terk edilmiş durumda olduğu gözlenmiş, bu konutlara hiçbir şekilde girilememiştir.

Yerleşimdeki işlevine uygun olarak kullanılan diğer yapılar ise; zaman zaman basit de olsa bakım onarım gören yapılardır. Ancak çoğunluğunun bakımsız durumda olduğu ve yapıldıkları tarihten günümüze kadar bilinçli onarım görmedikleri gözlenmektedir.

Yapıların özgünlük durum analizi yapılırken, bozulmanın boyutuna göre iyi, orta ve kötü durumda olan yapılar olarak sınıflandırma yapılmış, yıkıntı durumundaki yapılar, harap ve kısmi harabe kalıntıları olan geleneksel yapılar ise harap olarak sınıflandırılmıştır. Taşıyıcı sisteme ulaşmayan malzeme bozulmaları, doğrama eksikleri, üst örtü bozulmaları gibi bozulmalara uğramış yapılar ‘iyi’, yapı elemanları bozulmuş veya değiştirilmiş

yapılar ‘orta’, içte ve dışta taşıyıcı sistemi hasar görmüş ağır onarım geçirmiş yapıdaysa ‘kötü’ olarak tanımlanmıştır.

Bunların yanı sıra geleneksel yöntemin haricinde yeni yapılmış olan yapıdaysa yeni yapı olarak sınıflandırılmıştır.

Şekil 4.18 : Yerleşimde bulunan yapıların, özgünlük yüzdeleri.

Ushtibin yerleşim dokusunda yer alan yapıların yapı özgünlük analizini gösteren harita eklerde sunulmuştur (8.6.3 Yapı Özgünlük Analizi).

4.2.2.4 Yapısal sağlamlık analizleri

Ushtibin yerleşiminde geleneksel yöntemlerle yapılmış olan yapıların sağlamlık analizleri tüm köy yerleşiminde yapılmıştır.

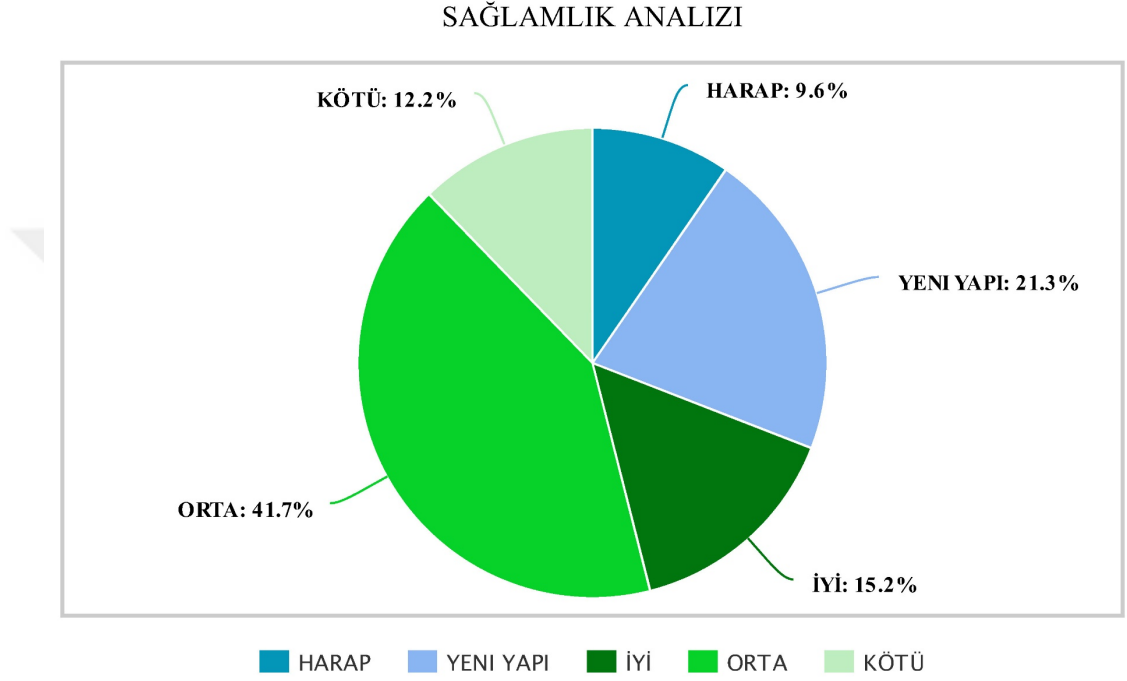
Bu analizleri 5 farklı başlık altında yapılmış olmaktadır. Yapıların sağlamlık durum analizi yapılırken, bozulmanın boyutuna göre iyi, orta, kötü, harap ve yeni yapı durumunda olan yapılar olarak sınıflandırma yapılmıştır. Bu bağlamda geleneksel yapılarda taşıyıcı sistem ve konstrüksiyona ulaşmamış olan küçük çaplı malzeme bozumlarını iyi sınıfında yer verilmiştir.

Yapı elemanlarının (kapı, pencere, kafes parmaklık, çıkma, payanda ve baca vb.) bozulması ve özgün elamanların kısmen yok olması olarak orta sınıfında yer verilmiştir.

Bir diğ er sınıftaysa taşıyıcı sistemdeki bozulmalar sonucunda taşıyıcılık özelliklerinin azalması ya da yok olması durumunda kötü olarak sınıflandırılıştır.

Yıkıntı durumunda olan sağlamlık özellikleri tanımlanamaz hale gelmiş yapılar olarak harap olan sınıfta yer verilmiştir.

Geleneksel yapı sisteminin haricinde  ağdaş ve yeni malzeme e yöntemlerle yapılmış olan yapıları yeni yapı olarak işaretlenmiştir.

şekil 4.19 : Yerleşimde bulunan yapıların, sağlamlık yüzdeleri.

Ushtibin yerleşim dokusunda yer alan yapıların yapı sağlamlık analizini gösteren harita eklerde sunulmuştur (8.6.4 Yapısal Sağlamlık Analizi).

4.3 Geleneksel Yerleşim Dokusunu Oluşturan Mimari Öğeler

4.3.1 Dini yapılar

Ushtibin Köyü geleneksel yerleşiminde hâlihazırda 3 dini yapı mevcut. Bu yapılardan en önemlisi Amir camisi; köydeki eski caminin üzerine dokuyula uyumsuz, çağdaş malzeme ve yöntem kullanılarak 30 sene önce yapılmıştır. (Şekil 4.20)

Şekil 4.20 : Ushtibin Köyünde yeni yapılmış doku ile uyumsuz Amir Camisi.

Bir diğer dini yapı olarak bilinen köyün kuzey doğusunda yer alan Bala camidir. Bölgedeki Azerbaycan Türkçesinde küçük anlamına gelen “Bala” yapının küçüklüğü göz önünde alınarak köydeki halk içinde bu ismi aldığı öngörülmektedir. (Şekil 4.21)

Şekil 4.21: Bala Mascid yapısı ve iç mekânı

Usttubin yerleşimindeki üçüncü dini yapıysa Köy Hüseiniyesidir. Hüseyiniler Şii inancına mensup olan insanların üçüncü imam olarak bildikleri İmam Hüseyin'e adadıkları dini yapılar olarak bilinmektedir. Bu yapı köydeki geleneksel konut yapılarından birisinin işlevi değiştirilerek yapılmıştır.

4.3.2 Sivil yapılar

Usttubin Köyü sivil yapıları; konutlar, dükkanlar, Buneğeler, ahırlar ve İpek böceği atölyelerinden oluşmaktadır. Bu yapıların yapı malzemesi seçimlerindeki temel faktör, yörenin sahip olduğu doğal kaynak olup, yapılar genellikle moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığma sistem ve kerpiç sıvalı olarak inşa edilmiştir.

Usttubin 'deki sivil mimarlık yapıları, mimari işlevleri, yapım teknikleri ve yapılmış dönemlerine göre aşağıdaki gibi gruplandırılmıştır.

4.3.2.1 Geleneksel sistemle üretilmiş konut ve ticari yapılar

Usttubin Köyü yerleşiminde günümüze kadar gelebilmiş geleneksel yapılar incelendiğinde; çoğunluğun iki katlı moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığma sistemli konut yapıları olduğu görülmektedir. Yerleşimde yıllar boyunca köy sakinleri tarafından bilinen ve yapılan çalışmalar sonucunda yapım sistemi, plan şemaları ve detayları tek sistem üzerinden yapıldıkları görülmektedir.

Dükkân, ahır ve tandır gibi yapılar da eğer ki konutlardan bağımsız bir şekilde yapıldıysa tek katlı moloz taş duvar üzerine kagir harç kaplı ahşap örtülü sistemiyle yapılmışlardır.

4.3.2.2 Buneğe yapıları (ahşap piramit kubbeli yapılar)

Usttubin Köyündeki geleneksel mimaride imkanların elverdiği kadar yapıların yapımında daha basit yapım yöntemler kullanılmıştır. Yapım malzemesi olarak ahşap malzemeye erişimin kolaylığı, bölgede kubbeli çatı örtülerin Buneğe yapılarında görüldüğü gibi dörtgen kaide üzerine kurulu piramit kubbeli örtü türü kullanılmıştır.

Bu yapım tekniği Usttubin Köyüne özgü bir çatı örtüsü olarak sayılabilir. Lakin bu örtü sistemi kırangıç tavan ya da tüteklikli tavan örtüsüyle benzerlikler içerse de aralarındaki farklar sistemin tamamen farklı olduğunu gösterir.

Atropaten bölgesinde yerleşim alanlarında konut yapılarının yanı sıra çeşme üst örtüsü gibi kamusal ve kiliseler gibi dini yapılarda da tüteklikli ya da kırangıç tavan sistemine benzer tavan örtüsü ile karşılaşmamız mümkündür.

Ushtibin Köyündeki çatı örtü sistemini gelen bir bakışla incelememiz için İran ve özellikle Atropaten bölgesinde çatı örtü sistemi gelişimini de ele alınması gerekmektedir.

Geleneksel yerel mimaride bir mekân ve alanın; tavan ve çatı örtülerini iki başlığa ayırabiliriz;

- Düz ve yatay örtülü
- Kubbeli ve eğimli örtülü

Kubbeli ve eğimli örtünün farklı türlerinin olmasına rağmen en bilindik şekil olarak yuvarlak kesitli kubbelerdir. Yuvarlak kesitli kubbeler geometrik yapı olarak bir yayın dikey ekseninde çember merkezinden yapılan rotasyon sonucunda elde edilir. Kubbenin oturmasına elverişli bir kaide meydana getirmek üzere köşeleme teknikleri kullanılır. İran geleneksel mimarisinde kubbelerin yapımında gelişim ve evrimine baktığımızda kubbe kaidesi üzerine köşeleme teknikleri çoğunlukla zorlu işlemler gerektirmektedir.

Kırsal ve yerel mimaride daha basit ve ilkel yöntem olarak dörtgen kaide üzerine kurulabilecek piramit kubbelerin yapımı geleneksel mimari örneklerinde görülmektedir. Piramittin yapısal ve statik olarak dayanıklı bir sisteme sahip olmasının yanı sıra bu yöntemdeki yapının daha rahatlıkla yapılabilmesi bu yöntemi kullanılması için gerekli sebebi sağlamaktadır.

Geleneksel bölge mimarisinde çember kaideli kubbeler çoğunlukla ahşap malzemeye erişimi kısıtlı olan ve daha geniş açıklıklar yapımında tercih ediliyordu.

Türkiye'nin ve özellikle Doğu Anadolu bölgesinde Malatya, Erzurum gibi illerin dini ve sivil yapılarda bu tavan örtü türlerinin benzeri mevcuttur. Bu geleneksel yapı sisteminin bu bölgelerle sınırlı olmadığı görülmekte olup, Tacikistan ve Afganistan'dan Amerika kıtasının ilkin yerleşimlerinden olan Navajo'ların²⁶, Hogan diye adlandırdıkları evlere kadar bu sisteme benzer örtü sistemi görülmektedir.

²⁶ Navaho (veya Diné), Amerika Birleşik Devletleri'nin Arizona, New Mexico ve Utah eyaletlerinde yaşayan ve Navahoca konuşan bir Kızılderili halkıdır.

Atropaten bölgesinde bu yapım sistemine benzer başka ahşap kubbeli örtü türleri yerleşimlerde görülmektedir. Bölgedeki benzer konut yapılarında kullanılmış olan bu çatı örtüsü günümüzde pek göze çarpmasa da bölgedeki yerleşim alanlarında kullanılan bir teknik olarak bilinmekteymiş.

Şekil 4.22 : Chaharsu çeşme örtüsü (fotoğraf: Aydın Tabrizi)

Bu örnekler içinde Azarshahr ilçesinde Chaharsu (Şekil 4-22) çeşmesinin üst örtüsü bu yapım sistemine uymaktadır. Sekiz sütun üzerine kurulmuş bu tonoz kemer ortasındaki ahşap kubbe kırilangıç tavan olarak yapılmıştır (Omranı & Pashayı, 1392).

Şekil 4.23 : Chaharsu çeşme örtüsü plan ve dış görünüşü (Omranı & Pashayı, 1392).

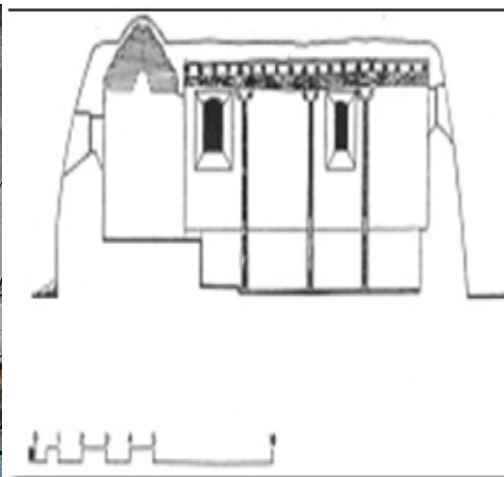
Salmas ilçesine bağlı olan Hemmatabad²⁷ Köyünde (Şekil 4.24) bulunan konut yapılarında oturma odalarının tavan örtüsü ahşaptan yapılmış ve benzer sistemden oluşmaktadır (Omrani & Pashayı, 1392).

Şekil 4.24 : Hemmatabad Köyündeki örnek tavan örtüsü (Omrani & Pashayı, 1392)

Bir diğer örnek olarak, bölgedeki dini yapılarda bu çatı örtü sistemi kullanılmıştır. Bölgedeki Ermenilere ait olan Nane Maryam Kilisesinin (Church of St.Astratzatzin) Mihrap bölümündeki çatı sistemi kırlangıç tavan diye tabir ettiğimiz sistemle yapılmıştır.

Nane Maryam Kilisesi (Şekil 4.25) Urmieh Şehrinin 22 Km. kuzey doğusunda yer alan Nakhjavan Tappeh Köyünde bulunmaktadır. Nakhjavan Tappeh Köyü Yaklaşık 30 Türk ve Ermeni aileden oluşan bir yerleşime sahiptir. Köyün doğu kıyısında yer alan kilise yaklaşık 40 sene önce İran'daki Ermeni kiliseleri araştırmaya gelen İtalyan bilim adamları tarafından incelenmiş olup rölövesi alınmıştır.

Şekil 4.25 : Nane Meryem Kilisesine ait tavan döşemesi ve kesit (Peyman Magazin).

²⁷ İran-Batı Azerbaycan Eyaleti, Salmas İlçesi, Kuhsar İlçesi, Chahriq kırsal Bölgesinde bir köy.

Kilisenin yapım tarihi kesin olmamakla birlikte yapı elemanları ve mimari üslubuna dayanarak 17 yüz yıla ait olduğunu ve Safevi İmparatorluğu döneminde yapıldığı İtalyan heyet tarafından tescillenmiştir(KHANMOHAMMADI, 2007).

Bu çatı sisteminin daha önceden de Ermeniler tarafından kiliselerin kubbelerinde kullanıldığı ve Hazarşen (Hazarashen) diye adlandırıldığı bilinmektedir. Hazarşen bin parça anlamına gelmektedir. Bu tavan sisteminin Gürcistan bölgesinde de kullanıldığı ve Gürcü kubbesi (Soghomonashen) diye ünlendiği bilinmektedir(KHANMOHAMMADI, 2007).

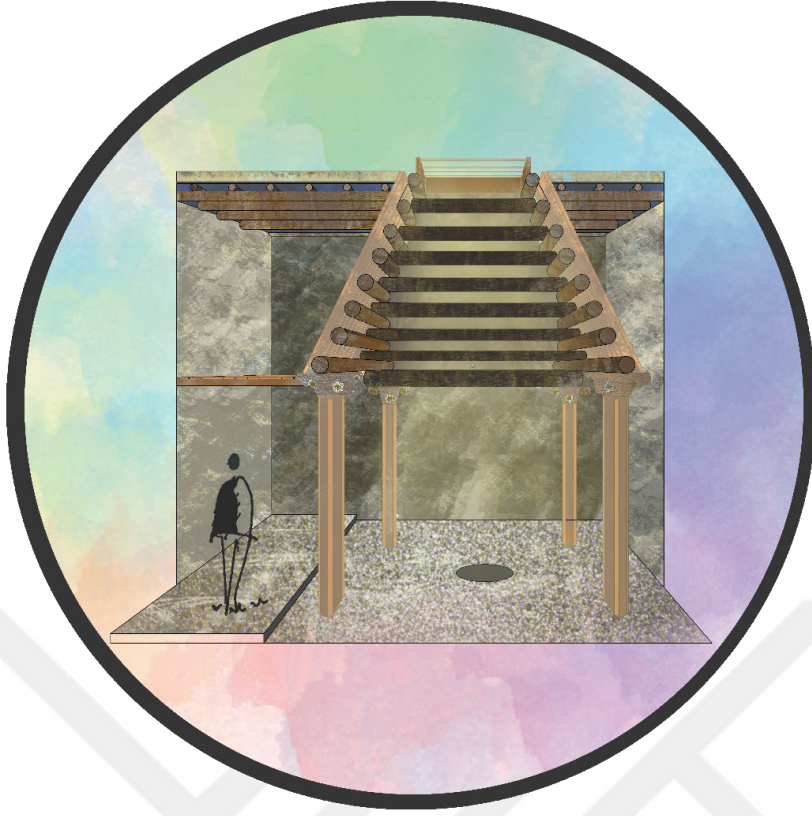
Bu çatı sisteminin bölgedeki benzer yapısal detaylarına bakıldığında farklılıklara ve kendine has bir üsluba sahip olduğu barız bir şekilde görülmektedir.

Geleneksel yerleşimin özgün üsluba sahip olan Ushtibin Köyündeki Buneğe yapılarına baktığımızda bu yapılar aşağıdaki özelliklere sahiptir:

- Yerleşimdeki yapıların 2 katı yüksekliğinde olması.
- Dörtgen planın merkezinde yer alan kubbe altı dikdörtgen mekân
- Dört veya altı ahşap sütun üzerine kurulmuş ahşap piramit şekilli kubbeli tüteklikli tavan örtüye sahip olması.
- Ahşap sütun başlıklarının oyma teknikli bezemelere sahip olması.
- Buneğe yapılarının içinde yer alan ocaklık veya tandırların yer alması.
- Çatı örtüsünün ortasında yer alan dumanlık haricinde herhangi bir pencere boşluğu veya aydınlatma boşluğunun olmaması.

Şekil 4.26 : Buneğe yapısının dumanlık baca ve tavan detayı (E-11).

Şekil 4.27 : Bunege yapısının perspektif kesit- görünüş şematik çizimi.

Günümüzde bu yapıların işlevi pek belli olmasa da günümüzde yapıya özel tandır evi ve depo olarak kullanılmaktadır. Eski dönemlerde bu yapıların tandır evi olmasından ilave İpek böcekçiliği yetiştirme mekânı olarak kullanım ihtimalleri arasında yer almaktadır. Atropaten bölgesinde çoğu zaman dini yapılarda yaygın olan bu çatı örtüsü ve yapıların özel girişlerinin olması ve konut yapılarından bağımsız olması bu yapılarda köyün farklı etnik kökenlerinin dini ve ibadethane olarak kullanımı bu yapıların işlevi olarak görmemiz için somut delillere sahip değiliz.

4.3.2.3 Ahır, samanlık ve depo binaları

Çoğunlukla her konut yapısına bağlı olarak bulunan bu yapılar bazen bağımsız olarak yapılmıştır. Bu yapılar arasında yer alan ve köydeki büyük sayılabilecek bağımsız ahır ve depo yapılarından olan Sayyad ailesine ait olan depo yapısıdır. Konut yapısının depo ve ahırla aynı alanda yapılmasına müsait bir araziye sahip olmadığından binanın yanında yer alan kabaltı örtüsünün yanına ve konut yapısından farklı bir kot da yapılmıştır. Köy meydanı etrafında ve merkez kısımlarda bulunan birkaç depo ve ahır yapısı da mevcuttur. Bu depolardan bazıları birkaç kişi ve aile arasında ortak olarak kullanılmaktaymış.

Şekil 4.28: Yerleşimdeki konutlardan bağımsız ahır ve depo örnekleri

4.3.2.4 Ticari yapılar ve atölyeler

Geleneksel yerleşim alanının merkezinde ve çoğunlukla köy meydanında yer alan ticari yapılar iki grup içerisinde değerlendirilebilir. Bu yapılardan bazıları bağımsız yapı şeklinde köy meydanında görülürken, diğer taraftan köy merkezinde yakın yapıların zemin katındaki konutlardan bağımsız olarak gözlemlenmiştir.

Bu ticari yapıların bazıları dükkân olarak faaliyet ederken diğer taraftan çoğunlukla İpek böcekçiliğinin köyde yaygın olduğu dönemlerde İpek böcekçiliği atölyeleri olarak faaliyet göstermekteymişler. Günümüzde bu ticari atölyeler çoğunlukla kapalı

Şekil 4.29 : Ushtibin Köy meydanı aksında bulunan atölyeler.

veya âtil durumda bırakılmışlardır. Konut yapılarına bitişik olan atölyeleriye depo amaçlı kullanıldığı birkaç örnek bulunmaktadır.

4.4 Geleneksel Yapıların Mimari Tanımı; Plan ve Cephe Özellikleri

Dağ yöresinde yamaç üzerine kurulmuş yerleşimlerin mimari bağlamda yeterince incelenmemiş alanlardan biri olmakta olup mimari üslup ve karakteristik özelliklerini hızla yitirmektedir. Bu çalışmanın bu bölümünde geleneksel yerleşim dokusuna sahip olan ancak geleneksel ve özgün yapılarının hızla yok olma tehlikesi altında olan Ushtibin yerleşimindeki tarihi konutların yapısal ve mekânsal özellikleri incelenmiştir.

Şekil 4.30 : Yerleşimdeki yapılardaki cephe düzenini ve görünüşü.

4.4.1 Geleneksel yerleşim özellikleri

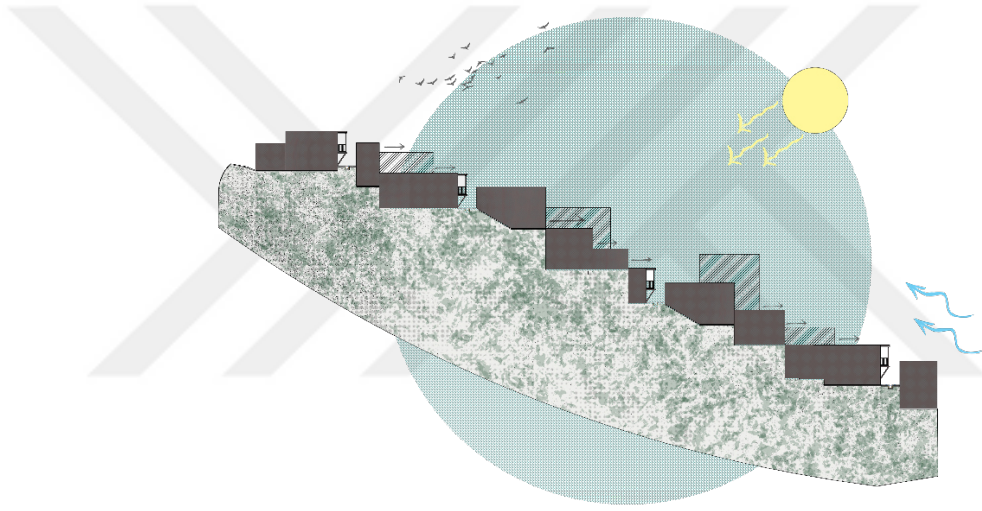
Geleneksel yapıların yerleşim alanındaki konumunu topografik, iklim, yapının görüş alanı ve manzara faktörlerine bağlı olarak belirlenmektedir.

Ushtibin yerleşimi, genel olarak dağ yamaçları üzerine kurulmuş kendi ölçeğinde ve benzer topografik özelliklere sahip yerleşimlerin taşıdığı karakteri yansıtanın yanı sıra kendine has özelliklere sahiptir. Yerleşim arazi özellikleri ile uyum sağlayan organik bir dokuya sahip olmaktadır. Bu organik dokunun yanı sıra iklim şartlarına ve

yapılaşma alanlarının kısıtlı olmasına bağlı olarak bir bütünün parçaları şeklinde bir yerleşim tipi ortaya çıkmış olup mümkün olan tüm yapılaşma imkânı olan araziler kullanılmıştır.

4.4.1.1 Topografyanın kullanımı

Geleneksel yerleşimde farklı sebep ve nedenlere bağlı olarak başvurulanan yamaç üzerine yerleşim, konut-topografya uyumunda bazı avantajlara sahip gibi görülse de bazen dezavantajları da beraberinde getirmektedir. Ushtibin yerleşiminde de bu özelliklere sahip olmasından mütevellit farklı çözümler üretilmiştir. Yol ve konut adalarının çoğunlukla arazi eğimi boyunca paralel biçimlendiği, araziye fazla müdahale edilmediği gözlemlenmiştir.

Şekil 4.31: Geleneksel yerleşimde topografik şartlara içinde arazi kullanımı.

Yamaç üzerindeki eğime oturan yapılarda arazi kademelendirilmiş, taban kotu yatay bir düzleme oturtulup, üst katlarda kot farklılığı sebebinden alt katın üzerine ve üst kottaki araziye yerleştirilmiştir. Yerleşim alanında az eğimli bölgelerde aradaki kot farkı 0,5-1 kat arasındayken daha fazla eğime sahip bölümlerde 1-1,5 kat olabildiği görülmüştür.

4.4.1.2 Topografyaya göre yapıya giriş biçimleri (Sokak-parsel-yapı ilişkisi)

Ushtibin Köyü yerleşiminde adalar üst kot ve bir alttaki kot da olan sokak ve geçitler arasında yer almaktadır. Köyün kuzey ve kuzey doğusunda yer alan yapılarda daha çok tekli yapılardan oluşsa da diğer yapılara bitişik nizam olarak yapılanmıştır.

Bu bitişik nizam içerisinde sokak, parsel ve yapılara olan girişleri üzerinden ilişkilerini gruplar halinde incelemiştir. Yapılaşmaya uygun alanları kısıtlı olmasından dolayı bu

bitişik nizam içerisinde yer alan parsellerin tamamında oluşmaktadır. Nadiren birkaç parsel içerisinde yer alan yapılaşmada bahçe olarak alanlar mevcuttur.

Parsellerde yapı ilişkisi yoğunlukla 3 grup arasında değişiklik göstermektedir. Birinci grup olarak sokak/yapı ilişkisi ön cephe üzerinden tek girişe sahip ve 3 taraftan komşu yapılarla sınırlanmış olan yapılardır. Bu parsellerde normalde adaların orta kısımlarında yer aldığı görülmektedir (Şekil 4.32, Diyagram 1).

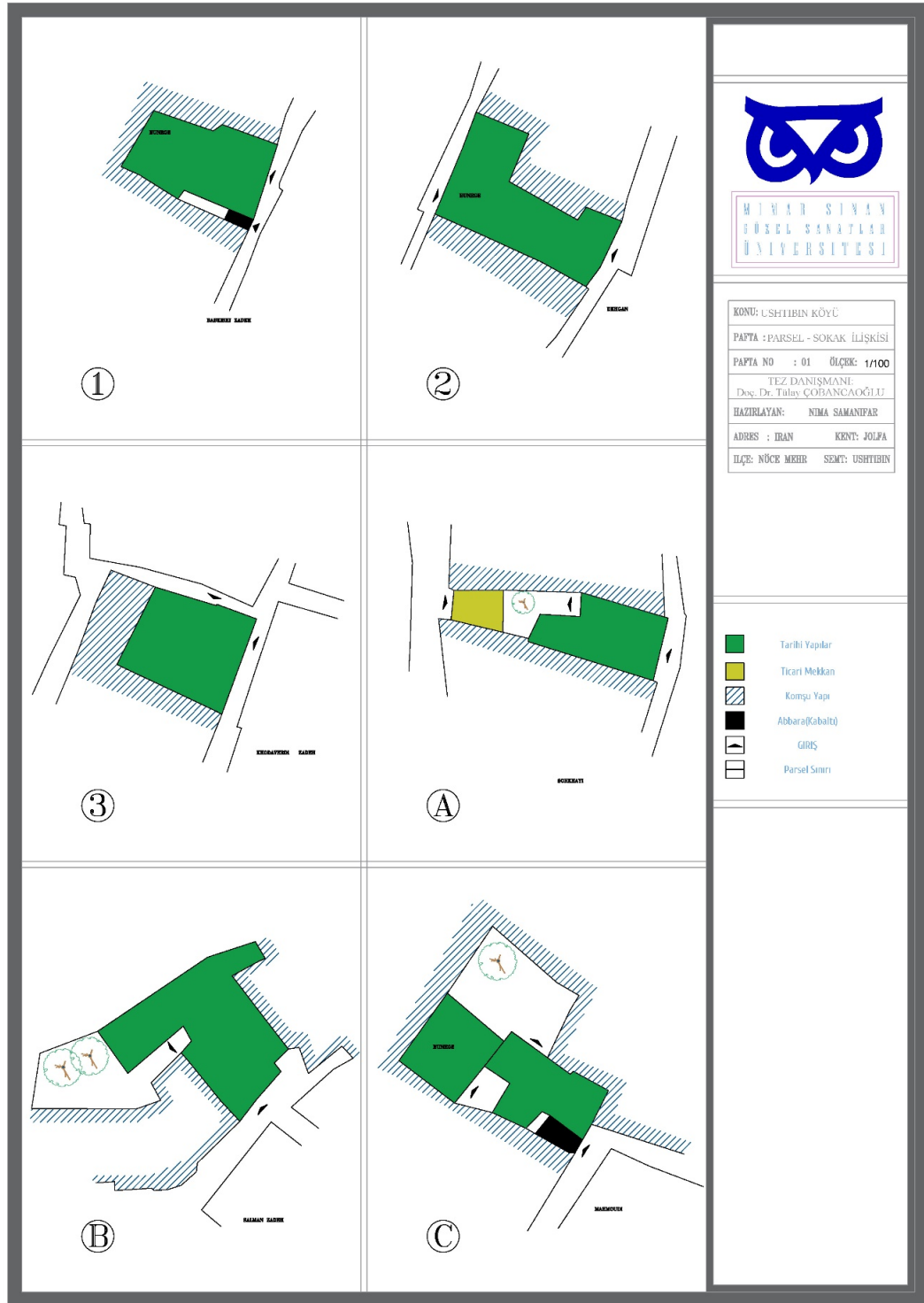
İkinci grupta parselin sokaktan iki girişe sahip olduğu sokak/yapı ilişkili tiplerdir. İki farklı kot arasındaki paralel geçit ve sokak arasında yer alan parsellerin yan tarafları komşu binalarla sınırlanmış olup her iki sokaktan girişe sahip olan 2.tipi oluşturmaktadır (Şekil 4.32, Diyagram 2).

Üçüncü grup olarak adaların köşe parsellerindeki iki girişe sahip olan parsel tipleridir. Adaların köşelerinde yer alan, ön ve yan cephelerden sokakla iletişim halindeyken diğer taraflardan komşu binalara sınırlanmış tip olarak grup halinde incelememiz mümkündür. Yapı parsel ilişkisi üçüncü grup içinde yer alan yapılarda zemin kat girişi alt kotta yer alan sokak üzerinde sağlanırken üst kat girişi tamamen bağımsız olarak yan taraftan geçen topografik yapılaşmaya dikey olarak oluşan basamaklı geçit üzerinden sağlanmaktadır (Şekil 4.32, Diyagram 3).

İncelenmiş olan bu 3 grup haricinde sokak-parcel ilişkilerinde bahçeye sahip olan parseller mevcuttur.

Bu tip parsellerde hiçbir zaman bahçe üzerinden giriş olmadığından ve yapı içerisinde yer alan bahçeli yapılar bir grup olarak incelememiş olup ikinci ve üçüncü grupların bir alt grubu olarak incelenmiştir. Köyde çok az sayıda olan bahçeli yerleşim tiplerinde zemin katın alt kottan girişi mevcuttur. Bir diğer taraftan kot farklılığının fazla olması ve parselin geniş bir uzunluğa sahip olmasından mütevellit parselin orta kısmı bahçe olarak kullanılırken üst kotta yapıdan bağımsız olarak ticari dükkân yapısına girilmektedir. Dükkân ve konut yapısı arasında bahçe üzerinden iletişim yolu mevcuttur (Şekil 4.32, Diyagram A).

Parsel-sokak ilişki çizelgesindeki (Şekil 4.32) B-C diyagramı parsel örneklerinde, köyün kuzeyindeki yapılaşma yoğunluğunun daha az olduğu alana yakın olmasından ilişkin parsel içinde bahçeye sahip olan yerleşim örneklerindendir. Sokak üzerinden tek girişe sahip olan bu parsel tiplerinde bahçeye giriş yapı üzerinden yapılmakta olduğu görülmektedir.

Şekil 4.32 : Topografya bağlı olarak yapıya giriş ve parsel-sokak ilişki diyagramları.

4.4.2 Geleneksel Konutların Plan Özellikleri

Ushtibin yerleşiminde yer alan geleneksel konutlarda plan özellikleri tamamı ile kullanıcının ihtiyacını karşılamak için tasarlanmasının yanı sıra iklim ve topografik şartlara bağlı olarak şekillenmiştir. Bu plan özellikleri sürdürülebilir bir yaşam alanı olarak kullanıcıya verimli bir yaşam alanı sunmaktadır. Yamaç üzerine kurulmuş bu konut yapılarında iklimsel acıdan ve kullanım şartlarından dolayı birleşik ve basamaklı sistem kullanılarak sürdürülebilir bir sistem yaratılmıştır.

Günümüzde büyükşehir ve kasabalarla olan iletişimin kolaylığı, hızla değişen sosyal ve ekonomik öğelerle beraber yeni yapılaşmalarla ortaya çıkmıştır. Bu şartlarla birlikte konutlardaki kullanım biçimleri ve ihtiyaçların değişimiyle konutlarda ortaya çıkan değişimleri gözlemlemek mümkündür. Köy sakinlerinin yeni yaşam sistemi ve koşullarına ayak uydurması yeni ihtiyaçları beraberinde getirmektedir. Geleneksel yaşam alanlarında bu ihtiyaçları karşılamayan eski kullanımlar yok edilerek ya da nitelsiz değişim ve ekler yapmak şeklinde giderilmeye çalışılmaktadır. Bir diğer taraftan köydeki geleneksel konut öğelerinin birden fazla (kompleks) işleve sahip olmasından mütevellit bölünmüş mekanlar ve öğeler ortaya çıkarmıştır.

Yerleşimdeki bu geleneksel konut yapılarında meydana gelen tüm değişimler ve müdahale türleri detaylı olarak aşağıdaki bölümlerde incelenmiştir.

4.4.2.1 Kat kullanım biçimleri

Ushtibin Köyündeki yerleşim içinde dağlık ve zorlu şartlardan dolayı kat sayısının fazla olması yapım sürecini rahatlatmaktadır. Bir diğer taraftan bölgenin deprem fay hattı üzerinde olduğundan dolayı ve yapının statik açısından dayanıklı olması gerektiği düşünüldüğünde kat sayısının fazla olması olası tehlikelerin artmasına sebep olacaktır. Geleneksel yerleşim ve konut yapılarında bu konuyu göz önünde bulunduran köy halkı 2 kattan fazla yüksek bina yapmamıştır. Köyde bulunan toplam 332 yapı içerisinde 263 yapı tarihi alan içerisinde yer almaktadır. Bu parseller içerisinde yer alan yapıların kat sayısı alttaki çizelgede yer almaktadır (çizelge 4.1).

Geleneksel yerleşim alanında yer alan tek katlı yapıların çoğunlukla depo ahır ve ticari yapılardan oluşturmaktadır. Yerleşimde konut yapıları arasında tek katlı yapılar mevcut olsa da (çizelge 4.1) de görüldüğü gibi çoğunlukla konut yapıları iki katlı yapılardan oluşmaktadır.

Çizelge 4.1 : Ushtibin Köyü Tarihi alanda yapıların kat sayı

Harap Yapı / Boş Parsel	52	Köy
	40	Tarihi alan
Tek Katlı Yapı	97	Köy
	62	Tarihi alan
2 Katlı Yapı	183	Köy
	161	Tarihi alan

Birden fazla kat sayısına sahip olan yapılarda kat kullanım şekli; sokak/yapı ilişkisi ve plan tipine bağlı olarak farklılıklar göstere bilmektedir.

Geleneksel konut yapılarında taşlık diye bilinen mekanlardan girilen yapılarda, zemin katının tamamı depo ve üretim mekânları olarak kullanılan mekânlardır ve taşlığa açılan, hayvan barınakları ve depo (ambar) bölümleri bulunur. Taşlık mekânı odunluk vb. gibi farklı işlevlere de hizmet etmekte olup bazı konutların zemin katlarında dükkân bulunduğu da gözlenmiştir.

Çoğunluğunu iki katlı yapıların oluşturduğu yerleşimdeki konutların en önemli katları ise gündelik hayatın geçtiği mekânlar sahip olan sofa (dehliz), odalar, açık çıkma (artırma) mekânları ve hela eklerinin bulunduğu ikinci katlardır.

Bu yapıların üst katlarındaki yaşam alanlarına giriş modellerinde farklılıklar mevcuttur. Tek bir girişe sahip olan yapılarda taşlık alanında bulunan merdiven ve basamaklardan üst kattaki alanlara ulaşım sağlanmaktadır. Kot ve yapı-parsel ilişkisinden dolayı ikinci bir girişe sahip olan yapılarda alt kattan olan giriş taşlık alanı üzerinden ahır depo vb. mekanlara girişi için kullanılırken, üst kattaki giriş yaşam alanına girişi olarak kullanılmaktadır. Bu tip geleneksel yapılarda iki kat arasında dikey iletişim elemanı olarak merdiven kullanılmamıştır.

Geleneksel yerleşim içinde tek katlı konut yapılarının sayısı çok az olsa da bu yapılarda yaşam alanları; ahır ve depo alanları yan yana oldukları gözlemlenmiştir. Bu yapılarda giriş kapısından taşlık ya da yerel adıyla ‘Dalan’a girilmekte olup, bu taşlık mekânından bir tarafta hayvanların tutulduğu ahır, depo ve üretim alanları yer almaktayken bir diğer tarafta yaşam alanlarına bağlanılmaktadır.

Bu tip konut yapılarında ekonomik şartları daha kısıtlı olan halk tarafından kullanılmaktaymış. Ekonomik ve sosyal yaşam şartlarının bağlı olarak bu konutlarda diğer konutlarla karşılaştırıldığında daha kısıtlı bir alana sahip oldukları görülmektedir.

Sürdürebilir bir yerleşim alanına sahip olmak ve enerji tasarrufu yapması için yerleşim alanlarının topraktan ayrılması ve hayvanları ahırda vücut ısıları ile daha ılıman bir hava filtresi yaratarak üst katlarda yaşayan insanları fazla ısınma sistemine ihtiyaç duymadan tasarlanmış bir sistem gibi görülmektedir.

4.4.2.2 Plan düzeni

Ushtibin geleneksel yerleşiminde plan düzenine baktığımızda topografya uyumu ve yapılaşmada olan arazi şartları plan düzenini etkileyen faktörlerden biri olarak gözlememektedir. Bu şartlara bağlı olarak kurulan düzen içerisinde bir diğer etken olarak iklim gelmektedir. Tek katlı yapılarda plan düzeni, yaşam alanı, depo ve ahır alanları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bir diğer grup olarak birden fazla kata sahip olan yapılar daysa ahır, depo, atölye yapıları bir katta yer alırken bir üst katta yaşam alanı gelmektedir. Bu yapılarda hayvan ve insan girişleri ortak ya da çoğunlukta olduğu gibi topografik şartların sağladığı avantajı kullanarak bağımsız girişlere sahip olduğu görülmektedir.

Bu konutlar incelendiğinde zemin katların çoğunluğu parsel sınırlarını birebir içerisine yerleştirilmiştir. Üst katlardaysa topografik şartlarda ve komşu yapıların oluşumunun etkisi altında zemin katın hizasında ya da zemin kattan belirli bir ölçüde sokağa paralel bir şekilde çıkmalar yapılarak alan kazanmak suretiyle oluşturulduğu görülmektedir. Birçoğu geleneksel konutta plan şemasını oluşturan ana elaman sofadır. Bu elaman aslında yaşam alanları arasındaki bağlantı olarak bilinmektedir. Köydeki geleneksel yerleşimdeki yapıların yaşam alanlarını birbirine bağlayan ve alanlar arası ilişki kurmanın yanı sıra sokak ve yaşam alanının ayırım görevini üstlenen elaman olarak rol almaktadır.

Parsel – sokak ilişkisi ve yapıya giriş noktasına bağlı olarak sofanın plan düzeninde yeri belirlendiği görülmektedir.

Sofadan ilk bağlantı olarak oturma odasına girilmektedir. Birçok konutta baş odaya sadece oturma odasından bağlantı verilirken bazen direk olarak sofadan baş odaya bağlantı mevcuttur. Bunun yanı sıra mutfak kısmının bağımsız olan konutlarda bağlantı noktası oturma odası üzerinden yapılmaktadır.

Plan düzenini etkileyen en önemlisi sayılacak unsurlardan bir diğeryse köy yapılarında yaygın olan açık çıkmalardır (artırmalar). Bu çıkmalar plan tipi olarak köydeki geleneksel sivil yapıları ikiye ayırmaktadır. Bu iki grup üzerinden plan yerleşimdeki yaşam alanının plan düzenini İncelediğimizde, açık çıkmaların plan

düzenindeki etkileşimini gözlemlemiş oluyoruz. Yapılarda bu açık çıkma elamanına bağlı olarak ilk grup on cephede yer alan ve sokaklar üzerine kısmi örtü etkisi yaratan açık çıkmalı yapılar yer almaktayken, ikinci gruptaysa diğer grupla karşılaştırdığımızda az bir sayıya sahip olsa da parselin köşesinde açık çıkmaya sahip olan yapıları gruplandırabiliriz.

4.4.2.3 Geleneksel Yerleşimdeki Plan Tipleri

Ushtibin Köyündeki geleneksel yerleşimde konut tipleri kat sayısına bağlı olarak farklılık göstermektedir. Bu ayrımın yanı sıra yerleşimdeki plan tipleri açık çıkmalı (Artırmalı) ve düz plana sahip olarak ikiye ayrılmaktadır.

Açık çıkmalı plan tipi kendi içerisinde iki farklı grup olarak görülmektedir.

- Cephe aksında açık çıkmalar: Sokaktan giriş olan cephe üzerinde yer alan açık çıkmalı plan tipidir. Bu açık çıkmalı plan tipi köydeki en yaygın olan açık çıkmalı tip olarak gözlemlenmiştir. Önden çıkmalı plan tiplerini köyün kuzey doğusuna bakacak şekilde tasarlamış olan açık çıkmalar olarak da gruplandırmamız mümkündür.
- Cephe köşesinde yer alan açık çıkmalar: Bir diğer açık çıkmalı plan tipidir. Yapının parsel üzerine yerleşen ana cephesinin sağ veya sol tarafında bulunan köşeden çıkmalı tiplerdir. Köşeden açık çıkmalı plan tipleri sayı olarak bir diğer plan tipinden daha az görülen plan tipidir.

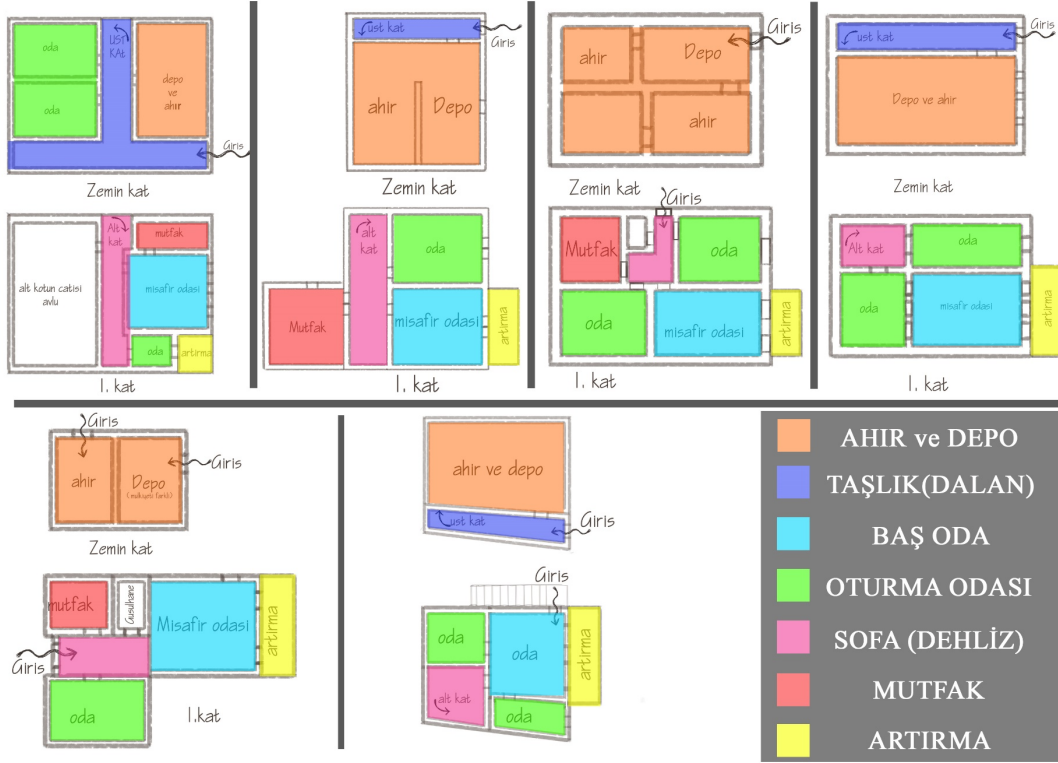

Şekil 4.33 : Geleneksel yerleşimdeki açık çıkmalı plan tipleri.

4.4.3 Geleneksel Konutlarda Plan Ögeleri ve Elemanları

Ushtibin geleneksel yerleşimindeki yapılarında mimari plan ögeleri ve elemanlarının analizleri ve yaşam alanındaki mekânların birbiriyle ilişkisi ve bu yapı ile bağlantısı tarihi alanda yer alan farklı yapıların incelenmiştir.

Geleneksel konut plan ögeleri ve elemanların şematik olarak (Şekil 4-35) üzerinde gösterilmiştir.

Şekil 4.34 : Geleneksel yerleşimdeki yapılarda şematik plan üzerindeki yapı ögelerinin alan ilişkisi.

4.4.3.1 Taşlık (Dalan)

Ushtibin Köyünün geleneksel yerleşim alanındaki nerdeyse her yapıda bulunan bir plan ögesi olarak yaşam alanlarını ahır ve depo gibi alanlardan ayıran ve giriş kapısından girildiğinde ilk karşımıza çıkan alan olarak işlev görmektedir. Köy halkının Dalan diye adlandırdıkları bu öge yerel bölge mimarisinde eskiden beri parsel yapıdan girişli konutlarda kullanılan bir mimari öge olarak bilinmektedir.

Köydeki geleneksel yerleşimindeki taşlık alanları bina girişinin sayısına göre değişik işlev görmektedir. Çift girişli yapılarda zemin kattaki giriş kapısının arkasında yer alan

bu öge ahır alanını depo alanından ayırırken bunun yanında bir nevi depo gibi işlev görmektedir.

Tek girişli yapıdaysa zemin kattaki girişten girdimizde bu taşlık alanı yapıdaki alanların birleşme noktasıdır. İki kat arasındaki irtibat noktası olmanın yanı sıra ahır, depo ve yaşam alanlarını birbirinden ayırmaktadır.

Yerleşim alanındaki birçok yapının zemin katının yüksekliği daha düşük olduğundan bu alanında basık ve düşük bir tavana sahip olması gözlemlenmiştir.

Ticari ve atölye alanlarına sahip olan yapıdaysa bu ticari ve atölye alanlarının yaşam alanlarıyla irtibatını sağlamak için hizmet vermektedir.

Şekil 4.35 : Geleneksel yerleşimdeki Taşlık örnekleri (E-22)- (E-13).

4.4.3.2 Depo (Anbar)

Ustibin Köyünün geleneksel konutlarında çok fazla ihtiyaç gideren bölümlerden biri depolardır. Kompleks bir işleve sahip olan bu depolar kimi konut yapısında birden fazlayken nerdeyse her geleneksel konut içerisinde büyük bir alanın depo olarak kullanıldığı görülmektedir. Depolar toplanan zirai mahsulü saklamanın yani sıra hayvancılık faaliyetleri için saman arpa ve benzeri besinlerin depolandığı yerdir. Birde

bağcılıktan elde edilen meyveler yazın kurutulduktan sonar kışın tüketilmek için bu depolarda saklanırmış.

Geleneksel iki katlı konutlarda normalde giriş katta yer alan kısımlardan biri depolardır. Taşlık alanından geçilen bu depolarlar kimi zaman ahırlardan bağımsızken bazı yapılardaysa kısmı bir ayrımlarla görülmektedir.

Piramit kubbeli Buneğe yapısına sahip olan konutlarda üst katta Buneğe tavanın aralanın depo olarak kullanıldığı bilinmektedir.

Bazı geleneksel konutlarda kışın yakılacak odun ve kömürler için bağımsız olarak bir odunluk kısım ayrılmış olsa da çoğu örnekte deponun dağ yamacından kazınmış kısımları üzerinde tutulması görülmektedir.

4.4.3.3 Ahır

Ushtibin Köy yerleşimindeki alanların sınırlı olmasının mütevellit ahırlar ve yerleşim alanları her zaman bitişik ve nadir olan birkaç yapı harici nerdeyse tüm konutların giriş katında yer almaktadır. Bu yerleşim şeklinde ulaşımın rahatlığının yanı sıra daha sürdürülebilir bir yaşam alanına sahip olmak için eski tarihlerden beri kullanılmıştır. Geleneksel konut yapılarında giriş katın depo ve ahır alanlarına tahsis edilmesi yaşam alanını yerden yüksekte tutarak kış aylarında yaşam alanının daha sıcak olması sağlamaktadır. Bir diğer taraftan bir alt kotta tutulan hayvanların vücut isisi üst katta yaşam alanının ısınmasına sebebiyet vermektedir. Bu mimari öge bölgede yaşayan halkın iklim ve topografik şartlarla beraber bir çözüm olarak kullanılmıştır.

Köydeki ahırında duvar yanlarını yalak, suluk ve yemlikler yapılmıştır.

4.4.3.4 Sofa (Dehliz)

Ushtibin geleneksel yerleşiminde bir kısım yapılarda yaşam alanının merdivenlerle alt kattaki taşlıktan veya doğrudan kattaki sokak girişinden girdiğimizde bizi karşılayan plan ögesidir. Bu çalışmada yaşam alanının girişinde yer alan ve yapının yaşam alanının sokaktan giriş filtresi olarak da işlev gören elamanı sofa (Dehliz) olarak adlandırsak da Türkiye'deki geleneksel yapılardaki sofalarla arasında farklılıklar görülmektedir. Bu plan ögesi Türkiye'deki yapılarda olan sofalara kıyasen daha küçük bir alana sahiptir ve her taraftan kapalı bir alan olarak işlev yapmaktadır.

Geleneksel konutların yaşam alanındaki odalar, mutfak ve servis alanlarıyla irtibatı sağlayan plan ögesi olarak işlev görmesinin yanı sıra kendisi yaşam alanında zaman zaman ev halkının farklı işlevlerinde rol almaktadır. Kimi evlerde kadınların halı

dokuma tezgâhının kurulduğu veya bazen bir kısmının yüklük işlevi gördüğü görülmüştür.

4.4.3.5 Oturma Odası (El Otağı)

Ustibin Köyü geleneksel konutlarında oturma odaları yaşam alanlarının merkezinde yer almaktadır. Köydeki deyimiyile el odaları diye bilinen oturma odaları köy halkının yaşama dair olan birçok ihtiyacını karşılamaktadır. Oturma odası tek başına dinlenme, beslenme ve bazen mutfak çok işlevli olarak kullanılan bir konut ögesidir.

Oturma odaları çoğunlukla sofadan girişli olup ve bir ya da iki pencereye sahiptir. Bunun yanı sıra nişler oturma odalarının duvarlarını süsleyen ögeler olarak görülmektedir. Bu nişler oda eşyaların konulduğu ve çoğu zaman aydınlatma elemanlarını koyulduğu yer olarak bilinmektedir.

Köyün geleneksel konutlarında odalarda dolap ya da yüklük gibi elemanlar çok görülmemektedir ve çoğunlukla eskiden beri evlerde kullanılan ahşap sandıklar yer almaktadır.

Oturma oda sayısı köydeki geleneksel yaşam alanında konut sahibinin ekonomik şartlarına göre değişiklik göstermektedir. Ekonomik şartları iyi olan ailelerin evlerinde iki hatta üç oda bulunurken daha dar gelirli ailelerin evlerinde tek oda tüm ailenin ihtiyaçlarını karşılamaktadır.

Tek oturma odasına sahip olan konut sayısı çoğunlukta olduğu gözlemlenmektedir.

Kimi zaman ailenin erkek çocukları evlendikten sonra ebeveynle beraber aynı ev içinde yaşamalarını sürdürdükleri görülen yaşam biçimlerindendir. Bu durumda evindeki bir oda yeni evlenen çiftin yaşam alanı olarak ayrılmaktadır.

Bu işlevlerin yanı sıra oturma odalarından ailenin ekonomisine katkı sağlayacak olan işlerde yapılmaktaymış. Günümüzde nerdeyse hiç yapılmayan ama eskiden köylünün kazanç sağladığı İpek böcekçiliği yapıldığı dönemlerinde yün eğirme, ipekçilik, halı ve kilim dokuma çalışmaları oturma odalarında yapılmaktaymış.

4.4.3.6 Baş oda (Gonağ otağı)

Köydeki geleneksel konutlarda bir kısım yapıda bulunan baş oda konuttaki yaşam alanları arasında en değerli olan ögelerden biridir. Baş oda ya da köydeki ismiyle bilinen misafir odası ya da “Gonağ otağı” kimi zaman sofadan girişliken bazen de oturma odasından açılan kapılarla erişilmekte olduğu görülmektedir. Bu odalar çoğunlukla konuttaki en büyük odadır.

Açık çıkmaya sahip olan konutlarda açık çıkmayla doğrudan irtibattadır ve baş odadan açılan kapı ve pencereler direkt olarak açık çıkmaya bağlanmaktadır. Günlük yaşamda daha az kullanılan baş odalar bazen de ebeveyn yatak odası olarak kullanıldığı görülmektedir.

Şekil 4.36 : Geleneksel yerleşimdeki bir baş oda örneği (E-30).

4.4.3.7 Mutfak (Mitbakh)

Köydeki geleneksel konutlarda az görülen bir öge olarak sayabiliriz. Birçok konutta oturma odasının bir kısmı mutfak ve yemek pişirme alanı olarak kullanılırken bazı geleneksel konut yapılarında oturma odasından bağımsız bir alan olarak mutfak alanı görülmektedir. Ve bu alan birçok yapıda sofadan doğrudan girişli alanlardır.

4.4.3.8 Buneğe

Ushtibin Köyünün geleneksel konutlarında bulunan piramit kubbeli tavana sahip olan mekanlara köy içerisinde Buneğe adı verilmektedir. Bu mekanların geçmişteki işleviyle ilgili günümüzde pek bilgiye sahip değiliz.

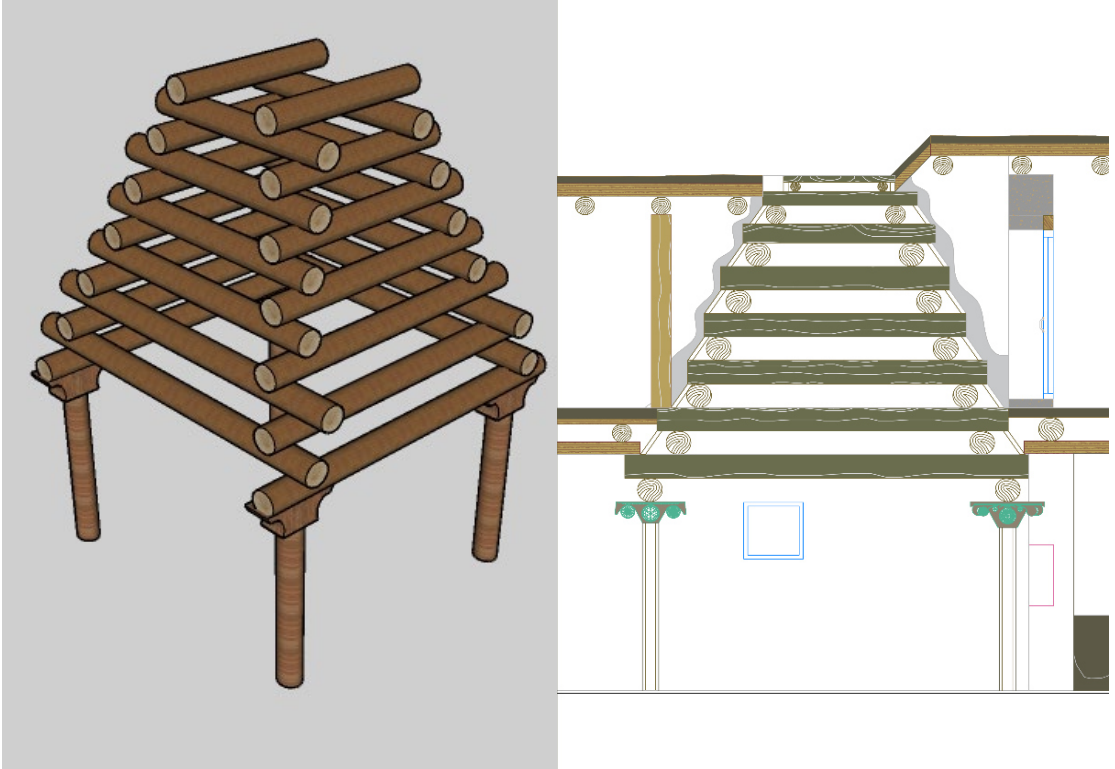
Buneğe yapıları ile ilgili iki ihtimale bulunmaktadır. Birincisi bu yapıların Ushtibin Köyündeki geleneksel ilk yaşam ve konut formu olduğu ve konut yapılarının merkezi çekirdeği olduğu ihtimalidir (Madhoushian vd., 2020).

Köyde Buneğe'ye sahip olan yapı sayısının son 10 yıl içerisinde 20'den fazlayken günümüze sadece dört tanesi ulaşmıştır. Bu dört Buneğe sahip yapılardan ikisi harap

durumdayken diğerk ikisinde önemli strüktür sorunlar olmasına rağmen daha sağlıklı durumda oldukları gözlemlenmiştir.

Buneğemekanlarının yapım şeklini analiz edildiğinde; bir dörtgen mekânın ortasına ahşap direkler üzerine kurulmuş piramit kubbeli mekânlardır. Bu mekanların yapımında mekânın ortasına orantılı aralıklarla 4 veya 6 ahşap direk yerleştirilip ve bu ahşap direk sütunlar üstüne yerleştirilen oymalı sütun başlıkları üzerine yatay ahşap kirişler atılmaktaymış. Yatay şekilde iki paralel aks da ahşap direk sütunların üstüne oturtulan iki ahşap kiriş üstüne bindirme şekli ile aynı aksa dikey olarak yatay iki kiriş daha oturtulur. Belirli bir orantıyla bu işlem içe doğru giderek tekrarlanır ve kademeli bir şekilde ahşap kirişlerin birbiri üstüne oturtularak yükselen kırşlerden piramit şeklinde üst örtü ortaya çıkar. Bu mekân içerisinde tavanın ortasındaki dumanlık deliğı hariç herhangi bir aydınlatma ve açıklığa sahip olmadıkları gözlemlenmiştir.

Ahşap direk sütunların üzerinde yer alan oymalı ahşap sütun başlıkları köydeki özgün mimari üslubun bir ögesi olarak sayılmaktadır.

Şekil 4.37 : Buneğemekanı Yapı 3 boyutlu model şeması ve teknik çizim şeması (E-11).

Bu sütun başlıkları genelde tavan yatay kirişleri ile aynı aksta olsa da bazen bu aksa dikey olarak da yerleştiğı görülmektedir. statik açıdan tavan yükünü taşıyabilmesi için bu sütun başlarının ahşap tavan kirişleriyle aynı aksta olması gerekmektedir (Madhoushian vd., 2020).

Kimi zaman köydeki yapılarda bu ahşap oymalı sütun başlıkları tavan ve duvarlarla ilişkisinde uyum sağlansın diye kesildikleri veya duvarın içine gömüldüğü örneklerle de sahiptir.

Buneğe yapıların içerisinde yer alan ocak ve tandırların olmasından dolayı bu binalar tandır evi olarak işlev gördüğü bilinmektedir.

Genelde köydeki diğer konut yapılarının mekanlarında olduğu gibi bu yapıların içinde de nişlerin olduğu görülmektedir. Bu nişler çoğunlukla gaz lambaların koyulduğu ve bazen de dolap niyetinde kullanıldığı bilinmektedir. Köydeki birçoğu Buneğe yapısında tavanın ortasında yer alan dumanlığın altında tandırdık gözlemlenmişken bir örnekteyse duvar içerisinde ocaklık yapısı yer almaktadır.

Şekil 4.38: Ushtibin Köyündeki terk edilmiş Buneğe yapısı (E-22)- (Fotoğraf: Arman Pouyesh Tarh).

4.4.4 Geleneksel konutlarda cephe öğeleri ve özellikleri

Geleneksel konut yapılarında cephe düzenleri ve plan şemaları doğrudan ilişkide olduğundan sofa, açık çıkmalar, kapı, merdivenler ve pencereler cephe düzenini etkileyen en önemli öğelerdendir (Eldem, 1984).

Geleneksel konut yapılarında cephe düzenini oluşumunun ahşap hatıllı kerpiç yığma sistemli yapıların cephesi günümüzde birçoğu yapıda net bir şekilde görülmektedir. Bu geleneksel konut yapıların cepheleri kagir sıvayla kaplandığı bilinmektedir.

Günümüzde birçoğunda kısmı dökülmeler ve yıpranmalar meydana gelmesine rağmen bu konuya ilişkin izleri gözlemek çok zor değildir.

Bazı geleneksel yapıların cephesindeyse zemin kattaki beden yığma taş duvarlar kagir harçla kaplanmamış ve sadece üst kattaki kerpiç kısmın sıvandığı görülmektedir.

Köydeki iki yapının giriş kapısı üzerinde bulunan taş yazıtlar binaların ve yerleşimin tarihi hakkında bize bilgiler vermenin yani cephe düzenine ilişkin bir detay olarak görülmektedir. Bu taş yazıtlardan daha fazla olduğu ve günümüze sadece ikisinin sağlam kaldığı birçok köy halkı tarafından anlatılıyor.

4.4.4.1 Açık çıkma (Artırma)

Ustibin Köyün geleneksel mimarisinin bir sembolü olarak bilinen açık çıkmalar, köydeki geleneksel yapıların birçoğunda rastlamak mümkündür. Geleneksel konutların cephe düzenindeki en etkin rollerden birine sahip olan bu açık çıkmaların oluşumunun asıl sebebi kısıtlı olan yapım arsalarından mümkün olduğunca fazla faydalanabilmektir.

Ustibin Köyünde artırma diye adlandırılan bu açık çıkmalar İran'ın yöresel mimarisinde eyvan olarak isimlendirilir (Türk mimarisinde eyvan ögesinden daha farklı anlam taşımaktadır).

Ustibin Köyündeki mimarinin sürdürebilir bir mimari örneği olduğundan bu açık çıkmaların geleneksel yapılarda kullanılmasının sebebi daha fazla alana sahip olmanın yanı sıra iklimsel yaşam şartlarının olumlu yönden etkilenmesi için yapılan bir öge olarak bilinmektedir.

- Sıcak mevsimlerde yaşam alanındaki hava sirkülasyonunu artırarak yaşam alanında daha ılıman bir hava sağlanmaktadır.
- Güneş ışığının direk olarak cephe yansımasını önleyerek yaşam alanın sıcak aylarda daha ılıman bir hava şartı ortaya kuymaktadır.

Bu açık çıkmaların iklim şartlarına bağlı olarak köyün güney doğu yönüne doğru kurulduğu görülmektedir. Bu yönden yazın Haras Nehri üzerinden esen esintilerle köydeki geleneksel yerleşim konutlarda ılıman bir hava şartına sahip olma imkânı sunmuştur. Bir diğer taraftan üst kısmı kapalı ve bina cephesinden dış tarafa doğru çıkılan bu öğeler güneşin direk olarak bina cephesine yansımasına engelleyerek yazın sıcak aylarda konutun yaşam alanlarında dengeli bir iklim şartlarına sahip olmasını sağlamaktadır.

Bunun yanı sıra kışın yapılardaki ısı seviyesinin korunması ve enerji tüketimi yönünden etken bir eleman olarak yapılarda şekillenmiştir. Günümüzde köydeki geleneksel yapılara baktığımızda iki katlı yapıların çoğunlukla açık çıkmaya sahip olduğunu görmekteyiz. Bu elemanları zaman içerisinde bir kısım yapılarda yok olup ya da tahrip olsa da yapı cephelerinde izlerini gözlemlemek çok zor olmayacaktır.

Şekil 4.39 : Babakishi Zadeh evinin şematik sistem kesiti (E-22).

4.4.4.2 Payandalar

Ustibin Köyünün geleneksel konutların açık çıkmalarında kullanılan payandalar oval ve dairesel kesitli ahşap direklerden oluşmaktadır. Bu ahşap sütunlar açık çıkmaların dikey statik güçlerin yatay akstaki kirişlere intikalini sağlamaktadır. Bu ahşap direkler bölgedeki ahşap malzemenin hazırlanma tekniğe hazırlanıp sade ve masif olarak kullanılmıştır.

4.4.4.3 Kapılar

Ustibin geleneksel yerleşiminde özgün tüm kapılar ahşap kapı olarak inşa edilmiştir. Bu yerleşimin tüm konut yapılarında giriş kapıları tek kanatlı, çift kanatlı ve bazen büyük ölçekli çift kanatlı avlu kapıları mevcuttur. Yerleşimdeki ahşap girişi kapıları tablalı ve çatma olarak ikiye ayırmamız mümkündür.

Yerleşimde bazı kapılarda içteki alanı aydınlatması amacıyla kapı üstünde yer alan boşluklar mevcuttur. Bu boşluğa sahip olmayan kapılardaysa kafes parmaklık kullanarak iç mekân ve özellikle taşlıkları aydınlanması sağlanmıştır.

Yerleşimdeki bir diğer rastlanılan giriş kapılarındaki demir rozet işlenmiş kapılardır. Bu kapılarda demir dökümlü rozetli kapılar mülk sahibinin ekonomik ve maddi olasılıklarının daha yüksel olan kişiler tarafından tercih edildiği görülmektedir.

Şekil 4.40 : Demir rozetli ve tokmaklı kapı örnekleri (E-22) (E-31).

Yerleşimdeki bir diğer önemli elemanlarından birisi kapı tokmaklarıdır. Yerleşimde kapılar üstünden iki tip kapı tokmağa mevcuttur. Erkekler ve ev halkı için olan kapı tokmağı yanında yabancılar için olan kapı tokmakları mevcuttur. (Şekil 4.40)

Yerleşimde yapıya giriş sağlayan tek kanatlı giriş kapıların ölçü ortalama 80-110 cm. genişlik arasında iken, Yapının taşlık kısmına hayvanlar ve insanlar için kullanılan çift kanatlı kapı örneklerinde ölçü ortalama 150-180 cm. genişliğe ve 170-190 cm. arasında yüksekliğe sahiptir.

Çift kanatlı tablalı giriş kapıları 100-150 cm. genişliğe sahipken 170-190 cm. arasında yüksekliğe sahiptir. Bu tablalı giriş kapıların bazılarında üst kısımlarında iç mekânı aydınlatmak amacıyla tek bölümlü veya çift bölümlü ışıklık bölmeleri mevcuttur. (Şekil 4.41)

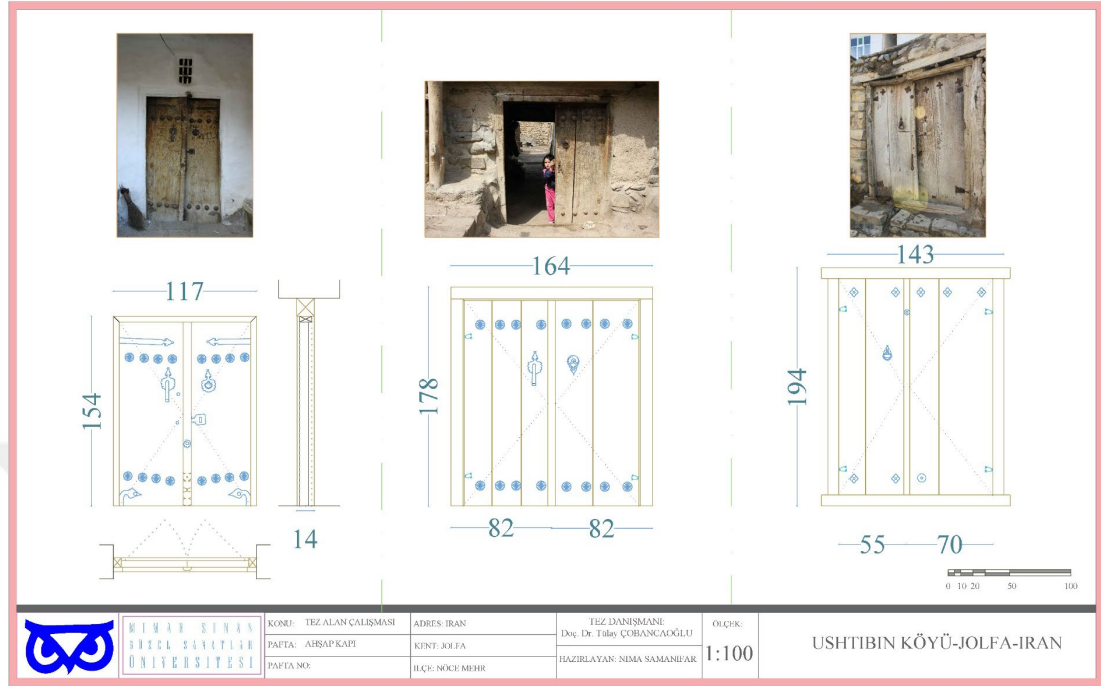

Şekil 4.41 : Yerleşimde tablalı giriş kapı örnekleri.

Köydeki kapılar yapım tekniği üzerine değerlendirmemizde tablalı kapılar ve çatma kapılar olarak ikiye ayrılmaktadır. Bunun yanı sıra atölye ve dükkân kapıları çok kanatlı çatma kapılar olarak görülmektedir.

Ushtibin yerleşiminde çift kanatlı çakma giriş kapıları genellikle avluya giriş olan yapılarda veya taşlığa giriş kapıları olarak inşa edildiği görülmüştür. Bu kapılarda demir dökümlü rozetler ve menteşe bezemeleriyle olan kapı türlerini kapsamaktadır. Bu tipteki kapıların ortalama genişliği 110-170 cm. arasındayken yükseklikleri 150-200 cm. arasında değişmektedir. (Şekil 4.42)

Bunun yanı sıra konutların zemin katında yer alan atölye ve dükkânlarda ahşap kepenk kapılar kullanılmıştır. Bu kapı türü ve çakma giriş kapı arasında görünüş benzerlikler olsa da iki tip arasında belirgin farklar mevcuttur.

Şekil 4.42 : Yerleşimdeki çift kanatlı çakma giriş kapı örnekleri.

Bu tip kapıların çoğu zaman sade kapılarken bir kısım kapılarda demir dökümlü rozetli kapılara rastlanmaktadır.

Ushtibin yerleşimindeki iç mekân kapıları çoğunlukla çift kanatlı tablalı kapılardan oluşmaktadır. Bu kapılar ortalama 80-120 cm. arasında genişliğe ve 170-200 cm. arasında ortalama bir yüksekliğe sahiptirler. Kimi zaman bu iç mekân kapılarda yapının üst katlarda cephe üzerine açık çıkma ve sokağa açılan örneklerde bezemeli yerel tabiriyle Orsi kapı örnekleri mevcuttur. Bu kapılar normalde ahşap süslemeler arası renkli cam kullanılarak inşa edilirken, Ushtibin örneğinde tamamen ahşaptan oyma (kündekârî) tekniğiyle yapılmış olduğu görülmektedir. (Şekil 4.43)

Bir diğer yandan köydeki geleneksel konutların zemin katında bulunan giriş kapıları eğer ki sadece hayvanların girişi için kullanılıyorsa sade çatma kapılar tercih edilmiştir. Bu ahır kapıları sade ve çoğu zaman tek kanatlı kapı olarak kullanılmıştır.

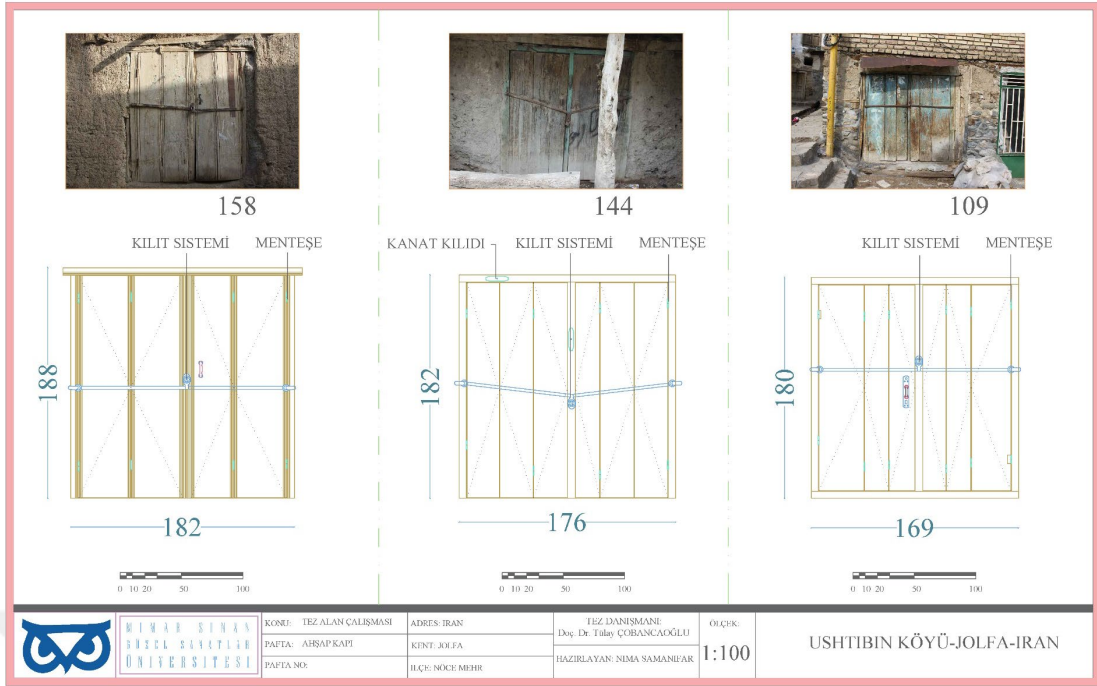

Şekil 4.43 : Yerleşimdeki iç mekân kapı örnekleri (E-22).

4.4.4.4 Atölye ve dükkân kapıları

Ushtibin Köyü yerleşimindeki ticari ve konut işlevin birlikte olduğu yapılarda ticari atölye ve dükkânların konut yapısından bağımsız bir giriş kapısı mevcut olduğu görülmektedir. Bu kapılarda ortalama 130-190 cm. arasında genişliğe ve 170-190 cm. arasında ortalama bir yüksekliğe sahiptir. Bu kapılar çift kanatlı çok kepenk şeklinde her kanat ortalama 3-4 parçayla menteşeli bir şekilde çakma kapı olarak yapılmıştır. Köyde geçmiş zamanlarda İpek böcekçiliği atölyeleri günümüzde işlevlerini kaybetmiş ya da farklı bir işlev almıştır. Geleneksel yerleşimdeki bu atölyeler bazıları günümüzde dükkân veya depo olarak kullanılmaktadır.

Bu kapılarda kapı tokmağı ve demir döküm rozet gibi bezemeler sahip olmadıkları ve sadelikleriyle göze çarpmaktadırlar. Demir kollu kapı kilitleri bu kapıların özgün bir parçasıdır. Kapı kanatları çok parçalı katlanır menteşeyle birbirine bağlı olarak yapıldığı görülmektedir. (Şekil 4.44)

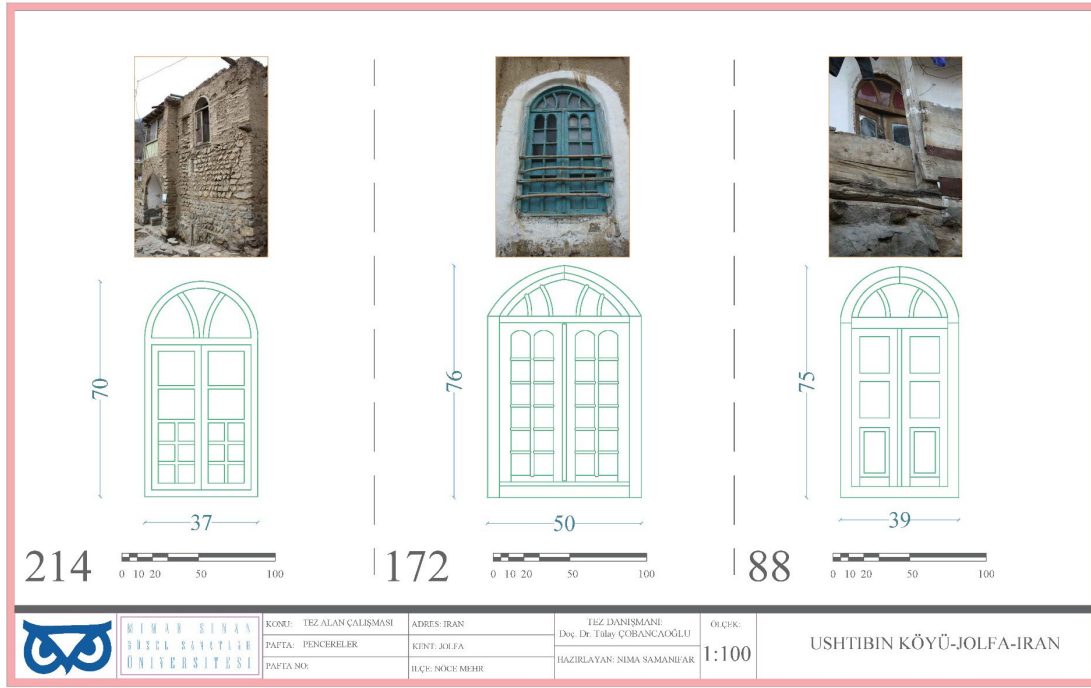
Şekil 4.44 : Yerleşimdeki atölye kapı örnekleri.

4.4.4.5 Pencere ve ahşap kafesler

Ushtibin geleneksel evlerinde farklı biçim ve boyutlarda olan pencereler olmasına rağmen düz pencereler ve kemerli pencereler olarak iki grup ayırmamız mümkündür. Geleneksel yapılarda müdahale görmemiş pencerelerde tüm kafesler ve doğramaların ahşap olduğu görülmektedir. Yapıların yaşam alanlarında; farklı model ve boyutlarda pencerelerin görülüyor. Zemin kattaki mekanlarda özellikli bir yaşam mekân alanının olmadığı mekânlarda ya pencere bulunmamakta ya da ahır ve atölye gibi mekânların değişen açıklıklarla kafes korkuluklar yapılmıştır.

Pencere açıklıkları kimi yapılarda simetrik, kimilerinde ise düzensiz açıklıklar biçimindedir. Yaşam alanın sağladığı manzara, iklim şartlarına yönelim, sokaklarla olan ilişkiler, pencere düzeninin oluşmasındaki en önemli faktörlerdendir. Bitişik nizam yapıların çoğunlukta olduğu Ushtibin yerleşiminde, giriş ve sokak cepheleri en özenli cepheler olup, pencereler ve açıklıklar genellikle sokak cephelerine aksında yer almaktadır.

Pencereler zaman içerisinde en çok bozulmaya uğrayan yapı elemanlarıdır. Birçok yapıda pencere boşluğu sabit tutularak doğrama ve kanatlar değiştirilmiş olup ya da tamamen pencere boşluğu tuğla ve ahşapla kapatılmış olan örneklerle rastlanmıştır.

Şekil 4.45 : Ushtibin yerleşimindeki kemerli pencere tipleri

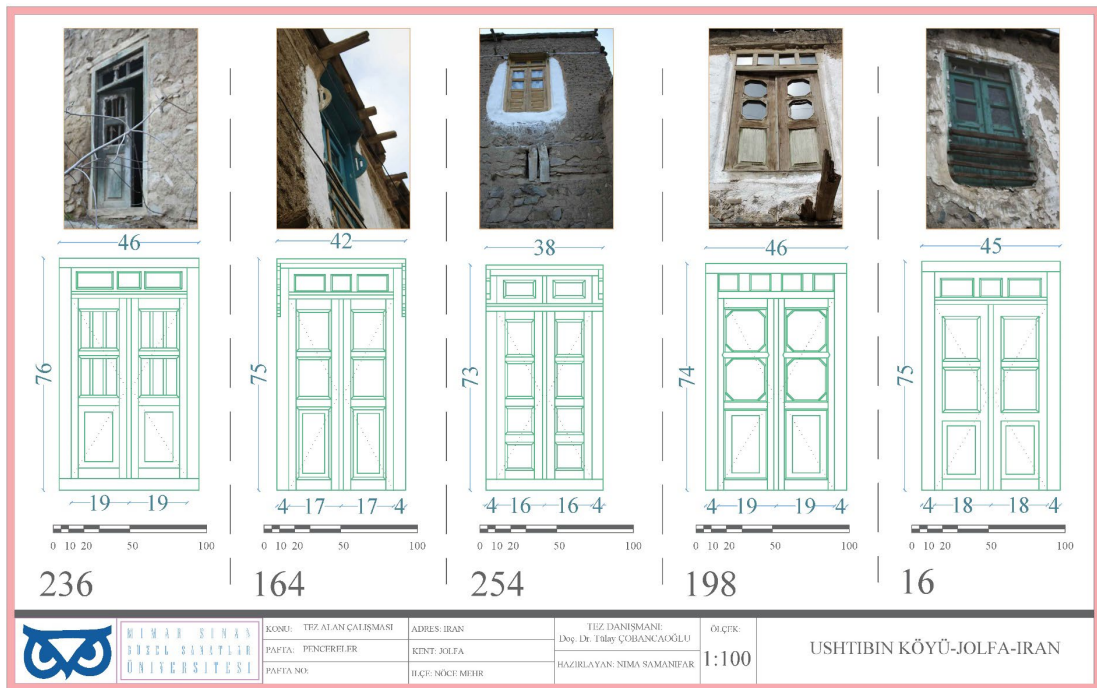
Kemerli pencerelerin yapılarda nadir olarak görünen tip olarak mevcuttur. Günümüzde sadece 3-4 yapıda mevcut olan kemerli pencereler ortalama 35-50 cm. arasında bir genişliğe sahipken, 70-80 cm. arasında bir yüksekliğe sahiptirler. (Şekil 4.45)

Yerleşimdeki en eski yapılarda günümüze kadar kullanılan kanatlı pencere tipleri mevcut olduğu görülmektedir. Bu pençeler çoğunlukla çift kanatlı pencere tipleridir. Yerleşimde düz pencere olarak çift, üç ve dört kanatlı pencereler mevcuttur. Çift kanatlı pencereler yerleşimde çok yayginken diğer pencereler tipleri olarak üç ve dört kanatlı pencereler mevcut olduğu görülmektedir. Bu pencere tiplerinde ortalama 55-80 cm. arasında bir genişliğe sahipken 70-80 cm. arasında yüksekliğe sahip olduğu gözlemlenmiştir. (Şekil 4.46)

Şekil 4.46 : Yerleşimdeki üç ve dört kanatlı pencere örnekleri.

Yerleşimdeki en yaygın pencere tipi olarak düz çift kanatlı pencereler olarak görülmektedir. Bu pencere tiplerinde ortalama genişlik olarak 35-50 cm. arasındayken 70-80 cm. arasında yüksekliğe sahiptirler. (Şekil 4-47)

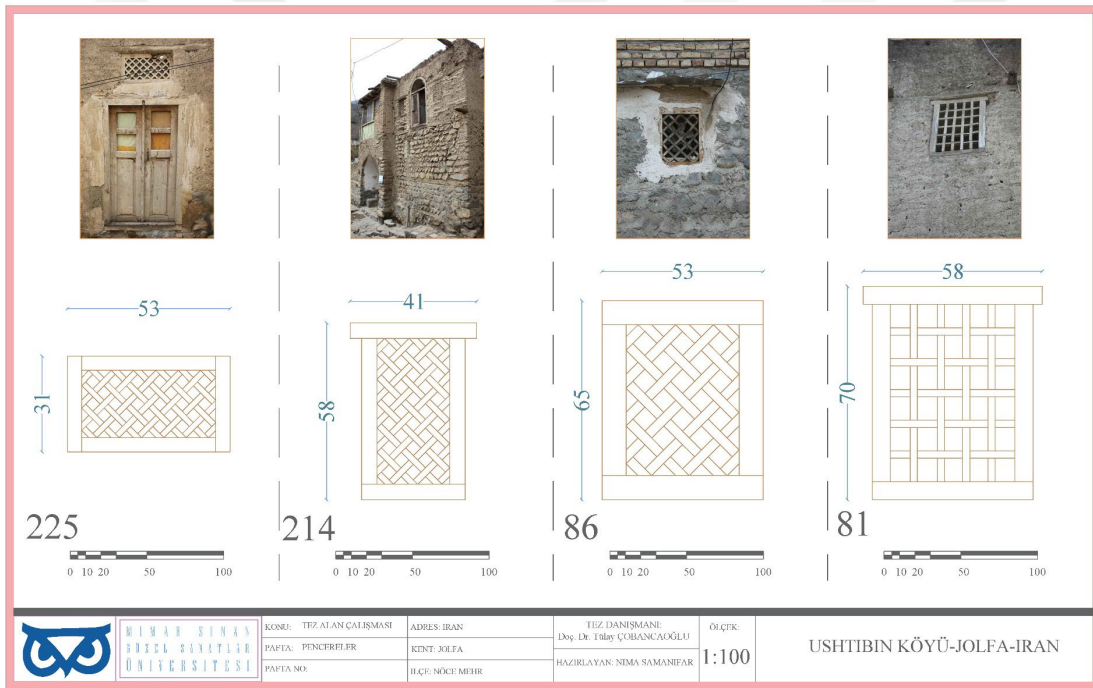

Şekil 4.47 : Yerleşimdeki çift kanatlı pencere çeşitlerinden örnekler.

Yerleşimdeki geleneksel özgün pencereler açılır kanatlar haricinde sabit bölmeli ve tam açılır olarak iki grup halinde mevcut. Sabit bölümler tek, iki, üç ve dört bölmeden oluşan pencere tipleri kullanılmıştır.

Yerleşimdeki müdahale görmüş yapılarda farklı tipler pencereler ve malzemeler kullanılmıştır.

Ushtibin geleneksel yerleşiminde açılır pencereler haricinde sabit parmaklıklı kafes pencereler mevcut olduğu görülmektedir. Çoğunlukla geleneksel yerleşimdeki zemin katındaki ahır ve depo gibi mekânlarda kullanılmış olan bu pencere tipleri farklı ölçü ve biçimlere sahip olduğu gözlemlenmiştir. Kimi zaman konuttaki yaşam alanı odaların içinde kullanılmış olan bu parmaklıklı kafes pencere tipi yerleşimdeki konutlarda göze çarpmaktadır. (Şekil 4.48)

Şekil 4.48 : Yerleşimdeki parmaklıklı kafes pencere tipi örnekleri.

Ushtibin köyü geleneksel yerleşimdeki parmaklıklı kafes pencerelerin ahşaptan yapılmış olup daha erken dönemdeki cam ve benzeri malzemeler erişim olmadığı zamanlarda yaşam alanı ve mekânda hem havalandırma ve ışıklık görevini üstlenmekte olduğu bilinmektedir.

En eski yapılarda; yaşam alanında cephe üzerinde pencere sahip olup iç tarafta tamamen kapalı dolap kapaklı duvar içi bölmeli açıklıklar mevcut olduğu görülmektedir. Bu duvar içi açıklıklar tamamen eski dönemlerde buz dolabı olarak gündelik hayatta kullanılmıştır.

Şekil 4.49 : Duvar içi bölmeli dolap pencere (E-27)- **Şekil 4.50** : Duvar içi bölmeli dolap örneği (E-8).

Geleneksel yaşam alanlarında odada kanatlı pencere kullanılmış ise bu pencerelerin boyutları ve tipleri çeşitlilik göstermekle birlikte birer adet bulunduğu görülmektedir. (Şekil 4.49), (Şekil 4.50)

4.4.4.6 Ahşap korkuluklar

Ustibin geleneksel yapılarında çoğunlukla açık çıkmaya sahip olan yapılarda ahşap korkuluklar görülmektedir. Bu ahşap korkulukların yapılar haricinde kentsel öğeler olarak rastlanmaktadır.

Bu korkuluklar sade süsler ve bezemelere sahip kesme yöntemiyle yapılmaktadır.

Dörtgen ahşap levha üzerinde kesme yöntemiyle farklı bezenmiş modüllerin yan yana getirmesiyle yapılmış olduğu görülmektedir.

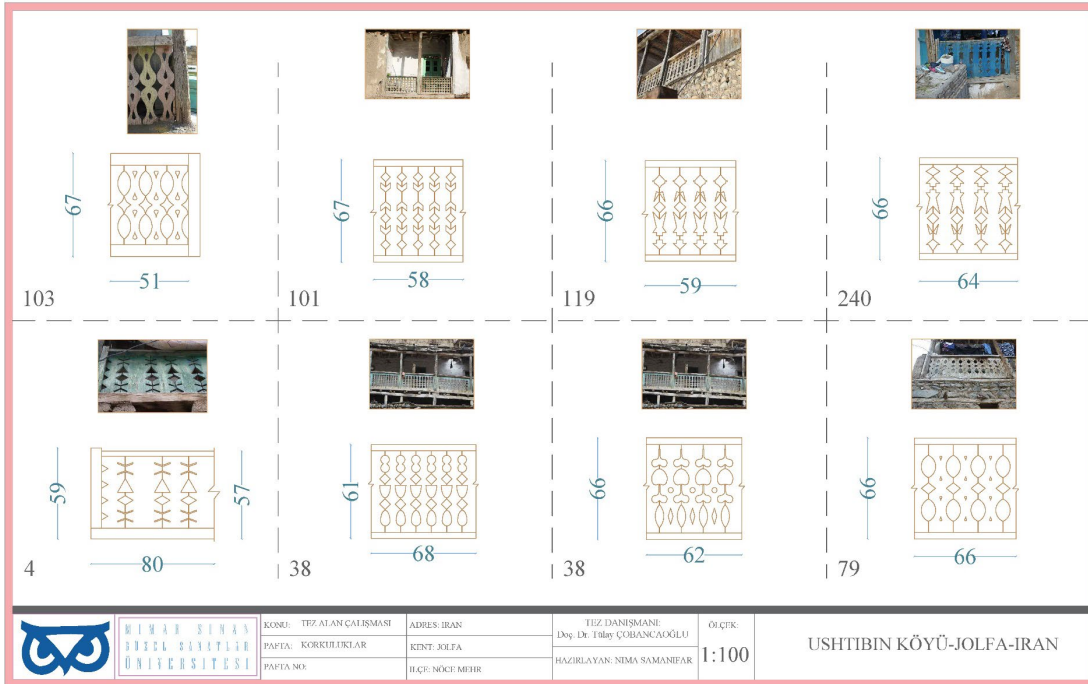
Geleneksel yapılarda zaman içerisinde bir diğer en çok bozulmaya uğrayan yapı elemanları korkuluklardır. Birçok yapıda bozulan bu ahşap korkuluklar sade levhalarla değiştirilmiş olup ya da tamamen korkuluklar farklı malzemelerle (tuğla ve ahşapla) tamamlanmış olan örneklerle rastlanmak mümkündür.

Genellikle bu korkuluklar iki taşıyıcı ahşap dörtgen dikme arasında; ahşap dörtgen çerçeve içine geçmeli şekilde yerleştirilerek yapılmıştır. (Şekil 4-51)

Şekil 4.51 : Geleneksel açık çıkmalı bir yapıda olan ahşap korkuluk örneği (E-27).

Bu korkulukların yapımında ahşap dörtgen tablalarda sabit şablon üzerinden kesim yapıp yan yana geldiklerinde görünen desen ortaya çıkıyormuş. (Şekil 4.52)

Şekil 4.52 : Ushtibin Köy Yerleşimindeki Korkuluk örnekleri.

4.4.4.7 Ahşap sütun başlıkları

Ushtibin Köyünü mimari üslup olarak farklı kılan ve günümüzde önemli bir miras değeri taşımasına sebep olan meselelerden biri olarak bilinen bezemeli sütun başlıklarıdır.

Bölgedeki kırsal yerleşimde nadir olarak rastlanan mimari bezemeler ve süslemeler, köye ilk giriş anından itibaren göze çarpmaktadır. Çoğunluk ahşap üzerinde yapılan sade süsler ve oyma ya da kesme tekniği kullanılan bezemeler mevcuttur. Bu bezemeler arasındaki estetik değeri taşıyan unsurlar olarak ahşap sütun başlıkları gözlenmektedir.

Şekil 4.53 : Ushtibin Köyünde Buneğe yapısında yer alan sütun başlığı (E-22).

Bu yapılardaki günümüze kadar korunmuş olup yerinde ya da devşirme olarak kullanılmakta olan sütun başlıklarındaki oyma deseni ve şekillerine bağlı olarak Ek-3 de detaylı olarak çizimleri yer almaktadır.

Ushtibin yerleşimindeki mevcut günümüze kadar gelmiş ve özgünlüğünü korumuş sütun başlıkları teknik çizimleri (8.4 Sütun başlıkları tipolojisi) başlığı altında sunulmuştur.

4.5 Geleneksel Özgün Yapıların Belgelenmesi²⁸

Ushtibin yerleşiminde bulunan, geleneksel teknik ve malzeme ile inşa edilmiş tüm geleneksel yapıların envanter fişleri hazırlanmış (8.5 Kırsal Envanter Fişleri) başlığı altında sunulmuştur.

Bu envanter fişleri hazırlanırken yapı İran İl Miras Farhangi Komitesinden alınmış olan halihazır haritadan faydalanılmıştır. Envanter fişlerindeki yapı numaralarında bu haritalarda mevcut olan numaralar kullanılmıştır. Öncelikle tüm geleneksel yapılar harita üzerinde tek tek tespit edilmiş, fotoğraflanmış ve numaraları belirlenmiş bu numaralara göre sıralanmıştır.

Bu yapılar arasında geleneksel yerleşimde benzersiz ve özgün yapılardan Buneğe yapısını sahip oldukları nitelikler sebebiyle (plansal, dönemsel, yapısal özgünlük vb.) detaylı çalışılmıştır. Bu yapıların ölçekli kat planları, kesitleri, cephe düzenleri ve bazılarında görünüşler de eklenmiştir.

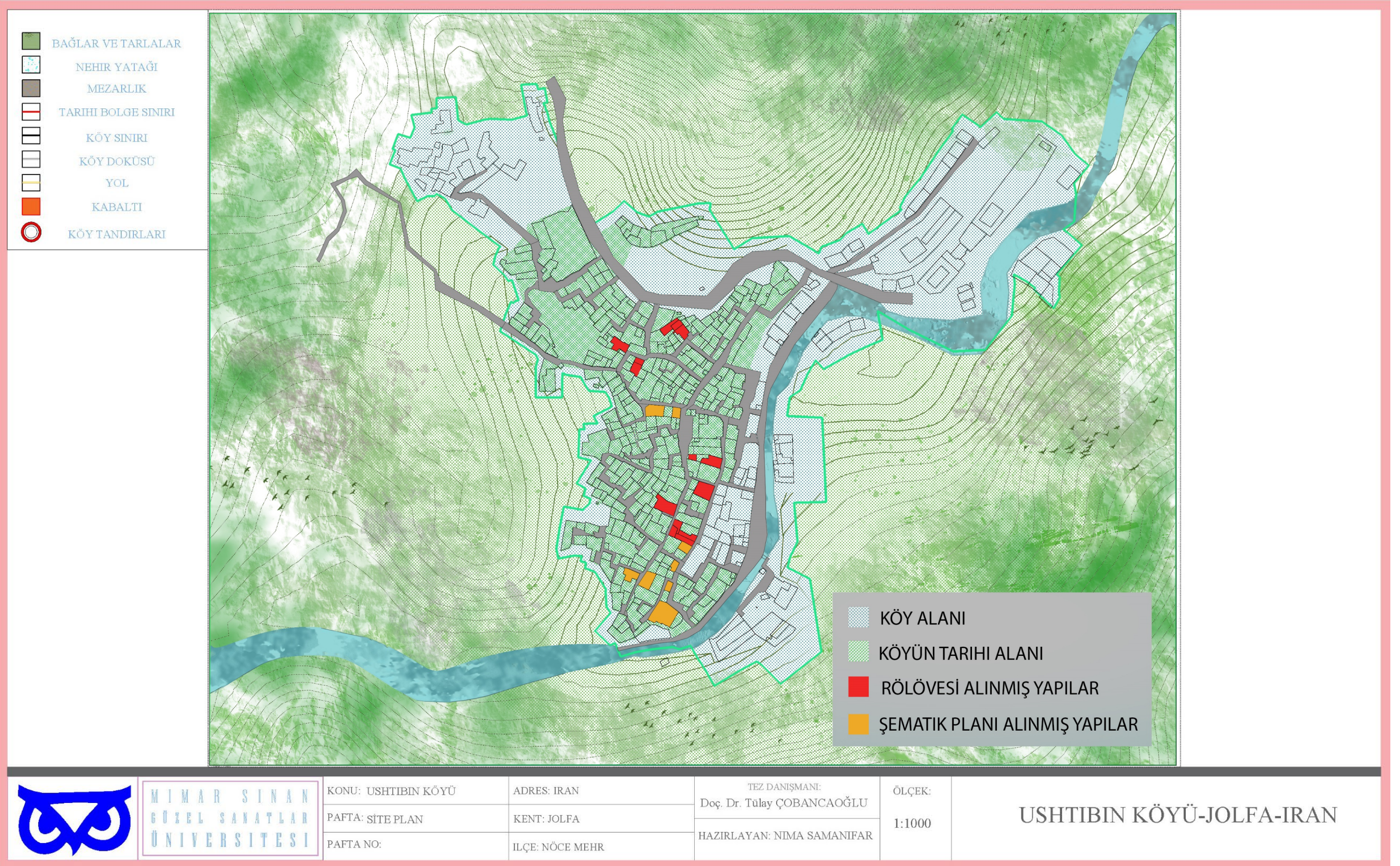
Geleneksel yapılar arasında bu yapıların eskilik ve tarihi değeri üzerinden sıraladığımızda Sorkhayı Evi, Babakishi Zadeh Evi, Salman Zadeh Evi, Salman Zadeh Evi, Nabati Evi, Dehgan Evi ve Khodaverdi Zadeh Evi olarak bu çalışmada detaylı olarak ele alınmıştır.

4.6 Geleneksel Yerleşimdeki Detaylı Çalışılmış Özgün Yapılar

Ushtibin yerleşimindeki yaşam alanları üzerine çalışma yapıla bilmiş yapı ve konutlarda özgün değere sahip olması ve özellikle köy yerleşiminde bulunan Buneğe yapısına sahip tüm yapılar üzerine çalışılıp detaylı olarak rölöveleri alınmıştır.

Ushtibin geleneksel yerleşimindeki bu çalışmalar yapılırken yerleşimdeki yaşayan halkı rahatsız etmemek bu çalışmanın esas noktalarından birisi olmuştur. Ushtibin halkı kültürel ve dini inançları gereği yaşam alanlarına aşırı derecede hassas olup, yabancıların yaşam alanlarına girmesinden pek mutlu olmadıkları gözlemlenmiştir. Bu sebepten dolayı birçok konut üzerinde çalışmak için ev halkı tarafından izin almak mümkün olmamıştır. Üzerinde çalışılan yapılarda mülk sahibi tarafından izin alınarak girilmiş olup ve bu konuda duyarlı davranmaya gayret edilmiştir. (Şekil 4.54)

²⁸ Envanter fişleri ‘TÜBA-TÜKSEK Kırsal Mimarlık Envanteri’ esas alınarak hazırlanmıştır.

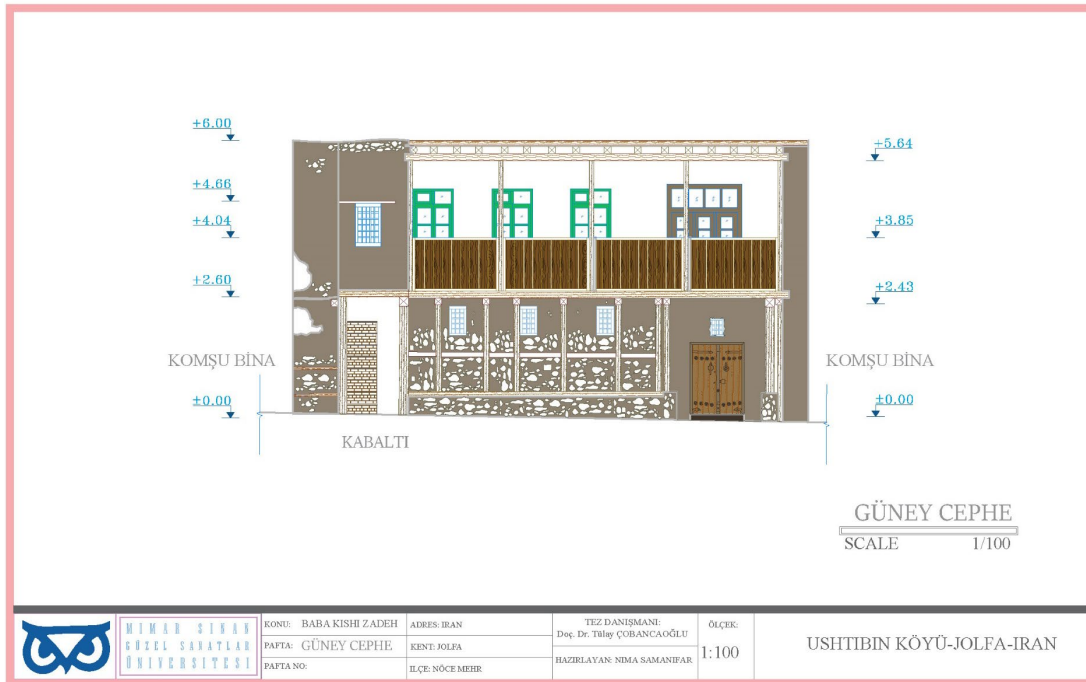
Şekil 4.54: Ushtibin köyü planı üzerine çalışılmış yapıların yerleşimdeki vaziyeti.

4.6.1 Baba Kishi Zadeh evi

Ushtibin Köy yerleşiminde 81 kapı numaralı bu yapı yakın zamanda tadilat geçirmiş olup halen tadilatı sürmektedir. Bu konut yapısı yıllar büyü Baba Kishi Zade ailesine mensup olduğundan yerleşimde günümüzde farklı sahibi olsa da halen Baba Kishi Zadeh evi olarak anılmaktadır.

Bu yapı Ushtibin geleneksel yerleşimindeki konut yapıları arasında tarihi, özgün değer sahip yapılardan birisidir.

Yapının Ushtibin yerleşimin özgün palan tipi olarak bilinen açık çıkmalı plan tipine sahiptir. Yapının kuzeyindeki Buneğe yapısı günümüzde sağlam olarak ayakta kalan Buneğe yapısı yer almaktadır. Buneğe yapısına yapının doğusunda yer alan kabaltı üzerinden ulaşım sağlanmaktadır. Buneğe yapısının mülkiyeti günümüzde köy muhtarlığı tarafından satın alınarak bir koruma tedbiri amacı yapılmış olsa da yapı işlevsiz ve boş kaldığı için bozulma tehdidi altındadır (Şekil 4.55).

Şekil 4.55 : Baba Kishi Zadeh evinin güney cephe rölövesi (E-22).

Günümüzde süren tadilat işlemleri geleneksel yöntemlere uymadığı için yapıya zarar verecek nitelikte uygulamalar ve ekler yapılmaktadır.

Yapıya tek kot üzerinden sokak girişine sahip olup, sokak kapısından taşlığa girilerek ahır ve depo ve üst kattaki yaşam alanına bağlanmaktadır.

Taşlık üzerinen merdivenler üzerinden üst kattaki sofa (Dehliz) alanına girilerek odalar ve diğer yaşam alanlarına bağlanmaktadır.

Şekil 4.56 : Baba Kishi Zadeh evinin güney cephesi (E-22).

Yapı ile ilgili tüm alan çalışmaları ve tespitler envanter fiş No. 22 olarak 8.5 kırsal envanter fişleri başlığında sunulmuştur.

4.6.2 Khoda Verdi Zadeh evi

Ushtibin Köyü yerleşiminde 75 kapı numaralı yapı son bir sene içerisinde büyük bir kısmı yıkılmış olup üst kattaki çatısının tamamen dökülmesi sonucunda tamamen harap duruma gelmiştir. Bu çalışma sırasında bir yıl arayla ilk durum tespit sırasından yapı büyük sorunlarla karşı karşıya olmasına rağmen ayakta iken, yaklaşık bir senen sonra ikinci defa gözlem ve ziyaret yapıldığında yapının birçok kısmının yıkılmış olduğu ve sadece dış beden duvarların ayakta olduğu görülmüştür.

Yapı yerleşimdeki hem tarihi değeri hem de özgünlük değeri yüksek olan yapılardan biridir. Yapı geçen seneler içerisinde terk edilmiş olup metruk durumu sebebiyle gün gittikçe bozulmalar ve sorunlarla karşı karşıya gelmiştir.

Bölgedeki fay hattının geçen seneki faaliyetleri ve 2019 depreminin köy yerleşimine etkisinden mütevellit yapıdaki sorunlu bölgelerin tamamen tahrip olması olası ihtimaller arasında olup yapının son durumu göz önüne alındığında acil müdahale edilip kurtarılması gerekiyor (Şekil 4.57).

Şekil 4.57 : Yerleşimdeki Khoda Verdi Zadeh evinin öncesi (2019) ve hali hazır (2021) (E-11).

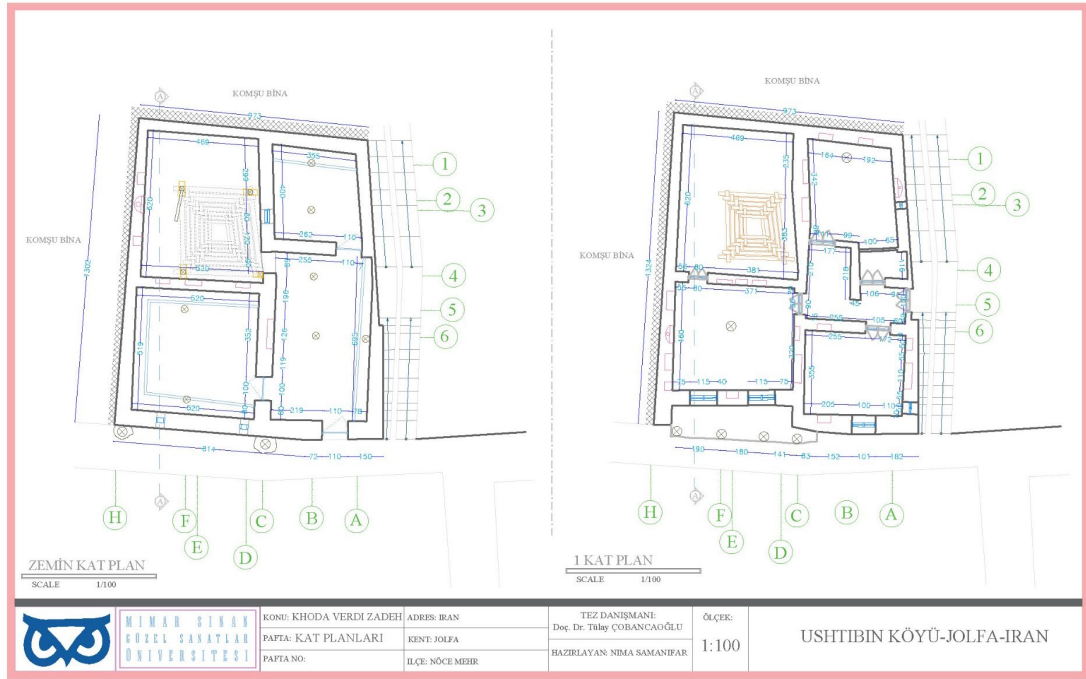
Bu yapı yerleşimdeki açık çıkmalı plan tipine sahip olan yapılar arasında yer almaktadır. Bu yapının güney cephe üzerinden taşlık kısmın giriş mevcutken, üst kata doğu cephesindeki sokak üzerinden bir girişe sahiptir. Yapının yerleştiği arazının eğiminden faydalanarak iki kat arasında tamamen bağımsız olarak inşa edilmiştir.

Zemin katta ahır, depo, taşlık alanları yer alırken üst kattaki yaşam alanı giriş kapısından girilen sofa (Dehliz) üzerinden oda ve diğer kısımlara ulaşılmaktadır (Şekil 4.58).

Bu yapının yerleşimde korunmasını önemli duruma getiren bir diğer etkense yapının zemin katın batısında yer alan Buneğe yapısıdır. Ushtibin geleneksel yerleşimine münhasır Buneğe yapısı günümüze kadar ayakta kalmış 4 Buneğe yapısından birisidir. Yapının üst katlarındaki örtüsünün yıkılması sonucunda tamamen korunmasız ve daha fazla zarar görmeye müsait haline gelene Buneğe yapısında farklı sorunların ortaya çıktığı gözlemlenmiştir.

Yapının üst katı tamamen tahrip olmasına rağmen yapının zemin katındaki mekanlar hali hazırda sağlam olarak ayakta durmaktadır.

Bu değerli yapının korunması ile ilgili günümüzde yetkili kurumlar tarafından herhangi bir planlama ve çözüm söz konusu olmadığından bu miras yok olma tehlikesi altındadır.

Şekil 4.58 : Khoda Verdi Zadeh evinin kat planları (E-11).

Yapı ile ilgili tüm alan çalışmaları ve tespitler envanter fiş No. 11 olarak 8.5 kırsal envanter fişleri başlığında sunulmuştur.

4.6.3 Sorkhayı Evi

Ushtibin yerleşimindeki geleneksel yapılar arasında yer alan Sorkhayı evi hem tarihi değer olarak ve özgün halını koruyarak önemli miras değeri taşıyan yapılardan birisidir. (Şekil 4.59)

Bu konut yapısı açık çıkmalı plan tipine sahiptir. Bunun yanı sıra giriş kapısı üzerinde yer alan taş yazıt köydeki yapıım tarihi kesin olarak bilinen iki yapıdan birisidir. Bu yapı yerleşimdeki nadir olarak rastlanan avluya sahip konut yapılarından birisidir.

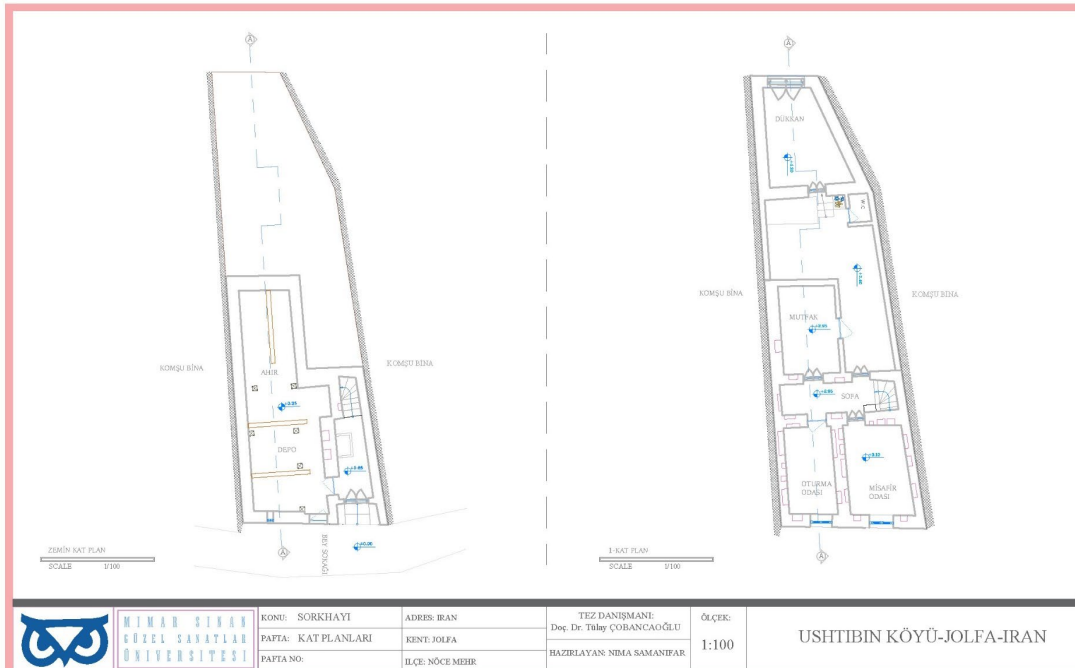
İki farklı kotta yapının güney ve kuzeyinden geçen sokaklardan girişe sahiptir. Yapının güney girişi taşlık üzerinden zemin kattaki ahır ve depo gibi alanlara bağlanmaktadır. Taşlık üzerinde yer alan merdivenler sayesinde üst kattaki yaşam alanına ulaşım sağlamaktadır. Merdivenler üst kattaki sofaya (Dehliz) mekânına bağlanarak diğer yaşam alanları arsında sirkülasyonu sağlamaktadır.

Yapının zemin katındaki ahır ve depo alanındaki ahşap oyma bezemeli sütun başlıkları Buneğe yapısı dışında kullanılan yerleşimde nadir olarak rastlanan mekanlar arasındadır.

Şekil 4.59 : Yelesimdeki Sorkhayı evinin güney cephesi (E-13).

Yapının malikleri yapıdaki yaşamlarını sürdürdükleri için yapı halen özgün halını korumakta olup karşı karşıya olduğu bozulma ve sorunlara rağmen yakta kalmıştır. Yapının zemin katındaki taşıyıcı elmanlar ve yapı konstrüksiyonun yıpranmasından mütevellit ev sakinleri alt katta tuğla duvarlar işleyerek yapıya geçici çözüm sağlamışlar. Mülk sahibini maddi imkânın olmamasından sebep yapıya tadilat yaptırmakta zorlandığını söylemektedir. Mülk sahibi koruma bilincine sahip birisi olarak yapıyı sağlıklı korumak için elinden geleni yapmaya çalışmaktadır. (Şekil 4.60)

Şekil 4.60 : Yerleşimdeki Sorkhayı evinin kat planları (E-13).

Yapı ile ilgili tüm alan çalışmaları ve tespitler envanter fiş No. 13 olarak 8.5 kırsal envanter fişleri başlığında sunulmuştur.

4.6.4 Salman Zadeh evi

Ustibin yerleşimindeki geleneksel yapılar arasında yer alan Salman Zadeh evi hem tarihi değer olarak ve özgün halını koruyarak önemli miras değeri taşıyan yapılardan birisidir. Yerleşimdeki 3 katlı nadir yapılardan olan bu yapı giriş kapısı üzerinde yer alan oyma taş yazıt sahip yerleşimdeki değerli yapılar arasında başta gelmektedir. Bu taş yazıt üzerinden tahmini yapım tarihini elde etmek mümkün olmaktadır.

Bir diğer taraftan yerleşimdeki yaşam alanında ahşap oyma sütun başlıklı bir diğer yapı olarak özgün miras değerinin ortaya koymaktadır.

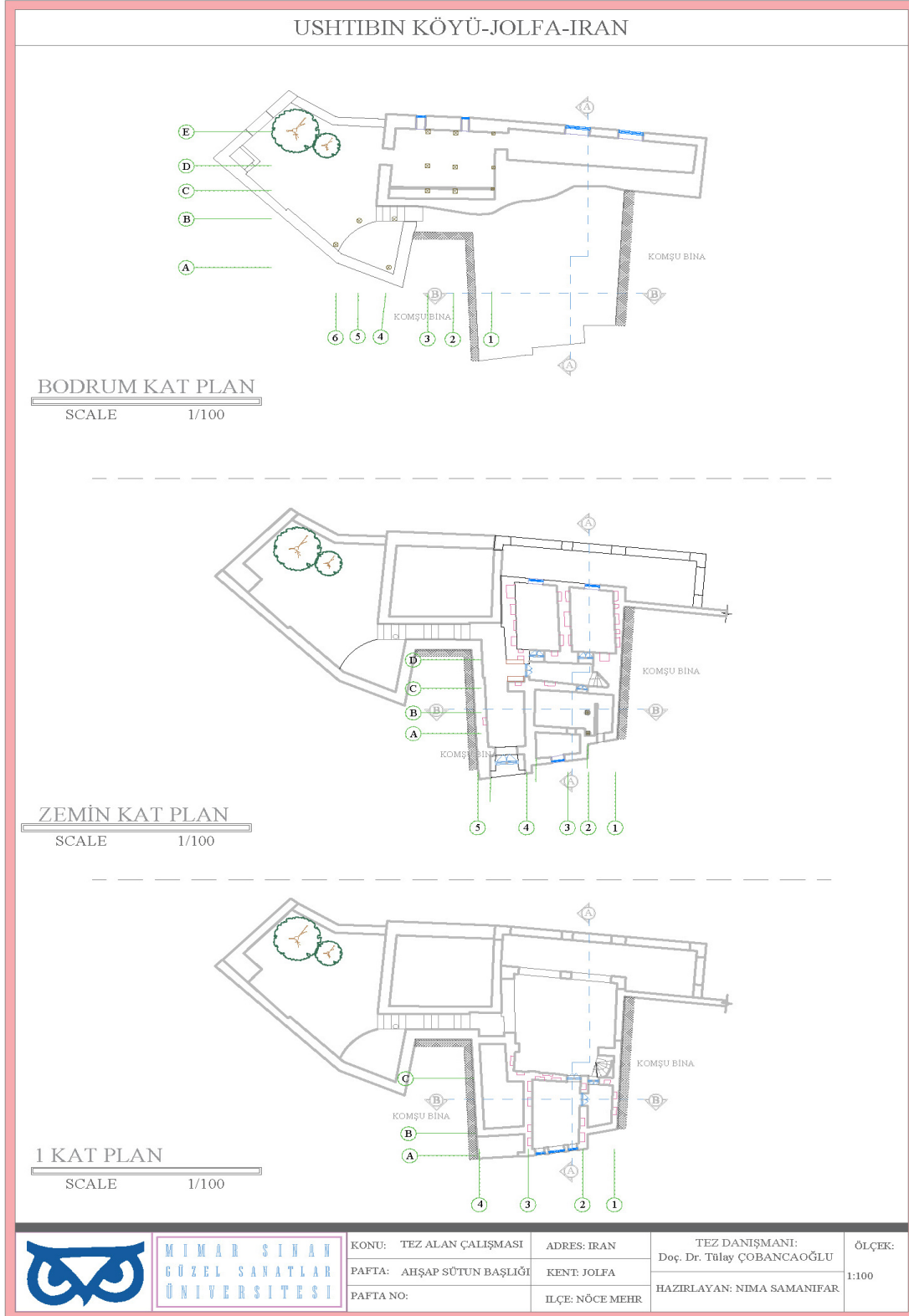
Bu yapı geçtiğimiz yıllarda Jolfa serbest ticaret kurumu tarafından satın alınarak il koruma müdürlüğü (Miras Farhangi) denetiminde onarım ve tadilat geçirmiştir. Bu çalışma sonucunda yapı işlevsiz kalmış olup pasif koruma olarak koruma altına alınmıştır. Bir diğer taraftan yapılan uyumsuz ve yanlış uygulamalar sonucunda yapının özgün halinden alakasız ve anlamsız ekler yapılmıştır. Yapı tadilatı yaparken yapının özgün halinin ve yapılan uygulamaların sonucu yeteri kadar araştırılmadığı görülmektedir (Şekil 4.61).

Şekil 4.61 : Ustibin Yerleşimindeki Salman Zadeh evinin onarım öncesi ve sonrası (E-30).

Yapıdaki geleneksel ve yöresel malzeme ve yöntem yerine güncel olarak kullanan malzemeler sonucunda yapının özgün elemanları üzerinde bozulmalara ve sorunlara

sebeptir. Zemin katta özgün halinde mevcut olmayan pencerenin eklenmesi, özgün elemanların kireç sıvayla kaplanması, zemin kattaki kagir moloz beden taşları çimento sıvalı kagir görünümlü sıvayla kapatılması bu uyumsuz yöntemlerden arasında yer almaktadır.

Şekil 4.62 : Salman Zadeh evinin halı hazır kat planları (E-30).

Yapı ile ilgili tüm alan çalışmaları ve tespitler envanter fiş No. 30 olarak 8.5 kırsal envanter fişleri başlığında sunulmuştur.

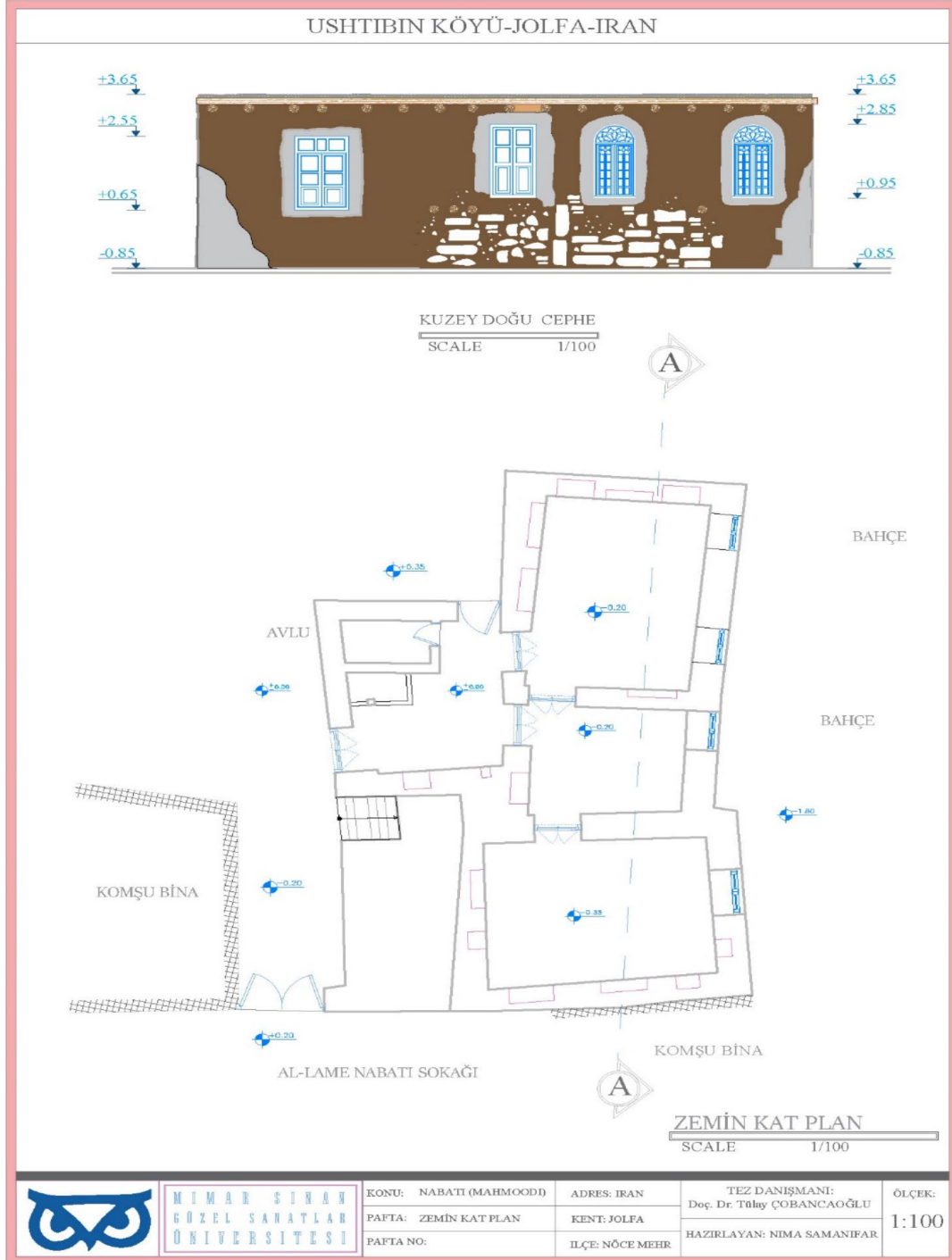
4.6.5 Nabati (Mahmoodi) evi

Usttbin geleneksel yerleşimindeki tarihi değere sahip olmasının yanı sıra şair Nabati'ye ait olan bu yapı nesiller boyunca Nabati ailesi mensupmuş. Yerleşimde 133 kapı numaralı bu yapıda Halı hazırda yapının mülkiyeti Mahmoodi ailesine aittir. Bu yapı tek katlı iki farklı yapı arasında ortak avlulu yapılardan birisi olarak yerleşimde yerini almaktadır. Köyün kuzey doğusunda bulunan yapının güney tarafındaki sokak üzerinden kabaltı üzerinden iki yapı arasından bir avluya girmektedir. Her iki yapı zamanında aynı aileye ait olduğundan kabaltı üzerine kapı yerleştirerek yapının mahremiyeti korunmuştur. Yapıdaki kuzey cephesindeki bahçeye bakan kapılar Orsi süslemeli iç mekân kapıları kullanılmıştır (Şekil 4.63).

Şekil 4.63 : Yerleşimdeki Nabati (Mahmoodi) evinin Güney cephesi (E-31).

Nabati evi aslından yerleşimdeki mütevazî tek katlı yapılardan birisidir. Bu yapı düz plan tipinde inşa edilmiştir. Aynı parsel içerisinde yer alan ortak avluya sahip diğer yapı üzerinde yapının cephe aksının köşesinde bir açık çıkma görülmektedir (Şekil 4.63). Bu parsel içerisindeki iki yapı zaman içerisinde iki farklı mülkiyete bölünmüş olması olasılıkları arasındadır. Parsel üzerindeki diğer yapı sahibinin izni olmadığı için girilememiştir. Nabati (Mahmoodi) evi kapalı sofa (Dehliz) üzerinden oda ve diğer yaşam alanlarına ulaşılmaktadır.

Şekil 4.64 : Nabati (Mahmoodi) evinin halı hazır plan ve cephe çizimleri (E-31)

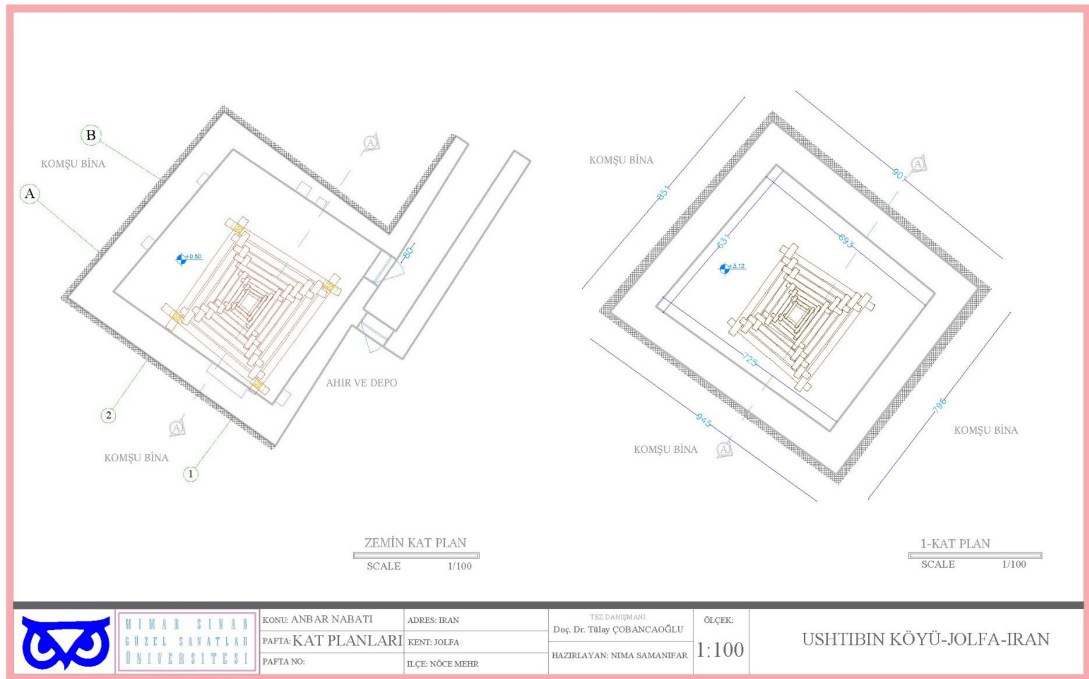
Bu yapıyla isim benzerliğine sahip Buneğe yapısı olan Anbar Nabati yapısında şair Nabatinin ailesine ait olduğundan yanlışlıkla iki yapının birbirine ilişkin olduğu bilinmektedir. İran koruma kurulu raporlarında Nabati evinin avlusunun batı köşesinde gösterilen Anbar Nabati Buneğe yapısı sokağın diğer tarafında yer almakta ve bu yapıyla ilişkili değildir.

Yapı ile ilgili tüm alan çalışmaları ve tespitler envanter fiş No. 31 olarak 8.5 kırsal envanter fişleri başlığında sunulmuştur.

4.6.6 Anbar Nabati

Ushtibin yerleşimdeki 173 kapı numaralı bu yapı günümüzde yanındaki yapıdan tamamen bağımsız bir haldedir. Geçmiş zamanda 172 kapı numaralı yapının bir parçasıyken zaman içerisinde mülkiyet değişimi sebebiyle bağımsız bir yapı haline gelmiştir.

Bu yapı köydeki özgünlük ve tarihi değere sahip olan Ushtibin köyünün mimari üslubunun simgesi haline gelmiş Buneğe yapılarından birisidir. Yan tarafında ahır ve depo alanı yer alan bu yapının alan çalışmaları sırasında üst katına girilememiştir. Yapıda Ushtibin geleneksel yapılarındaki özgün ahşap sütun başlıkları mevcuttur. Günümüzde bu yapı işlevsiz ve âtil kalmıştır. Yapının işlevsiz kalması durumundan mütevellit bakımsız olması yapıda bozulmalar ve sorunların başlamasına sebebiyet vermektedir.

Şekil 4.65 : Anbar Nabati Buneğe yapısının halı hazır kat planları (E-32).

Şekil 4.66 : Anbar Nabatı Buneğe yapısının piramit kubbesi ve kabaltı üzerinden girişi (E-32).

Yapı ile ilgili tüm alan çalışmaları ve tespitler envanter fiş No. 32 olarak 8.5 kırsal envanter fişleri başlığında sunulmuştur.

4.6.7 Dehgan

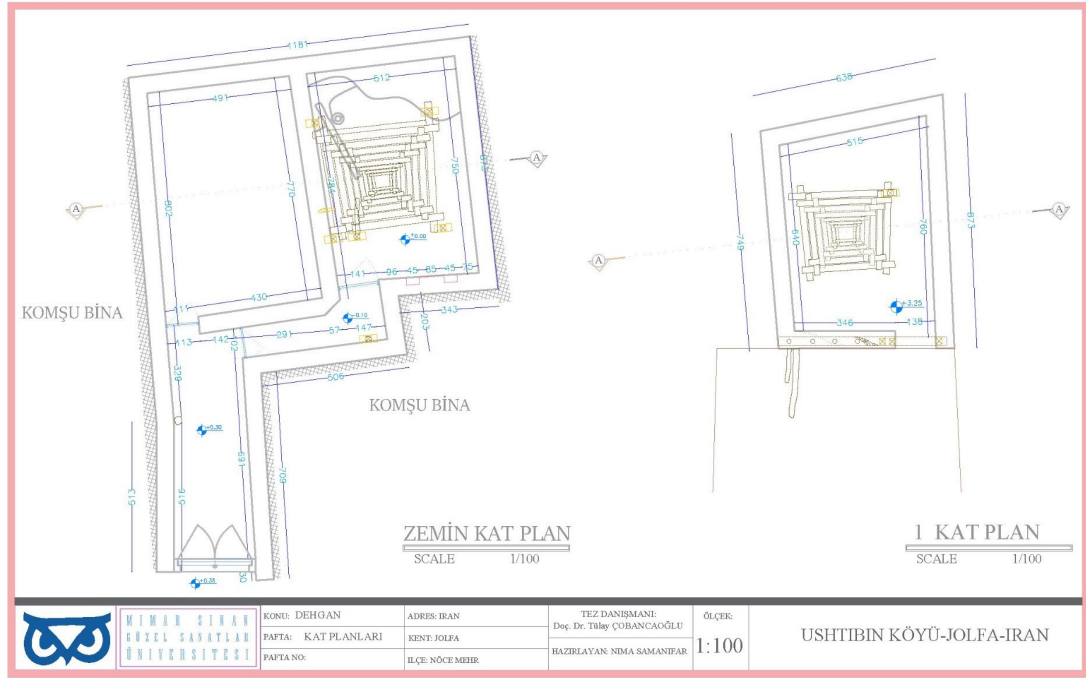
Ushtibin Köyü yerleşimindeki 67-68 kapı numaralı yapı ilk bakışta köydeki uyumsuz ve yeni malzemeli görülen bir yapı olsa da yapının yanı başında köyün en eski geleneksel yapılarından biri yer almaktadır. Ushtibin geleneksel yerleşimin simgesi olan Buneğe yapısı 68 kapı numaralı parselin en arka kısmında yer almaktadır.

Yıllar içerisinde Buneğe yapısına bağlı olan özgün yapı tamamen yok edilerek yeni malzeme ve yöntemle kullanılarak yapılmış yapı Dehgan ailesine aittir. Buneğe yapısını yıllar boyunca ahır ve depo olarak kullanmış olup, lakin günümüzde işlevsiz kalmıştır. Ushtibin yerleşiminde ayakta kalan son 4 Buneğe yapısı arasında en fazla bozulmaya uğramış Buneğe yapısıdır (Şekil 4.67).

Yapının geleneksel özgün kısmı tamamen yok olduğundan sadece zemin kattaki kısımlar ayakta kalmıştır.

Buneğe kısmındaki piramit kubbe tavanın üstünü örten düz çatı tamamen tahrip olmuştur. Üst örtünün olmaması Buneğe yapısının ahşap taşıyıcı ve konstrüksiyonun hasar görmesine sebep olmuş. Dengesiz statik güçler sebebinde Buneğe yapısındaki piramit kubbedeki kiriş ve direklerin kırılmasına sebep olmuştur.

Yapı günümüzde harap durumda olup; gerekli müdahale ve koruma yapılmazsa yapı tamamen yok olacaktır.

Şekil 4.67 : Dehgan Evine ait Buneğe yapısının halı hazır kat planları (E-9).

Yerleşimdeki diğer Buneğe yapılarında olduğu gibi bu yapıdaki özgün ahşap sütun başlıkları oymalı şeklinde inşa edilmiştir.

Yapı ile ilgili tüm alan çalışmaları ve tespitler envanter fiş No. 9 olarak 8.5 kırsal envanter fişleri başlığında sunulmuştur.

4.7 Yapım Teknikleri ve Özellikleri

Bölgedeki geleneksel mimarlar ihtiyaç duydukları malzemeleri en yakın yerlerden temin etmişlerdir. Her zaman yapıyı yerel malzemelerle, kendi kendine yetecek şekilde inşa edilmiştir (PIRNIYA & MEMARIYAN, 1382). İklim ile uygun termal kapasiteye sahip çevre dostu malzemelerin kullanılması, İran ve bölge konut mimarisinde kullanılan iklimsel tasarım noktalarından biridir (PIRNIYA & MEMARIYAN, 1382). Kırsal konut birimleri bir yandan iklim ve doğal çevre

koşullarının etkisiyle inşa edilirken; öte yandan, yerleşimdeki halkın yaşam şekli ile de ilgilidir(REZAYI vd., 1393).

Geleneksel yaşamda ekonomik şartların yani sıra, kırsal mimariyi etkileyen en önemli faktörlerden birisi olan doğal ve sürdürülebilir imkanlar çerçevesinde yer almasıdır.

Bu doğal ve sürdürülebilir çerçeve içerisinde yapılması gereken mekanların, engebeli ve zorlu şartlar içerisinde en rahat elde edilebilmesi gereken malzeme inşa edilmesidir. Daha basit, dayanıklı, iklim şartlarına uygun malzeme olarak elde edilmesi kolaylıkla mümkün olan; yapım tekniği ve özellikleri kullanılmıştır.

Geleneksel yerleşimdeki birçoğu yapı moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığmalı taşıyıcı sistemle inşa edilmiştir. Yapının temeli ve yapının beden duvarları olarak zemin katta moloz taş duvar, bazı yapıdaysa kaba yonu taş duvar kullanılmıştır. Kaba yonu taş duvarlarda moloz taşlar çelik yardımıyla yontulmuş olarak elde edilir.

Yapıların çatısı düz çatı olarak ahşap döşenerek geleneksel yöntemle inşa edilmiştir.

4.7.1 Yapı malzemesi

Ushtibin Köyündeki genel yapı üslubunun nerdeyse tüm bina ve yapılarda aynı şekilde olduğundan kullanılan malzemelerde başlıca kerpiç, tuğla, ağaç ve taş olduğunu söyleyebiliriz.

Şekil 4.68 : Yapı sisteminin örnekleri (E-18, E-30).

Tuğlalardan yapılan tonoz ve taklarda, kerpiç ve taşlarda yığma duvarların ve temel yapımında ve ağaçtan sütun, kiriş, kapı ve pencere yapımında kullanılmıştır. İç sıva ve kaplamalarında olarak beyaz ufalanmış toprak ve kireç karışımı kullanılırken dış cephe kaplamaları için kıl, toprak, kireç ve saman karışımı kullanılmıştır.

4.7.1.1 Taş

Köy yapılarında kullanılan taşlar normalde ırmak çakılları ve kayalarından ya da köy civarındaki rüzgâr erozyonu sonucu oluşmuş taş ocaklarından elde ediliyormuş. Bu taşlarda birleştirmede toprak, ırmak çakılı, kıl ve kireç karışımı harçlar kullanıldı gözlemlenmektedir.

Geleneksel yerleşiminde moloz veya kaba yonu olarak kullanılan taşlar; beden duvarlarında ve temel yapımında ahşap hatıllı olarak desteklenen yapı elemanları inşa edilmiştir.

Uştibin Köyü civarındaki kaya ve jeolojik yapılanmayı incelediğimizde yapısal olarak granit ve kireç taşı rezervlerin fazlanın göze çarptığı görülmektedir. (Jafari vd., 2013).

Çizelge 4.2 : Jeolojik ve kaya yapı oranları (Jafari vd., 2013)

Kaya yatakları ve jeolojik yapı	Alan (Ha)	Bilimsel kısaltma	%
Gri renkli katmanlı kireçtaşı	454	Kul ³	32.7
Diyorit	169	Od	12.1
Granit	769	Og	55.2
Toplam	1393		100

4.7.1.2 Kerpiç

Kerpiç uygulamalarında balçık ve suyun ulaşılabilir olduğu durumlarda yapının yerinde hazırlanarak kullanılmıştır. Kerpiç oluşumunun içinde arınmış kılın yanı sıra; kül, kömür parça ve tozu, saman, kıyılmış hayvan yemi, küm ve küçük çakıllar gereçler arasında mekanik bağlılık sağlamak için isteyerek balçığa katılmıştır (Tuztaşı & Çobancaoğlu, 2016).

İçinde silt ve ince kum tanecikleri bulunan killerin de su ile yoğrulduklarında gösterdikleri plastik özelliği yeterince yüksek olmaktadır. Kerpiç toprağında 3 cm'den büyük taş parçaları bulunmamaktadır (Tuztaşı & Çobancaoğlu, 2016).

Arındırılmış ve hazırlanış toprağa su eklenip balçık elde edildikten sonra, gerekli bileşenler eklenir. Normalde 30*30 cm ve 30*15 cm ölçülerde kalıplanan malzeme olarak köy yapılarında kullanılmıştır. Nadiren olsa da başka ölçülerde (Örnek: 50*30*10 cm.) kerpiç tuğla örnekleri mevcut olduğu görülmektedir. Köyde balçık yapımına uygun etrafındaki bazı özel bölgelerden alınan topraklar kullanılmakta olduğu biliniyor. Ushtibin Köy halkının tabiriyle killi toprak denilen toprak türünden yapılmış. Toprağa su karıştırarak bir süre mayalanması için beklettikten sonra istenilen kıvamdaki balçık elde edilir. Bu balçığa yarı yarıya oranında buğday samanı ve kömür tozu ve çakıl karıştırarak ahşaptan yapılan özel kalıplarda kalıplama işlemine geçip, sonrasında kurumması için beklemeye bırakılmış. Saman ve kömür tüzü gibi bileşenlerin eklenmesi bağlayıcı etkisi olduğunu ve toprağa karıştırıldıktan sonra yarıma ve çatlamayı engelleyen özelliğe sahip olduğu köylüler tarafından bilinmektedir.

4.7.1.3 Ahşap

Ushtibin Köyündeki yapılardaki ana taşıyıcı malzemesi olarak ahşap ve ağaç kullanılmaktadır. Tavanlar çatı örtüsü, direk, sütun ve kirişleme sisteminin ana malzemesi olarak kullanılmaktadır.

Şekil 4.69 : Ushtibin Köyündeki ahşap malzeme kullanım örnekleri.

Ushtibin Köyü, Arasbaran ormanlık bölgesinde yer almaktadır. Bu ormanların köy bölgesindeki ağaç türü çoğunlukla İran palamut meşesi, ispir meşesi, beyaz meşe, kayın, adi gürgen, yaygın porsak, vahşi vişne ve vahşi nar gibi ağaç türlerinden oluşmaktadır.

‘Quercus brantii’ Türkçe adıyla bilinen ‘İran palamut meşesi’ olan ağaç türü İran, Irak, Suriye ve Türkiye dahil olmak üzere Batı Asya’ya özgü bir meşe türüdür. İran’daki Zagros ve Arasbaran ormanlarının en önemli ağaç türüdür. Bu ağacın tohumunu geleneksel tıpta kullanılan ve bu ağaçtan elde edilen diğer yararlı ürünler arasında yakacak odun, odun kömürü ve yapı ahşap malzemesi olarak yer almaktadır. İran palamut meşesi 2000 yıllara yetişen ömürlü bir ağaç türüdür. Bu ağaç 0,75 gram/cm yoğunluğa sahip, sert ve dayanıklı bir türüdür.

Son yıllarda sorunsuz ve denetimsiz bir şekilde kaçak ve kanun dışı kesilmesi ve korunması için gerekli yasaların ortaya çıkmaması nedeniyle bu ağaç türünün yok olma tehlikesi gitgide ciddi bir mesele haline gelmiştir. İran palamut meşesinin %23,3 Tanen²⁹ içermektedir. Tanen maddesinin miktarının fazla olmasından mütevellit bu ağaç türünde farklı afet ve böceklenmeye karşı dayanıklılık sağlıyor(Balkhinejad, 2018).

İran palamut meşe ağacının kullanım için hazırlamakta Ushtibin Köyünde iki ihtimal mevcuttur.

1. İlk olarak bu ağaçlar kesildikten sonra köyde üretilen kömür atıkları suyla karıştırıp içine bekletilir.
2. Bir diğer uygulamadaysa ağaçlar kesildikten sonra hayvan dışkısı(tezek) içine gömülmüş olarak bekletilir.

Bölgede bazı yerleşimlerde günümüzde iki yöntem karma olarak ağaçların işlenmesinde kullanılan yöntemin olduğundan bu yöntemlerin ağaçların işlenmesi konusunda daha muhtemel olan olasılıklardır.

4.7.2 Yapı elemanları

Ushtibin kırsal mimarisi kendine has yapı ve yerleşim sistemine sahip olduğundan, yapı unsurlarında da kendine özel bir üslup yaratmıştır. Yerleşim gövdesinin yamaç

²⁹ Tanen, Tannik Asit (Fransızca: tanin - sepi maddesi) olarak da bilinir. Tanenler Polifenolik bileşikler olup, genellikle bitkilerin kök, odun, kabuk, yaprak ve meyvelerinde bulunur.

üzerine yapılanmasından yapı unsurlarının (temel, tavan, duvar ...) yapım üslubunun analizi ve incelenmesi yapılması gerekmektedir.

4.7.2.1 Temel

Köy yerleşiminin eğimli arazi üzerine kurulduğundan, temel köy yapılarındaki en fazla dikkat edilmesi gereken konular arasında yer alıyordu.

Yapılarda çoğunlukla taşıyıcı yığma duvarlar altına birleşik temel türü yapılmaktadır. Temel yapımı için temel çukuru eşildikten sonra çukurun etrafındaki toprak ıslatılarak bastırılıp ve sıkışık toprak haline getirilir.

Temel çukurunun yamuk trapezoid dörtkenar kesitli bir şekilde olması temelin daha sağlam ve duvara yüklenen baskıyı toprağa intikalinde etkin bir rolü vardır. Bu çukur içini taş ocağından çıkan kaya parçaları ve harçla düzgün bir şekilde doldurulurken kayalar arasına taşıyıcı duvar destek hatılları ve direkler yerleştirilip sağlamlaştırılır. Bu ahşap direk şeklindeki kolonlar afet ve haşere ve böceklerle karşı korumak için alt kısmı yağlanır ya da yüzeysel olarak yakılıp kömür tozuna gömülerek işlenir.

4.7.2.2 Duvar

Taşıyıcı Duvarlar: Ushtibin geleneksel yerleşiminde zeminden yârim ya da çoğunlukla, zeminden birinci kat yüksekliğine kadar ahşap hatıllı kaba yonu moloz taş ve üstünde kerpiç dolgu beden duvarlar taşıyıcı olarak oluşturulmuştur.

Ushtibin Köyünde genel olarak yapılar taşıyıcı karma yığma duvarla üzerine kurulmuştur. Bu duvarlarda temelden birinci katın döşemesine kadar yığma taş olarak örülmüş olup birinci kattan itibaren yığma kerpiç duvar olarak yapılmışlardır.

Yapıda kullanılan taşlar bölgesel ve civardaki ocaklarından getirilmiştir. Geleneksel yerleşimde bu taşıyıcı beden duvarlarının 60-90 cm kalınlıkta değişen ölçülerde olduğu görülmüştür. Bu duvarların kalınlığı duvar üzerine binen dikey statik güçleri taşımaya yeterli olsa da yatay ve yandan olan baskılarda aynı dayanıklığa sahip değildir. Bu sebepten dolayı yatay aksta yaklaşık bir metrelik aralıklarla ahşap kayıtlar (hatıl) kullanılmıştır.

Yerleşimde genel olarak, üst kat yaşam alanlarını genişletmek için açık çıkmalar ortaya çıkmıştır; açık çıkma yapılan cephelerde döşeme kirişlerinin cepheden dışarı taşırılmak şekliyle, bu kirişlerin üzerine ikinci bir ahşap hatıl bindirilip, bu taban üzerine taşıyıcı yapı elemanları yerleştirilmiştir.

Zeminden itibaren yapılmış olan kaba yonu moloz taş duvarlar üzerinde kerpiç tuğla kullanılarak üst kattaki duvarın temeli olarak yapılmıştır. Kerpiç tuğla olan kısımlarda bu tuğlalar üzerine kerpiç harç kullanılarak sıvanmış olduğu görülmektedir.

İç mekân ve bölücü duvarlar: yapılarda üst katlarda dış cephe kerpiç yığma duvarlar 40-50 cm. kalınlığındayken, iç mekanlardaki ayırıcı duvarlar 20-30 cm. kalınlığında olduğu görülmektedir.

Konutların iç duvarlarında beyaz ince killi kerpiç sıva kullanılarak sıvanmışken dış cephe duvarlarıysa kerpiç sıvayla yapılmıştır. Yerleşimde çoğu yapının sıvalarının dökülmüş olduğu görülmektedir. Bu yapılarda günümüzde güncel kireç ve çimento bazlı sıvalar kullanılarak müdahale de bulunduğu görülmektedir.

4.7.2.3 Dikmeler ve sütunlar

Uştibin Köyü geleneksel yerleşiminde geniş açıklık sahip mekanlarda dörtgen, altıgen ve oval kesitli dikmeler kullanılmıştır. Dikmeler ve sütunlar iç mekânın üst kat döşeme kirişlerinden ve açık çıkmaların üst örtü kirişlerinden gelen yükleri bir alt kat ve en sonunda zemin üzerindeki toprağa taşımak için kullanılmaktadır. Bu dikmeler ve sütunların kimi zaman direk olarak kullanılırken birçok zaman ikiz kenar yamuk kesit şeklinde sütun başlıklarına sahiptir. Bir diğer taraftan açık çıkma döşemelerinin altında zemin veya duvara payanda veya eli böğründe olarak kullanıldığı görülmektedir.

4.7.2.4 Üst örtü ve çatılar

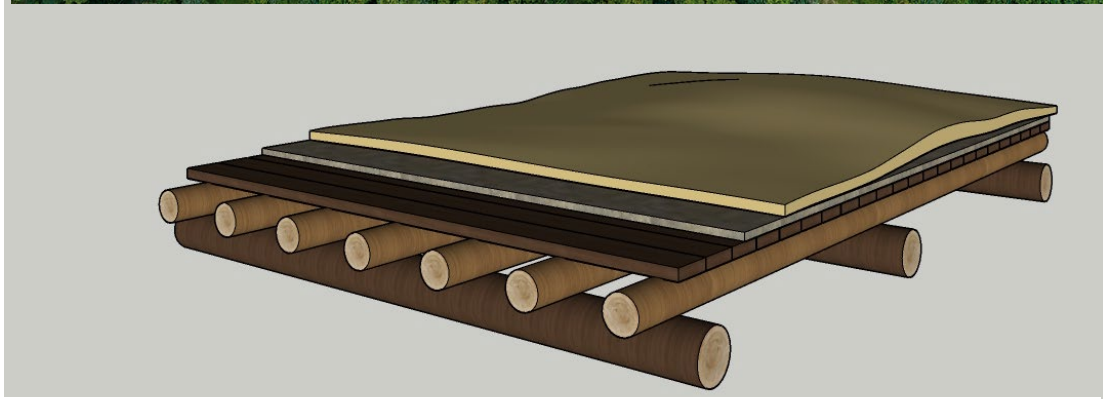
Uştibin Köyü geleneksel yerleşiminde yapıların üst örtüleri ve çatılar nadiren eğimli ve tonoz sisteminde olsa da çoğunlukla düz ahşap direklidir. Tavan ve çatılar ana ve yan kirişlerin birbiri üzerine oturarak yapılmaktadır. Bu kirişler üzerine dörtgen kesitli ahşap tablalarla kaplanır. Bu tablalar üstüne izolasyon maddesi olarak hasır veya muşamba serildikten sonra üzeri kerpiç harçla kapatılır. Ender rastlanılan uygulamalarda büyük yapraklı ağaçların yaprakları işlenerek izolasyon malzemesi olarak kullanılmış olsa da genelde hasır kullanımı geleneksel yapılarda en yaygın olan yöntemdir. Çatı için hazırlanan kerpiç harç; duvar harcından bağımsız olarak bileşen ve bağlayıcı katkısı daha fazla olan ince elenmiş topraktan hazırlanmış balçık kullanılmakta olduğu görülmüştür.

Bu tip çatı sisteminde dönemsel çatı tadilatı yapılması gereklidir. Tadilat için hasır bölümüne kadar kerpiç kaplama kazılır ve yeni kerpiç harçla yenilenir. Bu tadilat

işleminin günümüzde zorlu olduğundan mütevellit köy halkı zaman içinde yeni malzemelerin ortaya çıkmasıyla beraber artık nerdeyse köydeki tüm çatılarda kerpiç harç üzerini membran folyolarla kapatarak yeni yöntem kullanılmıştır. Bu membran folyolar geçici olarak bu konuya rahatlık sağlasa da hem köydeki özgün tarihi görünüş ve estetik olarak pek ideal değildir. Bunların yanı sıra periyodik dönemler içinde kerpiç harcın yenilenmesi yapının statik olarak da rahatlamasına sebebiyet vermektedir.

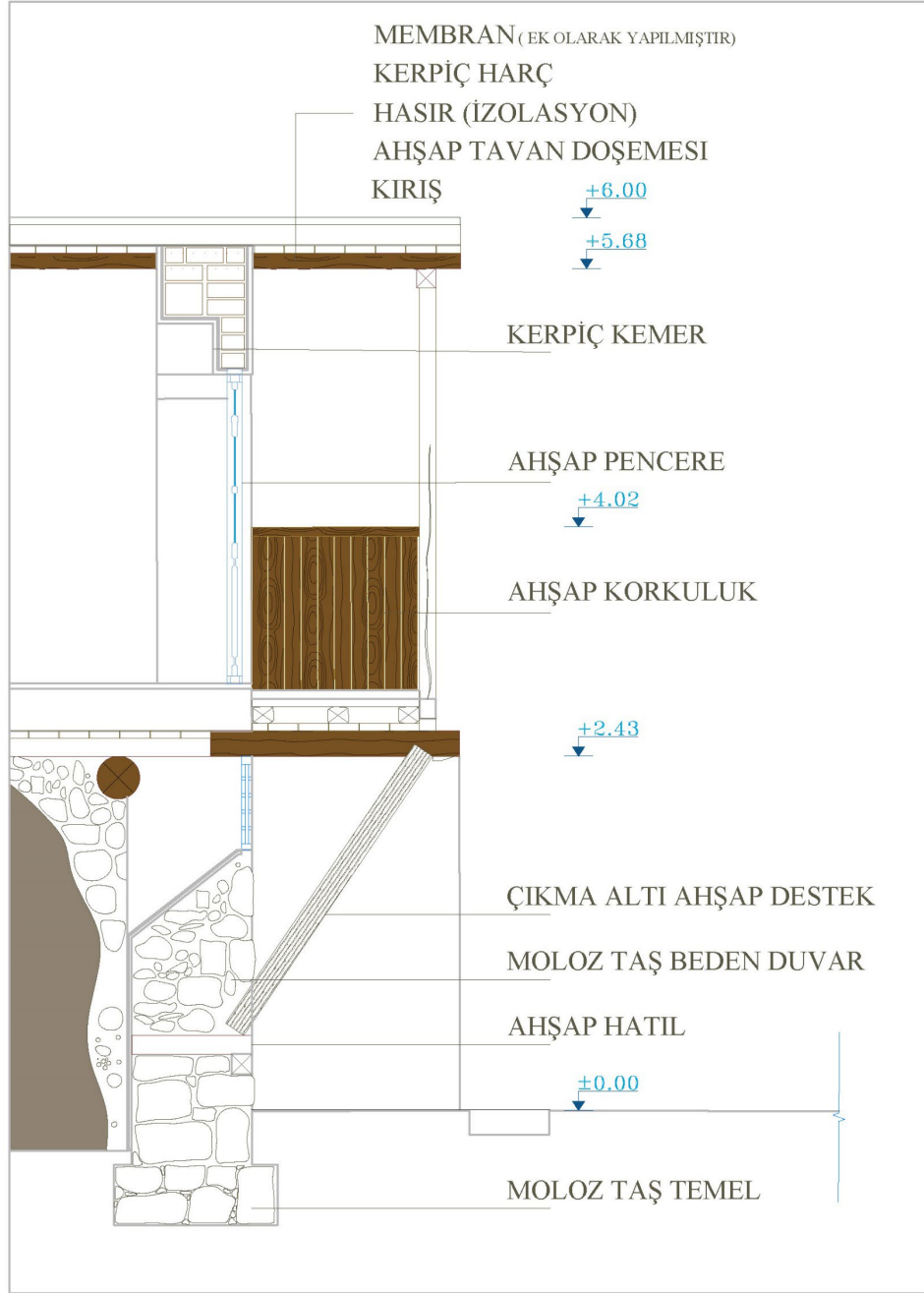

Şekil 4.70 : Ushtibin Köyü üst örtüleri ve çatı görünüşleri (E.K).

Şekil 4.71 : Ushtibin yerleşimindeki üst örtü detayı.

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-İRAN

SİSTEM DETAYI

SCALE 1/50

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KONU: BABA KISHI ZADEH

ADRES: İRAN

TEZ DANIŞMANI:

Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU

ÖLÇEK:

PAFTA: SİSTEM DETAYI

KENT: JOLFA

HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

1:50

PAFTA NO:

İLÇE: NÖCE MEHR

Şekil 4.72 : Köy yerleşiminde sistem detayı.

5 KIRSAL MIRAS OLARAK USHTİBİN KÖYÜNÜN GELENEKSEL YERLEŞİM DOKUSU VE MİMARİSİNİN, KORUMA SORUNLARI VE ÖNERİLERİ

Kırsal miras evrensel olarak tarihi miraslar arasında önemli bir yer almaktadır. Tüm yapısal değerleriyle inşa edildikleri dönemin sosyokültürel, ekonomik, teknik özelliklerini gelecek nesillere aktarılabilme özelliğine sahip korunması gereken kültürel miraslardır. Ushtibin kırsal yerleşimi içerisinde yer alan yapılar zaman içerisinde bulunduğu yörenin simgesi haline gelmiş olup yörenin tarihi, kültürel bilincinin gelişiminde katkı sağlayacaktır.

Ushtibin yerleşimi geleneksel kırsal dokusu ile bölgede ve İran dağlık kırsal mirasına ait nitelikli, özgünlük değere sahiptir. Ancak bu değerlerin değişen sosyokültürel ve sosyoekonomik yaşam şartlarıyla birlikte yetersiz, ekonomik şartlar, koruma bilinci, uygulamalar ve tedbirlerden dolayı yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olduğu görülmektedir.

Her geçen gün artan bu kayıpları engellemenin tek yolu yörenin sosyoekonomik ve kültürel anlamda kalkındırılması ile mümkün olduğu bilinmektedir. Eko turizm ve kırsal turizm bu amaçta yapılabilecek çalışmalar içerisinde.

Bir toplumun kültürünün temel anlatımı olan sivil mimarlık, bir yandan o kültürün bölgesiyle ilişkisini gösterirken, diğer yandan dünyanın kültürel çeşitliliğini yansıtmaları bakımından önemlidir (ICOMOS, 1999).

“Kırsal miras” kavramı bazı yönlerden veya kısmen, kırsalı bir bütün olarak çağrışırsa da ancak günümüzde bu eğilimden etkilenen kırsalın birçok çeşitli özelliklerini ve boyutunu içermektedir. Günümüzde uluslararası düzeyde, kırsalın tüm somut ve soyut unsurları arasında peyzaj, doğal manzaralar, kırsal mimari, yerel ürünler, yerel teknikler, yöntemler ve yerel bilgiler barındırmaktadır (Council of Europe, 2003).

ICOMOS 1999 yılındaki tüzüğü doğal ve kültürel miras kapsamının doğal manzaralar, tarihi yerler, siteler, yapay çevreler, biyolojik çeşitlilik, kültürel koleksiyonlar, gelenekler ve yaşam ritüellerini içerecek şekilde yayınlanmıştır (ICOMOS, 1999). Bu tüzüklere istinaden kırsal mirasın korunmasının bu denli önemli olduğunu anlaşılmaktadır.

Kırsal mimari, organik, iklim ve araziyle uyumlu, doğaya saygılı ve kullanılan yerel malzemeye; sürdürülebilir yaşam ve yerleşimin en belirgin örneğidir. Kırsal mimaride yaşam süren halkın, Ruhsal ve fiziksel ihtiyaçlarının karşılanması özel bir öneme

sahiptir. Bu yüzden kırsal mimari iklimsel, kültürel, sosyal, faktörlerini insan ölçeğinde dikkate alarak tasarlanır (Ebrahimi & Farshbaf, 2011).

Birçok kırsal sistemin zaman içinde sürdürülebilir ve dayanıklı olduğu kanıtlanmıştır. Bu sistemlerin çeşitli yönleri, kırsal faaliyetlerin gelecekteki yönetimini bilgilendirebilir ve biyokültürel çeşitliliğin ve insanların yeterli miktarlarda ve kaliteli gıda ve hammadde haklarının korunmasını ve iyileştirilmesini destekleyebilir (ICOMOS, 2017).bu sebeplerden dolayı bu alanların korunması büyük önem arz etmektedir.

Dünya turizm organizasyonu kırsal turizmi geliştirmede belli başlı kilit hedefler belirlemiştir. Bunların başında ekonomiyi güçlendirmek, farklı departmanların desteği ve katılımı ile uygun mevzuat ve planlamalar geliştirmek, yapıyı çevreyi ve yerel/kültürel değerleri korumak ile yerelin genel yaşam kalitesini yükseltmek gibi değerler gelmektedir (WTO, 2002).

Ushtibin Köyündeki korunması için atılması gereken adımların başında köy tarihi alanın belirlenmesi ve bu tarihi dokuyu daha geniş alanda korunması için tampon (Buffer zone) bölgenin belirlenmesidir.

Yapılan araştırmalarda belirli plan ve denetimsiz turizm; Ushtibin yerleşimindeki halkın yoksulluk oranını etkilemektedir. Denetimsiz turizm yerel halkın sosyoekonomik şartlarını etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Gelen ziyaretçilerin kontrolsüz şekilde yarattıkları çevre, kültürel ve sosyal kirliliklerden etkilenen köy halkı turizme karşı önyargılı olup ve konuya sıcak bakmamaktadır. Bir diğer taraftan artan talep üzere hızla büyüyen niteliksiz ve uyumsuz villa ve yazlık yapıların ortaya çıkması, Ushtibin Köyünün kırsal mirası için bir tehdit niteliğindedir (Salek vd., 2015). Çalışmanın bu kısımdaki tüm fikir ve öneriler yerleşim üzerinde kentsel ve yapısal ölçekte yapılan detaylı incelemeler sonucunda geleneksel yapılar değerlendirilerek yapılmıştır.

5.1 Ushtibin Köyü Yerleşim Ölçeğinde Koruma Sorunları

Tarihi anıt kavramı sadece bir mimari eseri içine almaz, bunun yanında belli bir uygarlığın, önemli bir gelişmenin, tarihi bir olayın tanıklığını yapan kentsel ya da kırsal bir yerleşmeyi de kapsar. Bu kavram yalnız büyük sanat eserlerini değil, ayrıca zamanla kültürel anlam kazanmış daha basit eserleri de kapsar (ICOMOS Venedik Tüzüğü, 1964).

Tarihi kentler ve kentsel alanlar somut ve soyut ögelerden oluşurlar. Somut ögeler, kentin strüktürüne ek olarak, mimari ögeler, kentin içi ve çevresindeki peyzaj, arkeolojik kalıntılar, panoramalar, silüetler, bakı noktaları ve anıtsal sitleri kapsar. Soyut ögeler ise tarihi değerin özünü oluşturan etkinlikler, simgesel ve tarihi işlevler, görenekler, gelenekler, anılar ve kültürel kaynaklardan oluşur (ICOMOS PARIS, 2011).

Ushtibin yerleşimindeki yeni yapılaşmaların çağdaş yapım tekniğiyle yapılmış, uyumsuz ve usulsüz yapı sayısının artmasıyla geleneksel yerleşim kentsel özgün ve tarihi kimliğinin yok olma tehlikesiyle karşı karşıya getirmiştir. Bu bağlamda geleneksel yerleşim içerisinde yeni yapılaşmalarla ilgili eksik ve yetersiz olan yönetmelikler ve konuyu içeren tüzüklerin uygulanmaması en büyük nedenler arasında gelmektedir.

Bu bağlamda tarihi dokunun ve silüetinin korunması ve dil birliğinin sağlanması adına tarihi alan sınırlarının belirlenmesi tek başına yeterli olmayacaktır. Bunun yanı sıra gerekli tampon bölgenin belirlenmesi, bölgelere için gerekli yönetmelikler ve kılavuzların eksikliği bu tarihi miras alanlarının yok olmasına etkin rol almaktadır.

İrandaki koruma kurulu ve yetkili kurulların bu tarihi mirasla ilgili sadece milli miras listesine girmesi ve kayıtlı olması yetersiz kalmaktadır. Düzenli ve gelişmiş uygulama planı ve ileriye donuk bir kılavuz programının eksikliğinden, birçok tarihi İran'daki miras gibi Ushtibin kırsal mirası içinde sadece pasif koruma anlayışıyla yaklaşılmaktadır.

İran'daki tüm koruma yönetmeliklerinde tarihi yapı yok olduktan sonra yeniden inşa veya rekonstrüksiyon kavramının kanunları arasında yer almadığını söyleyebiliriz. Yıkılan her tarihi yapı ve doku yerine yeni ve kentsel dokuyla uyumsuz yapıların yapılmasına kanunen herhangi bir kısıtlayıcı durumla karşılaşmamaktadır.

Geleneksel yerleşim dokusunu koruması gereken yasa ve yaptırımların yerel yöneticiler ve hükûmetteki koruma kuruluna bağlı yetkililer tarafından gerekli şekilde uygulanmaması kentsel geleneksel dokunun her gün biraz daha zarar görmesine sebebiyet vermektedir.

Bir diğer taraftan geleneksel yapıların günümüz hayat ve yaşam ihtiyaçlarının tamamını karşılamadığı, yaşayan halk tarafından çağdaş yaşam alanlarına rağbeti artırmaktadır. Günümüzde bölge dağ yöresinde geleneksel yapım ustaları ve zanaatkârlara ulaşılmadığı için çağdaş ve uyumsuz yöntemler tercih sebebi olmuştur.

Geleneksel yapım zanaatıyla ilgili tüm meslek dallarının günümüzde rağbet görmemesi sonucunda bu yapım tekniğine vâkıf olan ve bilgi sahibi ustaların olmaması bu yapım ve inşa tekniklerinin yok olmasına sebep olmuştur.

Bir diğer taraftan yıllar önce köyden göç edip büyük şehirlere yerleşen halk maddi durumunun iyi olduğundan mütevellit köyde köyün kırsal yerleşiminde kendilerine yazlık villa vasfını taşıyan mevsimlik yerleşimler inşa etmektedirler. Bu insanların büyük yerleşim ve metropollerden alıştıkları çağdaş görüntülü ve tasarımlı yapılarda tercih etmeleri sonucunda, geleneksel yerleşim dokusu ters göçün yaşattığı dezavantajla karşı karşıya geliyor. Yerle halkın yıllar içerisinde bu geleneksel yerleşim dokusunu değerini daha anlayışlı ve bilinci bir şekilde karşılamaktayken. Ters göçün sonucunda yerleşime geri donen kişiler tarafından geleneksel dokuyu değersiz olarak görüp daha çağdaş ve Uyumsuz (yerel halkın tabiriyle: gösterişli) yapılarda yaşamak isteği olduğu anlaşılmaktadır.

Geleneksel kırsal yaşam alanlarının ve yapıların bu yörede günümüz sosyal çerçevede değersizleştiği görülüyor. Halk arasında Köhne diye adlandırılan, bu yapıların sosyal statüde daha az değer biçildiğini anlatmaktadır. Bu sebeplerden mütevellit olarak koruma bilincinin ve bu mirasın özgün ve değerinin bilinip ve halk tarafından sahiplenmesi daha zor olduğu anlaşılmaktadır.

Bu bağlamda araştırılan tüm bu sorunlar her geçen gün bu kırsal mirasın yok olmasına aktif rol olmaktadır.

5.2 Yapısal Ölçekte Koruma Sorunları

Onarım uzmanlık gerektiren bir iştir. Amacı, anıtın estetik ve tarihi değerini korumak ve ortaya çıkarmaktır. Herhangi bir onarım işine başlamadan önce ve bittikten sonra, anıtın arkeolojik ve tarihi bir incelemesi yapılmalıdır (ICOMOS Venedik Tüzüğü, 1964).

Ustibin Köyündeki kırsal miras yapılarının korunması için doğru tespitlerin yapılması ve bu tespitler doğrultusunda gerekli proje ve yöntemler üzerinde çalışılması gerekmektedir. Bu tespitler ile bozulma mahiyetini ve bozulma sebepleri doğrudan bağlantılıdır. Bu doğrultuda herhangi bir uygulama ve işlem yapmadan önce gerekli alan çalışmaları yapıp ve gerekli araştırmalar yapılmalıdır. Tarihi yapılarda bozulmalar ve sebepleri üzerine detaylı incelemeler yapılması elzemdir. Sebepler ve bozulmaları gruplandırılarak yapısal analizler yapılması doğru tespitler için önemli

etkenlerden birisidir. Yerleşimdeki yapıda en belirgin bozulma sebepleri alttaki başlık altında incelememiz mümkündür.

- Çevresel sorunlar
- Yapısal sorunlar

Çevresel nedeler sonucunda ortaya çıkan sorunları kendi başlığı altında ikiye ayırmamız mümkündür.

- Doğal nedenler ve sebepler sonucunda ortaya çıkan sorunlar
- İnsanı etkenler bağlı olan sorunlar

Doğal nedenler sonucunda çıkan sorunlar ve bozulmalar ilk olarak doğal etkileşime bağlı olarak yapı yıpranması ve bozulması yer alırken, ikinci olarak doğal afetler ve iklimsel değişimler sonucunda ortaya çıkan sorunlar ve bozulmalar yer almaktadır.

Ushtibin yerleşimi fay hattı üzerinde yer almaktadır ve bunun sonucunda ortaya çıkan depremler yapısal olarak tarihi mirasa büyük zararlar vermektedir.

Bir diğer taraftan Ushtibin Köyü iklimsel olarak yoğun ve sağanak yağmur yağışlarının fazla olduğu bir bölgede yer almaktadır. Bu sağanak ve yoğun yağışlar sonucunda sel felaketi yaşanması ihtimaller arasında en muhtemel doğal felaketler arasında yer almaktadır. Haras Nehir yatağı köy yerleşiminden geçtiği için kışında bulunan yapılar en fazla zararı görme ihtimaline sahip yapılar arasında yer almaktadır. Sel felaketinin verdiği hasarların haricinde, yağın yağmurlar sonucunda hem fiziksel hem kimyasal reaksiyon sonucu yapılarda bozulmalar meydana gelmektedir.

Yoğun yağmurlar sonucunda yapıların cephe ve çatı sıva harçlarındaki çatlak ve bozulmalar ortaya çıkıp statik sorunların başlangıç noktası olmaktadır. Bir diğer taraftan gerekli çatı izolasyonuna sahip olmayan yapılarda daha fazla bozulmaya müsait olduğu görülmektedir. Yerleşimde yağmura maruz kalan yapılarda yağmur suyu ile yapısal bileşenler arasındaki etkileşim bozulma neden olmaktadır. Kimyasal reaksiyonu sonucunda hidrolize olma gibi sorunlar mevcutken yapı elemanları (taş, kerpiç tuğla vb.) arasına giren su geçce boyunca ani ısı düşüşünden mütevellit suyun donmasıyla, patlamalar meydana gelmiş olup fiziksel bozulmalar sebep olmaktadır. Bu bağlamda doğal sebepler sonucunda meydana gelen bozulmalar olarak belirtilmesine rağmen İnsanı etkenler bağlı olan sorunlar arasında yer almaktadır.

Doğal sebepler olarak nitelendirebileceğimiz bir diğer nedense biyolojik unsurlardır. Bu sebepler böcekler ve mantarlar olarak ikiye ayırt edilebilir.

Özellikle ahşap elemanları çoğunlukla etkisi altına alan bu iki neden Ushtibin yerleşimindeki yapıların en fazla bozulma nedenlerinden birisidir.

Yerel bölgede ahşap elemanları bozan böcekler arasında en sık görülen Ahşap haşereleri olarak Termitler, Marangoz Karıncalar, ahşap böcekleri ve Dermestidae Böcekleridir. Bu ahşap haşereleri birçok yapıda bakımsızlık ve gerekli ilginin gösterilmemesinden mütevellit ahşap yapı unsurlarında onarılamaz bozulmalar sebep olmaktadır (Balkhinejad, 2018).

Ushtibin yerleşiminde ahşap elemanların genellikle taşıyıcı unsur olarak kullanıldığından bu sorunların çoğu zaman yapılarda onarılması ve koruması zor bozulmalar yol açtığı görülmektedir.

İnsanı etkenler bağlı bozulmalar ve sorunların başlığı altında yanlış uygulamalar ve inşa yöntemleri, uyumsuz malzeme kullanımı, periyodik bakımların yapılmaması ve uyumsuz eklerin yapılması olarak listeleme biliriz.

Bu başlık altında yapıların periyodik olarak bakımlarının yapılmaması ve yapının terk edilmesi, Ushtibin yerleşimde sık rastlanan durumlardandır. Yaşam alanın ihtiyaçları karşılamaması ve göç gibi sorunlardan kaynaklanan yapıların terk edilme sorunu, farklı sebepler bağlı olarak yapılarda bozulma ve hatta zamanla harabe durumuna düşmelerine sebebiyet vermektedir.

Bir diğer taraftan eksik ve yetersiz uygulamalar sonucunda inşa edilmiş yapılar zaman içerisinde gerek yapısal sorunlar gerek doğal nedenlere bağlı nedenlerle bozulmalar ortaya çıkmaktadır. Yerleşimdeki birçok yapıda ahşap elemanlarının fiziksel ve biyolojik yapısal zayıflığın yanı sıra uygun olmayan bağlantı sistemi birçok sorun yaratmaktadır. Özellikle temel oturum noktaları, yatay taşıyıcı elemanları gibi

Şekil 5.1 : Yatay ahşap taşıyıcıların kırılması sonucunda yıkılan üst örtü (E-1).

kısımlarda uygun bağlantı olmaması sonucunda yapılarda sehim, çatlak ve kırılmalar gibi bozulmalara yol açmaktadır.

Ushtibin yerleşimindeki hayvancılık faaliyetleri günümüzde nerdeyse yok sayılacak kadar azalmıştır. Bu ticari faaliyetin yok olmasının asıl sebebi genç nüfusun büyük şehirlere göç etmesi ve endüstriyel alanlar da çalışma hayatlarını sürdürmekle birlikte hayvancılık gibi zorlu bir mesleğe rağbet azalmıştır. Bu sorunlardan mütevellit yerleşimdeki ahır alanları artık işlevsiz kalmış olup birçoğu bağımsız ahır yapısı terk edilmiş olup harap durumuna gelmiştir. Bu bağlamda konut yapılarındaki ahır kısımları çoğunlukla depo olarak kullanılıyor; ya da işlevsiz ve âtıl durumda kalmıştır. Ahır alanları yerleşimdeki birçok yapıda zemin katta yer almaktadır. İşlevsiz kalan bu alanlar yapının taşıyıcısı elemanlarının bulunduğu kısımları kapsadığı için bu alanlarda herhangi bir bozulma tüm yapıyı etkisi altına almaktadır. Yerleşimdeki birçok işlevsiz kalan ahırda özellikle ahşap konstrüksiyonda orta çıkan bozulmalar sonucu yapının üst döşemesini taşıyan kirişlerin kırıl ve yapının tamamen tahrip olmasına sebep olduğu görülmektedir (Şekil 5.2).

Şekil 5.2 : Khodaverdi Zadeh evinin işlevsiz kalan ahır Bölümü (E-11).

5.3 Ushtibin Köyü, Yerleşim ve Yapısal ölçekte Koruma Önerileri

Ushtibin yerleşimi geleneksel kırsal dokusundaki her geçen gün artan kayıpları engellemenin tek yolu yörenin sosyoekonomik ve kültürel anlamda kalkındırılması ile mümkün olduğu bilinmektedir. Eko turizm ve kırsal turizm bu amaçta yapılabilecek çalışmalar içerisinde.

Evrensel ve yöresel olarak günümüzde kültürel mirasın korunmasında, koruyarak kullanma yaklaşımı oldukça yaygın olduğu görülmektedir. Ushtibin Köy yerleşiminde son yıllarda tarihi değere sahip iki yapıda yapılan restorasyon sonrası işlevsiz kalması yapıları olumsuz olarak etkilemekte olduğunu görmekteyiz. İşlevsiz kalan bu yapılar kısa bir zaman içerisinde yok olmaya ve zarar görmeye başladığı müşahade edilmiştir. Bir diğer yandan turizmin gelişmesinde yerel yönetimler ile birlikte yerel halk etkili olmakta, turizmin etkilerini olumsuz algılayan yerel halk bölgedeki turizm gelişimini olumsuz etkilene potansiyeline sahiptir. Özellikle kültürel ve inançsal bakışlarının etkisiyle Ushtibin Köy halkı bu konuda günümüzde olumsuz etkileri göstermiştir. Kırsal miras alanlarında yaşayan yerel halk, doğrudan kullanıcılar olup kültürel mirası sürdüren ve yaşatan kişilerdir. Bu sebeple yerel halkın, kültürel miras, kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılması konularındaki algı ve tutumları çok önemlidir.

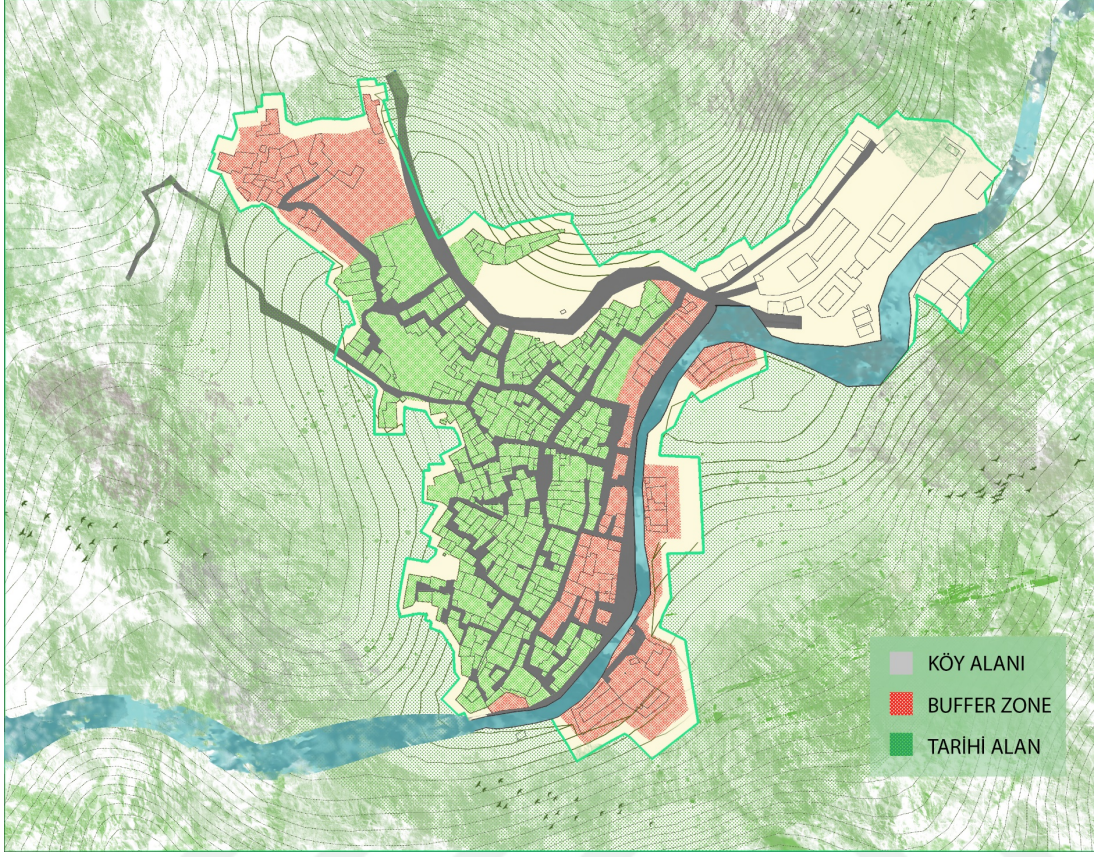
Yapılması gereken tüm çalışmalarda disiplinler arası bir çalışma yapıp olayın tüm boyutlarıyla incelemesi önem arz eden noktalardandır.

Yerleşim ölçeğindeki koruma sorunlarında belirtildiği gibi Ushtibin Kırsal mirası yerleşiminde tarihi alan ve tampon bölgenin sınırları belirtilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda İran bölge koruma kurunun verdiği halı hazır planı üzerindeki belirlenen tarihi alanın bazı revizyonlar yapılmış olup yanı sıra tarihi yerleşim dokusunun korunması amacıyla tampon bölge belirlenmiştir. Bu tampon bölgenin belirlenmesi için yerleşim alanındaki dönemsel yapılaşmalar ve köy tarihi silüetini korunması baz alınarak tayin edilmiştir. (Şekil 5.3)

Tarihi alan çevresindeki tampon bölge için gerekli yönetmeliklerin yapılması ve uyumsuz yapılaşmayı önleyecek kısıtlamaların icra edilmesi bu kırsal miras dokusunun korunmasında önemli faktörler arasında yer almaktadır.

Bir diğer taraftan Irandaki miras kurullarının verdiği kısıtlayıcı kararlar, yerel halkın yaşam konforu ve şartlarını etkilemesiyle halkın bu miras ve değerleri korunması için

ters etki yarattığı görülmektedir. Bir diğer taraftan halk daha gelişmiş ve günümüz hayat konforunu sağlayabilecek yapılarda yaşamayı tercih ettiği anlaşılmaktadır.

Şekil 5.3: Ushtibin yerleşimindeki tarihi alan ve tampon bölge. (Ek 8.4)

Tüm şartların ve çalışmalar yapıldıktan sonra bu bağlamda Ushtibin Köy yerleşiminin; öncelikle korunmuş olan geleneksel kırsal mimari dokusu ve tarihi yapı kalıntıları (Kurddasht Camisi, Hamamı ve Abbas Mirza kale kalıntıları), görülmeye değer doğal unsurlar (Araz Nehri), doğal spor aktiviteleri (tırmanış rotaları), kültürel ve ekonomik değerler (yöresel lezzetler, ürünler vb.) kırsal turizm bağlamında büyük bir potansiyele sahiptir.

Ushtibin Köyü demografik yapısına batkımızda göç olaylarından mütevellit köydeki yaşıyan nüfusun azalması ve işsizlik ve sosyoekonomik şartların eksikliğinden dolayı ortaya çıktığı barız bir şekilde görülmektedir. Bir diğer taraftan nüfus yaklaşık %60 gençlerden oluşmuş olduğu görülmektedir. Bu genç nüfus için kırsal mirasın korunması ve bu bağlamdaki zanaat ve geleneksel ihtiyaçların giderilmesi bir diğer taraftan nüfus göç sorunun çözülmesinde etkili rol alabilmektedir. Çalışmanın bu kısmındaki öneriler detaylı ve planlı bir şekilde araştırılması yapılmalıdır ve ancak gerekli kurumların ve devletin desteğiyle hayata geçme imkânı olacaktır.

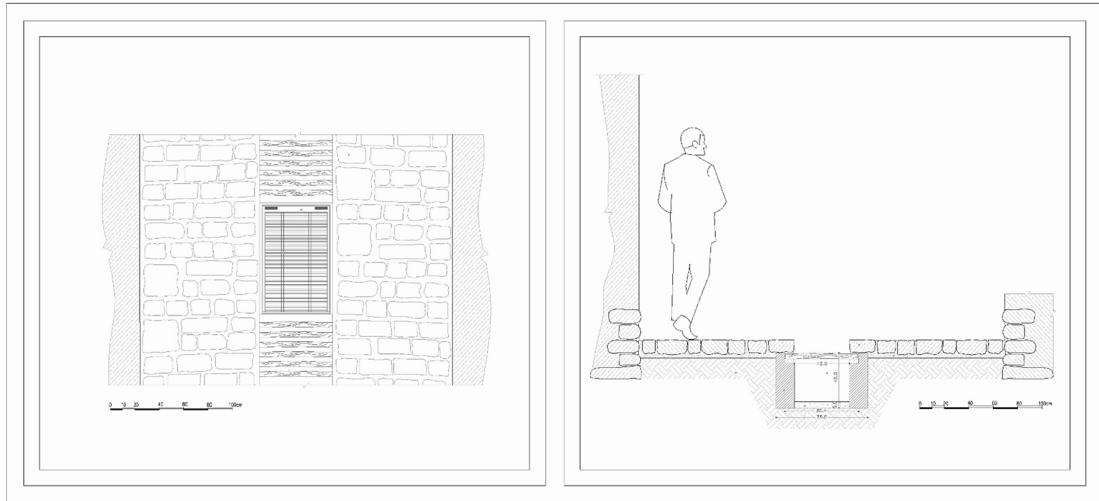
Köydeki geleneksel yapıların tadilatı ve onarımında yerel zanaatkârlar ve ustalar eksikliği birçok yapının yanlış ve uyumsuz yöntemle müdahale görmesine sebep olmaktadır.

Yerleşimdeki eskiden ipek böcekçiliği için kullanılan yapılar günümüzde birçoğu işlevsiz kalmıştır. Bu işlevsiz kalan alanlarda bu konuda gençler için meslek atölyeleri olarak kullanılma potansiyeline sahiptir.

Bir diğer taraftan koruma kurumu ve gerekli merciler tarafından bu gençlere rutin eğitim siteminin dışında meslek okulları veya köy okulunda meslek ve gerekli zanaat öğrenebilecekleri bir sitem üzerinde yol alınabilir. Daha hızlı sonuca ulaşılabilir bir yöntemse köydeki gençler için kısa dönemli kâğıt yapı, ahşap oyma teknikleri ve marangozluk workshopları bu konuda yararlı olacaktır.

Köy yol dokusunun ortasındaki drenaj sistemi ustu açık olduğundan toplumsal sağlık ve çevre düzende olumsuz etkiler yaratmaktadır. Uyumlu malzeme ve yöntem üretilmiş modüler sistem kullanarak bu drenaj kanallarının üstünün kapatılması gerekmektedir. Bunun yanı sıra Haras nehrinin civarında gerekli temizlik yapılması ve çevre düzenleme yapılması önem arz eden ve yapılması gereken konular arasında yer almaktadır.

Ushtibin Köyü için “Arman Pouyesh Tarh” tarafından bölge koruma kurulu isteği üzerine yol dokusu düzenleme çalışması için tasarlanmış drenaj kanal üst örtüsü örnek projesinin altta yer almaktadır. (Şekil 5.4)

Şekil 5.4 : Ushtibin Köyü sokak drenaj kanalları üst örtü projesi (Arman Pouyesh Tarh).

Bir diğ er destek noktası olan Jolfa ş ehrinin serbest ticari bölge olmasından mütevellit, ticari turizme açılmış olması bölgenin kalkınmasında etkin rol almıştır. Ushtibin Köyünün kırsal turizm noktasını olmasında Jolfa kentinin ticari turizm noktası olması etkin bir rol alabilmektedir.

Bu potansiyel zamanla yok olmadan en kısa sürede nitelikli projeler, devlet ve yetkili kurumlar tarafından destek ve teşvikler yatılarak, değerlendirilip hayata geçirilmesinin başta Ushtibin ve bölge yerleşimi olmak üzere yörenin kalkınmasında çok önemli rol oynayacağı ş üphesizdir.

Bir diğ er taraftan köydeki doğal afetlere karşı herhangi olumsuz bir afet durumunda bu tip kırsal miras niteliği taşıyan yerleşimlerde on hazırlık ve tedbirler alınmadığı için bu gibi durumlarda telafisi olmayan zararlar ve hasarlar meydana gelmektedir.

Bu durumlara hazırlıklı olunması ve gerekli on planlamaların ve acil durumları için geçerli hazırlığın yapılması gerektiği önem arz eden konulardan olacaktır.

Ushtibin yerleşiminde diğ er benzer dağ yöresi yerle imlerden farklı olarak değerli yapı ve mimari ögelerin günümüze kadar geleneksel yerleşimde varlığını s rd rebilmi  olmasıdır. Öncelikle bu yaşam ve yerleşim dokusunun, geleneksel yapıların sürdürebilirliği sağlanmalıdır.

Bu bağlamda yapılması gereken en etkili ve öncelikli olarak; yapılarda kullanıcı s reklipliğinin sağlanması olacaktır. Kırsaldaki geleneksel yerleşim ve dokuda yapılması gerekenlerse; Geleneksel ve değerli yapılarla ilgili yerel halkın bilincin artırılması, koruma konusunda gerekli eğitim verilmesi ve sağlanması, kullanıcı ihtiyaç ve rahatlığını sağlanmasına yönelik nitelikli projeler, fikirler ve ekonomik destek ile mümkün olacaktır.

6 SONUÇ

Usttîbin yerleşim dokusu İran kırsal miras ve özellikle yamaç üzerine kurulmuş dağ yerleşimlerinden bir örnek olmakla birlikte; yerleşimdeki organik doku, kültürü, karakteri, doğa/peyzaj ve tarihi değerlerini kuruyabilmiş bir kültürel miras olarak sürdürülebilirliğini sağlanması gerekmektedir.

Kırsal yerleşim mirası sosyokültürel, doğal/peyzaj, sürdürülebilir yaşam öğeleri ile değer kazanmaktadır. Bu öğeler sadece insan yaşamının bir parçası olarak korunabilmektedir. Kültür, gelenek, görenekler, tarihi değerler ve yapılar insan yaşamıyla beraberliğe sahip olduklarında korunabilecek ve kırsal sürdürülebilirliği sağlayacaktır.

Usttîbin yerleşim farklı etnik kökenler ve kültürlerin yer aldığı bir yöre içinde tarih boyunca yaşam sürdürdüğünü görmekteyiz. Bu yörenin insanları doğanın sunduğu her imkânı kullanarak sade bir yaşam sürmüşlerdir.

Usttîbin yerleşiminden yola çıkarak yamaç üzerine kurulmuş dağlık yörelerin kırsal yerleşimlerinde başta gelen problemler içerisinde bu yerleşimlerin nüfusunun azalmasıdır. Özellikle genç nüfus ekonomik gelirini ve yaşam standartlarını sağlayamadığı için daha büyük yerleşim alanları ve metropollere göç etmektedir.

Bu bağlamda sonuç olarak yörenin ekonomik kaynakları ve insan nüfusunun varlığıyla doğrudan ilişkilidir.

Usttîbin yerleşiminde kırsal sürdürülebilirliği sağlamanın yolu yörenin ekonomik ve kültürel kalkınmasından geçmektedir. Kırsal kalkınmada kırsal değerlerin kendisi yüksek potansiyelli bir katkı değere sahiptir. Şöyle ki mimari, tarihi yapılar, doğal güzellikler, Araz Nehri vb. kırsal turizm bağlamında yörede ekonomik gelir değeri sahibi olgulardır. Kırsal sürdürülebilirlik ve ekonomik kırsal kalkınma birbirini destekleyen iki kavram olarak kırsal mirasın korunmasında baş rol oynamaktadır.

Kırsal mirasın korunması adına yapılacak her çalışmanın yerel halkın koruma bilinciyle bu bağlamda desteklenmesi gerekmektedir.

Usttîbin Kırsal mirasın özgün değerlerinin ve kentsel ve yapısal ölçekte mimari karakterin korunması için gerekli tüzük ve yönetmelikler çerçevesinde kısıtlamaların ve kıstasların yetkili kurumlar tarafından uygulanması bir elzem olarak görülmektedir.

Usttîbin kırsal mirasının korunmasında uygulanacak olan model çalışmalar ve projeler yetkili yerel ve merkezi kamu kurumları tarafından tüm boyutlarıyla ele alınması gerekmektedir. Bu bağlamda kırsal turizmi canlandırmak amacıyla; gerekli

durumlarda başarılı uluslararası örnekleri takip ederek belirlenen planlar ve projeler çerçevesinde teşvikler ve desteklerin verilmelidir.

Ushtibin yerleşimindeki kırsal sürdürülebilirliğin sağlanması için halkın koruma bilincinin artması ve gelecek nesillerin bu bağlamda eğitim alması önem arz etmektedir.

7 KAYNAKLAR

- ی. شادمان) تاریخ آتورپاتکان *History of Atorpatkan* ALİEF, E., & SHADMAN, Y. (1999). (ed.). نشر بلخ.
- عصر سفر - مروری بر تاریخچه سازمان میراث فرهنگی. پایگاه. (2017). "Asr Safar" news site. <http://www.asresafar.com/News/224/> - «عصر سفر مروری بر تاریخچه سازمان - «عصر سفر میراث فرهنگی»
- Balkhinejad, N. (2018). *بنه گاه های تاریخی روستای اشتهین*. دانشگاه پیام نور.
- Council of Europe. (2003). *European Rural Heritage Observation Guide CEMAT. Journal of Chemical Information and Modeling*, 53(9), 1689–1699.
- Ebrahimi, Z., & Farshbaf, H. (2011). *شناخت الگوهای معماری پایدار در سکونتگاه های روستایی* (ss. 513–531). (بررسی موردی؛ روستای اشتهین)
- EK Consulting Engineers. (2020). *تهیه دستورالعمل و استانداردهای طراحی و مرمت اقامتگاه های بومگردی روستایی ایران*.
- Eldem, S. H. (1984). *Türk evi Osmanlı dönemi I. Oriens*, 10(2), 314. <https://doi.org/10.2307/1579665>
- Genç, V. (2019). Safevi Kroniklerinde Çaldıran Savaşı. *Osmanlı Medeniyeti Araştırmaları Dergisi*, 5(8), 40–49. <https://doi.org/10.21021/osmed.506582>
- General Department of Environmental Protection of East Azerbaijan Province. (2020). *سازمان حفاظت محیط زیست منطقه حفاظت شده ارسباران*. منطقه حفاظت شده ارسباران. <https://as.doe.ir/portal/home/?122642>
- ICOMOS. (1999). *ICOMOS Geleneksel Mimari Mirası Tüzüğü 1999* (ss. 1–3).
- ICOMOS. (2017). *ICOMOS-IFLA Principles Concerning Rural Landscapes as Heritage. December*, 1–7.
- ICOMOS PARIS. (2011). *TARİHİ KENTLERİN VE KENTSEL ALANLARIN KORUNMASI VE YÖNETİMİYLE İLGİLİ VALETTA İLKELERİ*. İçinde *Office* (C. 2, Sayı 3, s. 297). https://www.cipd.co.uk/Images/human-capital-theory-assessing-the-evidence_tcm18-22292.pdf%0Ahttp://asianvu.com/bk/framework/wp-content/uploads/2013/08/FACTORS-LIMITING-EFFECTIVE-IMPLEMENTATION-OF-TRAINING-PROGRAMMES-IN-PARASTATAL-ORGANIZATIONS-IN-TANZANIA
- ICOMOS TÜRKİYE. (2013). *Icomos Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi "2013"* (s. 11). http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_0623153001387886624.pdf
- ICOMOS Venedik Tüzüğü. (1964). *VENEDİK TÜZÜĞÜ (1964) Tanımlar*: Amaç : Koruma : Onarım : Tarihi Yerler : Kazılar : Yayın : (ss. 11–12).
- Jafari, A., Hassanpour Sedghi, M., Zamani, B., Moayyed, M., Sedghi, M. H., Zamani, B., Moayyed, M., Jafari, A., Hassanpour Sedghi, M., Zamani, B., Moayyed, M., & Cost, L. (2013). *معرفی گسل ارس (شاخه شرقی) در شمال غرب ایران (با بهره گیری از روشهای گرانی سنجی، داده های لرزه ای، تصاویر ماهواره ای و مطالعات میدانی)* (Sayı May 2018).
- Jean Baptiste Bourguignon d' Anville. (1994). *Compendium of Ancient Geography. İçinde Oxford University: C. XXX.*
- Joseph R. Strayer. (1983). *Dictionary of the Middle Ages*. https://books.google.com.tr/books?id=64sYAAAAIAAJ&redir_esc=y
- KEYVANINEJAD, M., & Salehi, H. (2020). *Adaptation of Pattern Language with Iranian rural Vernacular Architecture in along with environmental sustainability (case study lafoor village). Quarterly of Geography (Regional Planing)*, 10(1),

- 925-944. <https://www.magiran.com/paper/2106907> LK -
<https://www.magiran.com/paper/2106907>
- KHANMOHAMMADI, B. (2007). *هزار ارشن، تداوم سنت دیرینه گنبد سازی ارمنی در کلیسای نخجوان تپه. فصلنامه فرهنگی پیمان* شماره 42
- KHAZAELI, B. (1386). The situation of the Armenians of Iran in the era of Shah Abbas I. *10. وضعیت ارمنه ایران در عصر شاه عباس اول. پژوهش نامه تاریخ*.
- KHODABANDEH, A. (2009). *اکتشاف و استخراج سنگهای تزئینی در منطقه ارسباران*. <https://gsi.ir/fa/reports/939/> اکتشاف و استخراج سنگهای تزئینی در منطقه ارسباران
- Madhoushian, M., Shokrpur, S., & Nejad. (2020). Structural Study of Wooden Abacus in Ashtbin Village Based on Samples in "Boonehghi". *Housing And Rural Environment*, 38(169), 101-114.
<https://www.magiran.com/paper/2146205> LK -
<https://www.magiran.com/paper/2146205>
- MANOUKIYAN, A. (1386). The event of the migration of Armenians *واقعہ کوچاندن واقعہ کوچاندن-ارمنیان*. <https://www.paymanonline.com/> فصلنامه فرهنگی پیمان, 40/ارمنیان
- MANSOURI, A. H. (2019). *Investigating the effects of village geography on the quality of life of villagers (Case study of Ushtbin village in East Azerbaijan province)* بررسی تأثیرات جغرافیای روستا بر کیفیت زندگی روستاییان (نمونه موردی روستای اشتبین در استان آذربایجان شرقی)
- Ministry of Cultural Heritage Tourism and Handcraft. (1987). *قانون اساسنامه سازمان میراث فرهنگی کشور سال 1366* (C. 4, Sayı 1).
- Ministry of Cultural Heritage Tourism and Handcraft. (2005). *ضوابط عمومی حفاظت از بافت های تاریخی کشور*. سازمان میراث فرهنگی صنایع دستی و گردشگری معاونت میراث فرهنگی کشور.
- Ministry of Cultural Heritage Tourism and Handcraft. (2010). *کلیه قوانین حفظ میراث*. سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری.
- Omrani, B., & Pashayi, F. (1392). Wooden domes in northwestern Iran. *نخستین همایش فناوری و سازه های سنتی بامحور گنبد ها*.
<https://civilica.com/doc/204987>
- PIRNIYA, M., & MEMARIYAN, G. (1382). *Sabkshenasi-e Memari-e Irani*. جایگاه الگوهای معماری پایدار در معماری (مطالعه موردی: روستای هلسم، ایلام) نشریه فرهنگ ایلام، دوره 15، içinde
- REZAYI, M., VASIG, B., & MORADI, I. (1393). *نشریه فرهنگ ایلام، دوره 15، içinde* بومی روستایی (مطالعه موردی: روستای هلسم، ایلام) (ص 58-77 s). شماره 44 و 45
- Salek, M., Badr, B., & Samari, D. (2015). نقش گردشگری بر فقر روستایی (مطالعه موردی: روستای اشتبین). *پژوهش های اقتصاد روستا*, 2(3), 65-77.
http://ruraleconomics.kiau.ac.ir/article_525424.html
- Tourism Investment and Development Plans Office. (1390). *مطالعات راهبردی - ساختاری و اجرایی گردشگری روستاهای هدف روستای اشتبین (آذربایجان شرقی)*. دفتر طرحهای سرمایه گذاری و توسعه گردشگری.
- Tuztaş, U., & Çobancoğlu, T. (2016). Anadolu'da Kerpicin Kullanım Geleneği ve Kerpiç Konut Yapım Sistemlerinin Karşılaştırılması. *İçinde Tasarım + Kuram* (C. 3, Sayı 5, ss. 95-104). <https://doi.org/10.23835/tasarimkuram.240768>
- WTO. (2002). World Trade Organization Annual Report 2002 WTO. *İçinde World Trade*.
- Yeşilot, O. (2008). *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* Sayı 36 Erzurum. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 14(36), 187.
<https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunitaed/39444>
- Zendegol, R. (2018). *مجموعه قوانین و مقررات میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری*.

8 EKLER

8.1 Kanun-İ-Atıka

“Kanun-i-atıka” diye adlanan milli eserlerin koruma yasası diye bilinen 20 maddelik esasnamenin tanımı:

Madde 1: Zand³⁰ hanedanlığının hükümet döneminin sonuna kadar İran’da inşa edilmiş tüm yapılar ve endüstriyel binalar yanı sıra, taşınabilir veya taşınamayan eserler bu yasanın 13. maddesi göz önünde bulundurarak milli eser olarak tescillenip, koruma ve gözetim altında tutulmalıdır.

Madde 2: Devlet şimdiye kadar malum ve bilinen tarihi, bilimsel ve endüstri özelliğine sahip eserlerin bir listesini yapmalıdır. Sonradan keşfi yapılan eserler bu listeye eklenmesi gerekiyor. Listeleme işlemi yapıldıktan sonra listedeki eserler ulusla ve halkla paylaşılması gerekiyor.

Madde 3: Ulusal miras listesinde kaydedilmesi gereken eserler sadece “vezarete muarefe”³¹ tarafından teşhis ve yazılı beyanda bulunarak gerçekleştirilir. Kesin kayıttan önce eğer ki eserin bireysel sahibi varsa tebliğ edilmeli ve bu konu hakkında bir şikâyeti veya itirazı varsa ele alınması gerekiyor. Ulusal mirasla ilgili yönetmeliğin yarattığı sorumluluk kesin kayıttan sonra eser sahibi tarafından ele alınacaktır.

Madde 4: Ulusal miras listesine eklenebilir olan taşınabilir olmayan eser sahibi veya böyle bir eser varlığından haberdar olan kişiler en yakın ilgili devlet bürosuna haber vermesi gerekiyor. Eserin tescile değer olması halinde ulusal miras listesine eklenmesi gerekmektedir.

Madde 5: Ulusal miras listesinde yer alan bir eserin bireysel sahibi varsa mülkiyet hakları korunacak ve eserin korunması için gerekli bilgi ve görüşlerini paylaşması

30 Zand hanedanı Karim han Zand tarafından kurulan 18. yüzyılda İran hükümeti.

31 “vizarate muarefe” dönemdeki muarefe ya da eğitim bakanlığı olarak biliniyor.

gerekir. Devlet tarafından eserin korunması için yapılan operasyonlar da mülk sahibinden herhangi bir bedel tahsil edilmeyecektir.

Madde 6: Eserlerle ilgili aşağıdaki davranışlarla yasak ve mahkeme kararıyla hükme tabidir.

- I. Esere hasar yaratıp veya yok etmek. Eseri kaplamak (sıva, boya ...) veya yazı yazmak.
- II. Eserin civarı ve etrafında yapılan çalışmalar sonucu eserin sarsılması ve istikrarsızlaşması.
- III. Yetkili makamdan izin almadan eseri sahiplenmek, ele geçirmek veya satışa çıkarmak.
- IV. Yetkili makamdan izin almadan eser maliki ve eser sahibinin eseri restore veya tadilat yapması.

Madde 7: Bireysel mülkiyete sahip ulusal miras statüsünde yer alan taşınabilir eserler için 3. madde istinaden farklı bir liste hazırlanması gerekiyor.

Madde 8: Ulusal miras listesindeki taşınabilir her anıt ve eser için iki nüshadan oluşan tanıtım fişi düzenlenmesi gerekiyor. Bu fişlerde eserin keşif menşei, aslı ve kalitesi yani sıra birkaç fotoğrafında yer alması gerekmektedir.

Madde 9: Ulusal miras listesinde tescilli taşınabilir bir esere sahip olan şahıslar bu taşınabilir eseri satmak istediklerinde bu mevzuyu “vezarete muarefe” veya yetkili bağlantılı birimlere yazılı olarak iblağ etmeleri lazım. Yazılı bildirimden sonra eğer ki bu eser devlet tarafından satın almak istenip, istenmediği 10 gün içerisinde eser sahibine bildirilmesi gerekiyor. Gerekli izinler ve bildirimler yapılmadan bu eserlerin satışı yasak eserin değerindeki para cezası mahkeme tarafından verilmesi on görülmüştür. Satış işlemi devlet yetkili kurumundan habersiz yapıldıysa “vezarete muarefe” esere sahiplenip gereken değeri ödemesi gerekir.

Madde 10: Eğer ki herhangi bir şekilde Ulusal miras listesinde yer alabilecek bir eseri keşif edip ya da sahiplenildiyse en kısa süreçte “vezarete muarefe” veya en yakın yetkili makama bildirilmesi gerekmektedir.

Madde 11: Arkeolojik kazı ve keşif izinlerinin tamamı devlete ait olmakta ve gerektiği durumda bu kazılarla ilgili bilimsel araştırma kurumlarına veya şirketlere

detaylı yer ve zaman bildirerek devredebilir. Devlet on gördüğü her alanda keşif yapmak için gerekli izne sahiptir.

Madde 12: Arkeolojik ve bilimsel araştırmalar amaçlı kazılara bilimsel kazı ve değerli antika eşyaların alışverişi için yapılan kazılara ticari kazı adi verilir. Ulusal miras listesine kayıtlı olan taşınamayan eserlerin çevresinde ticari kazı yapmak yasaktır.

Madde 13: Özel mülkiyeti olan arazi ve arsalarda kazı işlemleri devlet iznin yani sıra arsa ve arazi sahibinin iznine tabidir. Kazı işlemleri ulusal miras listesine kayıtlı alanlarda yapılyorsa mülkiyete sahip kişi verdiğı izni iptal veya geri alamaz. Arazı sahibi sadece arsanın eşdeğer miktarında bir hak talep edebilir veya eski haline geri döndürölmesi için masrafları talep edebilir.

Madde 14: Herhangi bir şekilde bir mevsim kazı sırasında, bir ticari veya bilimsel kazı sırasında, keşif edilen eserlerde eğer ki devlet tarafından yapıldıysa tamamen devletin mülkiyetindedir. Bu durum harici olan keşiflerde keşif edilen 10 parça eserin devlet tarafından seçilerek el koyula bilir.

Madde 15: Bilimsel kazılardan elde edilen eserlerde devletin payı olan eserler, müzelerde korunma altına alınacak ve satışları yasaktır. Keşfeden kurumun payı kendisine ait olmaktadır. Ticari kazılarda elde edilen eserlerde devlet kendi payına düşen kısımdan sergileme ve müzeliğ değeri olanları korumaya alıp ve geri kalanın satışını müzayede şeklinde gerçekleştire bilir.

Madde 16: Madde 10 ve yasal olmayan kazı yapan insanlar, kendi mülklerinde bile olsa dahi mahkûm olmaktadırlar. Ulusal miras eserlerini kaçak yollarla ülkeden çıkartmaya çalışan kişiler para cezasına mahkûm olup ve keşif edilen eserlere el koyulacaktır.

Eser keşifi amaçlı olmayan kazılar bu cezalara tabii değildir.

Madde 17: Atik eserlerin ticareti ve ülkeden çıkartılması sadece devlet tarafından verilen izinler çerçevesinde gerçekleşebilir. İzinsiz yapılan ulusal miras ihracatında devlet tarafından el koyulabilir. 10. ve 14. maddeler çerçevesinde keşif payı olarak verilen eserlerde eğer ki ulusal miras listesine geçmediyse izne tabi olmamaktadır ve eğer listeye eklendiyse 18. madde çerçevesinde davranılması lazım.

Madde 18: Milli eseler listesinde kayıtlı eserlerde ihracat onayı talebi edildiği durumda devlet bu iznin vermeyip, izin dilekçesindeki fiyattan eserin satın almak için gerekli işlemleri başlata bilir. Eğer ki eser mülkiyetinde tutan kışı bu satışı kabul etmezse, devlet gerekli iznin verilmeme hakkına sahiptir. Eser için gerekli izinler verildiğinde eser için belirlenmiş fiyatının %5 oranı olarak izin harcı talep edilmesi gerekir. Bu izinler gümrük izinleri harcı olarak yasa da yer almaktadır ve gümrük vergisi buna ilave edilebilir olacaktır.

Madde 19: Kültürel miras eserlerinin ticareti için ek bir nizamname parlamentonun onayıyla verilecektir.

Madde 20: Bu tarihe kadar verilen tüm kazı izinleri bu Esas nameye uymadığı takdirde değersiz ve onay dışı olarak görülecektir.

8.2 Gülistan anlaşması

İran'da Nadir Şah'ın öldürülmesinden sonra Azerbaycan'da siyasî bir birlik kurulamamış ve Azerbaycan siyasi tarihinde 'Hanlıklar Dönemi' olarak anılan süreç başlamıştır. 19. yüzyılın başlarında Kafkaslar, Rusya ile İran arasında tam bir hâkimiyet mücadelesine sahne olmuştur. Rusya ile İran arasında 1804 de başlayan Azerbaycan coğrafyasına hâkim olma mücadelesini Rusya kazanmış olup 1806 yılına gelindiğinde, Revan, Nahcivan, Gence, Karabağ, Şeki, Şirvan, Bakü, Kuba Hanlıkları Rusya tarafından ele geçirilmiştir. Ama bunun İran tarafından kabulü daha sonra yapılacak olan anlaşmalarla olmuştur. İran, Rusya ile yaptığı savaşta mağlup olmasından sonra Karabağ'ın Gülistan bölgesinde 12 Ekim 1813 tarihinde imzalanan Gülistan Antlaşmasına göre; Güney Kafkasya'da bulunan bereketli Karabağ toprakları Rusya yönetimine geçti. Talış, Şirvan, Kuba, Bakü, Derbent, Gence, Karabağ ve Şeki Hanlıkları Rusya'nın hâkimiyetine bırakılmıştır.

İranlılar adına antlaşmayı Abbas Mirza Kaçar'ın vekili Mirza Abdul Hasan Han Şirazi imzalamıştır.

Bu antlaşmayla tarihte ilk kez Azerbaycan Rusya'ya bağlandı. Güney Azerbaycan ise İran'da kaldı. Mevcut bölünme Türkmen Çay Antlaşmasıyla pekişmiş ve günümüze kadar devam etmiştir.

Talış, Şirvan, Kuba, Bakü, Gence, Karabağ, Şeki hanlıkları Rusya'ya katıldı. İran, Doğu Gürcistan'a, Kazak ve Şemseddil sultanlıklarına, ayrıca Dağıstan'a ait

iddialarından vazgeçtiğini bildirdi. Revan ve Nahcivan hanlıkları İran hakimiyetinde kalıyordu. Hazar Denizi'nde donanma bulundurma hakkı Rusya'ya ait olacaktı. Rus tacirler dahili gümrük vergisinden muaf olarak ticaret yapabilecektir

8.3 Türkmen çay Antlaşması'nın Maddeleri

İran ordusu kuzey Azerbaycan Hanlıklarını ele geçirmek üzere, 16 Temmuz 1826 tarihinde harekete geçen İran ordusu; ilk başlarda başarı kazanır gibi olduysa da savaşın daha sonraki safhalarında mağlubiyete uğramış, Rus ordusu 1 Ekim 1827 tarihinde Revan'ı, ardından da Nahcivan'ı ele geçirmiştir.

İran ordusunun başkomutanı Veliaht Abbas Mirza yaklaşmakta olan kış şartları yüzünden anlaşma yapmak istediğini General İvan Fyodoroviç Paskeviç'e iletmış, bu fırsattan istifade eden Rus ordusu hiç zorlanmadan 3 Ekim'de Marend'i, 14 Ekim'de de Tebriz'i ele geçirmiştir. Barış görüşmeleri 6 Kasım'da Dehkargan'da başlamış, görüşmelere Rusya'yı temsilen İ. F. Paskeviç, A. S. Griboyedov, A. M. Obrezkov, A. K. Amburger, N. D. Kiselyov, tercüman olarak A. A. Bakıhanov ve G. M. Vlagadi katılırken; İran tarafını ise Veliaht Abbas Mirza başkanlığında, Ferrahani, Beylerbeyi Fethali Han, kâtip Mirza Muhammed Ali ve tercüman Mirza Mesud'un yer aldığı bir heyet temsil etmiştir. Görüşmeler 7 Ocak 1828 tarihinde tazminat konusunda düğümlenerek kesilmiş ve Rus ordusu yeniden saldırılarına başlayarak, 28 Ocak'ta Urmiye ve 8 Şubat'ta da Erdebil'i ele geçirmiştir. Bunun üzerine antlaşma, 9 Şubat'ı 10 Şubat'a bağlayan gece, saat 12'de Tebriz'in güneyinde Meyane Şehrinin yakınlarında bulunan Türkmençay Kasabasında Meşedi Muhammed'in evinde imzalanmıştır. Daha sonra 29 Temmuz 1828 tarihinde hazırlanan protokol Rusya'yı temsilen Paskeviç ve Griboyedov, İran'ı temsilen de Mirza Cafer tarafından onaylanmıştır

16 maddeden ibaret olan Türkmen çay Antlaşması'nın;

1. ve 2. maddesinde bu antlaşmanın; ebedi barış, dostluk ve iş birliği antlaşması olması kabul edilmiştir.

Antlaşmanın 3. maddesine göre; İran, 6 ay içerisinde Revan ve Nahcivan Hanlıklarını Rusya'ya bırakmıştır.³²

4. maddede, İran ve Rusya arasındaki sınır tespiti yapılırken,

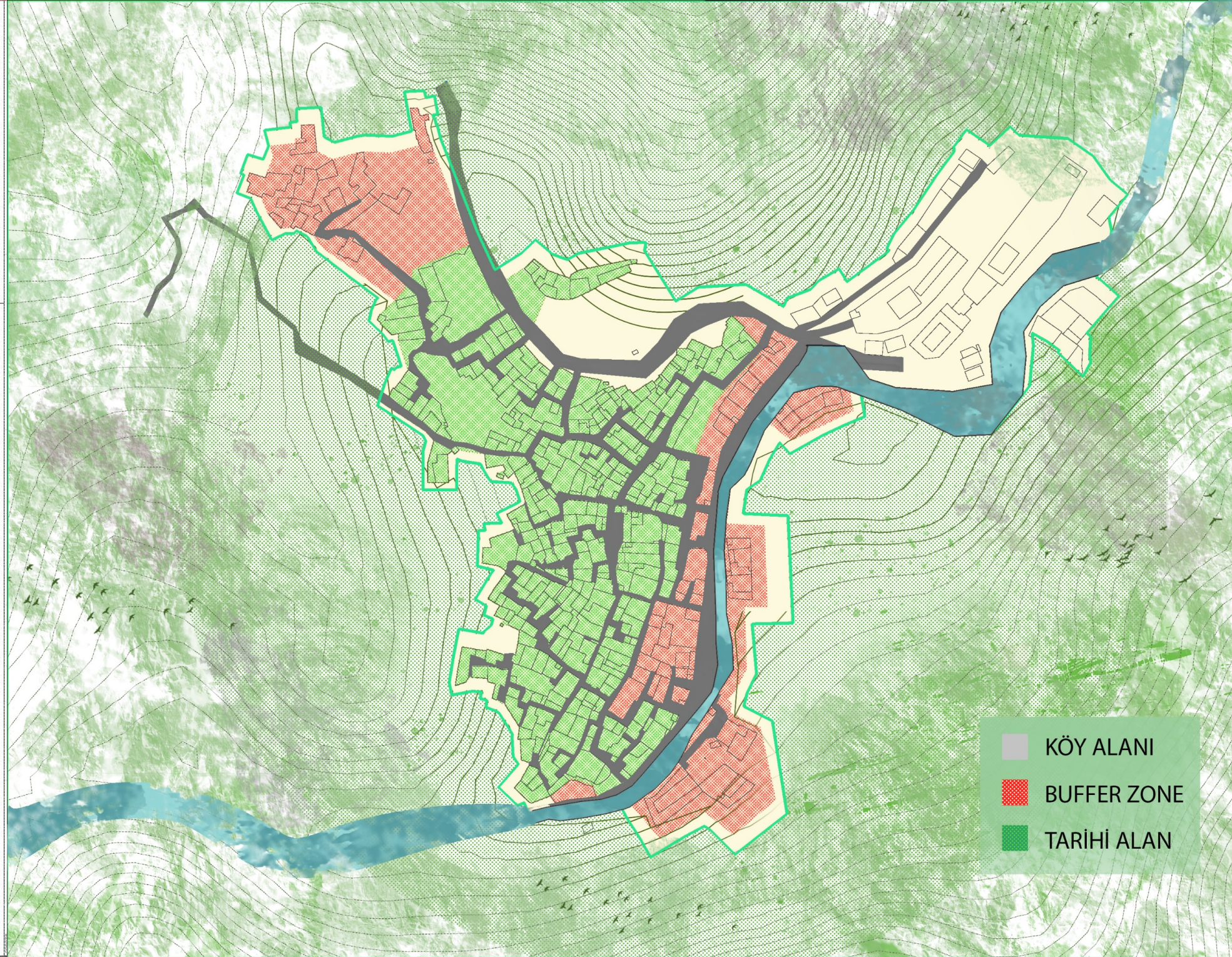
32 Osmanlı Yönetiminden Sovyet Yönetimine Kadar Nahcivan (1918-1921), Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 2001

5. maddede, tespit edilen sınırların kuzeyinde kalan, Kafkas sıra dağları ve Hazar Denizi arasında bulunan bütün toprak ve adaların, bu topraklarda yaşayan halkların Rusya İmparatorluğu'na ait olduğu kabul edilmiştir.
6. maddede İran, Rusya'ya tazminat ödemeyi kabul etmiştir.
7. maddede Rusya, İran Veliahdı Abbas Mirza'yı önce veliaht, tahta çıkmasından sonra da hükümdar olarak tanıyacaktır.
8. maddeye göre, Hazar'da her iki devletin de ticaret gemileri yüzebilecek, fakat yalnızca Rusya'nın savaş gemileri bulunabilecektir.
9. maddede karşılıklı elçilerin kabulü ve ağırlanması yer alırken,
10. maddede karşılıklı ticaretin geliştirilmesi ve ticaret ataşeliklerinin kurulması karar altına alınmıştır. 11. maddede, 'savaşta önce yarım kalan işler adaletle halledilecek ve daha önceden var olan alacaklar ilgili hükümet tarafından ödenecek' hükmü yer almıştır.
12. maddeye göre, taşınmaz malları bulunanlar üç yıl süre zarfında bunları değiştirmeli ya da satmalıdır. Sadece, Revan eski Serdarı Hüseyin Han ile kardeşi Hasan Han ve Nahcivan eski Hâkimi Kerim Han bu haktan mahrum edilmiştir.
13. maddeye göre, her iki taraftan da esir düşenlerin tamamı dört ay içerisinde serbest bırakılacaktır. 14. madde ise, her iki devlete sığınanlarla ilgilidir. Rusya'nın tasvip etmediği kişilerin İran tarafından, belli bölgelere (Karabağ ve Nahcivan) yerleşmesine izin verilmeyecektir.

8.4 Ushtibin Köyü Yerleşimindeki Tarihi Alan ve Tampon Bölge

- BAĞLAR VE TARLALAR
- NEHIR YATAĞI
- MEZARLIK
- TARİHİ BOLGE SINIRI
- KÖY SINIRI
- KÖY DOKUSU
- YOL
- KABALTI
- KÖY TANDIRLARI

- KÖY ALANI
- BUFFER ZONE
- TARİHİ ALAN

MIMAR SINAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KONU: USHTIBIN KÖYÜ
PAFTA: SİTE PLAN
PAFTA NO:

ADRES: IRAN
KENT: JOLFA
İLÇE: NÖCE MEHR

TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU
HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

ÖLÇEK:
1:1000

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-IRAN

8.5 Kırsal Envanter Fişleri

KIRSAL MIRAS ENVANTERİ		YAPI		ENVANTER NO: 1	
İli – ilçesi:	D.Azerbaycan - Jolfa	Pafta		Kapı No.	38
Yerleşim adı:	Ushtibin Köyü	Yapı türü		Konut	
Taşıyıcı sistem	Kerpiç yığma sistem	Yapım tarihi		-	
Ortū türü	Kagir düz çatı	Kullanım durumu		Terk edilmiş.	
Plan tipi	Açık çıkmalı(Artırmalı)	Sağlamlık durumu		Harap / Girilemedi	
Kat sayısı	2	Alt yapı	SU□ ELEKTRİK□		
Genel tanım	Köydeki artırmalı yapılardan birisi olan yapı, Haras Nehrinin kuzey kıyısında yer almaktadır. Köydeki nadir avlulu iki katlı yapıların bir örneği olan bu konut yapısında iki farklı kottan girişe sahiptir. Bu yapı yerleşimdeki geleneksel yöntem ve malzemeyle eğimli arazi üzerine inşa edilmiştir. Yapı yıllardır terk edilmiş ve günümüzde harap durumdadır.				
Yapım tekniği ve malzeme	Yapı moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığmalı taşıyıcı sisteme sahiptir, sıvasız batı ve güney cephesi duvarındaki dökülen kerpiç, sıvaların altından okunabilmektedir. Avlunun güneyine yapıya sonradan eklenen bir tuğla ek görülmektedir. Yapının tavan, çatı ve iki kat arasındaki döşeme ve tavan çokmuş durumundadır. İç mekandaki duvarlar birçoğu ve taşıyıcı sistem elemanları tahrip olmuş durumdadır.				
Bezeme	Ahşap kapı ve doğramalar haricinde artırma üzerindeki kesim tekniğiyle bezenmiş ahşap korkuluklar mevcuttur. Ayrıca güney cephesinde açık çıkmalı artırma duvarları sıvanmış ve beyaz kireç boyalı olarak görülmektedir.				
Devşirme malzeme	Devşirme malzeme kullanımına rastlanmamıştır.				
Özgünlük ve Sağlamlık Durumu	Yapı mevcutta ağır strüktürel hasarlar bulundurmamakta ve yıllardır terk edilmiş durumdadır. Terk edilmesinden sonra yapıda taşıyıcı sistemin bozulması sonucunda yapıdaki çatı ve tavan örtüsü çökmüştür. Cephe üzerinde bulunan doğramalar, kapı ve korkuluklar özgün haliyle durmaktadır. İç mekân tamamen tahrip olmuş durumundadır.				
Gözlem ve Değerlendirme	Yapı tamamen restore edilmeli, yıkılmış ve harap olan kısımlar onarılması gerekmektedir. Strüktürel sorunlar giderilmeli, kerpiç sıva ve boyasının tamamlanması gerekmektedir. Yapı sahiplerinin de isteği doğrultusunda yapı, asıl işlevini sürdürmelidir.				

KIRSAL MIRAS ENVANTERİ		YAPI		ENVANTER NO: 2	
İli – ilçesi:	D.Azerbaycan - Jolfa	Pafta		Kapı No.	37
Yerleşim adı:	Ushtibin Köyü	Yapı türü		Konut	
Taşıyıcı sistem	Kerpiç yığma sistem	Yapım tarihi		-	
Ortū türü	Kagir düz çatı	Kullanım durumu		Terk edilmiş.	
Plan tipi	Açık çıkmalı(Artırmalı)	Sağlamlık durumu		Harap / Girilemedi	
Kat sayısı	2	Alt yapı	SU ☐ ELEKTRİK ☐ TEL. ☐		
Genel tanım	Köydeki artırmalı yapılardan birisi olan yapı Haras Nehrinin kuzey kıyısına yapılmış iki katlı bir yapıdır. 38. parseldeki yapıya bitişik nizamlı olan bu yapıda katlara bağımsız ve her iki kottan farklı girişlere sahipler. Bu yapıda yerleşimdeki geleneksel yöntem ve malzemeye eğimli arazi üzerine inşa edilmiştir. Yapı yıllardır terk edilmiş ve günümüzde harap durumdadır.				
Yapım tekniği ve malzeme	Yapı moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığmalı taşıyıcı sisteme sahiptir, sıvasız güney cephesi duvarındaki dökülen kerpiç sıvaların altından okunabilmektedir. Binadaki beden taşıyıcı duvarlar hariç diğer duvarlar ve taşıyıcı elemanlar tahrip olup ve yıkılmış durumdadır. Yapının çatısı ve iki kat arasındaki döşeme tamamen çokmuş durumundadır.				
Bezeme	Ahşap kapı, doğramalar ve artırma üzerindeki kesim tekniğiyle bezenmiş ahşap korkulukların büyük bir kısmı bozulmuş ve tahrip olmuştur. Ayrıca güney cephesinde açık çıkmalı artırmadaki bozulmalarda sonucunda çokmuş durumundadır.				
Devşirme malzeme	Devşirme malzeme kullanımına rastlanmamıştır.				
Özgünlük ve Sağlamlık Durumu	Yapı mevcutta ağır strüktürel hasarlar bulundurmamakla ve yıllardır terk edilmiş durumda. Terk edilmesinden sonra yapıda taşıyıcı sistemin bozulması sonucunda yapıdaki çatı ve tavan örtüsü çökmüştür. Cephe üzerinde bulunan doğramalar, kapı ve korkuluklar özgün haliyle harap olmuştur. İç mekân tamamen tahrip olmuş durumda ve yapı her an tamamen çökme tehlikesine sahip.				
Gözlem ve Değerlendirme	Yapı tamamen restore edilip ve yıkılmış ve harap olan kısımların onarılması gerekmektedir. Strüktürel sorunlar giderilmeli, kerpiç sıva ve boyasının tamamlanması gerekmektedir. Yapı sahiplerinin de isteği doğrultusunda yapı, asıl işlevini sürdürmelidir.				

KIRSAL MİRAS ENVANTERİ		YAPI		ENVANTER NO: 3	
İli – ilçesi:	D.Azerbaycan - Jolfa	Pafta		Kapı No.	36
Yerleşim adı:	Ushtibin Köyü	Yapı türü		Konut	
Taşıyıcı sistem	Kerpiç yığma sistem	Yapım tarihi		-	
Ortū türü	Kagir düz çatı	Kullanım durumu		Terk edilmiş.	
Plan tipi	Açık çıkmalı(Artırmalı)	Sağlamlık durumu		Harap / Girilemedi	
Kat sayısı	2	Alt yapı	SU/ ELEKTRİK/		
Genel tanım	Köydeki artırmalı yapılardan birisi olan yapı, Haras Nehrinin kuzey kıyısında yer almaktadır. Köydeki nadir avlulu iki katlı yapıların bir örneği olan bu konut yapısında iki farklı kottan girişe sahiptir. Bu yapı yerleşimdeki geleneksel yöntem ve malzemeyle eğimli arazi üzerine inşa edilmiştir. Yapı yıllardır terk edilmiş ve günümüzde harap durumdadır.				
Yapım tekniği ve malzeme	Yapı moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığmalı taşıyıcı sisteme sahiptir, sıvasız batı ve güney cephesi duvarındaki dökülen kerpiç sıvaların altından okunabilmektedir. Avlun güneyine yapıya sonradan eklenen bir tuğla ek görülmektedir. Yapının tavan, çatı ve iki kat arasındaki döşeme ve tavan çokmuş durumundadır. İç mekandaki duvarlar birçoğu ve taşıyıcı sistem elemanları tahrip olmuş durumdadır.				
Bezeme	Ahşap kapı ve doğramalar haricinde artırma üzerindeki kesim tekniğiyle bezenmiş ahşap korkuluklar mevcuttur. Ayrıca güney cephesinde açık çıkmalı artırma duvarları sıvanmış ve beyaz kireç boyalı olarak görülmektedir.				
Devşirme malzeme	Devşirme malzeme kullanımına rastlanmamıştır.				
Özgünlük ve Sağlamlık Durumu	Yapı mevcutta ağır strüktürel hasarlar bulundurmamakta ve yıllardır terk edilmiş durumdadır. Terk edilmesinden sonra yapıda taşıyıcı sistemin bozulması sonucunda yapıdaki çatı ve tavan örtüsü çökmüştür. Cephe üzerinde bulunan doğramalar, kapı ve korkuluklar özgün haliyle durmaktadır. İç mekân tamamen tahrip olmuş durumundadır.				
Gözlem ve Değerlendirme	Yapı tamamen restore edilip ve yıkılmış ve harap olan kısımların onarılması gerekmektedir. Strüktürel sorunlar giderilmeli, kerpiç sıva ve boyasının tamamlanması gerekmektedir. Yapı sahiplerinin de isteği doğrultusunda yapı, asıl işlevini sürdürmelidir.				

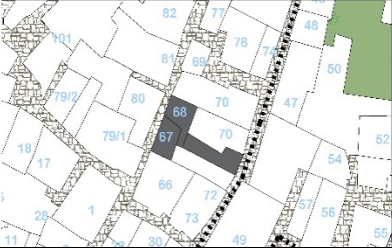
KIRSAL MIRAS ENVANTERİ		YAPI		ENVANTER NO: 4	
İli – ilçesi:	D.Azerbaycan - Jolfa	Pafta		Kapı No.	41
Yerleşim adı:	Ushtibin Köyü	Yapı türü		Konut	
Taşıyıcı sistem	Kerpiç yığma sistem	Yapım tarihi		-	
Ortū türü	Düz çatı	Kullanım durumu		Kullanılıyor / Girilemedi	
Plan tipi	Sofasız	Sağlamlık durumu		İyi	
Kat sayısı	2	Alt yapı	SU/ ELEKTRİK/ TEL. ☐		
Genel tanım	Köydeki yenilenen ve uyumsuz yenilenme görmüş olan yapılardan birisidir. Yapının zemin katı tamamen köydeki geleneksel yöntemlerle yapılmışken bir üst kattaki ek kat tuğla ve çimento harçla inşa edilmiştir. Yapıdaki doğramalar demir ve alüminyum doğramayla değiştirilmiştir. Zemin kattaki bina giriş kapısı, yapının özgün halindeki kapı kullanılmıştır. Zemin kat özgün beden duvarları üzeri çimento kireç sıvayla kapatılmıştır.				
Yapım tekniği ve malzeme	Yapı moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığmalı taşıyıcı sisteme sahiptir ve bir üst katındaki nitelsiz dönem eki olarak tuğla ve betonarme kat eklenmiştir. Yapıdaki zemin kat geleneksel yöntem ve malzemeyle inşa edilmiştir. Ek kat yeniden yapıldığında alt kat beden duvarları üzeri çimento kireç sıvayla kapatılmıştır. Üst kat yenilenirken çatı ahşap direk döşenerek beton kullanılmış ve membran izolasyonla kaplanmıştır.				
Bezeme	Yapıda yenilenen kat, kat müdahalesi ve uyumsuz eklerin yapılmasından dolayı, herhangi bir özgün bezeme mevcut değildir.				
Devşirme malzeme	Devşirme malzeme kullanımına rastlanmamıştır.				
Özgünlük ve Sağlamlık Durumu	Yapıdaki zemin kat özgün olarak kalmış ve üst kat tamamen yenilemiştir. Bunun yanı sıra yapı sağlam olarak konut olarak kullanımına devam edilmektedir. Zemin kat giriş kapısı özgün yapıdan kalan kapı olarak kullanırken tüm doğramalar demir ve alüminyum doğramalarla değiştirilmiştir.				
Gözlem ve Değerlendirme	Yapı tamamen restore edilmeli, ekler tasfiye edilip ve onarılması gerekmektedir. Strüktürel sorunlar giderilmeli, kerpiç sıva ve boyasının tamamlanması gerekmektedir. Yapı sahiplerinin de isteği doğrultusunda yapı, asıl işlevini sürdürmesi gerekiyor.				

KIRSAL MIRAS ENVANTERİ		YAPI		ENVANTER NO: 5	
İli – ilçesi:	D.Azerbaycan - Jolfa	Pafta		Kapı No.	32
Yerleşim adı:	Ushtibin Köyü	Yapı türü	Konut		
Taşıyıcı sistem	Kerpiç yığma sistem	Yapım tarihi	-		
Ortū türü	Kagir düz çatı	Kullanım durumu	Kullanılıyor / Girilemedi		
Plan tipi	Açık çıkmalı(Artırmalı)	Sağlamlık durumu	İyi		
Kat sayısı	2	Alt yapı	SU/ ELEKTRİK/ TEL. ☐		
Genel tanım	Köydeki artırmalı yapılardan birisi olan yapı, tarihi bölge içerisindeki birçok geleneksel yapı gibi açık çıkmalısı zaman içerisinde tahrip ve yok olmuştur. Doğu cephesi üzerindeki çıkma taşıyıcı direkleri gözle görülür şekilde mevcuttur. Köydeki iki katlı yapıların bir örneği olan bu konut yapısında iki farklı kottan parselin doğu ve güneyinden girişe sahiptir. Bu yapı yerleşimdeki geleneksel yöntem ve malzemeye eğimli arazi üzerine inşa edilmiştir.				
Yapım tekniği ve malzeme	Yapı moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığmalı taşıyıcı sisteme sahiptir, doğu, batı ve güney cephesi duvarındaki dökülen kerpiç sıvaların altından okunabilmektedir. Yapının güney kısımlarındaki açık çıkma izleri mevcut. Doğu cephesinde yer alan bu açık çıkma çokmuş durumdadır. Yapının çatısı geleneksel kagir sıvalı düz çatı şeklindedir ve ek olarak membran izolasyon malzemeye kaplanmıştır.				
Bezeme	Ahşap kapı ve doğramalar mevcuttur. Ayrıca doğu cephesinde açık çıkmalı artırma tamamen yıkılmıştır. Pencere boşluklarının kenarı beyaz kireç sıvalı olarak görülmektedir.				
Devşirme malzeme	Devşirme malzeme kullanımına rastlanmamıştır.				
Özgünlük ve Sağlamlık Durumu	Yapıda herhangi bir müdahale söz konusu olmamış ve sadece köy halkı tarafından olan onarım müdahallerine sahiptir. Yapıdaki işlevin sürdürüldüğü için halen günümüzde kullanılmaktadır. Yapının özgün açık çıkmalı kısmının harap olması özgün bir elemanın kaybına sebep olmuştur.				
Gözlem ve Değerlendirme	Yapı tamamen restore edilmeli, yıkılmış ve harap olan kısımlar onarılması gerekmektedir. Strüktürel sorunlar giderilmeli, kerpiç sıva ve boyasının tamamlanması gerekmektedir. Yapı sahiplerinin de isteği doğrultusunda yapı, asıl işlevini sürdürmelidir.				

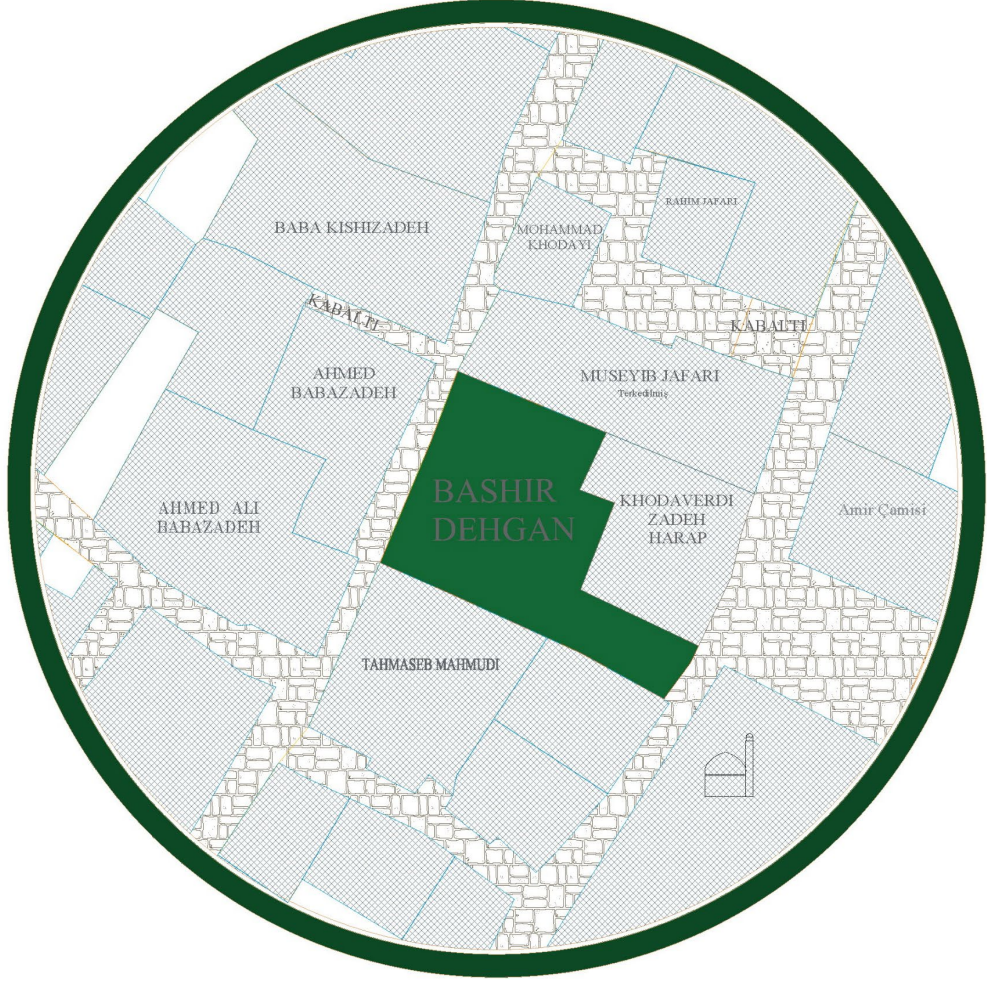
KIRSAL MIRAS ENVANTERİ		YAPI		ENVANTER NO: 6	
İli – ilçesi:	D.Azerbaycan - Jolfa	Pafta		Kapı No.	31
Yerleşim adı:	Ushtibin Köyü	Yapı türü		Konut	
Taşıyıcı sistem	Kerpiç yığma sistem	Yapım tarihi		-	
Ortū türü	Kagir düz çatı	Kullanım durumu		Terk edilmiş	
Plan tipi	Açık çıkmalı(Artırmalı)	Sağlamlık durumu		Harap	
Kat sayısı	2	Alt yapı	SU/ ELEKTRİK/		
Genel tanım	Tarihi bölge içerisindeki birçok geleneksel yapı gibi açık çıkmalısı zaman içerisinde tahrip ve yok olan yapılardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Güney cephe üzerindeki çıkma taşıyıcı direkleri gözle görülür şekilde mevcuttur. Köydeki iki katlı yapıların bir örneği olan bu konut yapısında tek kottan parselin güney cephesinden girişe sahiptir. Bu yapı yerleşimdeki geleneksel yöntem ve malzemeyle eğimli arazi üzerine inşa edilmiştir.				
Yapım tekniği ve malzeme	Yapı moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığmalı taşıyıcı sisteme sahiptir, doğu, batı ve güney cephesi duvarındaki dökülen kerpiç sıvaların altından okunabilmektedir. Yapının güney kısımlarındaki açık çıkma izleri mevcut. Doğu cephesinde yer alan bu açık günümüze kadar sağlam kalmamıştır. Yapının çatısı geleneksel kagir sıvalı düz çatı şeklindedir ve kısmi olarak dökülmeler söz konusudur.				
Bezeme	Ahşap kapı ve doğramalar mevcuttur. Ayrıca güney cephesinde açık çıkmalı artırma tamamen yıkılmıştır. Pencere boşluklarının kenarı beyaz kireç sıvalı olarak görülmektedir. Ve zaman içerisinde bu bezemeler yok olmuştur.				
Devşirme malzeme	Devşirme malzeme kullanımına rastlanmamıştır.				
Özgünlük ve Sağlamlık Durumu	Yapıda herhangi bir müdahale söz konusu olmamış ve sadece ev sakinleri terk etmeden öncesine kadar olan onarım ve müdahiller söz konusudur. Yapının özgün açık çıkmalı kısmının harap olması özgün bir elemanın kaybına sebep olmuştur. Yapının mevcutta ağır strüktürel hasarlar bulunmaktadır. Terk edilmesinden sonra yapıda taşıyıcı sistemin bozulması sonucunda yapıdaki çatı ve tavan örtüsü çökmüştür. Cephe üzerinde bulunan doğramalar, kapı ve korkuluklar özgün haliyle harap olmuştur. İç mekân tamamen tahrip olmuş durumunda ve yapı her an tamamen çökme tehlikesine sahip.				
Gözlem ve Değerlendirme	Yapı tamamen restore edilmeli, yıkılmış ve harap olan kısımlar onarılması gerekmektedir. Strüktürel sorunlar giderilmeli, kerpiç sıva ve boyasının tamamlanması gerekmektedir. Yapı sahiplerinin de isteği doğrultusunda yapı, asıl işlevini sürdürmelidir.				

KIRSAL MIRAS ENVANTERİ		YAPI		ENVANTER NO: 7	
İli – ilçesi:	D.Azerbaycan - Jolfa	Pafta		Kapı No.	30
Yerleşim adı:	Ushtibin Köyü	Yapı türü	Konut		
Taşıyıcı sistem	Kerpiç yığma sistem	Yapım tarihi	-		
Ortū türü	Kagir düz çatı	Kullanım durumu	Terk edilmiş		
Plan tipi	Açık çıkmalı(Artırmalı)	Sağlamlık durumu	Harap		
Kat sayısı	2	Alt yapı	SU/ ELEKTİRLİK/		
Genel tanım	Köydeki parselin batısından girişe sahip iki katlı yapıların bir örneği olan bu konut yapısında on parsel olan açık çıkmalı yapılar arasındadır. Bu yapı yerleşimdeki geleneksel yöntem ve malzemeyle eğimli arazi üzerine inşa edilmiştir. Yıllar önce terk edilen bu yapıda gözle görünür şekilde strüktür ve taşıyıcı sistemde yıpranmalar ve hasarlar söz konusudur. Çatı ve iç mekânın tamamen tahrip olmuş durumdadır.				
Yapım tekniği ve malzeme	Yapı moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığmalı taşıyıcı sisteme sahiptir, doğu, batı ve güney cephesi duvarındaki dökülen kerpiç sıvaların altından okunabilmektedir. Yapının güney kısımlarındaki on parsel çatısı üzerine kurulan açık çıkma mevcut. Doğu cephesinde yer alan bu açık günümüze yok olmak üzeredir. Yapının çatısı geleneksel kagir sıvalı düz çatı şeklindedir ve büyük bir kısmında dökülmeler söz konusudur.				
Bezeme	Ahşap kapı ve doğramalar mevcuttur. Ayrıca güney cephesinde açık çıkma yıkılmıştır. Pencere boşluklarının kenarı beyaz kireç sıvalı olarak görülmektedir. Ve zaman içerisinde bu bezemeler yok olmuştur.				
Devşirme malzeme	Devşirme malzeme kullanımına rastlanmamıştır.				
Özgünlük ve Sağlamlık Durumu	Yapıda herhangi bir müdahale söz konusu olmamış ve sadece ev sakinleri terk etmeden öncesine kadar olan onarım ve müdahiller söz konusudur. Yapının özgün açık çıkmalı kısmının harap olması özgün bir elemanın kaybına sebep olmuştur. Yapının mevcutta ağır strüktürel hasarlar bulunmaktadır. Terk edilmesinden sonra yapıda taşıyıcı sistemin bozulması sonucunda yapıdaki çatı ve tavan örtüsü çökmüştür. Cephe üzerinde bulunan doğramalar, kapı ve korkuluklar özgün haliyle harap olmuştur. İç mekân tamamen tahrip olmuş durumunda ve yapı her an tamamen çökme tehlikesine sahip.				
Gözlem ve Değerlendirme	Yapı tamamen restore edilip ve yıkılmış ve harap olan kısımlar onarılması gerekmektedir. Strüktürel sorunlar giderilmeli, kerpiç sıva ve boyasının tamamlanması gerekmektedir. Yapı sahiplerinin de isteği doğrultusunda yapı, asıl işlevini sürdürmelidir.				

KIRSAL MIRAS ENVANTERİ		YAPI		ENVANTER NO: 8	
İli – ilçesi:	D.Azerbaycan - Jolfa	Pafta		Kapı No.	72
Yerleşim adı:	Ushtibin Köyü	Yapı türü		Konut	
Taşıyıcı sistem	Kerpiç yığma sistem	Yapım tarihi		-	
Ortū türü	Kagir düz çatı	Kullanım durumu		Kullanılıyor / Girilemedi	
Plan tipi	Açık çıkmalı(Artırmalı)	Sağlamlık durumu		İyi	
Kat sayısı	2	Alt yapı	SU/ ELEKTRİK/ TEL. ☐		
Genel tanım	Köy geleneksel plan tipi iki katlı açık çıkmalı yapılardan bir örneğidir. Yapı güney cephesinden tek girişli taşlıktan yaşam alanına sirkülasyonda olan bir plana sahiptir. Yapıdaki doğu tarafında uyumsuz ve muhdes malzemeyle yenilenmiş olduğu görülmektedir. Sokaktan binaya giriş kapısı ve açık çıkmadaki kapı muhdes demir kapılarla değiştirilmiştir. Yapı köydeki geleneksel yapım yöntemi ve malzemeleriyle yapılmıştır.		 		
Yapım tekniği ve malzeme	Yapı moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığmalı taşıyıcı sisteme sahiptir. Yapının güney kısımlarındaki on parsel çatısı üzerine kurulan açık çıkma mevcut ve bu açık çıkma ahşap direklerle taşınmaktadır. Yapının çatısı geleneksel kagir sıvalı düz çatı şeklindedir. Yapıda dökülen kagir sıvalar yerine kireç sıvayla tamamlanmıştır. Açık çıkmanın üst örtüsünü taşıyan sütuna ek sütun yapılarak strüktürel sorunlar geçici olarak engellenmiştir.				
Bezeme	Ahşap kapı ve doğramaların yanı sıra açık çıkmadaki korkuluklar basit kesim yöntemiyle yapılmıştır. Batı cephesinde pencere boşluklarının kenarı beyaz kireç sıva yapılmıştır.				
Devşirme malzeme	Devşirme malzeme kullanımına rastlanmamıştır.				
Özgünlük ve Sağlamlık Durumu	Yapının özgün açık çıkmalı özgün bir elemanın kaybına sebeptir. Cephe üzerinde bulunan doğramalar, kapı ve korkuluklar özgün haliyle mevcuttur. Yapının batı kısmı muhdes malzemeyle tekrardan yapılmıştır. Giriş kapısı ahşap özgün kapı yerine muhdes demir kapı kullanılmıştır. Bunun yanı sıra açık çıkma ve yaşam alanının arasında yer alan kapı ahşap özgün kapı yerine demir kapı takılmıştır. Bunun haricinde binadaki tüm kapı ve doğramalar özgün haliyle durmaktadır.				
Gözlem ve Değerlendirme	Yapı tamamen restore edilmeli, uyumsuz malzemeyle yenilenmiş kısımlar ve ekler geleneksel yöntem ve malzemeyle tamamlanması gerekmektedir. Strüktürel sorunlar giderilmeli, cephe üzerindeki kerpiç sıva ve korkulukların geleneksel boyası yenilenmesi gerekmektedir. Yapı sahiplerinin de isteği doğrultusunda yapı, asıl işlevini sürdürmelidir.				

KIRSAL MİRAS ENVANTERİ		YAPI		ENVANTER NO: 9	
İli – ilçesi:	D.Azerbaycan - Jolfa	Pafta		Kapı No.	67-68
Yerleşim adı:	Ushtibin Köyü	Yapı türü		Konut	
Taşıyıcı sistem	Kerpiç yığma sistem	Yapım tarihi		-	
Ortū türü	Kagir düz çatı	Kullanım durumu		Kullanılıyor / Girildi	
Plan tipi	Açık çıkmalı(Artırmalı)	Sağlamlık durumu		Kötü	
Kat sayısı	2	Alt yapı	SU/ ELEKTRİK/		
Genel tanım	İlk bakışta köydeki uyumsuz ve yeni malzemeli eklerle görülen bu yapının yanı başında köyün en eski geleneksel yapılarından biri yer almaktadır. Buneğe diye adlandırılan bu yapı 68. parselin en arka kısmında yer almaktadır. 67. Parselde ek özgün olmayan malzemelerle eklere sahip olan yapının ve Buneğe yapısının da girişleri sokaktan çift kanatlı özgün ahşap kapı üzerinden olsa da değişen yapı tipi 67.parselde sokaktan basamaklarla yandan giriş sağlanmıştır.				
Yapım tekniği ve malzeme	Yapı moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığmalı taşıyıcı sisteme sahiptir. Yapıda 67.parselde üst katında yeni uyumsuz malzemelerle tekrardan yenilenmiştir. 68.parsel yer alan depo yapısının çatısı üzerine kurulan açık çıkma mevcutmuş. Yapının çatısı geleneksel kagir sıvalı düz çatı şeklindedir. Yapıda dökülen kagir sıvalar yerine kireç sıvayla tamamlanmıştır. Buneğe yapısının taşıyıcı sistemi geleneksel yöntem ve malzemeyle yapılmış.				
Bezeme	Ahşap doğrama ve kapıların haricinde Buneğe yapısında yer alan oyma teknikli sütun başları mevcuttur.				
Devşirme	Devşirme malzeme kullanımına rastlanmamıştır.				
Özgünlük ve Sağlamlık Durumu	67.parselde uyumsuz malzemeli yenilemeler ve ekler görülmektedir. Bunun haricinde kapı ve doğramaların ahşap özgün hali mevcuttur. Buneğe yapısı tamamen özgün sütun başları ve yapısıyla ağır strüktür sorunlara sahiptir. Birkaç taşıyıcı direğin taşıyıcı tavan sisteminde kısmi yıkım ve arızaya sebep olmaktadır. Acil müdahale olunmadığı takdirde bu özgün ve nadir Buneğe yapısı kısa süre de yok olması muhtemeldir.				
Gözlem ve Değerlendirme	Buneğe yapısındaki strüktür sorunları giderilmeli ve dökülen kagir ve kerpiç kısımlar tamamlanmalıdır. Tekrar işlevsel olarak yaşam alanının bir parçası olarak işlevini sürdürmelidir. Yapı tamamen restore edilip ve uyumsuz malzemeyle yenilenmiş kısımlar ve ekler geleneksel yöntem ve malzemeyle tamamlanması gerekmektedir. Strüktürel sorunlar giderilmeli, cephe üzerindeki kerpiç sıvaların yenilenmesi gerekmektedir. Yapı sahiplerinin de isteği doğrultusunda yapı, asıl işlevini sürdürmelidir.				

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-İRAN

BİNA KOMŞU İLİŞKİSİ

SCAL

1/250

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KONU: DEHGAN

PAFTA: VAZİYET PLAN

PAFTA NO:

ADRES: IRAN

KENT: JOLFA

İLÇE: NÖCE MEHR

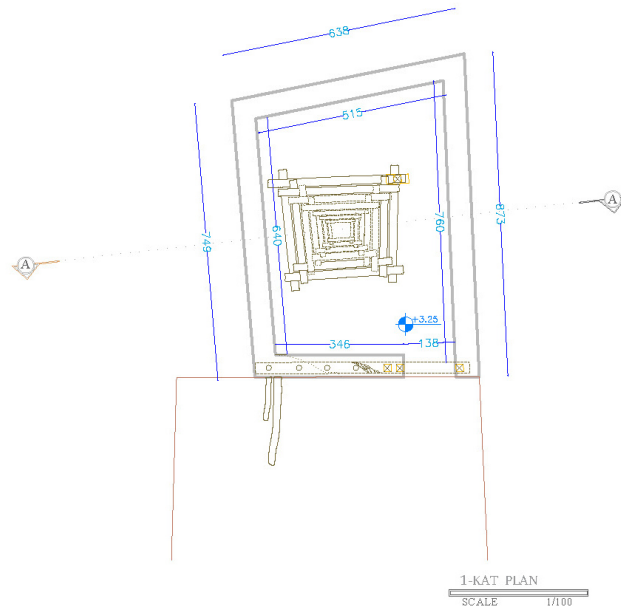
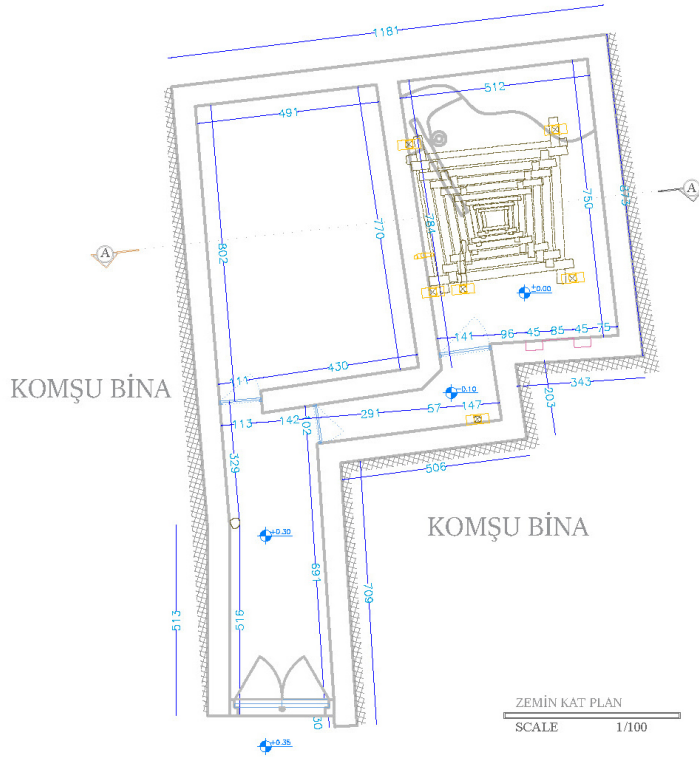
TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU

HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

ÖLÇEK:

1:100

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-IRAN

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KONU: DEHGAN

PAFTA: KAT PLANLARI

PAFTA NO:

ADRES: IRAN

KENT: JOLFA

İLÇE: NÖCE MEHR

TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU
HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

ÖLÇEK:

1:100

Technical drawing of a wooden frame assembly, likely for a window or door. The drawing shows a perspective view of the frame, with dimensions and labels indicating its construction.

Dimensions:

- Overall width: 638
- Overall height: 749
- Inner width: 515
- Inner height: 640
- Distance from top edge to first horizontal member: 60
- Distance from bottom edge to first horizontal member: 138
- Distance from left edge to first vertical member: 346
- Distance from right edge to first vertical member: 138

Labels:

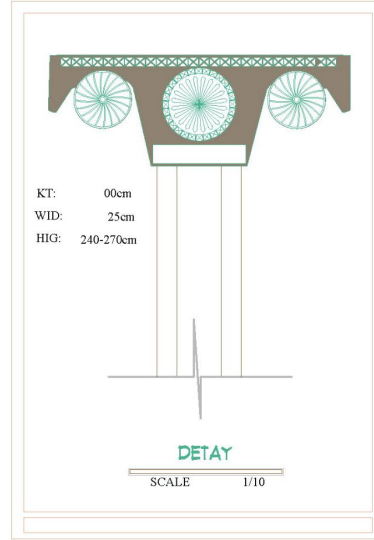
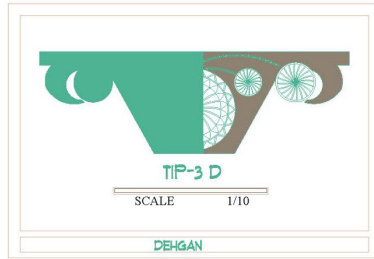
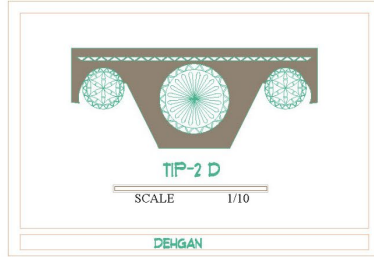
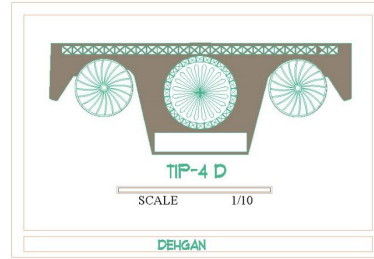
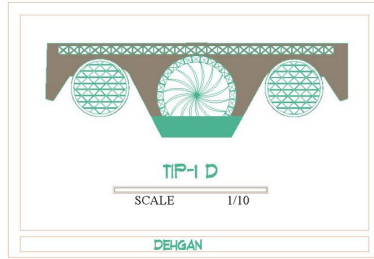
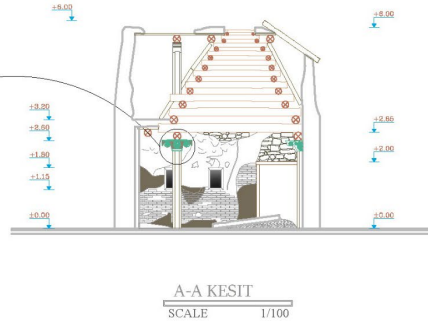
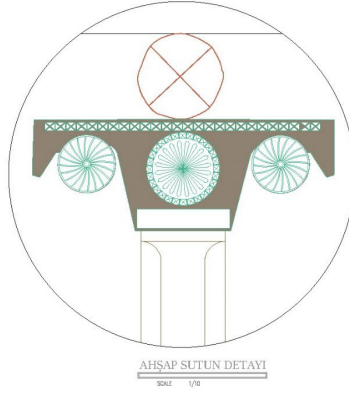
- 1**, **2**, **3**: Circled numbers indicating different parts or sections of the frame.
- A**, **B**, **C**: Letters in circles indicating specific points or details on the frame.

The drawing includes a small detail view of a corner joint, labeled **A**, showing the assembly of two wooden members.

1:100

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-IRAN

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KONU: DEHGAN

PAFTA: KESIT-DETAY

PAFTA NO:

ADRES: IRAN

KENT: JOLFA

İLÇE: NÖCE MEHR

TEZ DANIŞMANI:

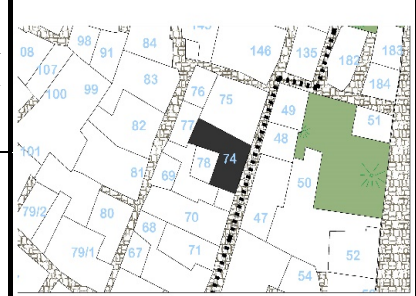
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU

HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

ÖLÇEK:

1:100

KIRSAL MIRAS ENVANTERİ		YAPI		ENVANTER NO: 10	
İli – ilçesi:	D.Azerbaycan - Jolfa	Pafta		Kapı No.	74
Yerleşim adı:	Ushtibin Köyü	Yapı türü	Konut		
Taşıyıcı sistem	Kerpiç yığma sistem	Yapım tarihi	-		
Ortū türü	Kagir düz çatı	Kullanım durumu	Kullanılıyor / Girilmedi		
Plan tipi	Açık çıkmalı(Artırmalı)	Sağlamlık durumu	Orta		
Kat sayısı	2	Alt yapı	SU/ ELEKTRİK/		
Genel tanım	Yapı köyün geleneksel yöntemdeki parselin köşesinden açık çıkmalı plan şemasında ve geleneksel yöntem ve malzemelerle inşa edilmiştir. Güney cepheden küçük bir avluya girişten yaşam alanına ve zemin katta yer alan ahır ve depo gibi kısımlara ulaşım sağlanmaktadır. Güney cephe sokak üzerinde yeni bir ek yapı yapılmış olduğu gözükmemedir. Yapı kagir ve kerpiç sıvalı düz çatı sistemine sahiptir. Yapıdaki güney cephesinde çimento sıvanmış olmaktadır.				
Yapım tekniği ve malzeme	Yapı moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığmalı taşıyıcı sisteme sahiptir. Yapım tekniği tamamen köydeki geleneksel yapım ve inşaat tekniklerine uygun yapılmıştır. Güney cephesindeki zemin kat duvarları çimento ve kireç sıvayla sıvanmıştır. Geleneksel bir yöntem olan pencere boşluğu etrafının sıvama tekniğini kireç sıvayla yenilenmiştir.				
Bezeme	Ahşap doğrama, kapıların ve korkuluklar özgün ahşap halile yapıda görülmektedir. Parselin on doğu kösesinde yer alan açık çıkma korkulukları geleneksel basit kesme tekniği ile yapılmıştır.				
Devşirme malzeme	Devşirme malzeme kullanımına rastlanmamıştır.				
Özgünlük ve Sağlamlık Durumu	Yapıda mevcut olan kısmı strüktürel sorunları mevcut ve ceplerdeki çatlaklar da görmek mümkündür. Muhdes malzemeyle yapılan sıvalar haricince bina uyumlu ve özgün olmayan bir işlev yapılmamıştır. Güney cephesinde yer alan ek yapı sonradan inşa edilmiştir. Yapıdaki korkuluk, doğrama ve kapılar özgün ahşap halleriyle mevcuttur.				
Gözlem ve Değerlendirme	Yapıdaki kısmı uyumsuz malzemeyle yenilenmiş kısımlar ve ekler geleneksel yöntem ve malzemeyle tamamlanması gerekmektedir. Strüktürel sorunlar giderilmeli, cephe üzerindeki kerpiç sıvaların yenilenmesi gerekmektedir. Yapı sahiplerinin de isteği doğrultusunda yapı, asıl işlevini sürdürmelidir.				

KIRSAL MIRAS ENVANTERİ		YAPI		ENVANTER NO: 11	
İli – ilçesi:	D.Azerbaycan - Jolfa	Pafta		Kapı No.	75
Yerleşim adı:	Ushtibin Köyü	Yapı türü		Konut	
Taşıyıcı sistem	Kerpiç yığma sistem	Yapım tarihi		-	
Ortū türü	Düz çatı	Kullanım durumu		Kullanılıyor / Girildi	
Plan tipi	Açık çıkmalı(Artırmalı)	Sağlamlık durumu		Harap	
Kat sayısı	2	Alt yapı	SU/ ELEKTRİK/ TEL. ☐		
Genel tanım	Köydeki yenilenen ve uyumsuz yenilenme görmüş olan yapılardan birisidir. Yapının zemin katı tamamen köydeki geleneksel yöntemlerle yapılmışken bir üst kattaki ek kat tuğla ve çimento harçla inşa edilmiştir. Yapıdaki doğramalar demir ve alüminyum doğramayla değiştirilmiştir. Zemin kattaki bina giriş kapısı yapının özgün halindeki kapı kullanılmıştır. Zemin kat özgün beden duvarları üzeri çimento kireç sıvayla kapatılmıştır.				
Yapım tekniği ve malzeme	Yapı moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığmalı taşıyıcı sisteme sahiptir ve bir üst katındaki nitelsiz dönem eki olarak tuğla ve betonarme kat eklenmiştir. Yapıdaki zemin kat geleneksel yöntem ve malzemeye inşa edilmiştir. Ek kat yeniden yapıldığında alt kat beden duvarları üzeri çimento kireç sıvayla kapatılmıştır. Üst kat yenilenirken çatı ahşap direk döşenerek beton kullanılmış ve membran izolasyonla kaplanmıştır.				
Bezeme	Yapıda yenilenen kat kat müdahalesi ve uyumsuz eklerin yapılmasından dolayı herhangi bir özgün bezeme mevcut değildir.				
Devşirme malzeme	Devşirme malzeme kullanımına rastlanmamıştır.				
Özgünlük ve Sağlamlık Durumu	Yapıdaki zemin kat özgün olarak kalmış ve üst kat tamamen yenilemiştir. Bunun yanı sıra yapı sağlam olarak konut olarak kullanımına devam edilmektedir. Zemin kat giriş kapısı özgün yapıdan kalan kapı olarak kullanırken tüm doğramalar demir ve alüminyum doğramalarla değiştirilmiştir.				
Gözlem ve Değerlendirme	Yapı tamamen restore edilmeli, ekler tasfiye edilip ve onarılması gerekmektedir. Strüktürel sorunlar giderilmeli, kerpiç sıva ve boyasının tamamlanması gerekmektedir. Yapı sahiplerinin de isteği doğrultusunda yapı, asıl işlevini sürdürmesi gerekiyor.				

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-IRAN

BİNA KOMŞU İLİŞKİSİ

SCALE

1/250

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KONU: KHODA VERDI ZADEH

ADRES: IRAN

PAFTA: VAZİYET PLAN

KENT: JOLFA

PAFTA NO:

İLÇE: NÖCE MEHR

TEZ DANIŞMANI:

Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU

HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

ÖLÇEK:

1:250

Architectural floor plan of a building with dimensions and labels. The plan shows a complex layout with multiple rooms and corridors. Dimensions are provided in millimeters (mm) and meters (m). The plan is labeled with 'KOMŞU BİNA' (Neighboring Building) at the top and bottom. The plan includes a grid system with letters A through H and numbers 1 through 6. The plan also shows a staircase and a central corridor. The dimensions are as follows:

- Overall width: 973 mm
- Overall height: 1302 mm
- Room dimensions (approximate):
 - Top left: 469 mm x 299 mm
 - Top right: 355 mm x 400 mm
 - Bottom left: 520 mm x 619 mm
 - Bottom right: 520 mm x 695 mm
- Corridor dimensions (approximate):
 - Top: 262 mm x 110 mm
 - Bottom: 219 mm x 110 mm
- Staircase dimensions (approximate): 60 mm x 120 mm

The plan is labeled with 'KOMŞU BİNA' (Neighboring Building) at the top and bottom. The plan includes a grid system with letters A through H and numbers 1 through 6. The plan also shows a staircase and a central corridor. The dimensions are as follows:

- Overall width: 973 mm
- Overall height: 1302 mm
- Room dimensions (approximate):
 - Top left: 469 mm x 299 mm
 - Top right: 355 mm x 400 mm
 - Bottom left: 520 mm x 619 mm
 - Bottom right: 520 mm x 695 mm
- Corridor dimensions (approximate):
 - Top: 262 mm x 110 mm
 - Bottom: 219 mm x 110 mm
- Staircase dimensions (approximate): 60 mm x 120 mm

SCALE 1/100

M İ M A R S İ N A N
G Ü Z E L S A N A T L A R
Ü N İ V E R S İ T E S İ

KONU: KHODA VERDI ZADEH
PAFTA: ZEMİN KAT PLANI
PAFTA NO:

ADRES: IRAN

KENT: JOLFA

ILÇE: NÖCE MEHR

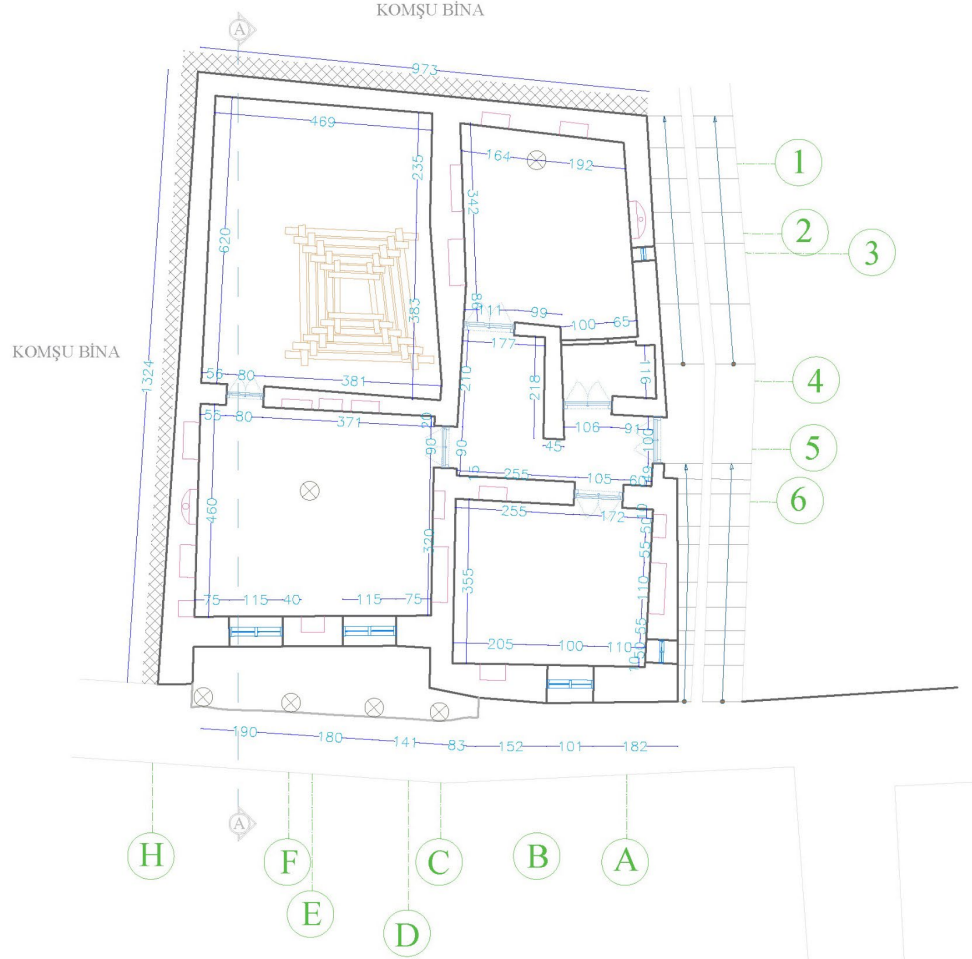
TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU

HAZIRLAYAN: NIMA SAMANIFAR

ÖLÇEK:

1:100

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-IRAN

1 KAT PLAN

SCALE 1/100

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

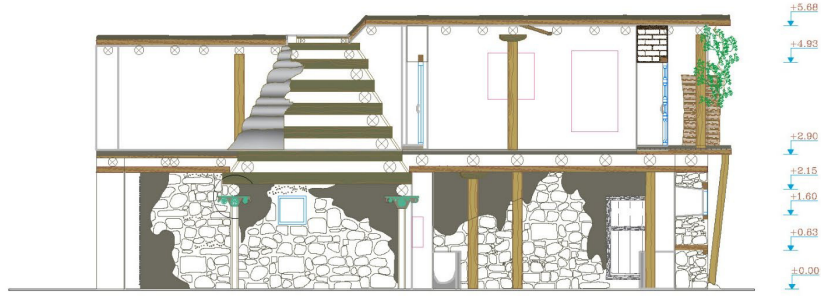
KONU: KHODA VERDI ZADEH
PAFTA: 1 - KAT PLAN
PAFTA NO:

ADRES: IRAN
KENT: JOLFA
İLÇE: NÖCE MEHR

TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU
HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

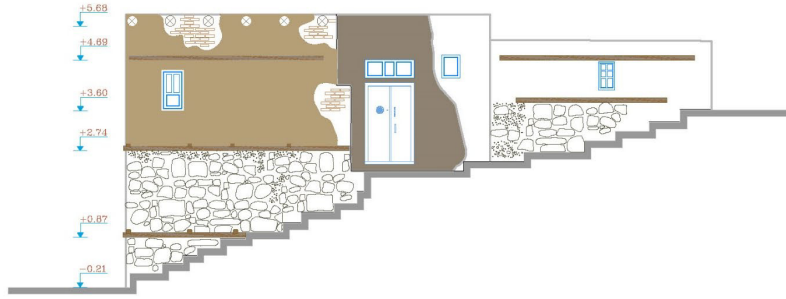
ÖLÇEK:
1:100

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-IRAN

A-A KESİTİ

SCALE 1/100

KUZEY CEPHESİ

SCALE 1/100

DOĞU CEPHESİ

SCALE 1/100

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

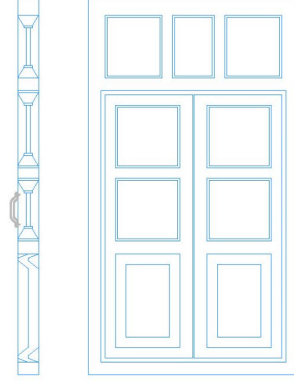
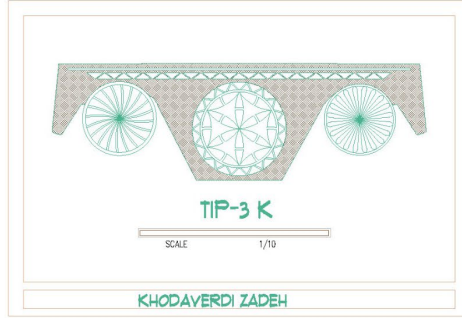
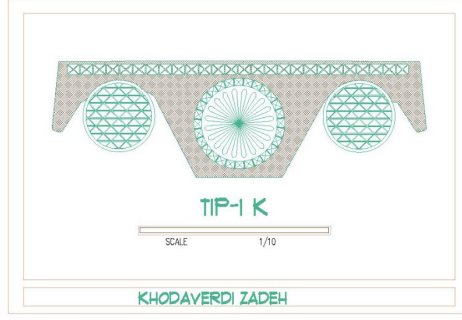
KONU: KHODA VERDİ ZADEH
PAFTA: ZEMİN KAT PLAN
PAFTA NO:

ADRES: IRAN
KENT: JOLFA
İLÇE: NÖCE MEHR

TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU
HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

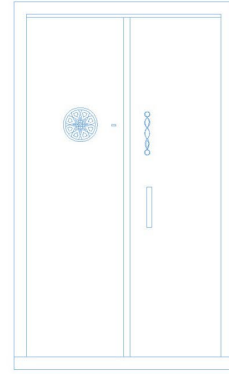
ÖLÇEK:
1:100

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-IRAN

DOĞRAMA DETAYI

SCALE 1/25

KAPI DETAYI

SCALE 1/25

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

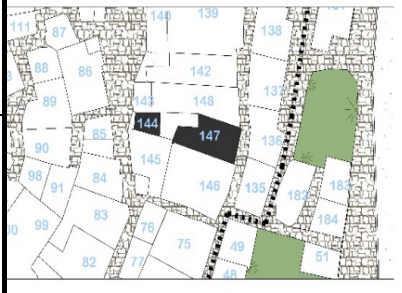
KONU: KHODA VERDI ZADEH
PAFTA: ZEMİN KAT PLAN
PAFTA NO:

ADRES: IRAN
KENT: JOLFA
İLÇE: NÖCE MEHR

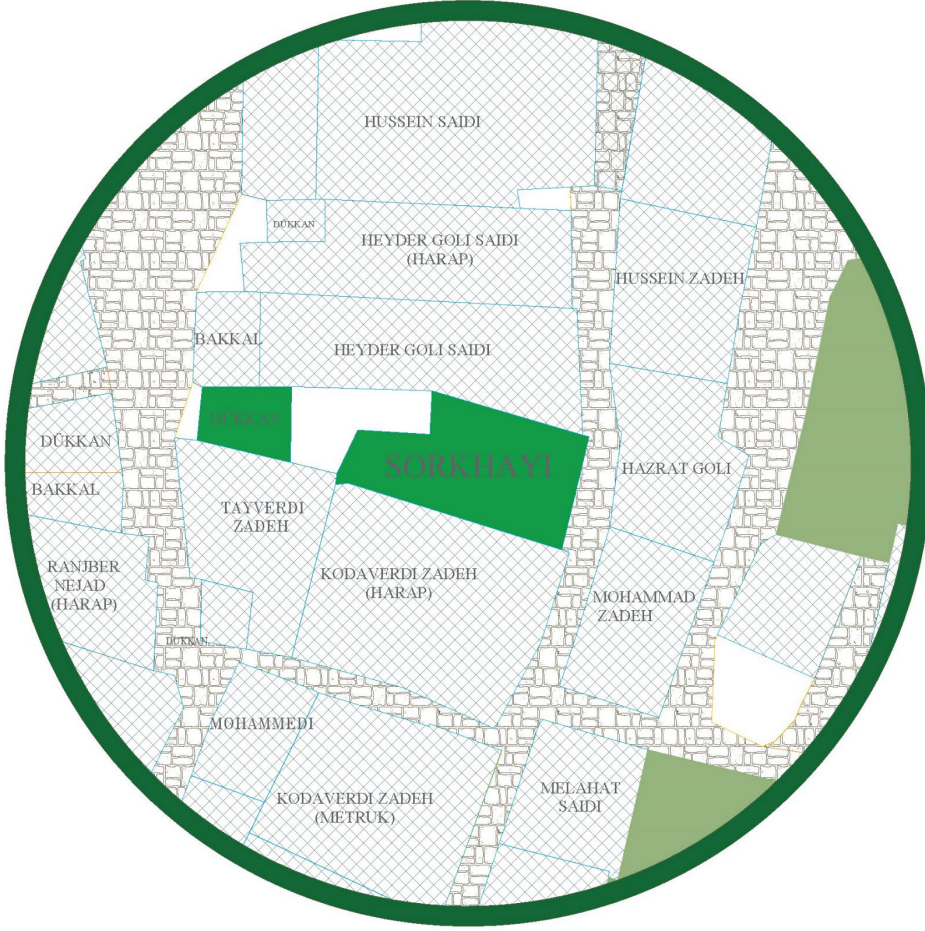
TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU
HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

ÖLÇEK:
1:10
1:25

KIRSAL MIRAS ENVANTERİ		YAPI		ENVANTER NO: 12	
İli – ilçesi:	D.Azerbaycan - Jolfa	Pafta		Kapı No.	76
Yerleşim adı:	Ushtibin Köyü	Yapı türü		Konut	
Taşıyıcı sistem	Kerpiç yığma sistem	Yapım tarihi		-	
Ortū türü	Düz çatı	Kullanım durumu		Kullanılıyor / Girilmedi	
Plan tipi	Açık çıkmalı(Artırmalı)	Sağlamlık durumu		Orta	
Kat sayısı	2	Alt yapı	SU/ ELEKTRİK/		
Genel tanım	Parselin doğu kösesinden açık çıkmalı bir plan tipine sahip 2 katlı geleneksel yapım ve malzemeyle inşa edilmiştir. Yapıya parselin doğu ve kuzey cephesinden iki farklı kottan giriş mevcut. Alt kottaki komşu yapısının çatısına açık çıkmaya sahip olan bu yapıda açık çıkma korkulukları ve cephe sıvası muhdes malzemeyle yenilenmiş olduğu görülmektedir. Yapıda diğer kapı ve doğramalar özgün ahşap halile korunmaktadır.				
Yapım tekniği ve malzeme	Yapı moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığmalı taşıyıcı sisteme sahiptir. Yapının doğu kısmındaki üst katından niteliksiz dönem eki olarak tuğla ve betonarme kat eklenmiştir. Yapıdaki zemin ve parselin doğu tarafı geleneksel yöntem ve malzemeyle inşa edilmiştir. Ek kat yeniden yapıldığında alt kat beden duvarları üzeri çimento kireç sıvayla kapatılmıştır. Ek olarak çatı izolasyonu için membran kaplanmıştır. Yapının eski açık çıkması günümüzde yok olmuştur.				
Bezeme	Yapıda yenilenen kat kat müdahalesi ve uyumsuz eklerin yapılmasından dolayı herhangi bir özgün bezeme mevcut değildir. Sadece doğu kısmındaki pencere ve ahşap kapılar özgün haliyle mevcuttur.				
Devşirme malzeme	Devşirme malzeme kullanımına rastlanmamıştır.				
Özgünlük ve Sağlamlık Durumu	Yapıda kısmı batı taraftaki üst kattaki ek hariç yapı özgün olarak kalmıştır. Bunun yanı sıra yapı sağlam olarak konut olarak kullanımına devam edilmektedir. Yapının batısında komşu çatısına açılan açık çıkma tamamen muhdes malzemeyle tekrardan yapılmış olup eski özgün açık çıkma günümüzde mevcut değildir. Kapı ve doğramalar ahşap özgün haliyle korunmaktadır.				
Gözlem ve Değerlendirme	Yapı tamamen restore edilmeli, ekler tasfiye edilip ve onarılması gerekmektedir. Strüktürel sorunlar giderilmeli, kerpiç sıva ve boyasının tamamlanması gerekmektedir. Yapı sahiplerinin de isteği doğrultusunda yapı, asıl işlevini sürdürmesi gerekiyor.				

KIRSAL MIRAS ENVANTERİ		YAPI		ENVANTER NO: 13	
İli – ilçesi:	D.Azerbaycan - Jolfa	Pafta		Kapı No.	147-144
Yerleşim adı:	Ushtibin Köyü	Yapı türü	Konut - Atölye		
Taşıyıcı sistem	Kerpiç yığma sistem	Yapım tarihi	1822		
Ortū türü	Düz çatı	Kullanım durumu	Kullanılıyor / Girildi		
Plan tipi	Açık çıkmalı - Avlulu	Sağlamlık durumu	Orta		
Kat sayısı	2	Alt yapı	SU/ ELEKTRİK/		
Genel tanım	Köydeki geleneksel yapıların tarihi değeri sahip 2 katlı ahır ve yaşam alanının aynı kotta girişli olarak inşa edilmiştir. Yapının inşa tarihi Safevi dönemine ait olduğu giriş kapısı üzerindeki taş yazıttan kesin olarak bilinmektedir. Yapının zemin katındaki ahşap oymalı sütun başlıkları mevcuttur. Köydeki nadir avluya sahip yapılardan biri olan Sorkhayı evi günümüze kadar özgün haliyle korunmuş olarak gelmiştir. Parselin kuzey kısmında yer alan 144 parsel yapıya ait olan atölye olarak mevcut ve iki yapı arasındaki iletişim avlu üzerinden yapılmaktadır.				
Yapım tekniği ve malzeme	Yapı moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığmalı taşıyıcı sisteme sahiptir. Zemin kattaki strüktürel sorunlardan dolayı binada sehim ve temel kaymalarına sebebiyet vermiş durumadır. Bu sorunu alt kattaki depo ve ahır alanında yapılan tuğla takviye duvarlarla geçici olarak kontrol altına alınmıştır. Yapıdaki güney cephesinde yer alan açık çıkma yok olup sadece taşıyıcı elemanların izleri görülmektedir.				
Bezem e	Yapıdaki doğramalar, kapılar ve ahşap sütun başlıkları tamamen özgün halini korumaktadır. Güney cephesindeki kagir ve kerpiç sıvalı olan kısımlarda kısmı dökülmeler mevcut.				
Devşirme malzeme	Yapı girişindeki taş yazıt 1606-1617 yılları arasında hükümdarlık süren Mohhamed Khoda-bende'ye atıf edilmiş olmasına rağmen ahşap tabla üzerinde 1822 yılı görülmektedir. Bu iki tarihin birbiriyle uyumsuz olması taş yazıtın devşirme olma ihtimalini ortaya koymaktadır.				
Özgünlük ve Sağlamlık Durumu	Yapı birçok kısmıyla özgün halini korumaktadır. Bunun yanı sıra birçok kısımda hasarlar mevcut olsa da yapılan çok fazla müdahille olmamıştır. Yapı statik ve strüktürel sorunlar mevcut. Özellikle yapının güney cephesinde meydana gelmiş sehim ve eğim söz konusu ve gözle görülmektedir. Bunun yanı sıra giriş kapısının üstünde bulunan taş yazıt levha özgünlük ve tarihi değere sahiptir. Bunun yanı sıra köy geleneksel yerleşiminde avluya sahip nadir yapılardan biridir.				
Gözlem ve Değerlendirme	Yapı tamamen restore edilmeli, ekler tasfiye edilip ve onarılması gerekmektedir. Strüktürel sorunlar giderilmeli, gerekli güçlendirmelerin yapılması gerekmektedir. Kerpiç sıva ve boyasının tamamlanması gerekmektedir. Günümüzde sadece izleri mevcut olan açık çıkma kısmı tekrardan onarılıp yapılması gerekmektedir. Yapı sahiplerinin de isteği doğrultusunda yapı, asıl işlevini sürdürmesi gerekiyor.				

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-IRAN

BİNA KOMŞU İLİŞKİSİ

SCAL

1/250

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KONU: SORKHAYI

ADRES: IRAN

TEZ DANIŞMANI:

Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU

ÖLÇEK:

PAFTA: VAZİYET PLAN

KENT: JOLFA

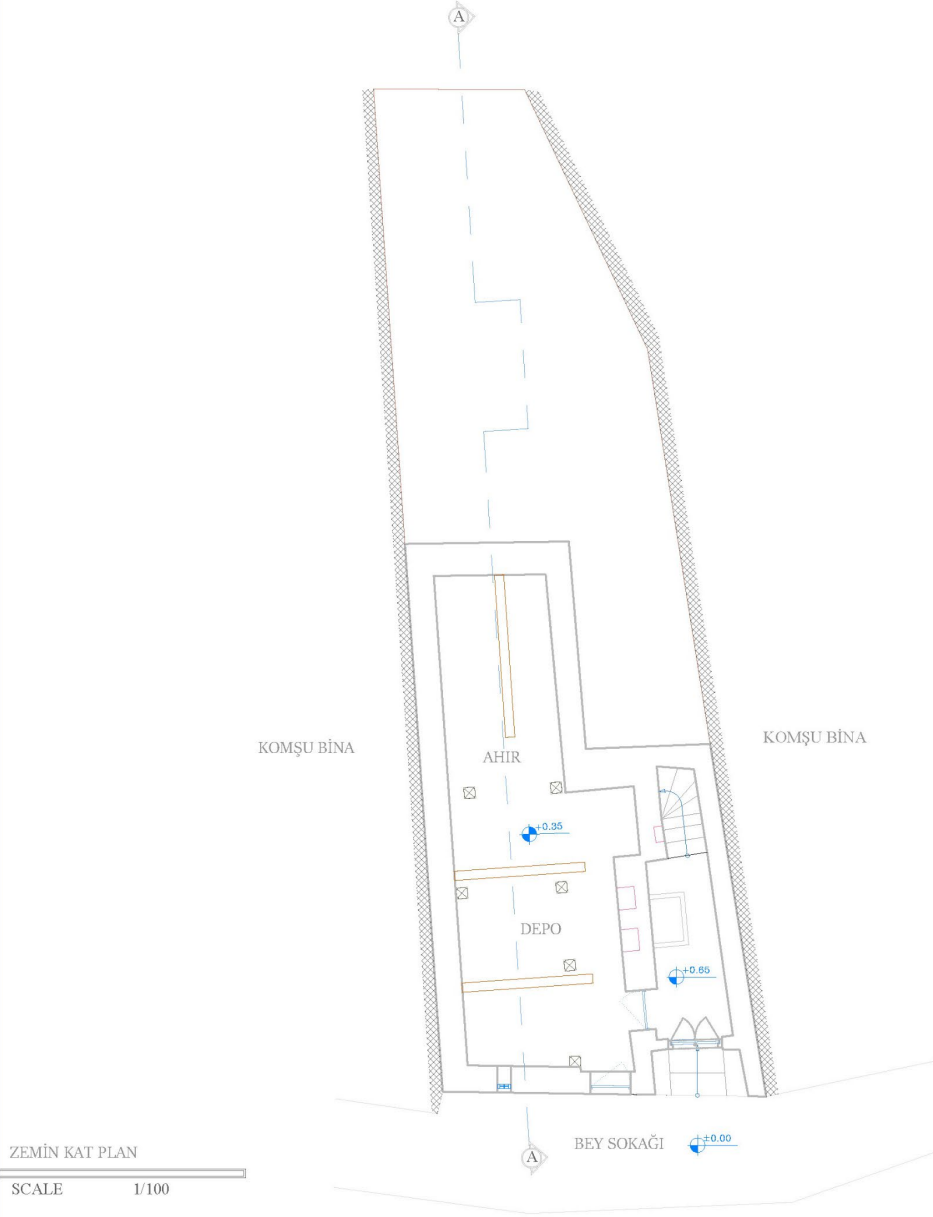
HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

1:250

PAFTA NO:

İLÇE: NÖCE MEHR

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-IRAN

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KONU: SORKHAYI

PAFTA: ZEMİN KAT PLAN

PAFTA NO:

ADRES: IRAN

KENT: JOLFA

İLÇE: NÖCE MEHR

TEZ DANIŞMANI:

Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU

HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

ÖLÇEK:

1:100

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-IRAN

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KONU: SORKHAYI

PAFTA: 1 - KAT PLAN

PAFTA NO:

ADRES: IRAN

KENT: JOLFA

İLÇE: NÖCE MEHR

TEZ DANIŞMANI:

Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU

HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

ÖLÇEK:

1:100

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-IRAN

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KONU: SORKHAYI

PAFTA: KAT PLANLARI (ÖLÇÜ)

PAFTA NO:

ADRES: IRAN

KENT: JOLFA

İLÇE: NÖCE MEHR

TEZ DANIŞMANI:

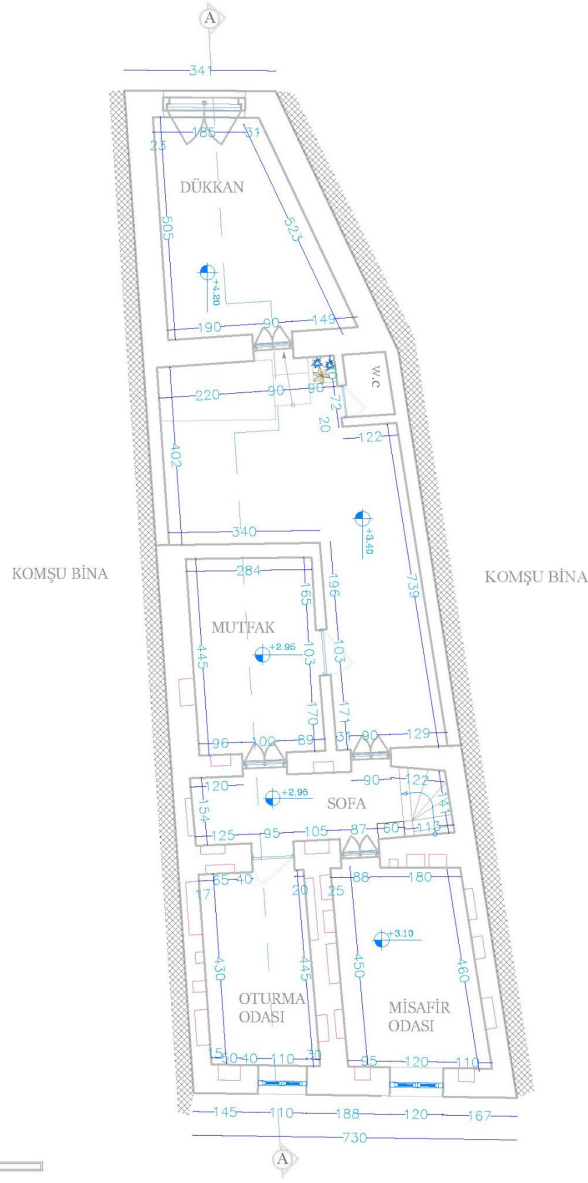
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU

HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

ÖLÇEK:

1:100

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-IRAN

1-KAT PLAN

SCALE 1/100

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KONU: SORKHAYI

PAFTA: KAT PLANLARI (ÖLÇÜ)

PAFTA NO:

ADRES: IRAN

KENT: JOLFA

İLÇE: NÖCE MEHR

TEZ DANIŞMANI:

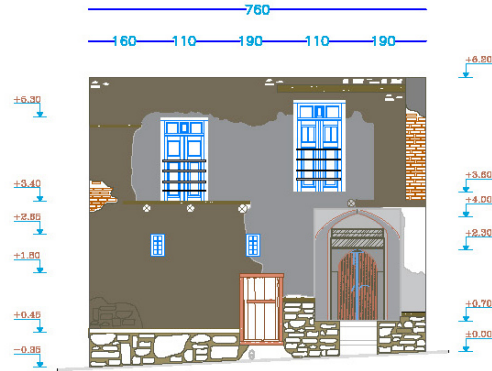
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU

HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

ÖLÇEK:

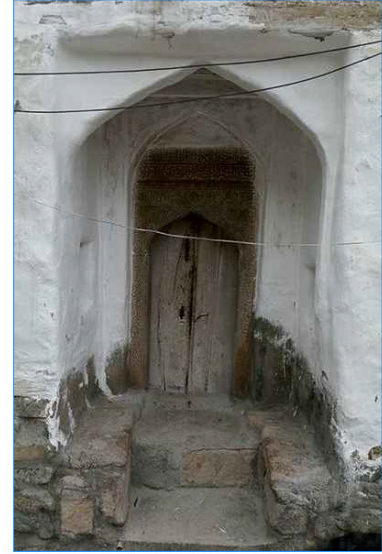
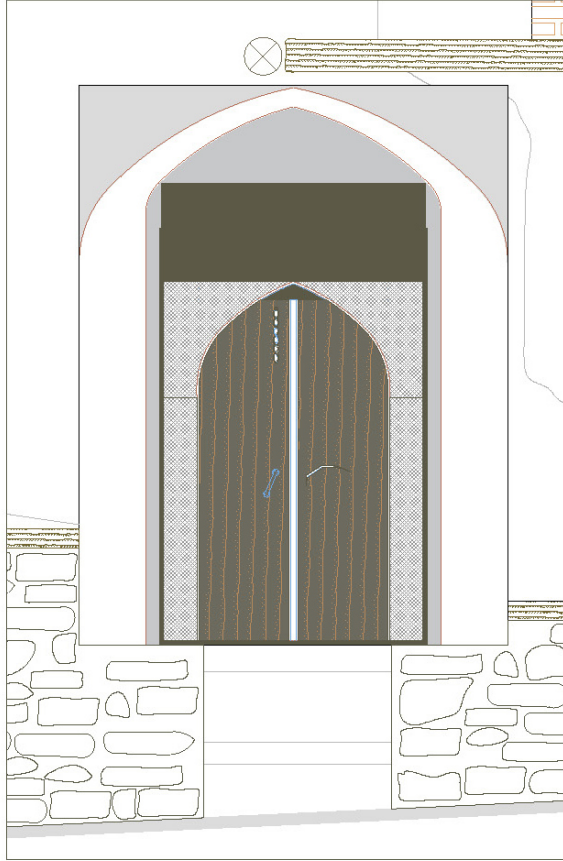
1:100

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-İRAN

CEPHE

SCALE 1/100

AHŞAP KAPI DETAYI

SCALE 1/20

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KONU: SORKHAYI

PAFTA: CEPHE & DETAY

PAFTA NO:

ADRES: İRAN

KENT: JOLFA

İLÇE: NOCE MEHR

TEZ DANIŞMANI:

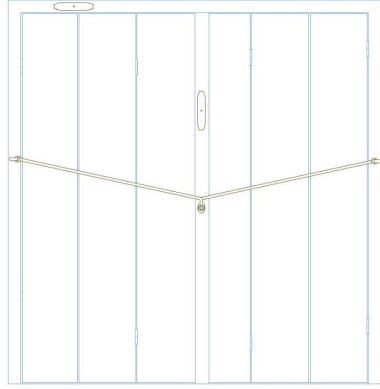
Doç. Dr. Tulay ÇOBANCAOĞLU

HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

ÖLÇEK:

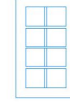
1:100

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-IRAN

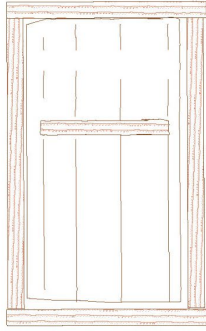
AHSAP DÜKKAN KAPI DETAYI
SCALE 1/20

KT: 10 cm
WID: 185cm
HIG: 190cm

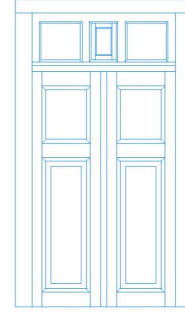
KT: 230cm
WID: 30cm
HIG: 50cm

AHSAP PENCERE DETAYI
SCALE 1/25

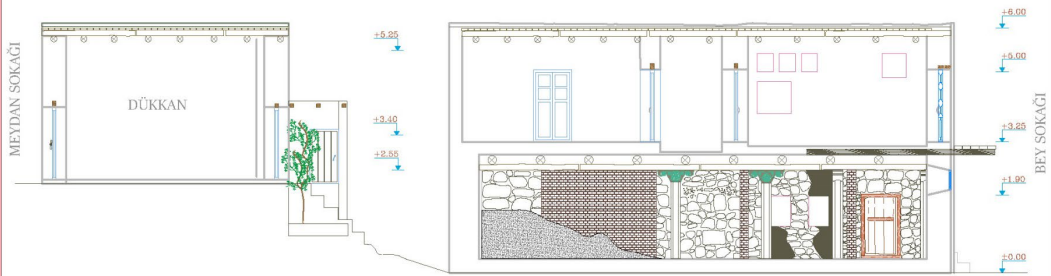
KT: 5cm
WID: 100cm
HIG: 161cm

AHSAP KAPI DETAYI
SCALE 1/20

KT: 360cm
WID: 109cm
HIG: 190cm

AHSAP PENCERE DETAYI
SCALE 1/25

A-A KESIT
SCALE 1/100

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KONU: SORKHAYI

PAFTA: A-A KESIT & DETAY

PAFTA NO:

ADRES: IRAN

KENT: JOLFA

İLÇE: NÖCE MEHR

TEZ DANIŞMANI:

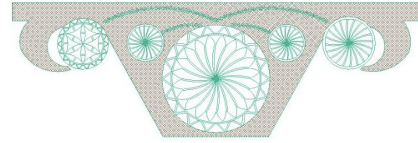
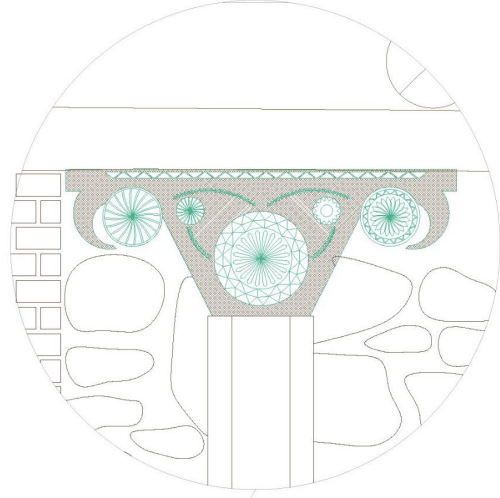
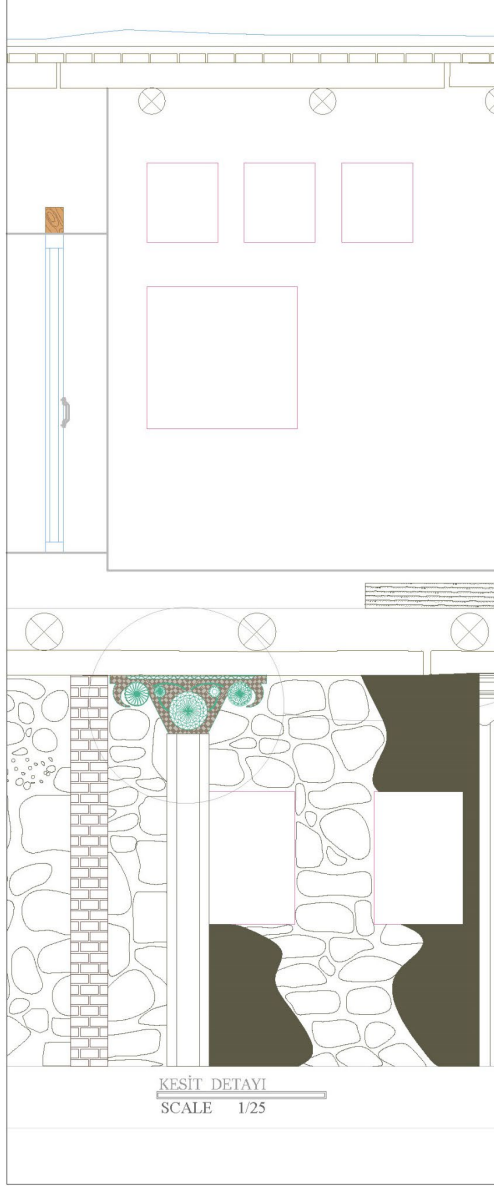
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU

HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

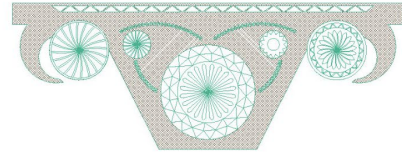
ÖLÇEK:

1:100

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-IRAN

SORKHAYI ZADEH

SORKHAYI ZADEH

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

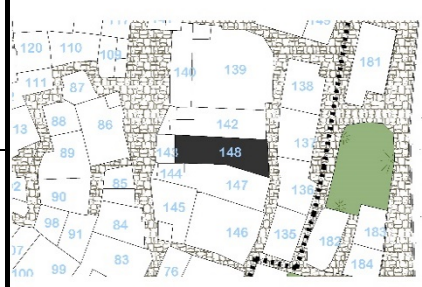
KONU: SORKHAYI
PAFTA: DETAY
PAFTA NO:

ADRES: IRAN
KENT: JOLFA
İLÇE: NÖCE MEHR

TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU
HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

ÖLÇEK:
1:100

KIRSAL MIRAS ENVANTERİ		YAPI		ENVANTER NO: 14	
İli – ilçesi:	D.Azerbaycan - Jolfa	Pafta		Kapı No.	148
Yerleşim adı:	Ushtibin Köyü	Yapı türü	Konut		
Taşıyıcı sistem	Kerpiç yığma sistem	Yapım tarihi	-		
Örtü türü	Düz çatı	Kullanım durumu	Kullanılıyor / Girilmedi		
Plan tipi	Açık çıkmalı(Artırmalı)	Sağlamlık durumu	Orta		
Kat sayısı	2	Alt yapı	SU/ ELEKTRİK/		
Genel tanım	Parselin güney cephesinde açık çıkmalı bir plan tipine sahip 2 katlı geleneksel yapım ve malzemeyle inşa edilmiştir. Yapıya parselin güneyinden giriş mevcut. Yaşam alanına taşlık üzerinden sirkülasyon sağlanmaktadır. Açık çıkma taşıyıcı unsurlar mevcut olsa da yerleşimdeki birçoğu eski yapı gibi artırma kısmı tahrip olmuştur. Yapıdaki güney cephesindeki giriş kapısı muhdes demir kapı olarak değiştirilmiştir. Yapının bir kısmında tuğla ekli kapalı çıkma mevcut olduğu görülmektedir.				
Yapım tekniği ve malzeme	Yapı moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığmalı taşıyıcı sisteme sahiptir. Yapının doğu kısmındaki üst katından niteliksiz dönem eki olarak tuğla ve betonarme kapalı çıkma eklenmiştir. Açık çıkma (Artırma) kısmının izleri güney cephesinde mevcut olsa da günümüzde tahrip olmuştur. Yapının eski açık çıkması günümüzde yok olmuştur. Ek olarak çatı izolasyonu için membran kaplanmıştır.				
Bezeme	Yapıda yenilenen ve yapılan müdahaleler sonucunda günümüzde herhangi bir özgün bezeme mevcut değildir. Sadece bazı pencere ve ahşap kapılar özgün haliyle mevcuttur.				
Devşirme malzeme	Devşirme malzeme kullanımına rastlanmamıştır.				
Özgünlük ve Sağlamlık Durumu	Yapıdaki özgün açık çıkma mevcut olmadığından ek olarak tuğla malzemeyle bir çıkma yapılmıştır. Yapıda strüktürel sorun mevcut olduğu ve sehim yaptığı güney cephesinde görülmektedir. Giriş kapısı muhdes demir kapıyla değiştirilmiştir. Ahşap korkuluklar günümüzde yok olmuştur. Ahşap doğramalar ve iç kapılar özgün halini korumaktadır. Kısmi uyumsuz malzeme ekler mevcut olduğu görülmektedir.				
Gözlem ve Değerlendirme	Yapı tamamen restore edilmeli, ekler tasfiye edilip ve onarılması gerekmektedir. Strüktürel sorunlar giderilmeli, kerpiç sıva ve boyasının tamamlanması gerekmektedir. Açık çıkmanın tekrardan restore edilmesi gerekmektedir. Yapı sahiplerinin de isteği doğrultusunda yapı, asıl işlevini sürdürmesi gerekiyor.				

KIRSAL MIRAS ENVANTERİ		YAPI		ENVANTER NO: 15	
İli – ilçesi:	D.Azerbaycan - Jolfa	Pafta		Kapı No.	139
Yerleşim adı:	Ushtibin Köyü	Yapı türü	Konut		
Taşıyıcı sistem	Kerpiç yığma sistem	Yapım tarihi	-		
Ortū türü	Düz çatı	Kullanım durumu	Kullanılıyor / Girilmedi		
Plan tipi	Açık çıkmalı(Artırmalı)	Sağlamlık durumu	Orta		
Kat sayısı	2	Alt yapı	SU/ ELEKTRİK/		
Genel tanım	Geleneksel yöntem ve malzeme ile yapılmış yerleşimdeki kabaltı üzerine açık çıkmaya sahip 2 katlı yapıların bir örneğidir. Yapıya giriş parselin doğusunda yer alan sokak üzerinden mevcut. Yapının güney cephesindeki açık çıkmada kireç sıvayla yenilenmiş olduğu görülmektedir. Yapının kuzey kısmında ek olarak uyumsuz muhdes malzeme kullanılarak yapılmış kısım mevcuttur. Batı ve doğu kısmındaki kerpiç sıvalar dökülmüş olup kısmı çimento sıva yapılmıştır.				
Yapım tekniği ve malzeme	Yapı moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığmalı taşıyıcı sisteme sahiptir. Güney cephesinde yer alan kabaltı ahşap taşıyıcı kullanılarak iki yapı arasında kurulmuştur. Yapıda açık çıkma da kireç sıva ve doğu ve batı cephelerinde çimento sıva kullanılarak müdahale de bulunulmuştur.				
Bezeme	Günümüzde özgün ahşap kapı ve doğramalar haricinde herhangi bir bezeme mevcut değildir. Kabaltı üzerinde yer alan açık çıkma korkulukları günümüzde mevcut değildir.				
Devşirme malzeme	Devşirme malzeme kullanımına rastlanmamıştır.				
Özgünlük ve Sağlamlık Durumu	Yapı kabaltı üzerine açık çıkmalı yerleşimdeki özgün ve nadir yapılar arasında yer almaktadır. Yapıdaki dökülen kerpiç sıvalar günümüzde çimento ve kireç sıvayla yenilenmiştir. Yapının kuzey kısmında yapılan nitelsiz ek haricinde özgün haliyle korunmuş durumdadır. Çatı izolasyonunda birçoğu yapıda olduğu gibi membran kapılanılmıştır.				
Gözlem ve Değerlendirme	Yapı tamamen restore edilmeli, ekler tasfiye edilip ve onarılması gerekmektedir. Strüktürel sorunlar giderilmeli, kerpiç sıva ve boyasının tamamlanması gerekmektedir. Yapı sahiplerinin de isteği doğrultusunda yapı, asıl işlevini sürdürmesi gerekiyor.				

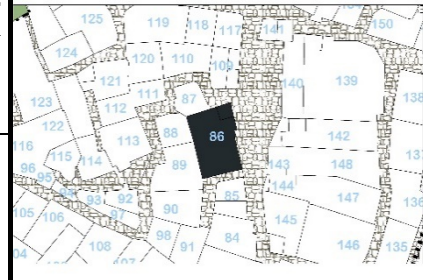
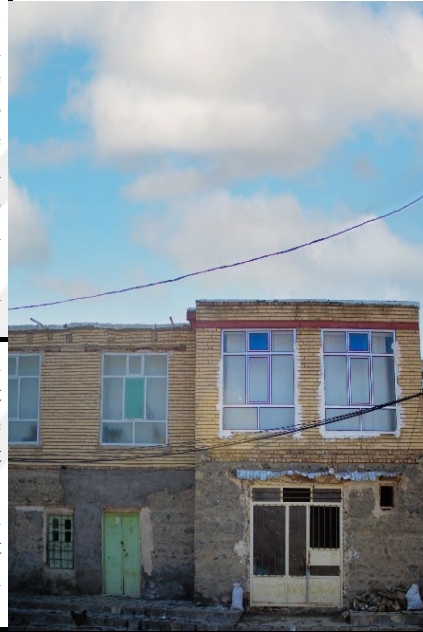
KIRSAL MIRAS ENVANTERİ		YAPI		ENVANTER NO: 16	
İli – ilçesi:	D.Azerbaycan - Jolfa	Pafta		Kapı No.	141
Yerleşim adı:	Ushtibin Köyü	Yapı türü	Konut - Ticari		
Taşıyıcı sistem	Kerpiç yığma sistem	Yapım tarihi	-		
Örtü türü	Düz çatı	Kullanım durumu	Kullanılıyor / Girilmedi		
Plan tipi	Ayrı kat plan sistemi	Sağlamlık durumu	Orta		
Kat sayısı	2	Alt yapı	SU/ ELEKTRİK/		
Genel tanım	Köyün meydanın güney doğusundaki 3 katlı yapı eğimli arazi üzerine inşa edilmişti. Bu yapının en üst katında köy meydanının kotuyla aynı olduğundan yapıdaki ticari kısım en üst katta yer alırken, ahır, depo ve yaşam alanları alt katlarda yer almaktadır. Yapıdaki meydan da bulunan ticari yapılarda iki bağımsız dükkân mevcut olduğu görülmektedir. Yapı geleneksel yöntem ve malzemeye uygun olarak yapılmıştır. Yapıya dükkân girişleri haricinde 2 farklı kottan giriş mevcuttur. Batıdan depoya ve güneyden taşlık üzerinden yaşam alanına girişlere sahiptir.				
Yapım tekniği ve malzeme	Yapı moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığmalı taşıyıcı sisteme sahiptir. Yapının 3 kattaki dükkân ve atölyeler yer almaktadır. En alt kotta taşlıktan yaşam alanına ve ahır depo kısımlarına giriş mevcuttur. Yapı 3 bağımsız kattan oluşmaktadır. Yapıdaki dükkân kapılarından bir tanesi muhdes demir kapıyla değiştirilmiş olup diğer kapı ve doğramalar özgün hallerini korumaktadır.				
Bezeme	Günümüzde özgün ahşap kapı ve doğramalar haricinde herhangi bir bezeme mevcut değildir.				
Devşirme malzeme	Devşirme malzeme kullanımına rastlanmamıştır.				
Özgünlük ve Sağlamlık Durumu	Yerleşimdeki diğer yapılardan farklı olan 140 numaralı yapıyla benzerliğe sahip bu yapıda ticari yapılar en üst katta yer alırken yaşam, depo ve ahır bölümleri alt katlarda yer almaktadır. Yapıda görüldüğü karar müdahale yapılmamasına rağmen yapı strüktür olarak sağlam durumda ve özgün halini korumaktadır. Köy meydanında yer alan dükkân kapısı özgün ahşap kapı yerine muhdes demir kapı kullanılmıştır.				
Gözlem ve Değerlendirme	Yapı tamamen restore edilip ekler tasfiye ve onarılması gerekmektedir. Kerpiç sıva ve boyasının tamamlanması gerekmektedir. Yapı sahiplerinin de isteği doğrultusunda yapı, asıl işlevini sürdürmesi gerekiyor.				

KIRSAL MİRAS ENVANTERİ		YAPI		ENVANTER NO: 17	
İli – ilçesi:	D.Azerbaycan - Jolfa	Pafta		Kapı No.	140
Yerleşim adı:	Ushtibin Köyü	Yapı türü		Konut - Ticari	
Taşıyıcı sistem	Kerpiç yığma sistem	Yapım tarihi		-	
Ortū türü	Düz çatı	Kullanım durumu		Kullanılıyor / Girilmedi	
Plan tipi	Ayrı kat plan sistemi	Sağlamlık durumu		Orta	
Kat sayısı	2	Alt yapı	SU/ ELEKTRİK/		
Genel tanım	Köyün meydanın güney doğusundaki 3 katlı yapı eğimli arazi üzerine inşa edilmişti. Bu yapının en üst katında köy meydanının kotuyla aynı olduğundan yapıdaki ticari kısım en üst katta yer alırken, ahır, depo ve yaşam alanları alt kotlarda yer almaktadır. Yapıdaki meydan da bulunan ticari yapılarda iki bağımsız dükkân mevcut olduğu görülmektedir. Yapı geleneksel yöntem ve malzemeye uygun olarak yapılmıştır. Yapıya 2 farklı kottan giriş mevcuttur.				
Yapım tekniği ve malzeme	Yapı moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığmalı taşıyıcı sisteme sahiptir. Yapının 3 kattaki dükkân ve atölyeler yer almaktadır. En alt kotta taşlıktan yaşam alanına ve ahır depo kısımlarına giriş mevcuttur. Yapı 3 bağımsız kattan oluşmaktadır. Yapıdaki sıvası dökülmüş olan kısımlarda çimento sıvayla onarılmıştır.				
Bezeme	Günümüzde özgün ahşap kapı ve doğramalar haricinde herhangi bir bezeme mevcut değildir.				
Devşirme malzeme	Devşirme malzeme kullanımına rastlanmamıştır.				
Özgünlük ve Sağlamlık Durumu	Yerleşimdeki diğer yapılardan farklı olan bu yapıda ticari yapılar en üst katta yer alırken yaşam, depo ve ahır bölümleri alt katlarda yer almaktadır. Yapıda görüldüğü karar müdahale yapılmamasına rağmen yapı strüktür olarak sağlam durumda ve özgün halini korumaktadır. Dükkân bulunduğu kotta kuzey cephesinde ve batı cephesinde kısmı kerpiç sıvanın döküldüğü yerlerde çimento sıva kullanılarak sıva yapılmıştır.				
Gözlem ve Değerlendirme	Yapı tamamen restore edilmeli, ekler tasfiye edilip ve onarılması gerekmektedir. Kerpiç sıva ve boyasının tamamlanması gerekmektedir. Yapı sahiplerinin de isteği doğrultusunda yapı, asıl işlevini sürdürmesi gerekiyor.				

KIRSAL MIRAS ENVANTERİ		YAPI		ENVANTER NO: 18	
İli – ilçesi:	D.Azerbaycan - Jolfa	Pafta		Kapı No.	117
Yerleşim adı:	Ushtibin Köyü	Yapı türü	Konut		
Taşıyıcı sistem	Kerpiç yığma sistem	Yapım tarihi	-		
Ortū türü	Düz çatı	Kullanım durumu	Terk / Girilmedi		
Plan tipi	Açık çıkmalı(Artırmalı)	Sağlamlık durumu	Harap		
Kat sayısı	2	Alt yapı	SU/ ELEKTRİK/ TEL. ✓		
Genel tanım	Köyün meydanın Kuzey doğusundaki iki katlı yapı eğimli arazi üzerine inşa edilmişti. Yapıya iki tek kottan iki giriş mevcuttur. Güneyden taşlık üzerinden yaşam alanına, depo ve ahır girişlere sahiptir. Tarihi bölge içerisindeki birçok geleneksel yapı gibi açık çıkmalısı zaman içerisinde tahrip ve yok olan yapılardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Güney cephe üzerindeki çıkma taşıyıcı direkleri gözle görülür şekilde mevcuttur. Bu yapı yerleşimdeki geleneksel yöntem ve malzemeyle eğimli arazi üzerine inşa edilmiştir. Yapı yıllardır terk edilmiş ve günümüzde harap durumdadır.				
Yapım tekniği ve malzeme	Yapı moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığmalı taşıyıcı sisteme sahiptir, sıvasız batı ve güney cephesi duvarındaki dökülen kerpiç sıvaların altından okunabilmektedir. Yapının tavan, çatı ve iki kat arasındaki döşeme ve tavan çökmüş durumundadır. İç mekandaki duvarlar birçoğu ve taşıyıcı sistem elemanları tahrip olmuş durumdadır.				
Bezeme	Günümüzde özgün ahşap kapı ve doğramalar haricinde herhangi bir bezeme mevcut değildir.				
Devşirme malzeme	Devşirme malzeme kullanımına rastlanmamıştır.				
Özgünlük ve Sağlamlık Durumu	Yapı mevcutta ağır strüktürel hasarlar bulundurmamakta ve yıllardır terk edilmiş durumda. Terk edilmesinden sonra yapıda taşıyıcı sistemin bozulması sonucunda yapıdaki çatı ve tavan örtüsü çökmüştür. Cephe üzerinde bulunan doğramalar, kapı ve korkuluklar özgün haliyle harap olmuştur. İç mekân tamamen tahrip olmuş durumda ve yapı her an tamamen çökme tehlikesine sahip.				
Gözlem ve Değerlendirme	Yapı tamamen restore edilmeli, yıkılmış ve harap olan kısımlar onarılması gerekmektedir. Strüktürel sorunlar giderilmeli, kerpiç sıva ve boyasının tamamlanması gerekmektedir. Yapı sahiplerinin de isteği doğrultusunda yapı, asıl işlevini sürdürmelidir.				

KIRSAL MIRAS ENVANTERİ		YAPI		ENVANTER NO: 19	
İli – ilçesi:	D.Azerbaycan - Jolfa	Pafta		Kapı No.	109
Yerleşim adı:	Ushtibin Köyü	Yapı türü		Konut - Ticari	
Taşıyıcı sistem	Kerpiç yığma sistem	Yapım tarihi		-	
Ortū türü	Düz çatı	Kullanım durumu		Kullanılıyor / Girilemedi	
Plan tipi	Sofasız	Sağlamlık durumu		Orta	
Kat sayısı	2	Alt yapı	SU/ ELEKTRİK/		
Genel tanım	Köydeki yenilenen ve uyumsuz yenilenme görmüş olan yapılardan birisidir. Yapının zemin katı tamamen köydeki geleneksel yöntemlerle yapılmışken bir üst kattaki ek kat tuğla ve çimento harçla inşa edilmiştir. Yapıdaki doğramalar demir ve alüminyum doğramayla değiştirilmiştir. Zemin kattaki dükkân giriş kapısı yapının özgün halindeki kapı kullanılmışken diğer iki dükkân kapısı muhdes demir kapı kullanılmıştır. Zemin kat özgün beden duvarları, üzeri çimento kireç sıvayla kapatılmıştır. Yapı kuzey cephesindeki bir üst kattaki yaşam alanına olan giriş mevcuttur.				
Yapım tekniği ve malzeme	Yapı moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığmalı taşıyıcı sisteme sahiptir ve bir üst katındaki niteliksiz dönem eki olarak tuğla ve betonarme kat eklenmiştir. Yapıdaki zemin kat geleneksel yöntem ve malzemeyle inşa edilmiştir. Ek kat yeniden yapıldığında alt kat beden duvarları üzeri çimento kireç sıvayla kapatılmıştır. Üst kat yenilenirken çatı ahşap direk döşenerek beton kullanılmış ve membran izolasyonla kaplanmıştır.				
Bezeme	Yapıda yenilenen kat kat müdahalesi ve uyumsuz eklerin yapılmasından dolayı herhangi bir özgün bezeme mevcut değildir.				
Devşirme malzeme	Devşirme malzeme kullanımına rastlanmamıştır.				
Özgünlük ve Sağlamlık Durumu	Yapıdaki zemin kat özgün olarak kalmış ve üst kat tamamen yenilenmiştir. Bunun yanı sıra yapı sağlam olarak konut olarak kullanımına devam edilmektedir. Zemin kat giriş kapısı özgün yapıdan kalan kapı olarak kullanırken tüm doğramalar demir ve alüminyum doğramalarla değiştirilmiştir.				
Gözlem ve Değerlendirme	Yapı tamamen restore edilmeli, ekler tavsiye edilip ve onarılması gerekmektedir. Strüktürel sorunlar giderilmeli, kerpiç sıva ve boyasının tamamlanması gerekmektedir. Yapı sahiplerinin de isteği doğrultusunda yapı, asıl işlevini sürdürmesi gerekiyor.				

KIRSAL MIRAS ENVANTERİ		YAPI		ENVANTER NO: 20	
İli – ilçesi:	D.Azerbaycan - Jolfa	Pafta		Kapı No.	86
Yerleşim adı:	Ushtibin Köyü	Yapı türü	Konut - Ticari		
Taşıyıcı sistem	Kerpiç yığma sistem	Yapım tarihi	-		
Ortū türü	Düz çatı	Kullanım durumu	Kullanılıyor / Girilemedi		
Plan tipi	Sofasız	Sağlamlık durumu	Orta		
Kat sayısı	2	Alt yapı	SU/ ELEKTRİK/		
Genel tanım	Köydeki yenilenen ve uyumsuz yenilenme görmüş olan yapılardan birisidir. Yapının zemin katı tamamen köydeki geleneksel yöntemlerle yapılmışken bir üst kattaki ek kat tuğla ve çimento harçla inşa edilmiştir. Yapıdaki doğramalar demir ve alüminyum doğramayla değiştirilmiştir. Zemin kattaki giriş kapısı ve dükkân kapısı demir muhdes kapıyla değiştirilmiştir. Zemin kat özgün beden duvarları üzeri çimento kireç sıvayla kapatılmıştır. Yapıya kuzey cephesinden bir üst kattaki yaşam alanı için girişe sahiptir.				
Yapım tekniği ve malzeme	Yapı moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığmalı taşıyıcı sisteme sahiptir ve bir üst katındaki nitelsiz dönem eki olarak tuğla ve betonarme kat eklenmiştir. Yapıdaki zemin kat geleneksel yöntem ve malzemeye inşa edilmiştir. Ek kat yeniden yapıldığında alt kat beden duvarları üzeri çimento kireç sıvayla kapatılmıştır. Üst kat yenilenirken çatı demir konstrüksiyon ve beton kullanılmış ve membran izolasyonla kaplanmıştır.				
Bezeme	Yapıda yenilenen kat kat müdahalesi ve uyumsuz eklerin yapılmasından dolayı herhangi bir özgün bezeme mevcut değildir.				
Devşirme malzeme	Devşirme malzeme kullanımına rastlanmamıştır.				
Özgünlük ve Sağlamlık Durumu	Yapıdaki zemin kat özgün olarak kalmış ve üst kat tamamen yenilenmiştir. Bunun yanı sıra yapı sağlam olarak konut olarak kullanımına devam edilmektedir. Zemin kat giriş kapısı özgün yapıdan kalan kapı olarak kullanırken tüm doğramalar demir ve alüminyum doğramalarla değiştirilmiştir.				
Gözlem ve Değerlendirme	Yapı tamamen restore edilmeli, ekler tasfiye edilip ve onarılması gerekmektedir. Strüktürel sorunlar giderilmeli, kerpiç sıva ve boyasının tamamlanması gerekmektedir. Yapı sahiplerinin de isteği doğrultusunda yapı, asıl işlevini sürdürmesi gerekiyor.				

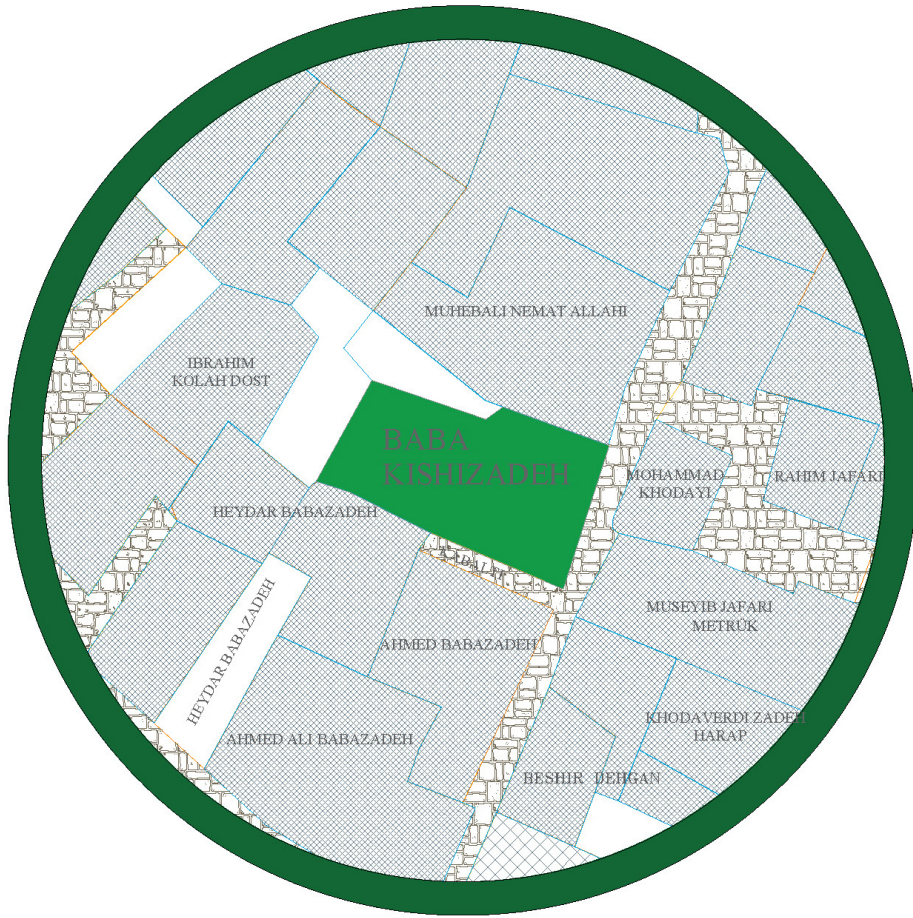

KIRSAL MİRAS ENVANTERİ		YAPI		ENVANTER NO: 21	
İli – ilçesi:	D.Azerbaycan - Jolfa	Pafta		Kapı No.	82
Yerleşim adı:	Ushtibin Köyü	Yapı türü		Ahır - Depo	
Taşıyıcı sistem	Kerpiç yığma sistem	Yapım tarihi		-	
Ortū türü	Düz çatı	Kullanım durumu		Kullanılıyor / Girilemedi	
Plan tipi	-	Sağlamlık durumu		Orta	
Kat sayısı	1	Alt yapı	SU/ ELEKTRİK/		
Genel tanım	Köydeki tek katlı ahır ve depo yapılarından birisi olan bu yapıda civarında bulunan yapılardan birisi için ek depo ve ahır işlevini üstlenmektedir. Günümüzde sadece depo olarak kullanılan bu yapıda ek olarak bir müdahale yapılmamıştır. Yapının güney cephesinde bulunan duvarda ön tarafa doğru sehim yaptığı görülmektedir.				
Yapım tekniği ve malzeme	Yapı yığma moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı taşıyıcı sisteme sahiptir Yapı geleneksel yöntem ve malzemeyle inşa edilmiştir.				
Bezeme	Giriş ahşap kapı haricinde yapıda buluna herhangi bir bezeme mevcut değildir.				
Devşirme malzeme	Devşirme malzeme kullanımına rastlanmamıştır.				
Özgünlük ve Sağlamlık Durumu	Yapı yığma moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı taşıyıcı sisteme sahiptir Yapı geleneksel yöntem ve malzemeyle inşa edilmiştir. Günümüzde sadece depo olarak kullanılan bu yapıda ek olarak bir müdahale yapılmamıştır. Yapının güney cephesinde bulunan duvarda on tarafa doğru sehim yaptığı görülmektedir. Giriş ahşap kapı haricinde yapıda buluna herhangi bir bezeme mevcut değildir.				
Gözlem ve Değerlendirme	Yapı tamamen restore edilip ve onarılması gerekmektedir. Strüktürel sorunlar giderilmeli, Yapı sahiplerinin de isteği doğrultusunda yapı, asıl işlevini sürdürmesi gerekiyor.				

KIRSAL MIRAS ENVANTERİ		YAPI		ENVANTER NO: 22	
İli – ilçesi:	D.Azerbaycan - Jolfa	Pafta		Kapı No.	81
Yerleşim adı:	Ushtibin Köyü	Yapı türü		Konut - Buneğe	
Taşıyıcı sistem	Kerpiç yığma sistem	Yapım tarihi		1590	
Ortū türü	Düz çatı	Kullanım durumu		Kullanılıyor / Girildi	
Plan tipi	Açık çıkmalı(Artırmalı)	Sağlamlık durumu		İyi	
Kat sayısı	2	Alt yapı		SU/ ELEKTRİK/	
Genel tanım	Köydeki geleneksel yapıların tarihi değeri sahip 2 katlı ahır, depo ve yaşam farklı iki girişe sahip olarak inşa edilmiştir. Yapının inşa tarihi Safevi dönemine ait olduğu sözlü olarak bilinmektedir. Yapının zemin katındaki ahşap oymalı sütun başlıkları mevcuttur. Köydeki nadir avluya sahip yapılardan biri olan Baba Kışızade evi günümüze kadar özgün haliyle korunmuş olarak gelmiştir. Parselin kuzey kısmında yer alan Buneğe bu yapıya ait olarak mevcut ve yapının doğusundaki kabaltı üzerinden sirkülasyonu sağlanmaktadır.				
Yapım tekniği ve malzeme	Yapı moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığmalı taşıyıcı sisteme sahiptir. Zemin kattaki strüktürel sorunlardan dolayı binada sehim ve temel kaymalarına sebebiyet vermiş olabilir. Son yıllarda sahipleri tarafından onarım gören yapı günümüzde onarımı sürmektedir. Yapıdaki güney cephesinde yer alan açık çıkma taşıyıcı elemanları üzerinde onarımlara yapılarak güçlendirilmiştir. Yapıdaki Buneğe yapısı haricinde birçoğu kısım ağır müdahaleler görmüştür.				
Bezeme	Yapıdaki doğramalar, kapılar ve ahşap sütun başlıkları tamamen özgün halini korumaktadır. Güney cephesindeki kagir ve kerpiç sıvalı olan kısımlarda kısmi dökülmeler mevcutken günümüzde dökülen kısımlarda kireç ve çimento sıvalarla onarılmıştır.				
Devşirme	Devşirme malzeme kullanımına rastlanmamıştır.				
Özgünlük ve Sağlamlık Durumu	Yapının büyük bir kısmında müdahale görerek yeniden yapımında çoğunlukla geleneksel malzeme ve yöntem kullanılarak kısmi restore edilmesi sürmektedir. Birçoğu strüktürel sorunlarının çözülmesinden dolayı yapı sağlamlığı olarak iyi bir durumdadır. Yapıdaki doğrama, pencere ve kapılar geleneksel yöntemle bağlı olarak onarılmış olup özgün hali korunmuştur. Buneğe yapısında halen bir müdahale ve onarım yapılmamıştır. Nadir statik olarak sağlam olarak ayakta olan Buneğe yapısı için gerekli restorasyon yapılması gerekmektedir.				
Gözlem ve Değerlendirme	Yapı tamamen restore edilmeli, ekler tasfiye edilip ve onarılması gerekmektedir. Yanlış yapılan uygulamalar yerine geleneksel yöntemler kullanılarak gerekli müdahaleler yapılması gerekmektedir. Gerekli güçlendirmelerin yapılması gerekmektedir. Eksik ve dökülmüş olan kısımlarda Kerpiç sıva ve boyasının tamamlanması gerekmektedir. Günümüzde sadece izleri mevcut olan açık çıkma kısmı tekrardan onarılıp yapılması gerekmektedir. Yapı sahiplerinin de isteği doğrultusunda yapı, asıl işlevini sürdürmesi gerekiyor.				

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-İRAN

- TARİHİ YAPILAR
- ASFALT YOLLAR
- TAŞ YOLLAR
- TOPRAK YOLLAR
- TARİHİ BÖLGE
- KÖY HUDUDU
- TARİHİ YAPILAR
- AHŞAP MALZEME
- DOĞRAMALAR
- KOMŞU BİNA
- SIVANMIŞ YÜZEY
- KAĞIR YÜZEY

BİNA KOMŞU İLİŞKİSİ

SCAL

1/250

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KONU: BABA KISHI ZADEH

ADRES: IRAN

PAFTA: VAZİYET PLANI

KENT: JOLFA

PAFTA NO:

İLÇE: NÖCE MEHR

TEZ DANIŞMANI:

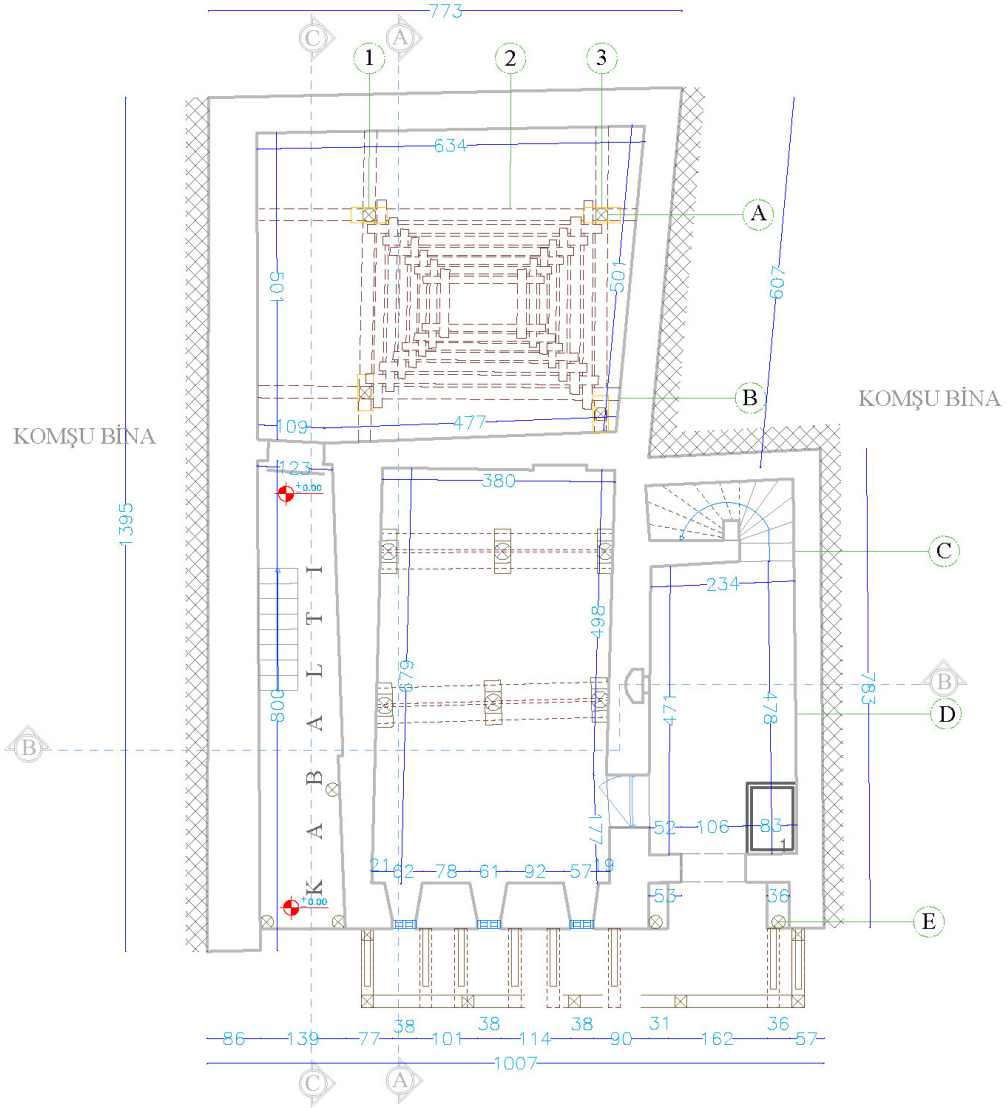
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU

HAZIRLAYAN: NİMA SAMANFAR

ÖLÇEK:

1:250

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-İRAN

ZEMİN KAT PLAN

SCALE 1/100

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KONU: BABA KISHI ZADEH
PAFTA: ZEMİN KAT PLAN
PAFTA NO:

ADRES: IRAN
KENT: JOLFA
İLÇE: NÖCE MEHR

TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU
HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

ÖLÇEK:
1:100

1-KAT PLAN

SCALE 1/100

M İ M A R S İ N A N
G Ü Z E L S A N A T L A R
Ü N İ V E R S İ T E S İ

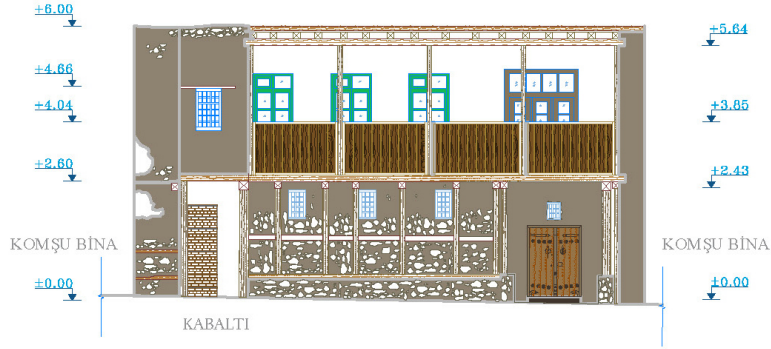
PAFTA NO:

ILÇE: NÖCE MEHR

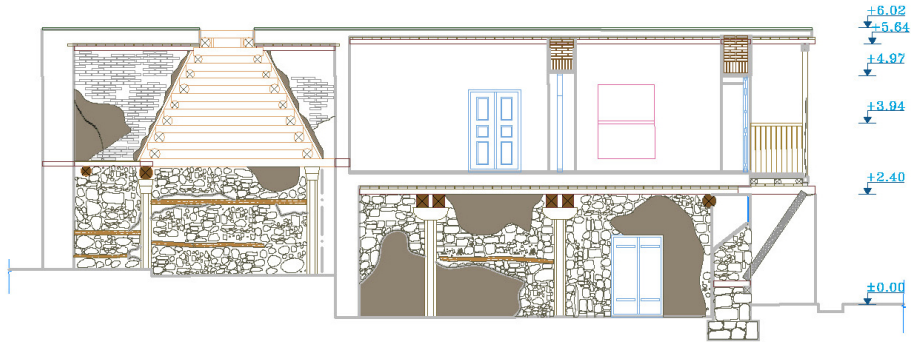
HAZIRLAYAN: NIMA SAMANIFAR

1:100

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-İRAN

GÜNEY CEPHE
SCALE 1/100

A-A KESİT
SCALE 1/100

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KONU: BABA KISHI ZADEH
PAFTA: CEPHE - A-A KESİT
PAFTA NO:

ADRES: İRAN
KENT: JOLFA
İLÇE: NÖCE MEHR

TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU
HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

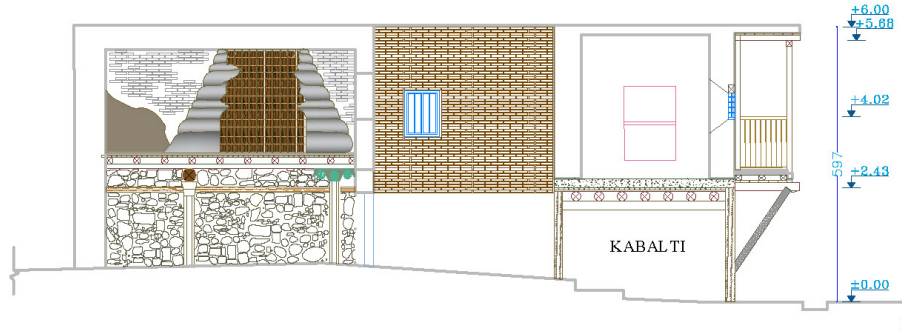
ÖLÇEK:
1:100

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-IRAN

B-B KESIT

SCALE 1/100

C-C KESIT

SCALE 1/100

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KONU: BABA KISHI ZADEH

ADRES: IRAN

PAFTA: B-B & C-C KESIT

KENT: JOLFA

PAFTA NO:

İLÇE: NÖCE MEHR

TEZ DANIŞMANI:

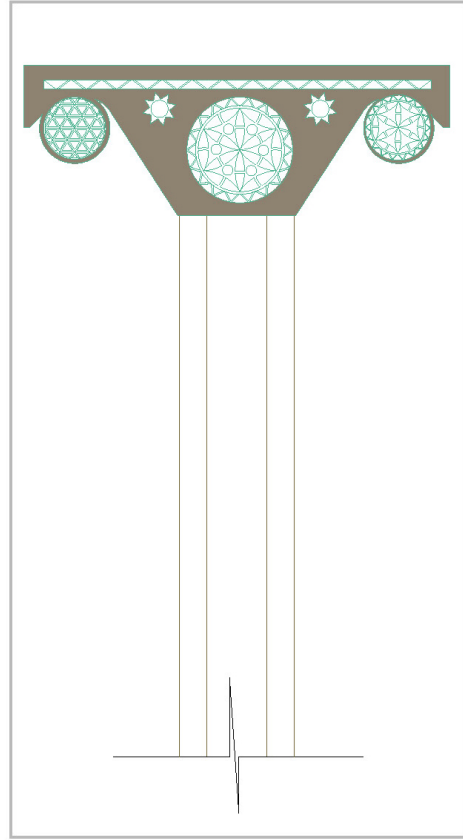
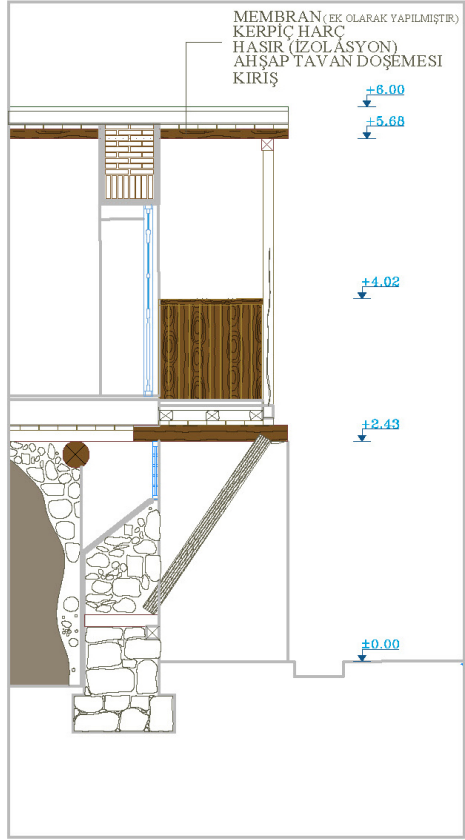
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU

HAZIRLAYAN: NİMA SAMANFAR

ÖLÇEK:

1:100

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-İRAN

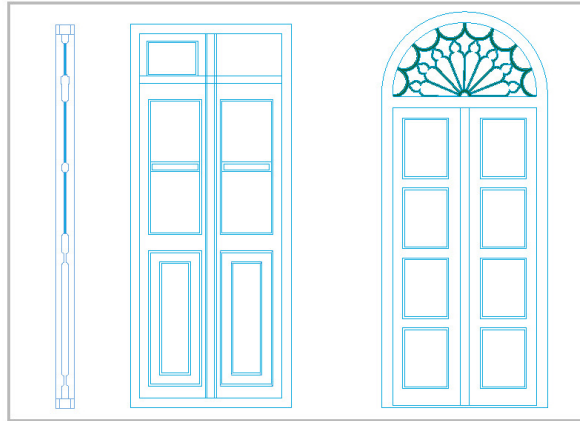

SİSTEM DETAYI

SCALE 1/50

DETAY

SCALE 1/10

PENCERE DETAYI

SCALE 1/25

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

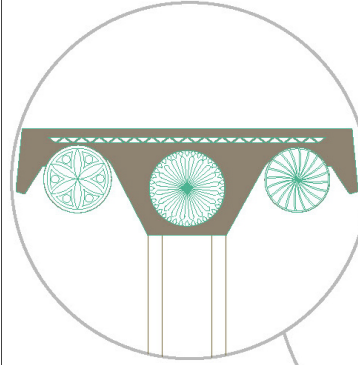
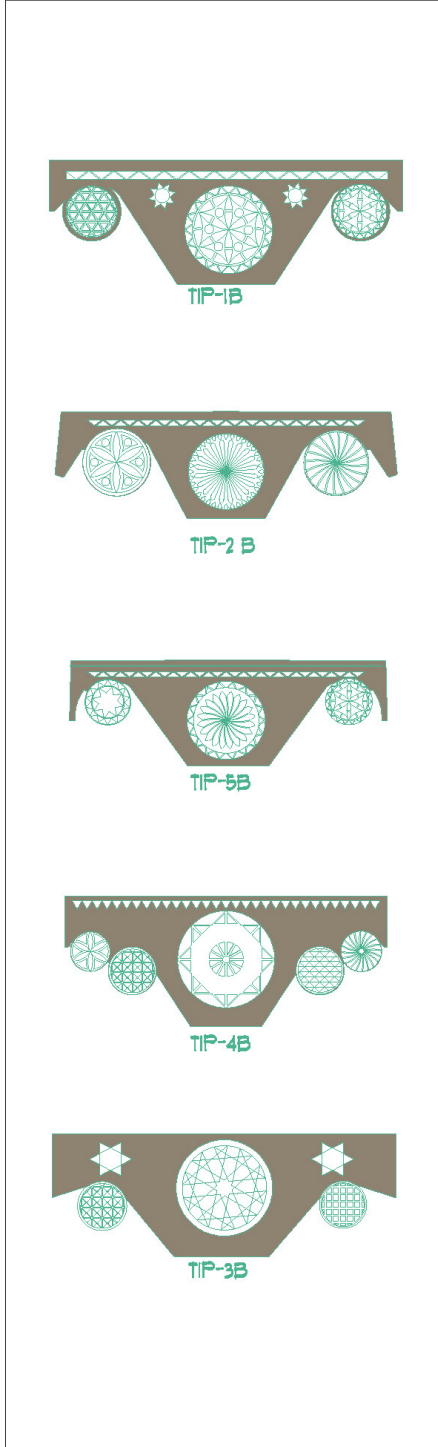
KONU: BABA KISHI ZADEH
PAFTA: B-B & C-C KESİT
PAFTA NO:

ADRES: İRAN
KENT: JOLFA
İLÇE: NÖCE MEHR

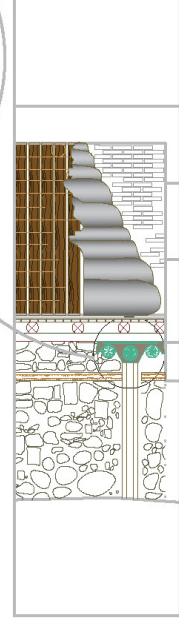
TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU
HAZIRLAYAN: NİMA SAMANİFAR

ÖLÇEK:
1:100

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-IRAN

AHSAP SUTUN DETAYI
SCALE 1/10

C-C KESİT
SCALE 1/50

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KONU: BABA KISHI ZADEH

ADRES: IRAN

PAFTA: SUTÜN BAŞLIĞI

KENT: JOLFA

PAFTA NO:

İLÇE: NÖCE MEHR

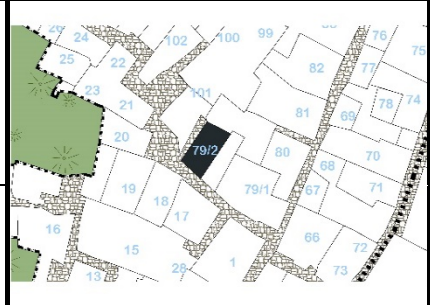
TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU

HAZIRLAYAN: NİMA SAMANFAR

ÖLÇEK:

1:10

KIRSAL MIRAS ENVANTERİ		YAPI		ENVANTER NO: 23	
İli – ilçesi:	D.Azerbaycan - Jolfa	Pafta		Kapı No.	79/2
Yerleşim adı:	Ushtibin Köyü	Yapı türü	Konut		
Taşıyıcı sistem	Kerpiç yığma sistem	Yapım tarihi	-		
Ortū türü	Düz çatı	Kullanım durumu	Kullanılıyor / Girildi		
Plan tipi	Açık çıkmalı(Artırmalı)	Sağlamlık durumu	Orta		
Kat sayısı	2	Alt yapı	SU/ ELEKTRİK/		
Genel tanım	Köydeki geleneksel yöntemle inşa edilmiş 2 katlı yapılardan birisi olan bu yapıda ön parselin çatısı üzerinden basamaklı girişe sahiptir. Parselin batısında yer alan sokaktan zemin kattaki ahıra giriş mevcut. Ön parselin çatısından zemin kattaki depoya girişin yanı sıra basamaklı olarak yaşam alanına giriş mevcuttur. Yerleşimdeki açık çıkmalardan farklı olarak yapıda eyvan olarak nitelendireceğimiz kapalı çıkma mevcuttur. Yapının batı kısmında açık çıkma taşıyıcı unsurlarının kalıntıları mevcuttur.				
Yapım tekniği ve malzeme	Yapı moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığmalı taşıyıcı sisteme sahiptir. Son yıllarda sahipleri tarafından onarım gören yapı günümüzde kireç sıvayla sıvanmıştır. Yapının güney cephesinde yer alan açık çıkma taşıyıcıları mevcut ama açık çıkma elemanı tamamen tahrip olmuştur. Yapıdaki bazı kısımlarda tesisat alt yapısı için yapılan değişiklikler yapıda bozulmalara neden olmuştur.				
Bezeme	Yapıdaki doğramalar, kapılar tamamen özgün halini korumaktadır. Batı cephesindeki kagir ve kerpiç sıvalı olan kısımlarda kısmi dökülmeler mevcutken günümüzde dökülen kısımlarda kireç ve çimento sıvalarla onarılmıştır. Yapının kapalı çıkmasının korkulukları özgün haliyle korunmaktadır.				
Devşirme	Devşirme malzeme kullanımına rastlanmamıştır.				
Özgünlük ve Sağlamlık Durumu	Yapı özgün haliyle günümüze kadar korunmaktadır. Özgün açık çıkmadan sadece taşıyıcı elemanların izi günümüzde kalmış olup diğer kısımlar tamamen yok olmuştur. Yapının kısmi strüktür sorunları mevcut olsa da yapıda herhangi bir sağlamlık sorunu görülmemektedir.				
Gözlem ve Değerlendirme	Yapı tamamen restore edilmeli, ekler tasfiye edilip ve onarılması gerekmektedir. Yanlış yapılan uygulamalar yerine geleneksel yöntemler kullanılarak gerekli müdahaleler yapılması gerekmektedir. Gerekli güçlendirmelerin yapılması gerekmektedir. Eksik ve dökülmüş olan kısımlarda kerpiç sıva ve boyasının tamamlanması gerekmektedir. Günümüzde sadece izleri mevcut olan açık çıkma kısmı tekrardan onarılıp yapılması gerekmektedir. Yapı sahiplerinin de isteği doğrultusunda yapı, asıl işlevini sürdürmesi gerekiyor.				

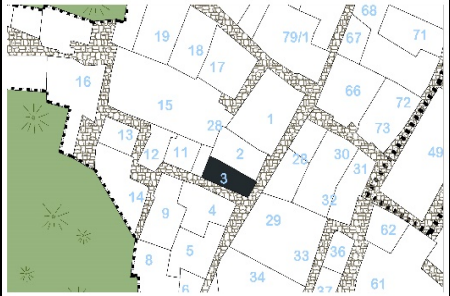

KIRSAL MIRAS ENVANTERİ		YAPI		ENVANTER NO: 24	
İli – ilçesi:	D.Azerbaycan - Jolfa	Pafta		Kapı No.	1
Yerleşim adı:	Ushtibin Köyü	Yapı türü	Konut		
Taşıyıcı sistem	Kerpiç yığma sistem	Yapım tarihi	-		
Ortū türü	Düz çatı	Kullanım durumu	Kullanılıyor / Girildi		
Plan tipi	Açık çıkmalı(Artırmalı)	Sağlamlık durumu	Orta		
Kat sayısı	2	Alt yapı	SU/ ELEKTRİK/		
Genel tanım	Yapı köydeki geleneksel yöntemlerle iki katlı olarak inşa edilmiştir. Çimento sıvayla taş deseni olarak sıvanan bu yapı tamamen yerleşimdeki uyumsuz hale gelmesine sebep olmuştur. Bu yöntemle yapılmış bir yeni yapı daha olması yapıları yerleşim içerisinde tamamen özgün halinden uzaklaştırmıştır. Yapıda kabaltı üzerine kurulu açık çıkma mevcut ve görülmektedir.				
Yapım tekniği ve malzeme	Yapı moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığmalı taşıyıcı sisteme sahiptir. Yapı tamamen görsel olarak değişime uğramış olmasına rağmen bazı kısımlarda tamamen geleneksel yöntemle inşa edilen tarihi değere sahip olan yapı olduğu görülmektedir.				
Bezeme	Yapıdaki doğramalar, kapılar kısmı olarak özgün halini korumaktadır. Yapıda yapılan çimento sıvayla kaplanmış olması yapıdaki tüm özgün olan bezemeleri yok etmiştir.				
Devşirme malzeme	Devşirme malzeme kullanımına rastlanmamıştır.				
Özgünlük ve Sağlamlık Durumu	Yapı özgün haliyle yıllar öncesine kadar korunmuştur. Özgün açık çıkması ve kabaltı üzerine olan taşıyıcılar görülmekte olsa da yapıda yapılan çimento taş desenli cephe değişimi yapıdaki özgünlüğü yok etmiştir. Ve yapı yerleşim içindeki uyumsuz yapılardan birisine dönüşmüştür. Diğer kısımlar tamamen yok olmuştur. Yapının kısmi strüktür sorunları mevcut olsa da yapıda herhangi bir sağlamlık sorunu görülmemektedir.				
Gözlem ve Değerlendirme	Yapı tamamen restore edilmeli, ekler tavsiye edilip ve onarılması gerekmektedir. Yapı cephesinde yapılmış olan çimento tamamen temizlenmesi gerekiyor ve yapıyı özgün haline restore etmek gereklidir. Yanlış yapılan uygulamalar yerine geleneksel yöntemler kullanılarak gerekli müdahaleler yapılması gerekmektedir. Gerekli güçlendirmelerin yapılması, eksik dökülmüş olan kısımlarda Kerpiç sıvayla sıvanması gerekiyor. Yapı sahiplerinin de isteği doğrultusunda yapı, asıl işlevini sürdürmesi gerekiyor.				

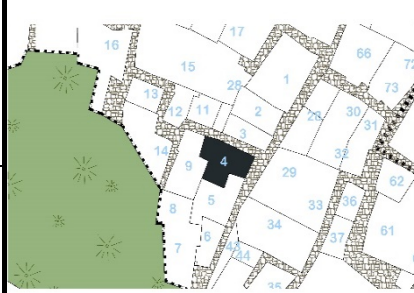
KIRSAL MIRAS ENVANTERİ		YAPI		ENVANTER NO: 25	
İli – ilçesi:	D.Azerbaycan - Jolfa	Pafta		Kapı No.	2
Yerleşim adı:	Ushtibin Köyü	Yapı türü	Konut - Ahır		
Taşıyıcı sistem	Kerpiç yığma sistem	Yapım tarihi	-		
Ortū türü	Düz çatı	Kullanım durumu	Kullanılıyor / Girildi		
Plan tipi	Sofasız geleneksel plan	Sağlamlık durumu	Kötü		
Kat sayısı	2	Alt yapı	SU/ ELEKTRİK/		
Genel tanım	Köydeki geleneksel yöntemle ve iki katlı aynı kottan farklı girişe sahip olarak inşa edilmiştir. Zemin kattaki depo ve ahır için farklı giriş mevcutken üst kattaki yaşam alanı için yağma kesme taşla yapılmış basamaklı merdiven üzerinden giriş sahiptir. Yapının üst katı boş ve harap durumdayken sadece zemin kattaki ahır kısmı kullanılmaktadır. Yapının sağlamlığı kötü durumda ve tüm özgün kısımları harap ve yok olma tehlikesi altındadır.				
Yapım tekniği ve malzeme	Yapı moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığmalı taşıyıcı sisteme sahiptir. Yapının kısmı olarak terk edilmiş olması yapının yaşam alanındaki özgün malzeme ve yöntemle yapılmış olan unsurlarının yok olmasına yol açmaktadır. Yapıda kısmi strüktürel sorunla mevcut ve son depremde sonra kuzey kısmındaki bölümlerde çökme meydana gelmiştir.				
Bezeme	Yapıdaki doğramalar, kapılar tamamen özgün halini korumaktadır. Güney cephesindeki kagir ve kerpiç sıvalı olan kısımlarda kısmi dökülmeler mevcut. Yapıda bulunan özgün ahşap doğramaların büyük kısmı harap olmuş ve geçici yöntemlerle onarılmıştır.				
Devşirme malzeme	Devşirme malzeme kullanımına rastlanmamıştır.				
Özgünlük ve Sağlamlık Durumu	Yapı özgün haliyle günümüze kadar korunmaktadır. Yapının kısmi strüktür sorunları mevcut ve özgün yapı elemanları, kapı ve doğramalarda ortaya çıkan bozulmalar söz konusudur. Yapının yaşam alanının terk edilmiş olması yapıya ciddi zararlar vermeye başlamıştır. Yapıda sadece zemin kattaki ahır kullanılması yapının tamamen yok olmasını kısmi olarak engellese de bu durumda zaman içerisinde tamamen yok olma tehlikesini ortadan kaldırmak için yeterli değildir.				
Gözlem ve Değerlendirme	Yapı tamamen restore edilmeli, eklerin tasfiye edilip ve onarılması gerekmektedir. Yanlış yapılan uygulamalar yerine geleneksel yöntemler kullanılarak gerekli müdahaleler yapılmalıdır. Gerekli güçlendirmelerin yapılması gerekmektedir. Eksik ve dökülmüş olan kısımlarda kerpiç, sıva ve boyasının tamamlanması gerekmektedir. Yapı sahiplerinin de isteği doğrultusunda yapı, asıl işlevini sürdürmesi gerekiyor.				

KIRSAL MIRAS ENVANTERİ		YAPI		ENVANTER NO: 26	
İli – ilçesi:	D.Azerbaycan - Jolfa	Pafta		Kapı No.	3
Yerleşim adı:	Ushtibin Köyü	Yapı türü		Konut - Ahır	
Taşıyıcı sistem	Kerpiç yığma sistem	Yapım tarihi		-	
Ortū türü	Düz çatı	Kullanım durumu		Kullanılıyor / Girildi	
Plan tipi	Sofasız geleneksel plan	Sağlamlık durumu		Orta	
Kat sayısı	2	Alt yapı		SU/ ELEKTRİK/	
Genel tanım	Köydeki geleneksel yöntemle inşa edilmiş iki katlı parselin güneyinde ev batısında yer alan sokaklardan iki farklı girişe sahip olarak inşa edilmiştir. Zemin kattaki depo ve ahır için farklı giriş mevcutken üst kattaki yaşam alanı için parselin batısında olan sokak üzerinden girişe sahiptir. Yapının kısmi strüktürel sorunları olduğu görülmektedir. Yapının tamamı özgün halinden farklı olarak kireç sıvayla kaplanmıştır. Yapının üst katında yer alan tepe pencere boşluğu özgün halinin harap olmasından mütevellit tuğlayla kapatılmıştır.				
Yapım tekniği ve malzeme	Yapı moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığmalı taşıyıcı sisteme sahiptir. Bu yapının inşa sisteminin kuzey kısmındaki sıvaların döküldüğü yerden görünmektedir. Yapıda kısmi strüktürel sorunla mevcut ve son depremten sonra kuzey kısmındaki bölümlerde çatlaklar meydana gelmiştir. Yapının çatısı düz çatı olarak ahşap döşenerek geleneksel yöntemle yapılmış olup günümüzde membran kaplanarak izolasyon sorunlarına çözüm üretilmiştir.				
Bezeme	Yapıdaki doğramalar, kapılar tamamen özgün halini korumaktadır. Güney cephesindeki tepe penceresinin özgün halinde bozulma olduğu için tuğlayla kapatılmıştır. Yapının cephesine yapılan kireç sıva kaplaması özgün hali olan kerpiç sıvasının üstüne yapılmıştır.				
Devşirme malzeme	Devşirme malzeme kullanımına rastlanmamıştır.				
Özgünlük ve Sağlamlık Durumu	Yapı özgün hali ile günümüze kadar korunmaktadır. Yapının kısmi strüktür sorunları mevcut ve özgün yapı elemanları, kapı ve doğramalarda ortaya çıkan bozulmalar söz konusudur. Yapının yaşam alanının terk edilmiş olması yapıya ciddi zararlar vermeye başlamıştır. Yapıda sadece zemin kattaki ahır kullanılması yapının tamamen yok olmasını kısmi olarak engellese de bu durumda zaman içerisinde tamamen yok olma tehlikesini ortadan kaldırmak için yeterli değildir.				
Gözlem ve Değerlendirme	Yapı tamamen restore edilmeli, eklerin tasfiye edilip ve onarılması gerekmektedir. Yanlış yapılan uygulamalar yerine geleneksel yöntemler kullanılarak gerekli müdahaleler yapılmalıdır. Gerekli güçlendirmelerin yapılması gerekmektedir. Eksik ve dökülmüş olan kısımlarda kerpiç sıva ve boyasının tamamlanması gerekmektedir. Yapı sahiplerinin de isteği doğrultusunda yapı, asıl işlevini sürdürmesi gerekiyor.				

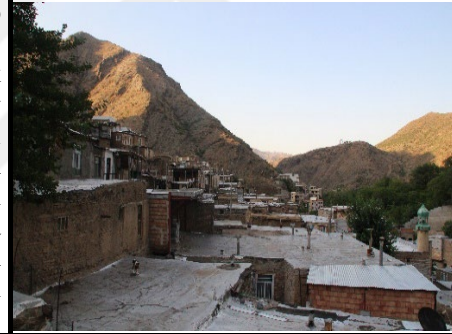

KIRSAL MIRAS ENVANTERİ		YAPI		ENVANTER NO: 27	
İli – ilçesi:	D.Azerbaycan - Jolfa	Pafta		Kapı No.	4
Yerleşim adı:	Ushtibin Köyü	Yapı türü	Konut - Ahır		
Taşıyıcı sistem	Kerpiç yığma sistem	Yapım tarihi	-		
Ortū türü	Düz çatı	Kullanım durumu	Kullanılıyor / Girildi		
Plan tipi	Açık çıkmalı(Artırmalı)	Sağlamlık durumu	Orta		
Kat sayısı	2	Alt yapı	SU/ ELEKTRİK/		
Genel tanım	Köydeki geleneksel yöntemle inşa edilmiş iki katlı yapı da parselin kuzeyinde ev doğusunda yer alan sokaklardan iki farklı girişe sahip olarak inşa edilmiştir. Zemin kattaki depo ve ahır için doğu taraftaki sokaktan giriş mevcutken üst kattaki yaşam alanı için parselin kuzeyinde yer alan sokak üzerinden girişe sahiptir. Yapı açık çıkmalı geleneksel plan sahip olup geleneksel yöntem ve malzemeyle inşa edilmiştir. Açık çıkmanın doğu tarafında tuğla kiremitle ek duvar yapılmış olduğu görülmektedir. Yapının kısmi strüktürel sorunları olduğu görülmektedir.				
Yapım tekniği ve malzeme	Yapı moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığmalı taşıyıcı sisteme sahiptir. Bu yapının inşa sisteminin kuzey kısmındaki sıvaların döküldüğü yerden görünmektedir. Yapıda kısmi strüktürel sorunla mevcut. Yapının çatısı düz çatı olarak ahşap döşenerek geleneksel yöntemle yapılmış olup günümüzde membran kaplanarak izolasyon sorunlarına çözüm üretilmiştir. Yapıdaki açık çıkmanın doğu tarafındaki korkuluklar yerine kiremit tuğla kullanarak duvar inşa edilmiştir.				
Bezeme	Yapıdaki doğramalar, kapılar tamamen özgün halini korumaktadır. Yapının doğu cephesine yapılan sıva kaplaması özgün hali olan kerpiç sıvasının üstüne yapılmıştır.				
Devşirme malzeme	Devşirme malzeme kullanımına rastlanmamıştır.				
Özgünlük ve Sağlamlık Durumu	Yapı özgün haliyle günümüze kadar korunmaktadır. Yapının kısmi strüktür sorunları mevcut ve özgün yapı elemanları, kapı ve doğramalarda ortaya çıkan bozulmalar söz konusudur. Açık çıkmadaki korkuluklarda kısmi bozulmalar mevcut. Bunu yanı sıra doğu kısmındaki korkuluklar yerine kiremit tuğla duvar ek olarak yapılmıştır. Yapının iç mekânında tuvalet ve banyo yapılarak yapının özgün plan hali değiştirilmiştir.				
Gözlem ve Değerlendirme	Yapı tamamen restore edilmeli, eklerin tavsiye edilip ve onarılması gerekmektedir. Yanlış yapılan uygulamalar yerine geleneksel yöntemler kullanılarak gerekli müdahaleler yapılmalıdır. Gerekli güçlendirmelerin yapılması gerekmektedir. Eksik ve dökülmüş olan kısımlarda Kerpiç sıva ve boyasının tamamlanması gerekmektedir. Yapı sahiplerinin de isteği doğrultusunda yapı, asıl işlevini sürdürmesi gerekiyor.				

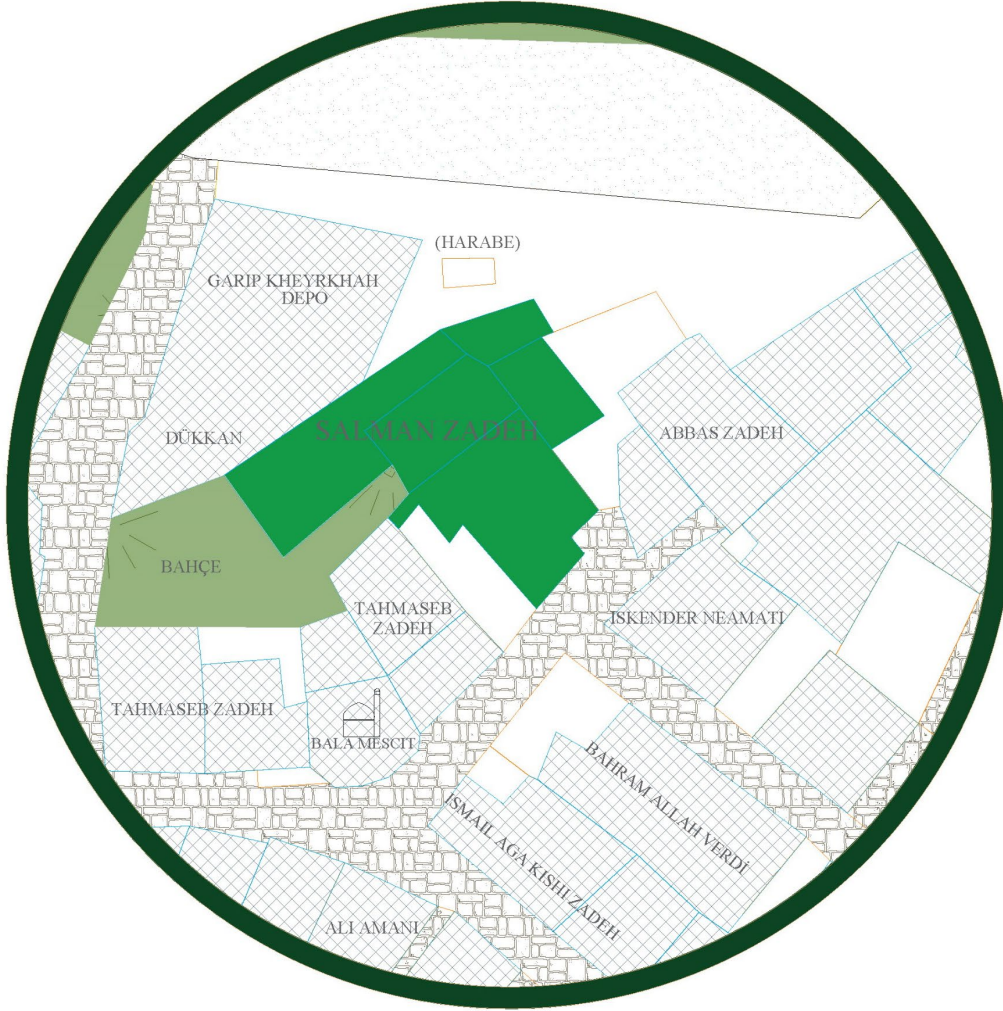
KIRSAL MIRAS ENVANTERİ		YAPI		ENVANTER NO: 28	
İli – ilçesi:	D.Azerbaycan - Jolfa	Pafta		Kapı No.	43
Yerleşim adı:	Ushtibin Köyü	Yapı türü	Konut - Ahır		
Taşıyıcı sistem	Kerpiç yığma sistem	Yapım tarihi	-		
Ortū türü	Düz çatı	Kullanım durumu	Kullanılıyor / Girildi		
Plan tipi	Sofasız geleneksel plan	Sağlamlık durumu	Orta		
Kat sayısı	2	Alt yapı	SU/ ELEKTRİK/		
Genel tanım	Geleneksel yerleşim içerisinde abbaranın içinden girişe sahip olan bu iki katlı yapıda alt kotta yer alan ahır ve depo için parselin güneyinde yer alan alt kottaki sokaktan basamaklı bir girişe sahiptir. Bu yapı geleneksel plan özelliklerini taşımaktadır. Günümüzde depo olarak kullanılan bu yapıda ağır strüktür sorunları görülmektedir. İki bölümden oluşan bu yapının yaşam alanının batısındaki duvara gömülü ocak mevcut olduğu görülmektedir. Yapıda mevcut olan yapı elemanlarının hepsi özgün haliyle korunmaktadır.				
Yapım tekniği ve malzeme	Yapı moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığmalı taşıyıcı sisteme sahiptir. Bu yapının inşa sisteminin iç mekândaki sıvanın döküldüğü yerden görünmektedir. Yapıda strüktürel sorunları mevcut. Yapının çatısı düz çatı olarak, ahşap döşenerek geleneksel yöntemle yapılmış olup; günümüzde membran kaplanarak izolasyon sorunlarına çözüm üretilmiştir. Yapının üst katındaki yaşam alanının güney cephesi komşu parselin çatısına açılan kapı mevcut. Bu cephe üzerinde dökülmüş olan kısımlar geçici olarak ahşap ve demir kapatılmış olduğu görülmektedir.				
Bezeme	Yapıdaki doğramalar, kapılar tamamen özgün halini korumaktadır.				
Devşirme malzeme	Devşirme malzeme kullanımına rastlanmamıştır.				
Özgünlük ve Sağlamlık Durumu	Yapı özgün hali ile günümüze kadar korunmaktadır. Yapıdaki strüktür sorunları mevcut ve özgün yapı elemanları, kapı ve doğramalarda ortaya çıkan bozulmalar söz konusudur. Yapı günümüzde sadece depo olarak işlev görmektedir ve çok fazla kullanılmadığı için terk edilmiş olmasından mütevellit gerekli bakımı yapılmamaktadır. Bakımsız olması bu yapıdaki strüktür ve taşıyıcı sorunlarının artmasına neden olmaktadır.				
Gözlem ve Değerlendirme	Yapı tamamen restore edilmeli, eklerin tasfiye edilip ve onarılması gerekmektedir. Yanlış yapılan onarımların yerine geleneksel yöntemler kullanılarak gerekli müdahaleler yapılmalıdır. Gerekli güçlendirmelerin yapılması gerekmekte olup Eksik ve dökülmüş olan kısımlarda kerpiç sıva ve iç mekân sıvasının tamamlanması gerekmektedir. Yapı sahiplerinin de isteği doğrultusunda yapı, asıl işlevini sürdürmesi gerekiyor.				

KIRSAL MİRAS ENVANTERİ		YAPI		ENVANTER NO: 29	
İli – ilçesi:	D.Azerbaycan - Jolfa	Pafta		Kapı No.	42
Yerleşim adı:	Ushtibin Köyü	Yapı türü		Konut	
Taşıyıcı sistem	Kerpiç yığma sistem	Yapım tarihi		-	
Ortū türü	Düz çatı	Kullanım durumu		Kullanılıyor / Girilmedi	
Plan tipi	Sofasız geleneksel plan	Sağlamlık durumu		Orta	
Kat sayısı	2	Alt yapı	SU/ ELEKTRİK/		
Genel tanım	Geleneksel yerleşimde sokak üzerinden komşu parselin çatısından girişe sahip olan örneklerden olan bu yapı geleneksel yöntem ve malzeme ile inşa edilmiştir. Güney cephesinde yer alan komşu parsel üzerinde sundurmalı olarak yapılmış olduğu görülmektedir. Yapıdaki özgün kapı yerine giriş kapısı muhdes demir kapıyla değiştirilmiş olup ek olarak bir diğer giriş kapısının üzerine demir taşıyıcılı sundurma yapıldığı görülmektedir. Bu yapı geleneksel plan özelliklerini taşımaktadır. İki bölümden oluşan bu yapının yaşam alanı olarak kullanılmaktadır.				
Yapım tekniği ve malzeme	Yapı moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığmalı taşıyıcı sisteme sahiptir. Yapının çatısı düz çatı şeklinde, ahşap döşenerek geleneksel yöntemle inşa edilmiştir. Güney cephesinde üzerine sundurmaya sahiptir. Çatı izolasyonu için membran kaplanmıştır. Yapının yaşam alanının güney cephesinde komşu parselin çatısına açılan giriş kapısı mevcuttur. Yapıda mevcut olan yapı elemanlarının hepsi özgün haliyle korunmaktadır. Güney cephesi özgün kerpiç sıva üzerine kireç sıvayla kaplanmıştır				
Bezeme	Yapıdaki doğramalar, kapılar tamamen özgün halini korumaktadır. Yapıdaki özgün kapı yerine giriş kapısı muhdes demir kapıyla değiştirilmiştir.				
Devşirme malzeme	Devşirme malzeme kullanımına rastlanmamıştır.				
Özgünlük ve Sağlamlık Durumu	Yapı özgün haliyle günümüze kadar korunmaktadır. Yapıdaki muhdes giriş kapısı haricindeki tüm kapı ve doğramalar özgün olarak korunmaktadır. Güney cephesindeki sundurma yapılmış olduğu görülmektedir. Yapının batı cephesindeki kerpiç sıvanın dökülmüş olduğu kısımlar mevcuttur.				
Gözlem ve Değerlendirme	Yapı tamamen restore edilmeli, eklerin tasfiye edilip ve onarılması gerekmektedir. Yanlış yapılan uygulamalar geleneksel yöntemler kullanılarak gerekli müdahaleler yapılmalıdır. Gerekli güçlendirmelerin yapılması gerekmekte olup eksik ve dökülmüş olan kısımlarda kerpiç sıva ve iç mekân sıvasının tamamlanması gerekmektedir. Yapı sahiplerinin de isteği doğrultusunda yapı, asıl işlevini sürdürmesi gerekiyor.				

KIRSAL MİRAS ENVANTERİ		YAPI		ENVANTER NO: 30	
İli – ilçesi:	D.Azerbaycan - Jolfa	Pafta		Kapı No.	412
Yerleşim adı:	Ushtibin Köyü	Yapı türü		Konut	
Taşıyıcı sistem	kerpiç yığma sistem	Yapım tarihi		18 Y.Y	
Ortū türü	Düz çatı	Kullanım durumu		Kullanılmıyor / Girildi	
Plan tipi	Açık çıkmalı(Artırmalı)	Sağlamlık durumu		iyi	
Kat sayısı	2	Alt yapı		SU/ ELEKTRİK/	
Genel tanım	Köydeki geleneksel yerleşimde tarihi değere sahip iki katlı bu yapıda taş yazıtlı olarak kesin yapım tarihi tescillenmiş olan bir diğer yapıdır. Bu yapı geçtiğimiz yıllarda koruma kurulu tarafından satın alınmış olup restore edilmiştir. Yapının şu ansız işlevsiz olması yapı için tehlikeli bir durum yaratmıştır. Yapılan restorasyonda yapılmış olan yanlış uygulamalar ve ekler mevcut olduğu görülmektedir. Çimento harç katkılı kerpiç görünümlü olarak yapının tamamının kaplanması ve iç mekânda kireç sıva uygulamalarındaki hatalar yapıya zarar vermiştir. Yapını güney cephenin kösesinde yer alan açık çıkma sahip olduğu görülmektedir.				
Yapım tekniği ve malzeme	Yapı moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığmalı taşıyıcı sisteme sahiptir. Yapının çatısı düz çatı olarak ahşap döşenerek geleneksel yöntemle inşa edilmiştir. Çatı izolasyonu için membran kaplanmıştır. Yapının yaşam alanının kuzey cephesinde basamaklı olarak alt kottun çatısı avlu olarak kullanılmaktadır. Yapıda mevcut olan yapı elemanlarının hepsi özgün haliyle korunmaktadır. Cepheler özgün kerpiç sıva üzerine çimento karışık kerpiç sıvayla kaplanmıştır				
Bezeme	Yapıdaki doğramalar, kapılar özgün halini korumaktadır. İç mekân kapılarda ve doğramaların bazıları yapılan restorasyonda yenilenmiş ya da onarılmıştır.				
Devşirme malzeme	Devşirme malzeme kullanımına rastlanmamıştır.				
Özgünlük ve Sağlamlık Durumu	Yapı kısa zaman önce tamamen restore edilmiş olup birçok kısımda müdahalede bulunulmuştur. Yapı tarihi değere sahip olup giriş kapısı üzerinde bulunan taş yazıt Sorkhayı evinin girişindeki taş yazıtlı aynı döneme ait olduklarının bir göstergesi olabilir. Yapıdaki bezemeler ve sütun başlıkları yapıdaki dönem niteliklerini ve özgünlüğünü taşıdığını göstermektedir.				
Gözlem ve Değerlendirme	Yapı tamamen restore edilmeli, eklerin tavsiye edilip ve onarılması gerekmektedir. Yanlış yapılan uygulamalar geleneksel yöntemler kullanılarak gerekli müdahaleler yapılmalıdır. Gerekli güçlendirmelerin yapılması gerekmekte olup yapılmış olan çimento katkılı kerpiç sıva yerine özgün yöntemler ve malzemeye bağlı olarak onarılması gerekmektedir. Yapı sahiplerinin de isteği doğrultusunda yapı, asıl işlevini sürdürmesi gerekiyor.				

BİNA KOMŞU İLİŞKİSİ

SCAL

1/250

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KONU: SALMAN ZADEH

ADRES: IRAN

PAFTA: VAZİYET PLAN

KENT: JOLFA

PAFTA NO:

İLÇE: NÖCE MEHR

TEZ DANIŞMANI:

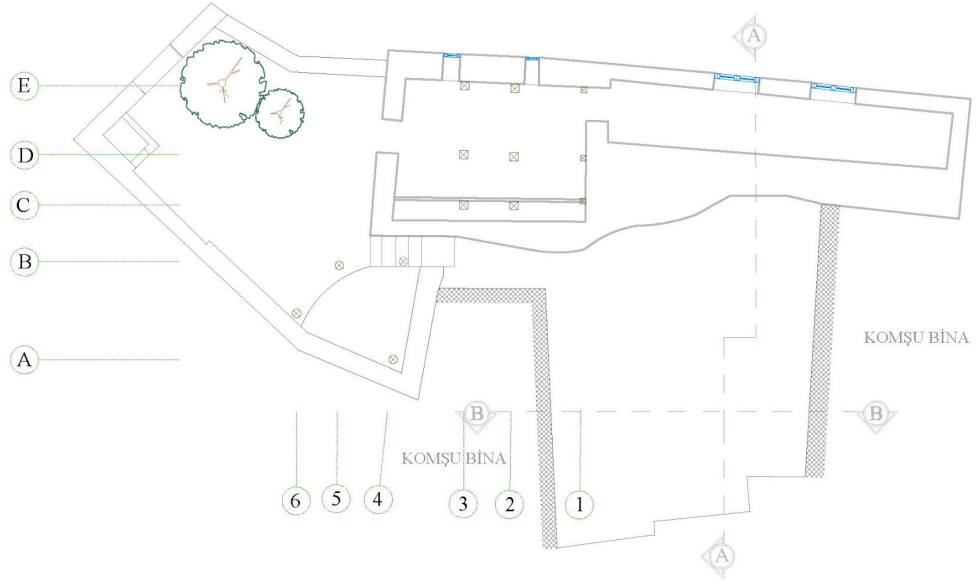
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU

HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

ÖLÇEK:

1:100

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-IRAN

BODRUM KAT PLAN

SCALE

1/100

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KONU: SALMAN ZADEH

ADRES: IRAN

TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU

ÖLÇEK:

PAFTA: BODRUM KAT PLAN

KENT: JOLFA

HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

1:100

PAFTA NO:

İLÇE: NÖCE MEHR

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-İRAN

ZEMİN KAT PLAN

SCALE 1/100

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KONU: SALMAN ZADEH

ADRES: İRAN

TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU

ÖLÇEK:

PAFTA: ZEMİN KAT PLAN

KENT: JOLFA

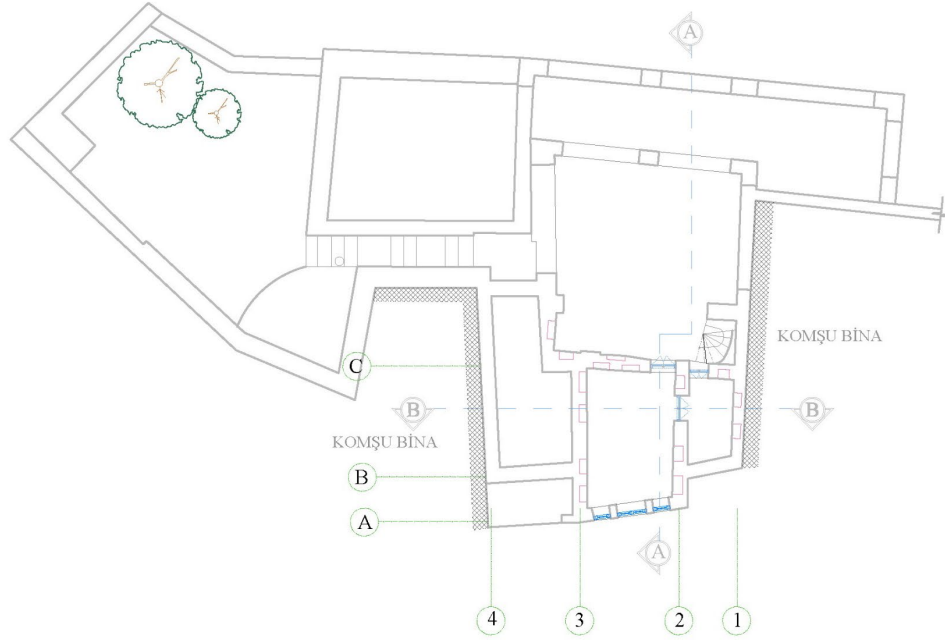
HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

1:100

PAFTA NO:

İLÇE: NÖCE MEHR

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-IRAN

1 KAT PLAN

SCALE 1/100

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KONU: SALMAN ZADEH

ADRES: IRAN

TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. Tulay ÇOBANCAOĞLU

ÖLÇEK:

PAFTA: 1- KAT PLAN

KENT: JOLFA

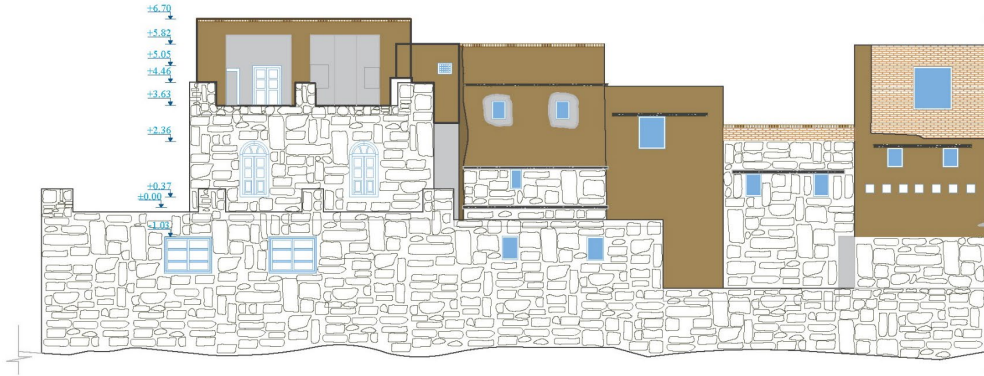
HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

1:100

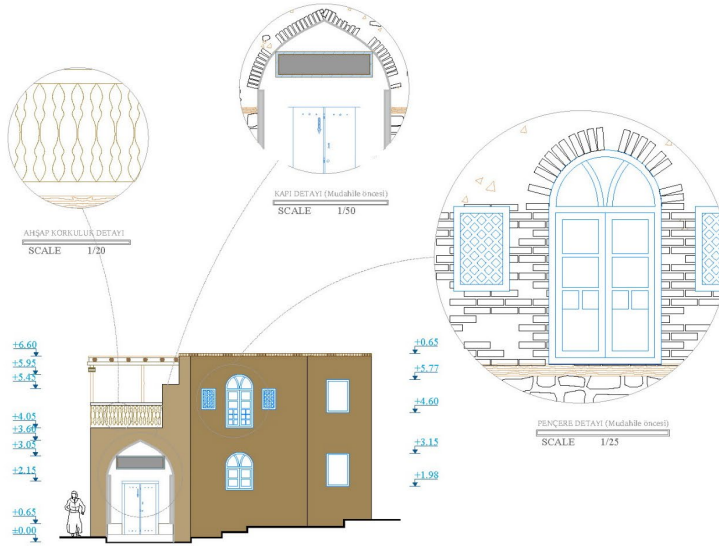
PAFTA NO:

İLÇE: NÖCE MEHR

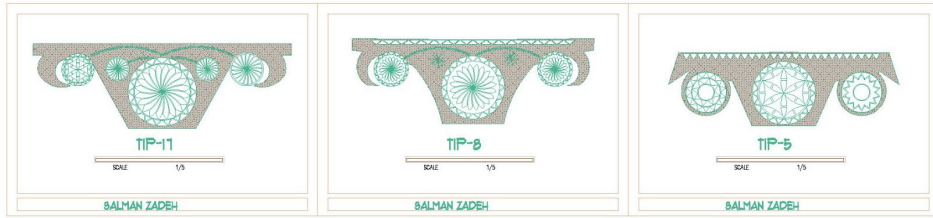
USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-İRAN

BATI CEPHESİ
SCALE 1/100

DOĞU CEPHESİ
SCALE 1/100

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

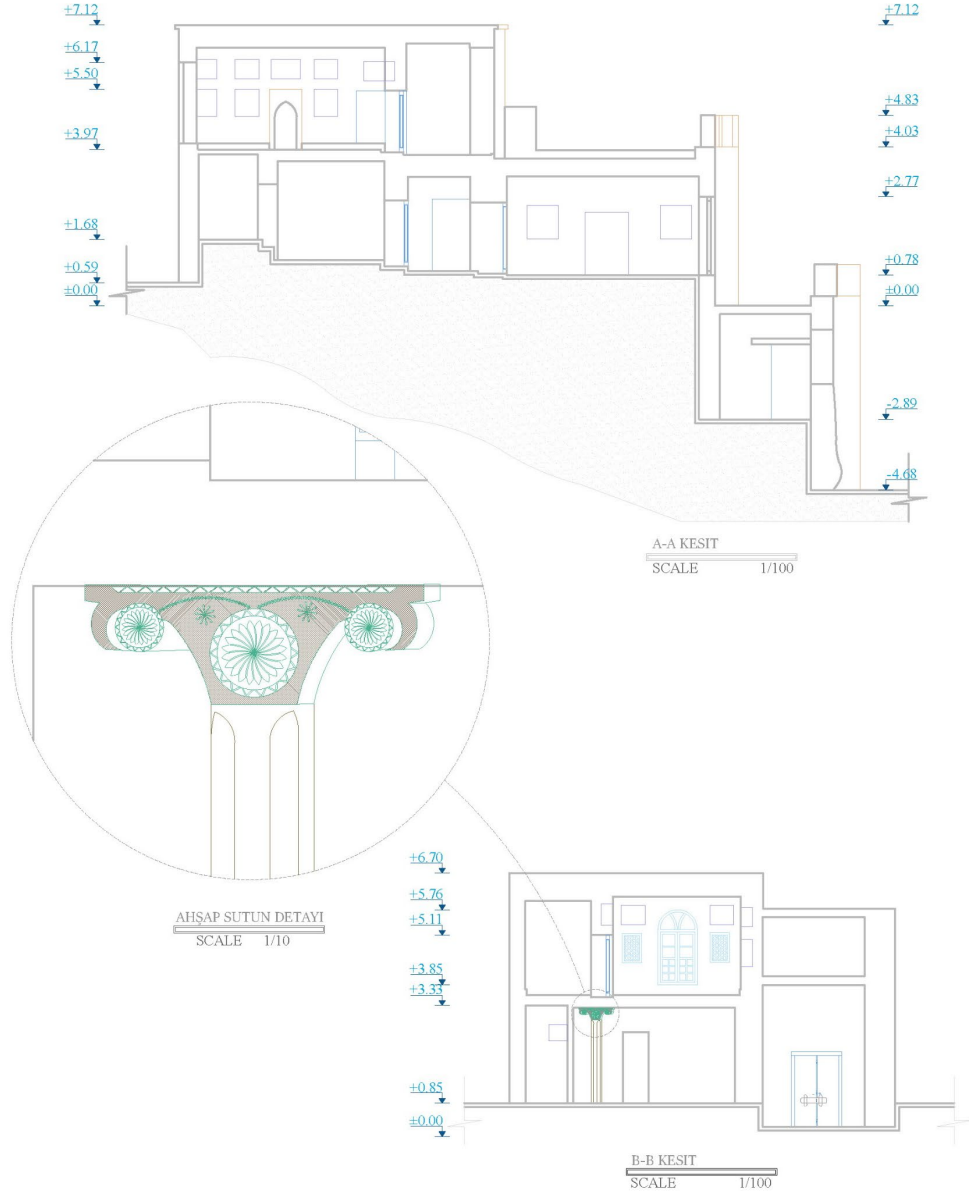
KONU: SALMAN ZADEH
PAFTA: CEPHE
PAFTA NO:

ADRES: IRAN
KENT: JOLFA
İLÇE: NÖCE MEHR

TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU
HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

ÖLÇEK:
1:100

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-IRAN

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KONU: SALMAN ZADEH
PAFTA: KESİT
PAFTA NO:

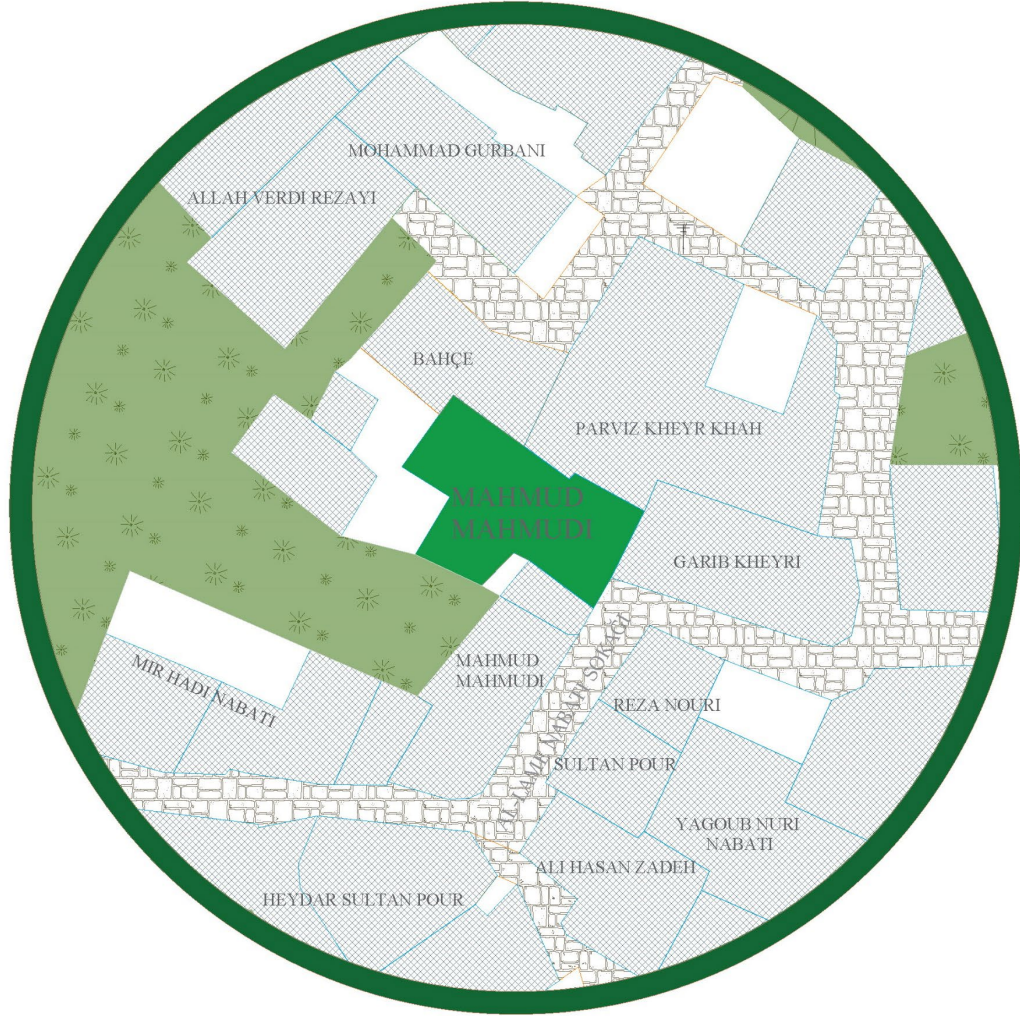
ADRES: IRAN
KENT: JOLFA
İLÇE: NÖCE MEHR

TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. Tulay ÇOBANCAOĞLU
HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

ÖLÇEK:
1:100

KIRSAL MIRAS ENVANTERİ		YAPI		ENVANTER NO: 31	
İli – ilçesi:	D.Azerbaycan - Jolfa	Pafta		Kapı No.	133
Yerleşim adı:	Ushtibin Köyü	Yapı türü		Konut	
Taşıyıcı sistem	kerpiç yığma sistem	Yapım tarihi		18 Y.Y	
Ortū türü	Düz çatı	Kullanım durumu		Kullanılmıyor / Girildi	
Plan tipi	Açık çıkmalı(Artırmalı)	Sağlamlık durumu		iyi	
Kat sayısı	2	Alt yapı		SU/ ELEKTRİK/	
Genel tanım	Köydeki geleneksel yerleşimde tarihi değere sahip iki katlı o yapılardan birisidir. Yapı ünlü şair nebatîye ait olduğu bilinmektedir. Yapımı güneydoğu cephesindeki izler yapının açık çıkmalı plan tipine sahip olduğunu göstermektedir. Yapıdaki giriş kapısından kabaltı şeklindeki taşlıktan avlu ve yaşam alanlarına girişli olarak köyde ender rastlanan parsel sokak ilişkisine sahiptir. Avlu üzerinden yapıya iki farklı yapıya giriş olan bu parsel içerisinde iki farklı mülkiyete sahiptir. Girişteki taşlık üzerindeki kısımda açık çıkmadaki payandalar muhdes demir korkuluk olarak değiştirilmiş olduğu görülmektedir.				
Yapım tekniği ve malzeme	Yapı moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığmalı taşıyıcı sisteme sahiptir. Yapının çatısı düz çatı olarak ahşap döşenerek geleneksel yöntemle inşa edilmiştir. Çatı izolasyonu için membran kaplanmıştır. Yapıda mevcut olan yapı elemanlarının hepsi özgün haliyle korunmaktadır. Cepheleer özgün kerpiç sıva üzerine çimento ve kireç sıvayla kaplanmış olduğu görülmektedir. Parselin doğusundaki kısımda doğramalar muhdes demir olarak değişmiş olduğu görülmektedir.				
Bezeme	Yapıdaki açık çıkmadaki doğrama hariç diğer doğramalar ve kapılar özgün halini korumaktadır. İç mekân kapılarda ve doğramaların bazıları yapılan onarımlar ve değişiklikler söz konusu olduğu görülmektedir. Doğu bölümdeki yapıda özgün Orsi kapılar mevcut olduğu görülmüştür.				
Devşirme malzeme	Devşirme malzeme kullanımına rastlanmamıştır.				
Özgünlük ve Sağlamlık Durumu	Parsel içerisinde iki yapı bölümü mevcut olduğundan doğu taraftaki yapı tamamen özgün halini korumuşken bir diğer bölümde yapılan kısmı müdahaleler söz konusu olduğu görülmektedir. Her iki bölümde kısmı strüktür sorunları olduğu ve çatlakların ortaya çıktığı görülmüştür. Yapıdaki doğu kısımdaki tablalı kapılar ve doğramalar bölgedeki bezemeli (Orsi) kapı olarak inşa edilmiştir.				
Gözlem ve Değerlendirme	Yapı tamamen restore edilmeli, eklerin tavsiye edilip ve onarılması gerekmektedir. Yanlış yapılan uygulamalar geleneksel yöntemler kullanılarak gerekli müdahaleler yapılmalıdır. Gerekli güçlendirmelerin yapılması gerekmekte olup yapılmış olan çimento katkılı Kerpiç sıva yerine özgün yöntemler ve malzemeye bağlı olarak onarılması gerekmektedir. Yapı sahiplerinin de isteği doğrultusunda yapı, asıl işlevini sürdürmesi gerekiyor.				

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-IRAN

BİNA KOMŞU İLİŞKİSİ

SCAL

1/250

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KONU: NABATI

PAFTA: VAZİYET PLAN

PAFTA NO:

ADRES: IRAN

KENT: JOLFA

İLÇE: NÖCE MEHR

TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU
HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

ÖLÇEK:

1:250

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-IRAN

ZEMİN KAT PLAN

SCALE 1/100

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KONU: NABATI

PAFTA: ZEMİN KAT PLAN

PAFTA NO:

ADRES: IRAN

KENT: JOLFA

İLÇE: NÖCE MEHR

TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU

HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

ÖLÇEK:

1:100

ZEMİN KAT PLAN(Ölçü)

SCALE 1/100

M İ M A R S İ N A N
G Ü Z E L S A N A T L A R
Ü N İ V E R S İ T E S İ

KONU: NABATI

PAFTA: KAT PLAN ÖLÇÜ

PAFTA NO:

ADRES: IRAN

KENT: JOLFA

ILÇE: NÖCE MEHR

TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. Tahir GÖRANCAOĞLU

Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU

HAZIRLAYAN: NIMA SAMANIFAR

ÖLÇEK:

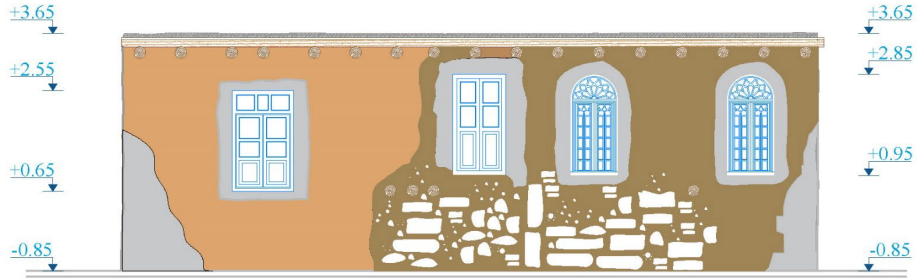
1:100

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-IRAN

A-A KESIT

SCALE 1/100

DOĞU CEPHE

SCALE 1/100

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KONU: NABATI

ADRES: IRAN

TEZ DANIŞMANI:

Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU

ÖLÇEK:

PAFTA: CEPHE & A-A KESIT

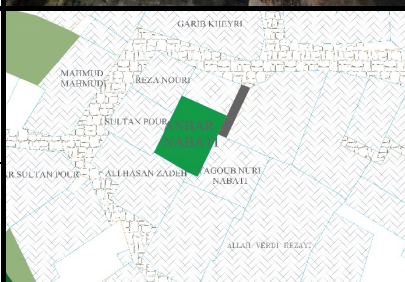
KENT: JOLFA

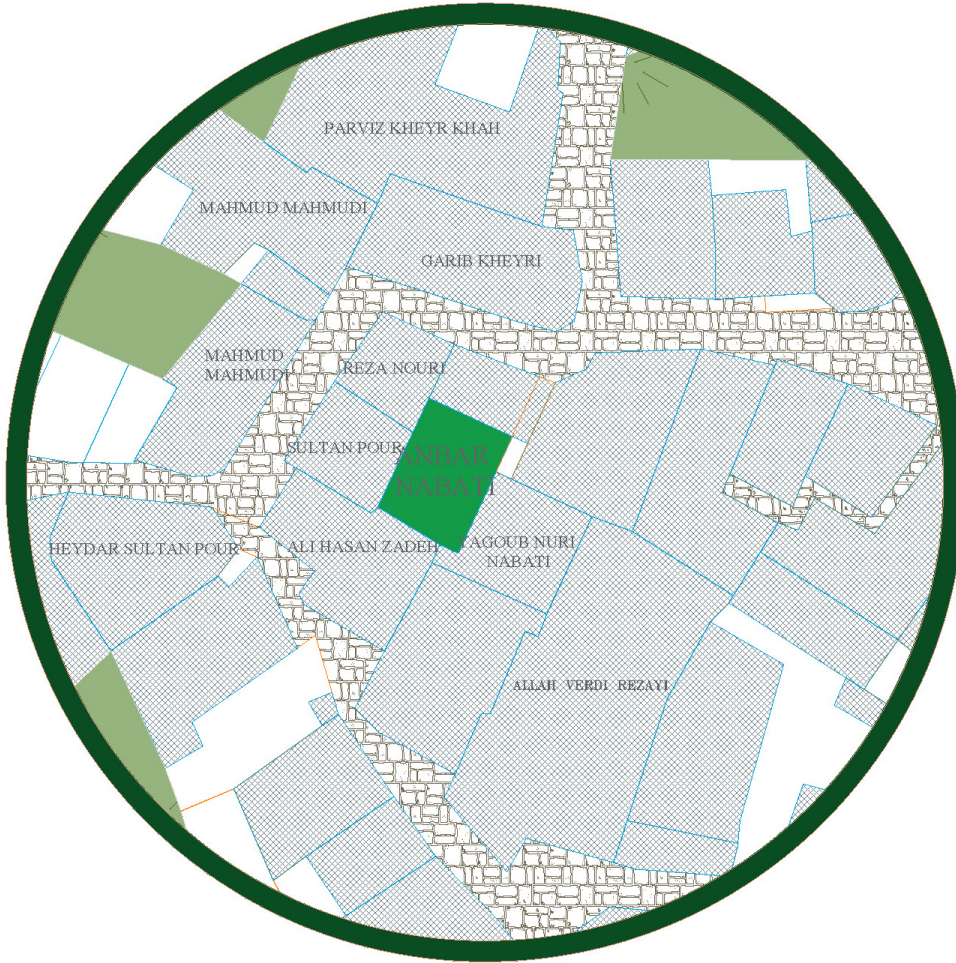
HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

1:100

PAFTA NO:

İLÇE: NÖCE MEHR

KIRSAL MIRAS ENVANTERİ		YAPI		ENVANTER NO: 32	
İli – ilçesi:	D.Azerbaycan - Jolfa	Pafta		Kapı No.	173
Yerleşim adı:	Ustibin Köyü	Yapı türü	Konut		
Taşıyıcı sistem	Kerpiç yığma sistem	Yapım tarihi	-		
Ortū türü	Kagir pramit çatı	Kullanım durumu	Kullanılmıyor / Girildi		
Plan tipi	Açık çıkmalı(Artırmalı)	Sağlamlık durumu	Kötü		
Kat sayısı	2	Alt yapı	SU/ ELEKTRİK/		
Genel tanım	Ustibin Köyün en eski geleneksel yapılarından biri bu parselde yer almaktadır. Buneğe diye adlandırılan bu yapı 176. parselin en arka kısmında yer almaktadır. 176. Parselde özgün yapının bir parçası olarak bilinen bu yapı günümüzde bağımsız bir yapı haline gelmiştir Buneğe yapısının girişi sokaktan kabaltı içerisinde yer alan özgün ahşap kapı üzerinden ulaşılmaktadır. Bu yapının hemen yanında yer alan ahır ve depo alanları bağımsız bir kapıdan girişe sahiptir.		 		
Yapım tekniği ve malzeme	Yapı moloz taş beden duvarları üzerine ahşap hatıllı kerpiç yığmalı taşıyıcı sisteme sahiptir. Yapının çatısı geleneksel kagir sıvalı düz çatı şeklindedir. Ve iç mekândaki piramit kubbeli Buneğe bindirme tavana sahiptir. Yapıda dökülen kagir sıvalar yerine kireç sıvayla tamamlanmış bölümler mevcuttur. Buneğe yapısının taşıyıcı sistemi geleneksel yöntem ve malzemeyle yapılmış.				
Bezeme	Ahşap doğrama ve kapıların haricinde Buneğe yapısında yer alan oyma teknikli sütun başları mevcuttur.				
Devşirme	Devşirme malzeme kullanımına rastlanmamıştır.				
Özgünlük ve Sağlamlık Durumu	Buneğe yapısı tamamen özgün sütun başları ve yapısıyla ağır strüktür sorunlara sahiptir. Birkaç taşıyıcı direğin taşıyıcı tavan sisteminde kısmi yıkım ve arızaya sebep olmaktadır. Acil müdahale olunmadığı taktirde bu özgün ve nadir Buneğe yapısı kısa süre de yok olması muhtemeldir.				
Gözlem ve Değerlendirme	Buneğe yapısındaki strüktür sorunları giderilmeli ve dökülen kagir ve kerpiç kısımlar tamamlanmalıdır. Tekrar işlevsel olarak yaşam alanının bir parçası olarak işlevini sürdürmelidir. Yapı tamamen restore edilip ve uyumsuz malzemeyle yenilenmiş kısımlar ve ekler geleneksel yöntem ve malzemeyle tamamlanması gerekmektedir. Strüktürel sorunlar giderilmeli, cephe üzerindeki kerpiç sıvaların yenilenmesi gerekmektedir. Yapı sahiplerinin de isteği doğrultusunda yapı, asıl işlevini sürdürmelidir.				

BİNA KOMŞU İLİŞKİSİ

SCAL

1/250

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KONU: ANBAR NABATI
PAFTA: VAZİYET PLANI
PAFTA NO:

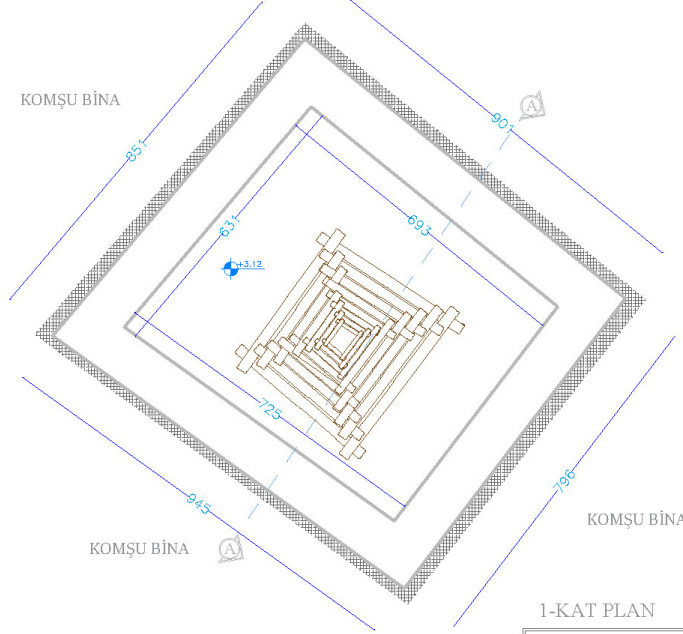
ADRES: IRAN
KENT: JOLFA
İLÇE: NOCE MEHR

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU
HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

ÖLÇEK:
1:250

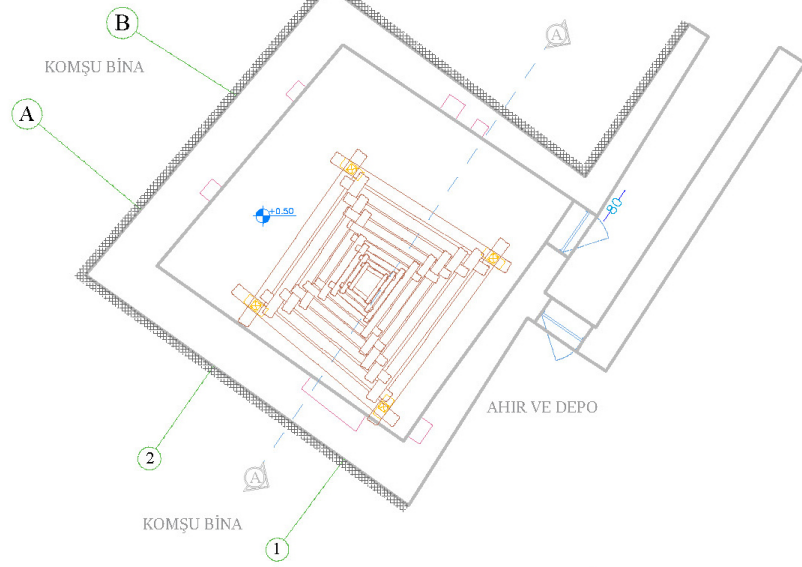
USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-IRAN

KOMŞU BİNA

1-KAT PLAN

SCALE 1/100

ZEMİN KAT PLAN

SCALE 1/100

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

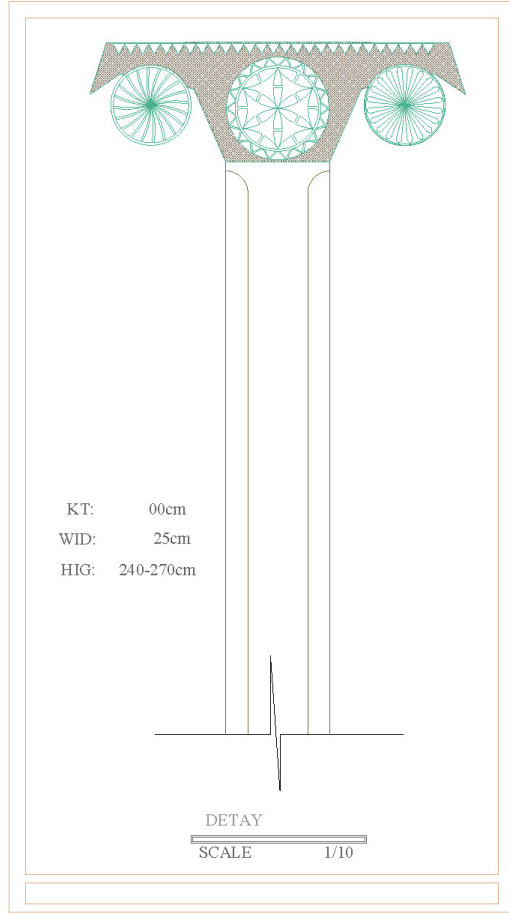
KONU: ANABAR NABATI
PAFTA: KAT PLANLARI
PAFTA NO:

ADRES: IRAN
KENT: JOLFA
İLÇE: NOCE MEHR

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU
HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

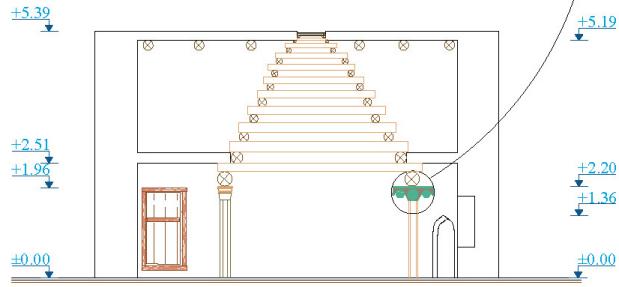
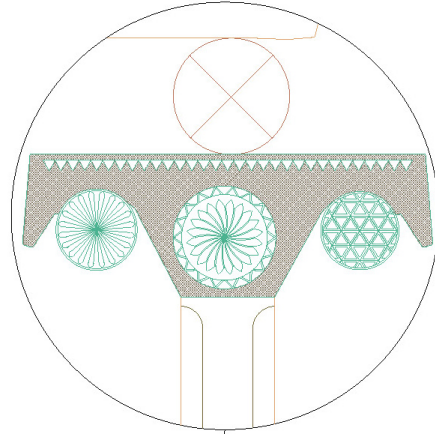
ÖLÇEK:
1:100

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-IRAN

- TARİHİ YAPILAR
- AHŞAP MALZEME
- DOĞRAMALAR
- KOMŞU BİNA
- SIVANMIŞ YÜZEY
- KAĞIR YÜZEY

- T : NIŞ
- D : KAPI
- W : PENCERE
- KT : KOT YÜKSEKLİĞİ
- WID: GENİŞLİK
- HIG : YÜKSEKLİK

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

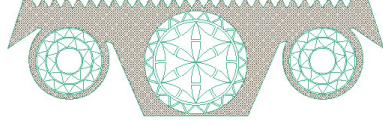
KONU: ANABAR NABATI
PAFTA: A-A KESİT/DETAY
PAFTA NO:

ADRES: IRAN
KENT: JOLFA
İLÇE: NÖCE MEHR

TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU
HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

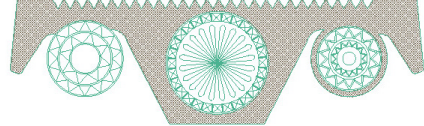
ÖLÇEK:
1:100

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-IRAN

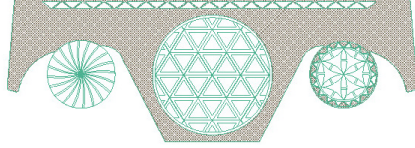
Tip-N 1

DETAY
SCALE 1/10

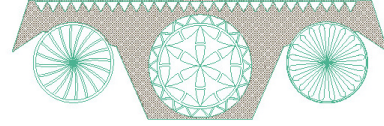
Tip-N 2

DETAY
SCALE 1/10

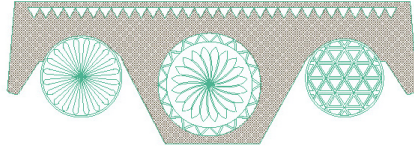
Tip-N 4

DETAY
SCALE 1/10

Tip-N 3

DETAY
SCALE 1/10

Tip-N 5

DETAY
SCALE 1/10

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KONU: ANABAR NABATI

ADRES: IRAN

PAFTA: AHŞAP SÜTUN BAŞLIĞI

KENT: JOLFA

PAFTA NO:

İLÇE: NOCE MEHR

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU

HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

ÖLÇEK:

1:10

8.6 Analizler

8.6.1 Yapı işlev analizi

8.6.2 Yapısal sistem analizi

8.6.3 Özgünlük analizi

8.6.4 Yapısal sağlamlık analizi

UŞTIBİN KÖYÜ-JOLFA-İRAN

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KONU: UŞTIBİN KÖYÜ

PAFTA: İŞLEV ANALİZİ

PAFTA NO: ÖLÇEK:1/1000

TEZ DANIŞMANI:

Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU

HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

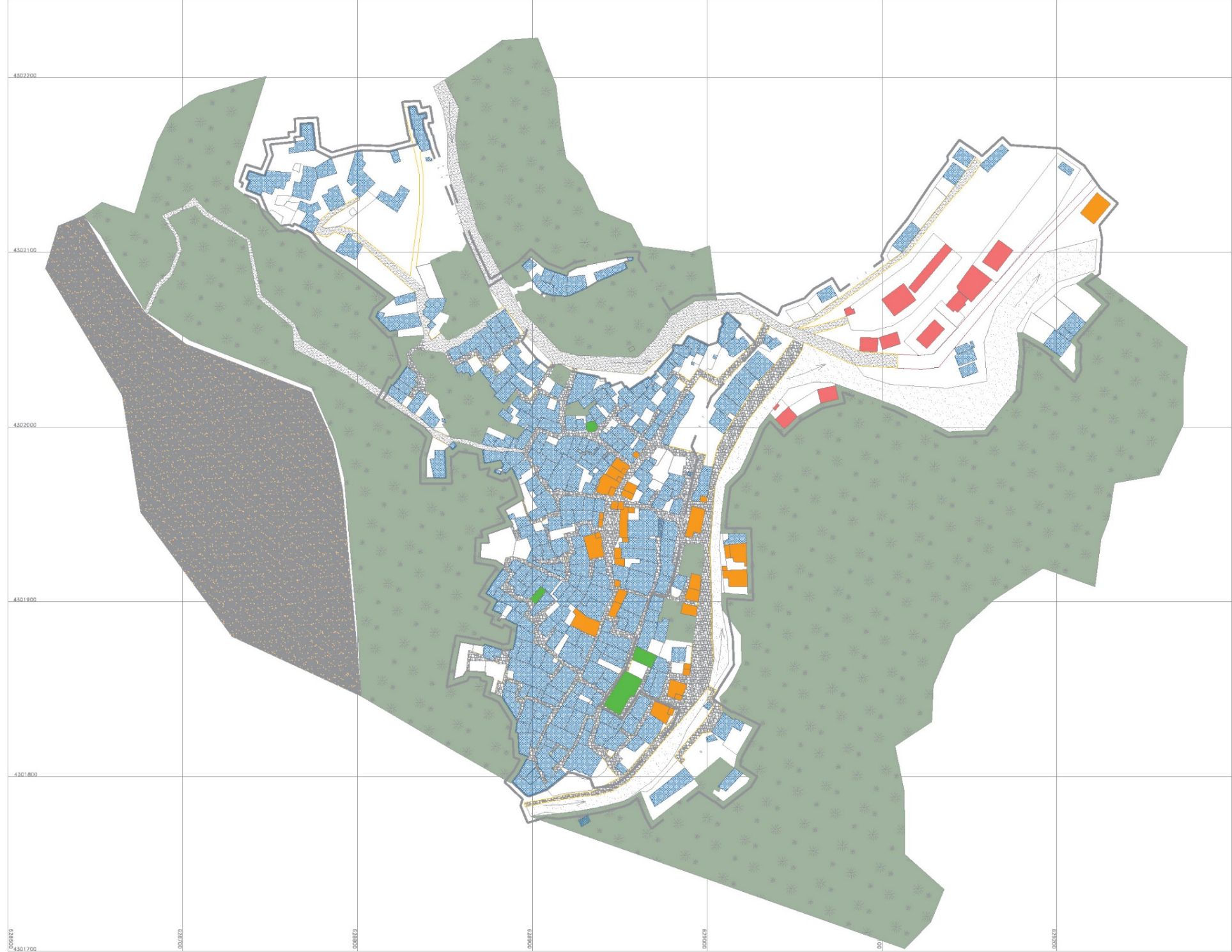
ADRES: İRAN KENT: JOLFA

İLÇE: NÖCE MEHR UŞTİBİN

- BAĞLAR VE TARLALAR
- NEHIR YATAĞI
- MEZARLIK
- TARİHİ BOLGE SINIRI
- KÖY SINIRI
- KÖY DOKUSU
- YOL

İŞLEV ANALİZİ

- DİNİ YAPILAR
- KONUT
- KONUT+TİCARİ
- KAMU YAPILARI

UŞTİBİN KÖYÜ-JOLFA-İRAN

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KONU: UŞTİBİN KÖYÜ

PAFTA: YAPIM TEKNİĞİ ANALİZİ

PAFTA NO: ÖLÇEK: 1/1000

TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU

HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

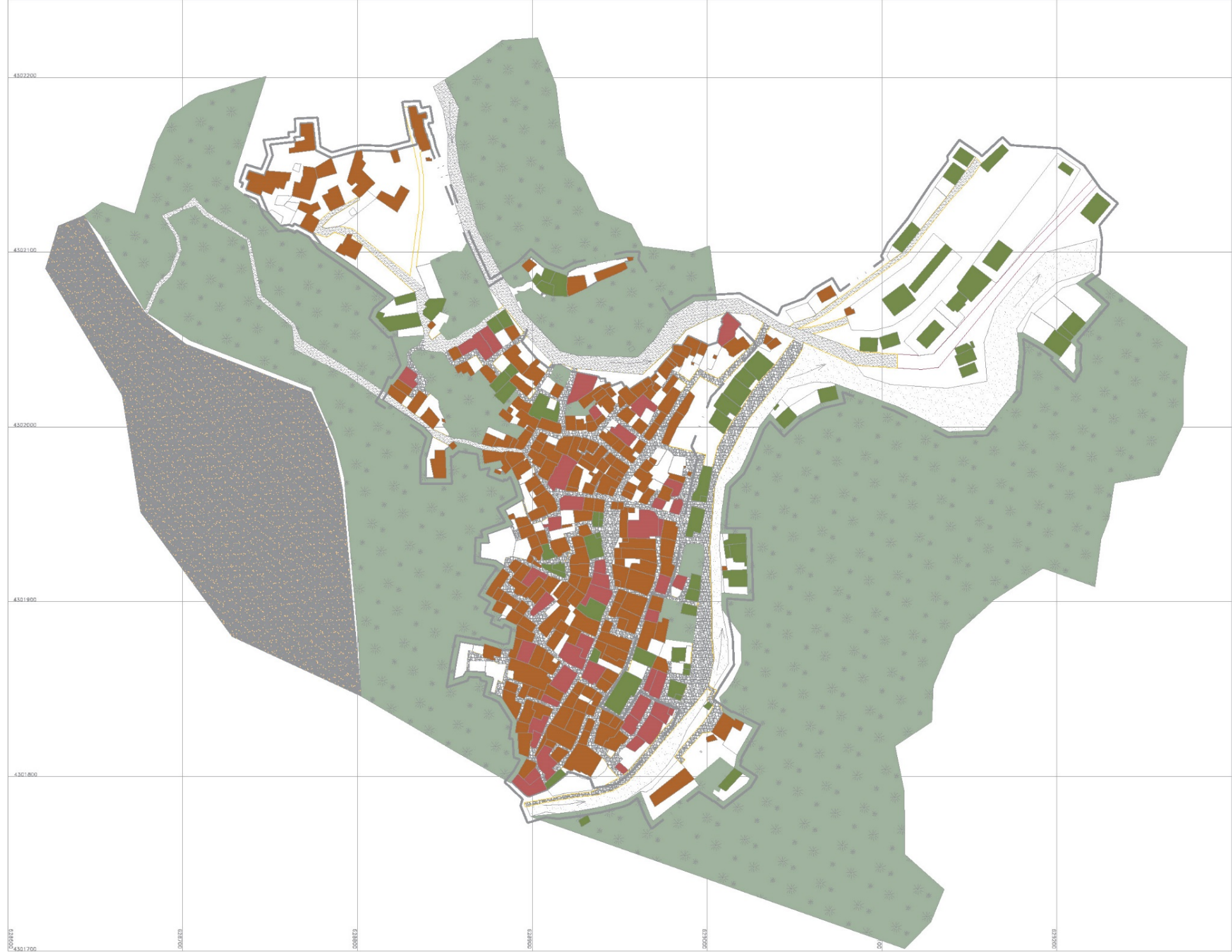
ADRES: İRAN KENT: JOLFA

İLÇE: NÖCE MEHR UŞTİBİN

- BAĞLAR VE TARLALAR
- NEHIR YATAĞI
- MEZARLIK
- TARİHİ BOLGE SINIRI
- KÖY SINIRI
- KÖY DOKUSU
- YOL

YAPIM TEKNİĞİ ANALİZİ

- AHŞAP HATILLI KAGIR
YİĞMA YAPILAR
- KARMA YAPILAR
(BETONARME-KAGIR)
- BETONARME YAPILAR

UŞTIBİN KÖYÜ-JOLFA-İRAN

M İ M A R S İ N A N
G Ü Z E L S A N A T L A R
Ü N İ V E R S İ T E S İ

UNIVERSITI

KONU: USHTIBIN KÖYÜ

PAFTA: ÖZGÜNLÜK ANALİZİ

PAFTA NO: ÖLÇEK:1/1000

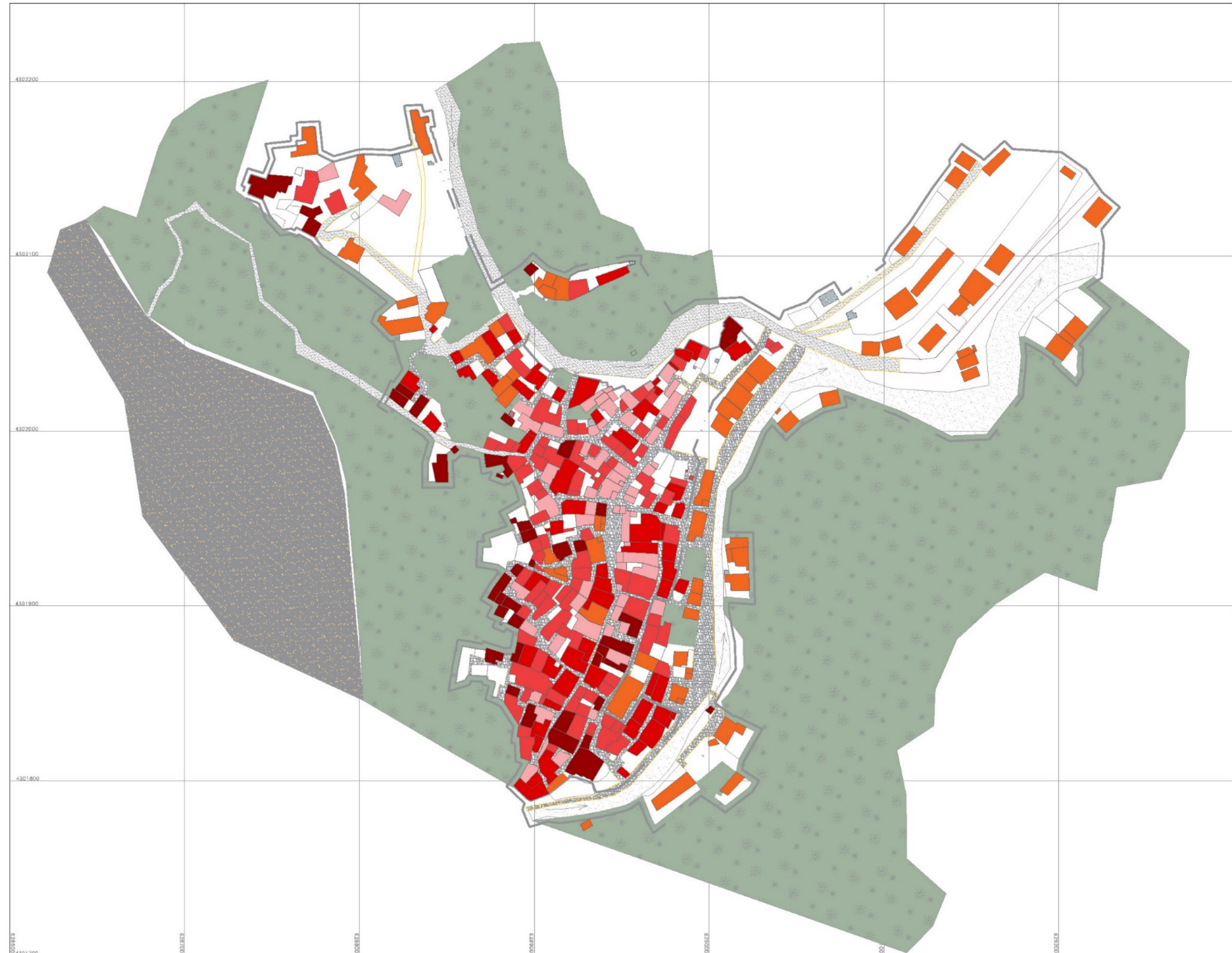
TEZ DANIŞMANI:

Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU

HAZIRLAYAN: NIMA SAMANIFAR

ADRES: IRAN KENT: JOLFA

ILÇE: NÖCE MEHR USHTİBİN

UŞTİBİN KÖYÜ-JOLFA-İRAN

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KONU: UŞTİBİN KÖYÜ

PAFTA: SAĞLAMLIK ANALİZİ

PAFTA NO: ÖLÇEK:1/1000

TEZ DANIŞMANI:

Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU

HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

ADRES: IRAN KENT: JOLFA

İLÇE: NÖCE MEHR UŞTİBİN

- BAĞLAR VE TARLALAR
- NEHIR YATAĞI
- MEZARLIK
- TARİHİ BOLGE SINIRI
- KÖY SINIRI
- KÖY DOKÜSÜ
- YOL

- İYİ
- ORTA
- KÖTÜ
- YENİ YAPI
- HARAP - YIKINTI

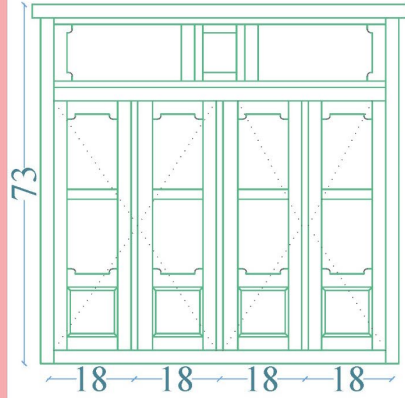

8.7 Geleneksel Kapı ve Pencere tiplerinin çizimleri

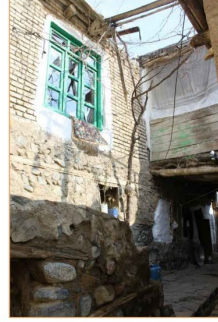

77

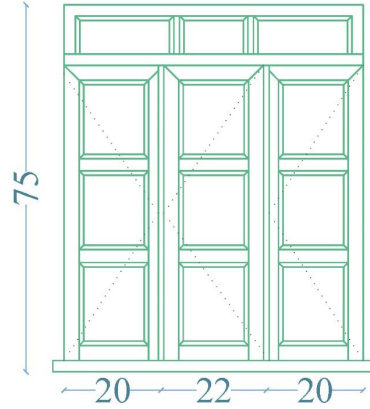

0 10 20 50 100

74

61

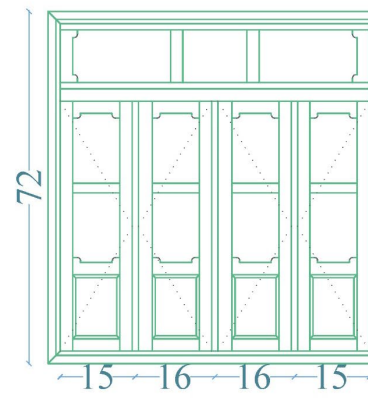

0 10 20 50 100

108

68

0 10 20 50 100

125

55

0 10 20 50 100

200

MİMAR SİNAN
GÖZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KONU: TEZ ALAN ÇALIŞMASI
PAFTA: PENCERELER
PAFTA NO:

ADRES: IRAN
KENT: JOLFA
İLÇE: NOCE MEHR

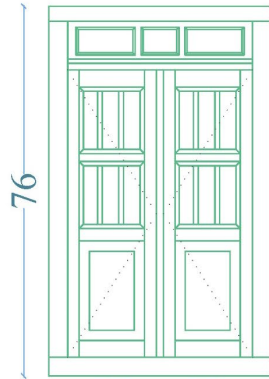
TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU
HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

ÖLÇEK:
1:100

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-IRAN

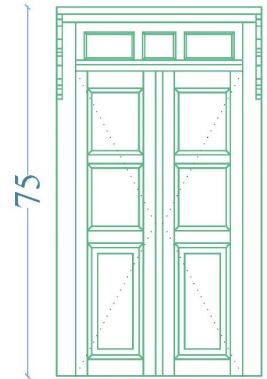
46

236

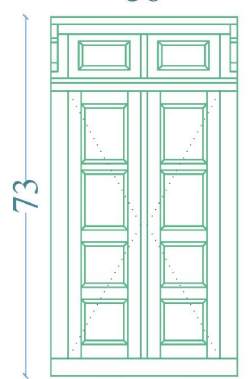
42

164

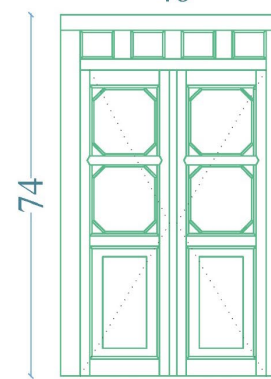
38

254

46

198

45

16

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

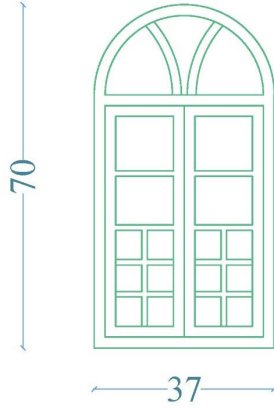
KONU: TEZ ALAN ÇALIŞMASI
PAFTA: PENCERELER
PAFTA NO:

ADRES: IRAN
KENT: JOLFA
İLÇE: NÖCE MEHR

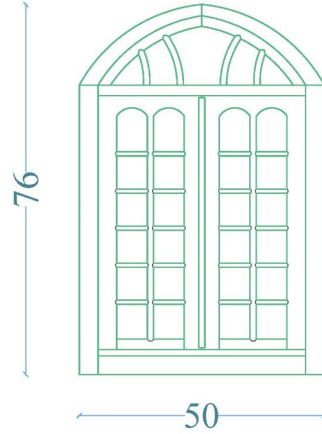
TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU
HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

ÖLÇEK:
1:100

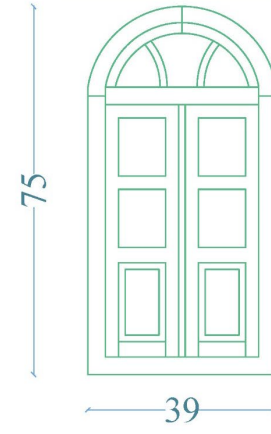
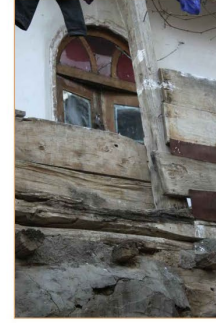
USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-IRAN

214

172

88

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KONU: TEZ ALAN ÇALIŞMASI
PAFTA: PENCERELER
PAFTA NO:

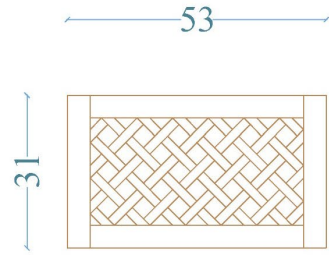
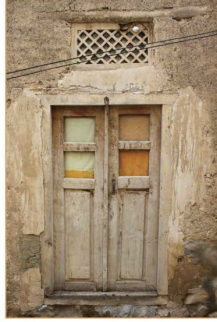
ADRES: IRAN
KENT: JOLFA
İLÇE: NÖCE MEHR

TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU
HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

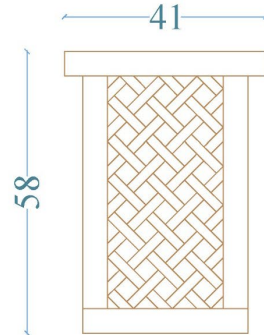
ÖLÇEK:

1:100

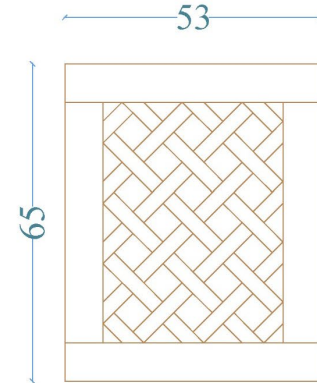
USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-IRAN

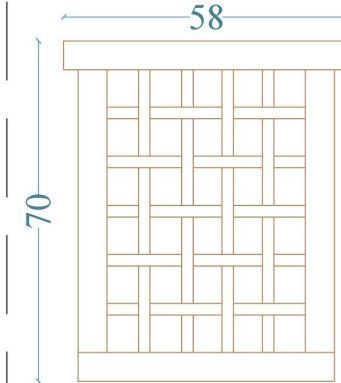
225

214

86

81

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

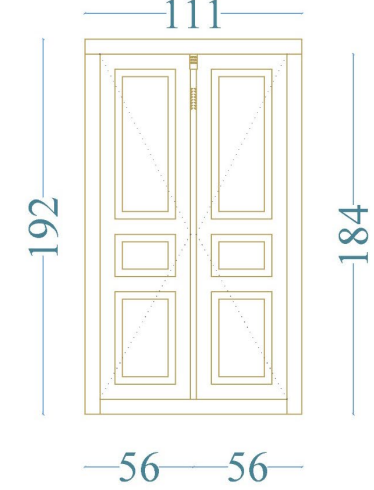
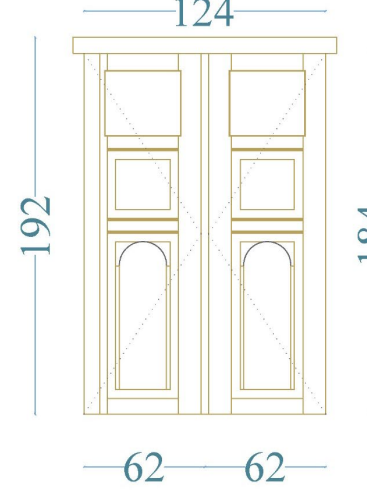
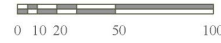
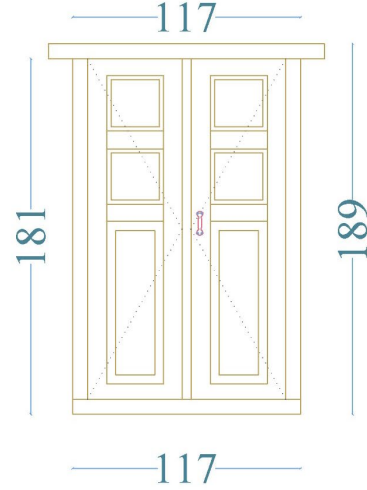
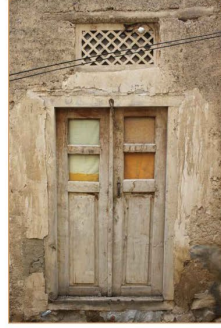
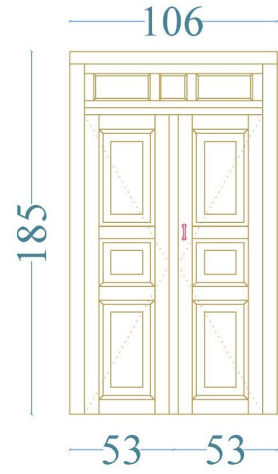
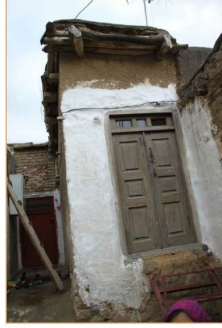
KONU: TEZ ALAN ÇALIŞMASI
PAFTA: PENCERELER
PAFTA NO:

ADRES: IRAN
KENT: JOLFA
İLÇE: NÖCE MEHR

TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU
HAZIRLAYAN: NİMA SAMANİFAR

ÖLÇEK:
1:100

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-IRAN

MİMAR SİNAN
GÖZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

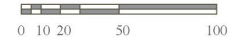
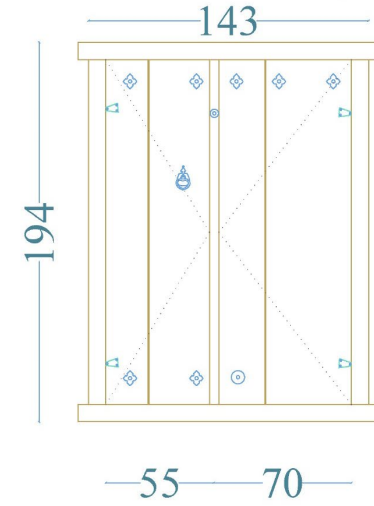
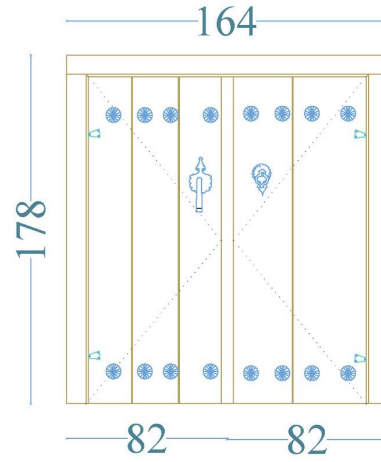
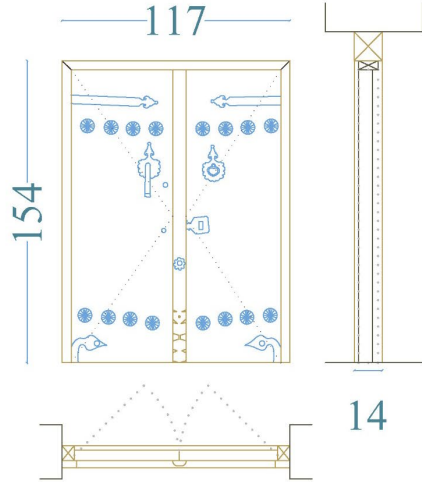
KONU: TEZ ALAN ÇALIŞMASI
PAFTA: AHŞAP KAPI
PAFTA NO:

ADRES: IRAN
KENT: JOLFA
İLÇE: NÖCE MEHR

TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU
HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

ÖLÇEK:
1:100

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-IRAN

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

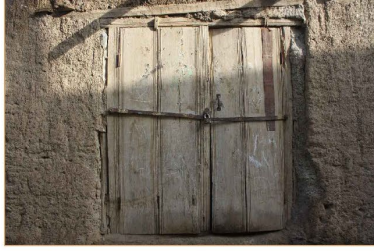
KONU: TEZ ALAN ÇALIŞMASI
PAFTA: AĞAÇ KAPİ
PAFTA NO:

ADRES: İRAN
KENT: JOLFA
İLÇE: NÖCE MEHR

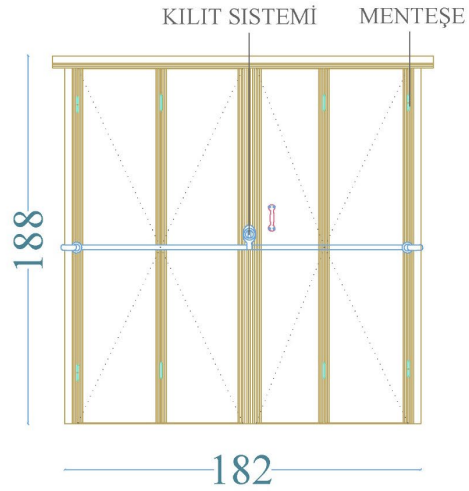
TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU
HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

ÖLÇEK:
1:100

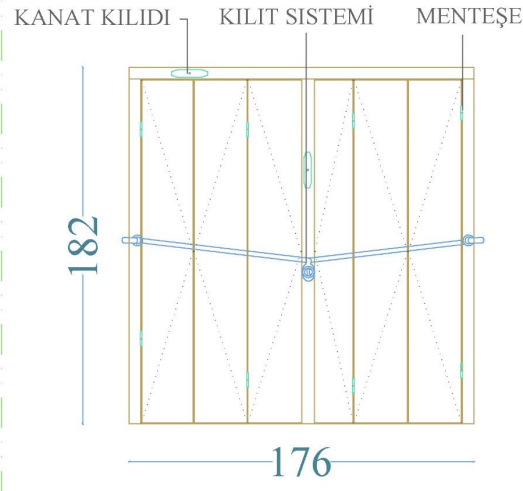
USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-İRAN

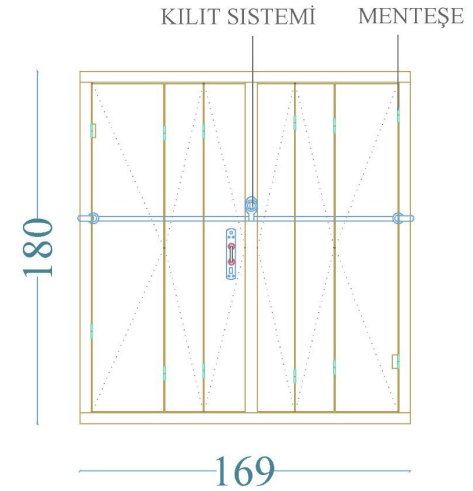
158

144

109

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

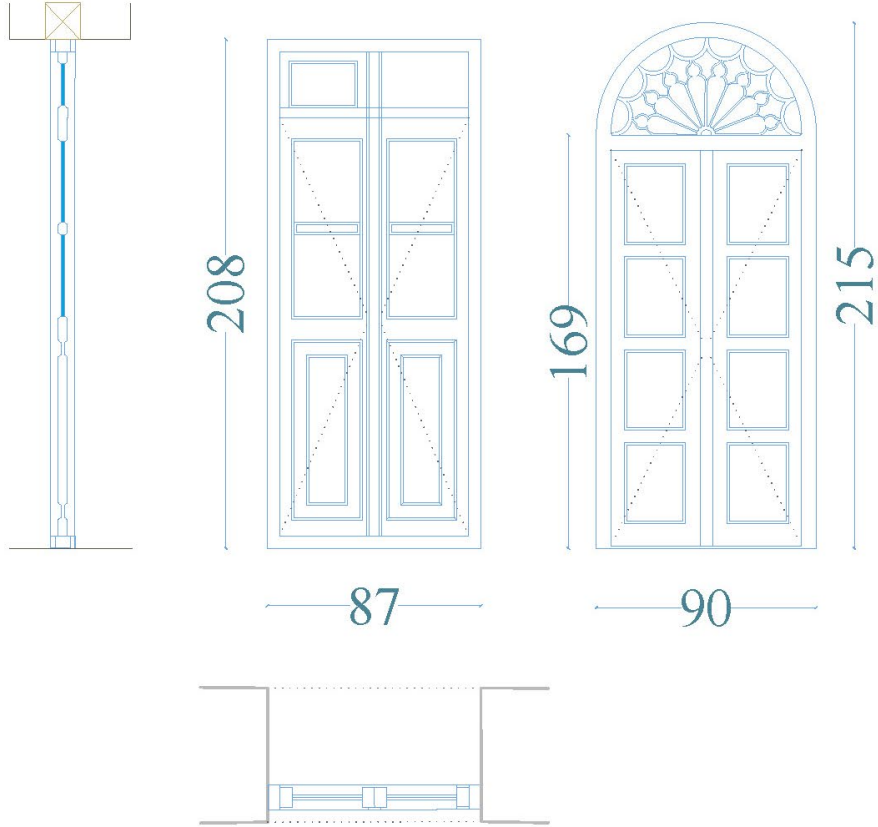
KONU: TEZ ALAN ÇALIŞMASI
PAFTA: AHŞAP KAPI
PAFTA NO:

ADRES: IRAN
KENT: JOLFA
İLÇE: NÖCE MEHR

TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU
HAZIRLAYAN: NİMA SAMANİFAR

ÖLÇEK:
1:100

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-IRAN

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

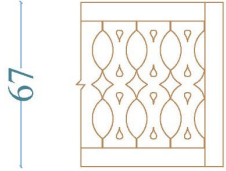
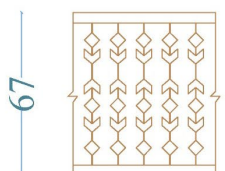
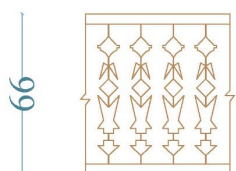
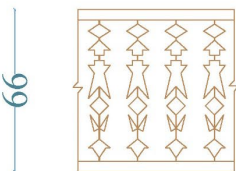
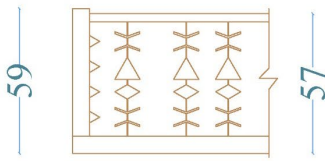
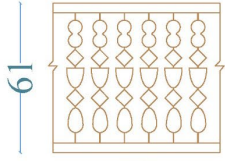
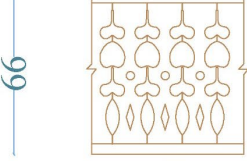
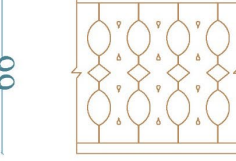
KONU: TEZ ALAN ÇALIŞMASI
PAFTA: AHŞAP KAPI
PAFTA NO:

ADRES: IRAN
KENT: JOLFA
İLÇE: NÖCE MEHR

TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU
HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR

ÖLÇEK:
1:100

USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-IRAN

			
			
103	101	119	240
			
			
4	38	38	79
	MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ	KONU: TEZ ALAN ÇALIŞMASI PAFTA: KORKULUKLAR PAFTA NO:	ADRES: IRAN KENT: JOLFA İLÇE: NÖCE MEHR
TEZ DANIŞMANI: Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU		ÖLÇEK: 1:100	
HAZIRLAYAN: NİMA SAMANIFAR		USHTIBIN KÖYÜ-JOLFA-IRAN	

8.8 Ahşap Sütün Başlıkları tipolojisi

